

Az Európai Unió Hivatalos Lapja

C 351

Magyar nyelvű kiadás

Tájékoztatások és közlemények

 55. évfolyam
 2012. november 15.

Közleményszám	Tartalom	Oldal
I	<i>Állásfoglalások, ajánlások és vélemények</i>	
VÉLEMÉNYEK		
Európai Gazdasági és Szociális Bizottság		
483. plenáris ülés, 2012. szeptember 18. és 19.		
2012/C 351/01	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Intelligens és inkluzív növekedés (saját kezdeményezésű vélemény)	1
2012/C 351/02	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A fiataloknak és gyermekeknek szóló reklámok keretszabályozása (saját kezdeményezésű vélemény)	6
2012/C 351/03	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Egyes sérülékeny csoportok munkahelyi jogai – különös tekintettel a szexuális irányultságon alapuló megkülönböztetés kérdéseire (saját kezdeményezésű vélemény)	12
2012/C 351/04	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Migráns vállalkozók hozzájárulása az EU gazdaságához (saját kezdeményezésű vélemény)	16
2012/C 351/05	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A nők ellen irányuló családon belüli erőszak felszámolása (saját kezdeményezésű vélemény)	21
2012/C 351/06	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A civil társadalom szerepe a korrupció elleni küzdelemben a dél-mediterrán térség országában (saját kezdeményezésű vélemény)	27

HU

 Ár:
 4 EUR

(folytatás a túloldalon)

<u>Közleményszám</u>	Tartalom (folytatás)	Oldal
2012/C 351/07	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A közösségi hálózatok felelős használata és a hozzájuk kapcsolódó problémák megelőzése (saját kezdeményezésű vélemény)	31
2012/C 351/08	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Az európai egység hiányából fakadó költségek naprakész elemzése (saját kezdeményezésű vélemény)	36

III Előkészítő jogi aktusok

EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁG

483. plenáris ülés, 2012. szeptember 18. és 19.

2012/C 351/09	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak és az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak – Az Európai Unión belüli határon átnyúló öröklés adóztatásával összefüggésben felmerülő akadályok kezelése (COM(2011) 864 <i>final</i>)	42
2012/C 351/10	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A Bizottság közleménye a Tanácsnak, az Európai Parlamentnek, a Régiók Bizottságának és az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak – Cselekvési terv a kkv-k finanszírozáshoz való hozzájárulásának javítására (COM(2011) 870 <i>final</i>)	45
2012/C 351/11	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Zöld könyv – A kártyás, internetes és mobiltelefonos fizetések integrált európai piacának megteremtése (COM(2011) 941 <i>final</i>)	52
2012/C 351/12	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat tanácsi rendeletre az európai alapítvány (FE) statútumáról (COM(2012) 35 <i>final</i> – 2012/0022 (APP))	57
2012/C 351/13	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi irányelvre a munkavállalók szolgáltatások nyújtása keretében történő kiküldetéséről szóló 96/71/EK irányelv érvényesítéséről (COM(2012) 131 <i>final</i> – 2012/0061 COD)	61
2012/C 351/14	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – Innováció a fenntartható jövőért – Az öko-innovációs cselekvési terv (Eco-AP) (COM(2011) 899 <i>final</i>)	65
2012/C 351/15	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A Bizottság közleménye a Tanácsnak, az Európai Parlamentnek, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – A gyermekbarát internet európai stratégiája (COM(2012) 196 <i>final</i>)	68

I

(Állásfoglalások, ajánlások és vélemények)

VÉLEMÉNYEK

EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁG

483. PLENÁRIS ÜLÉS, 2012. SZEPTEMBER 18. ÉS 19.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Intelligens és inkluzív növekedés (saját kezdeményezésű vélemény)

(2012/C 351/01)

Előadó: **BARÁTH Etele**

2012. január 19-én az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság úgy határozott, hogy eljárási szabályzata 29. cikkének (2) bekezdése alapján saját kezdeményezésű véleményt dolgoz ki a következő tárgyban:

Intelligens és inkluzív növekedés

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Gazdasági és Monetáris Unió, gazdasági és társadalmi kohézió” szekció 2012. szeptember 4-én elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2012. szeptember 18–19-én tartott, 483. plenáris ülésén (a szeptember 19-i ülésnapon) 140 szavazattal 1 ellenében, 4 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Az EGSZB véleménye szerint nem lehetséges tartós, fenntartható, intelligens növekedés felzárkóztatás nélkül. Ezért az EU 2020 stratégia hármas célja, az „intelligens”, a „fenntartható” és a „befogadó-felzárkóztató” növekedés terve lényegét tekintve helyes, de megvalósításához a kiegyensúlyozott makrogazdasági intézkedéscsomag mellett *strukturális reformok*, több és jobb eszközök kellene.

1.2 A stratégia értelmes megvalósításának jelentősége *ebben a súlyos kihívásokkal teli időszakban* felértékelődik. Ezt célszerű kiegészíteni, pontosítani, hozzáigazítva a megváltozott politikai, gazdasági és szociális helyzethez. A felelősség és a szolidaritás új egyensúlyára kell törekedni.

1.3 A szükséges hangsúlyváltás bekövetkezéséhez az Uniónak fel kellene mutatnia, hogy van *politikai* akarat és konkrét elképzelés az integráció érdemi elmélyítésére. Emellett

gazdagítani kell a tagállamok és a régiók közötti többszintű együttműködés formáit is, a „több és jobb” Európa elérését.

1.4 Az EGSZB véleménye szerint szükséges a kormányzás *gazdaságpolitikai és fejlesztési* célú további megerősítése, a központi források sokféleségének és mennyiségének növelése, a tagállami strukturális reformok felgyorsításának segítése.

1.5 Az EGSZB megállapítja, hogy az EU 2020 stratégia végrehajtását szolgáló szabályozási tervezetek, így a Többéves Pénzügy Keret (MFF) és a Közös Stratégiai Keret (CSF) *általános* szemléletével és *irányultságával* azonosulni lehet.

1.6 Az EGSZB ugyanakkor hangsúlyozza, hogy a stabilitás, a növekedés és a foglalkoztatás bővülése, a szegénység csökkentése érdekében hozott intézkedések nem elégségesek, a meglévő eszközök gazdagítása elengedhetetlen.

1.7 Egyértelművé kell tenni az Unió és a tagországok között a felelősség megosztását. Jelentős lépés a növekedés alapjainak erősítése érdekében tett olyan intézkedés, mint például a bank-szektor *uniója* (európai szabályozása, felügyelete, kimentése, betétbiztosítása) vagy a projekt-kötvények kibocsátása, amelyek megvalósítását fel kell gyorsítani. Erősíteni kell az Európai Központi Bank szerepét.

1.8 Az EGSZB megítélése szerint a fejlesztéspolitikában nem elégséges csak „keretek” (framework) meghatározása. Célzott beruházások növelésével, összeurópai, több szektort átfogó, többdimenziós programok európai szintű megvalósításával gyorsítani lehet a célok elérését. Ha számos országban most strukturális reformok végigvitele a döntő kérdés, akkor ott a fejlesztéspolitikának ezt segítenie kell.

1.9 Az „intelligens” és a „befogadó” növekedés egybekapcsolásának lehetőségét többek között a foglalkoztatás bővítésének célja és a tevékenységek széles körére kiterjedő *hálózatosodás* (network) ösztönzése biztosíthatja. Ehhez több területen erősíteni kell a versenyt az egységes piacon.

1.10 A kohéziós politika azonban nem koncentrálódhat továbbra is egyoldalúan a gazdaság fejlesztésére és a versenyképességre. Valamennyi alapot és programot nagyobb mértékben kell az Európa 2020 stratégia szociális céljaira, például a foglalkoztatás megteremtésére, a társadalmi szolgáltatásokra, a szegénység leküzdésére, az oktatásra és továbbképzésre stb. összpontosítani.

1.11 Az EGSZB úgy ítéli meg, hogy a 2014–2020 közötti időszakra vonatkozóan megfogalmazódott egyes javaslatok, mint például a *makroszintű regionális stratégiák* kialakítása, eszközökkel alátámasztandók.

1.12 Az „Európa Összekapcsolása” (Connecting Europe) program más közös európai célokkal bővítetten, a *magánszektor forrásait is bevonva*, jó példája lehetne az integráció erősítésének.

1.13 Az EU 2020 stratégia és a kohéziós politika összhangba hozása is igényel egy európai léptékű *területi* koncepciót és hozzátartozó eszközrendszert. Szükséges az európai területfejlesztési stratégia készítésének gyorsítása.

1.14 Az EGSZB véleménye szerint elengedhetetlen a szakemberek és a nyilvánosság sokkal szélesebb bevonása a döntések előkészítésébe. Ezért javasolja egy 12. *tematikus célcsoport* kijelölését a Közös Stratégiai Keretben, a „Kommunikáció és a Társadalmi Párbeszéd” erősítése érdekében.

2. Bevezetés

2.1 Az elmúlt években – részben a globális változások, részben az Unió bővülése, a válság és az arra való európai

reagálás nyomán – az Unió bonyolultabbá, de facto *többsebességűvé* vált, s élesebbek a tagországok közötti érdekkülönbségek is.

2.2 A társadalmi-politikai konfliktusok veszélye, a szélsőséges politikai erők szerepe felerősödött. Számolni kell azzal, hogy még az évtized közepén is, a gazdasági-pénzügyi és szociális-szolidaritási válság leküzdése lesz a fő európai feladat. Sajnos számos tagországban egyelőre a kibocsátás számottevően visszaesik. Ütközik a pénzügyi stabilizáció és a növekedés. Növekedés nélkül ütközik a stabilitás szándéka és a szolidaritás is.

2.3 Az EU 2020 stratégia nem erre épült. A stratégia számolt a válsággal, de nem annak ilyen mértékű mélyülésével és elhúzódásával.

2.4 Az EU-nak egyszerre van szüksége fiskális konszolidációra és hatékony növekedési programra. Van némi remény arra, hogy az elkerülhetetlen költségvetési konszolidáció miatt kialakuló keresletcsökkenés hosszú távon kompenzálható, amennyiben a konszolidációt intelligens módon és kiegyensúlyozottan tervezik meg.

2.5 Az EGSZB véleménye szerint az Európai Bizottság által javasolt többéves pénzügyi keret (MFF) a 2014–2020. időszakra egy viszonylag elfogadható kompromisszum. Ha sikerül megvalósítani az *EU saját forrásainak bővítését*, a hatékonyabb és hatásosabb felhasználást, az átrendezést az EU 2020-at és a strukturális reformokat közvetlenül szolgáló célokra, akkor ez elősegítheti a gazdasági fejlődést.

2.6 Másfelől viszont a javaslat nem kielégítően kezeli a felzárkózási problémákat és a szociális feszültségeket. Az egyenúlyi nehézségekkel küzdő országok (kétségkívül jelentős) pénzügyi megsegítése kimeríti a donor országok kapacitását.

2.7 A kohéziós politika azonban nem koncentrálódhat továbbra is egyoldalúan a gazdaság fejlesztésére és a versenyképességre. Valamennyi alapot és programot nagyobb mértékben kell az Európa 2020 stratégia szociális céljaira, például a foglalkoztatás megteremtésére, a társadalmi szolgáltatásokra, a szegénység leküzdésére, az oktatásra és képzésre stb. összpontosítani.

2.8 A kohéziós politika terén viszonylag jelentős változások készülnek. A makro- és mikrofeltételek erősítése, a területi konvergencia kerül a fókuszba. Ahhoz azonban, hogy az EU 2020 stratégiával összhangban a befogadó-felzárkóztató növekedés megvalósulhasson, paradigmaváltásra van szükség. A *kohéziós politikára fordított források nem „adományok”, „támogatások”, hanem az európai befektetési, beruházási politika részei, a hatékony megvalósítás igényével együtt.*

2.9 A befogadó és egyúttal fenntartható növekedés érdekében a hagyományos kritériumok mellett erősödik egyes „lágy” („soft”) tényezők meghatározó szerepe: például az egészségügyi és demográfiai helyzet, az oktatás-képzettség szintje és dinamikája stb., valamint nő az egészséges környezet iránti igény. A legújabb dokumentumok alig foglalkoznak az e téren szükséges közösségi támogatások lehetőségével.

2.10 Az Európai Bizottság javaslatot terjesztett elő a munkaerőpiac megnyitására, melynek célja a kedvezőtlen tendenciák megfordítása. A támogatások a keresletet és kínálatot egyaránt élénkíthetik. Különösen fontos a nyugdíj hordozhatóságának megteremtése és a különböző jogi-adminisztratív és adózási akadályok lebontása.

3. Általános megjegyzések

3.1 Az EU 2020 stratégiában elvárt dinamikus fejlődés nem tükröződik kellőképpen az intézményrendszer egyszerűsödésében, hatékonyságának növekedésében, valamint az arányosan hozzárendelhető eszközök bővülésében.

3.2 A nehezebb helyzetben elsődleges a szellemi erőforrások minél teljesebb kihasználása. A törvényhozó és a végrehajtott testületek mellett működő állandó és/vagy ideiglenes elemző-tanácsadó és monitorozó-előrejelző testületek megerősítése indokolt. Érdemes elgondolkodni például:

- a globális erőközpontok átalakulásának következményein,
- az EU alapelveit képező verseny-kooperáció és szolidaritás összefüggéseinek újraértelmezésén,
- a fejlesztés- és növekedésorientált kormányzás kiépítésén,
- a hatékony Gazdasági Unió megteremtéséhez szükséges politikai-gazdasági (makro-egyensúlyi, fiskális, monetáris és makro prudenciális) feltételek megteremtésén,
- a jelenlegi, kissé már átláthatatlan intézményi-felelősségi rendszer tisztításán.

3.3 Alapvető fontosságú az Unió működése átláthatóságának biztosítása, a részvételi demokrácia erősítése. Célszerű sokkal több internetes fórum használata, vagy ahol a személyes eszmecsere jobb, ott magas szintű és széleskörű konferenciák szervezése és/vagy támogatása, a nemzeti parlamentek párhuzamos vitája. Felmerül az EU-kommunikáció erősítése, egyes EU-alkuk nyilvánosság tétele, ritka esetben akár mindenki által elérhető internetes monitoring vagy szavazásos döntés.

3.4 Az EU 2020 hármas célkitűzése rendkívül ambiciózus. A kitűzött időtávlat viszont, mint azt az EGSZB több tanulmányában hangsúlyozta, nincs arányban a felvonultatott lehetőségekkel, de különösen azzal a „történelmi” tapasztalattal, amit negatív értelemben az első ún. Lisszaboni Stratégia, illetve pozitív értelemben a már hivatkozott, a gazdasági kormányzással kapcsolatos gyors és hatékony intézkedések jelentettek.

3.5 Eljárási, végrehajtási szempontból az EU 2020 céljainak kiteljesítése, a kohéziós, strukturális források felhasználása érdekében tervezett intézkedések, szabályozási tervek csak *nagy vonalakban* tükrözik a 2013-ig terjedő időszak tanulságait.

3.6 A Közös Stratégiai Keretben (CSF) megfogalmazott elvek, a témacsoport javaslatok, jó esélyt teremtettek a „több” és „jobb” Európa kialakulása irányába. Ahhoz azonban, hogy az esélyből valóság legyen, ez *nem elégséges*. Azért, hogy kibonthatóak legyenek a részletek, az egyes tagországok tervezési gondolkodásmódját is meg kellene változtatni.

3.7 Az elmúlt évtizedekben elsődlegesen a kutatás-fejlesztés területén, valamint a nagy infrastruktúra beruházások esetében alakult ki (ez utóbbi esetben a feladat jellegénél fogva elkerülhetetlenül) nagytávlatú, regionálisan értelmezhető európai szemlélet. Az EU stratégiái, beleértve a 11 tematikus célcsoportot is, hiányosak a gazdasági szektorok politikáit és a többdimenziós területi fejlesztés programjait illetően.

3.8 A kialakítandó területfejlesztési stratégia célokat és eszközöket határozhatna meg, amelyek ösztönzik a makroregionális gazdasági és társadalmi együttműködést is, többek között az alábbi területeken:

- a kutatási és innovációs infrastruktúra összeköttetése (lásd még „kutatási térségek”), a kompetenciaközpontok preferálása az európai kiválósági rendszerekhez történő kapcsolódás, az európai fejlesztési pólusok dinamizálása érdekében,
- a vállalati K+I beruházások, termék és szolgáltatásfejlesztés stb. klasztereinek nemzetközivé tétele, európai hálózatosságának támogatása,
- a TEN-T infrastruktúra-hálózatok a közlekedésen túlmutató rendszerei (vízgazdálkodás, környezetvédelem, energetika, infó-kommunikációs rendszerek stb.),
- az intézményi hálózat, az alulról felfelé szerveződő közigazgatási rendszerek makroregionális és transznacionális szintjeinek kiépítése stb.

3.9 Az utóbbi évtized egyfelől az urbanus rendszerek által nyújtott lehetőségekben, másfelől a bennük felhalmozódott feszültségek már-már kezelhetetlen sűrűsödésében mutatkozott meg.

3.10 Az egyes európai települési központok, pólusok, az excellence fogalmába tartozó magas fejlettségű tevékenységkoncentrációk hálózatokba szervezése jó példái lehetnek a dinamikus és felzárkóztató, de fenntartható fejlődésnek.

3.11 Az Európa Összekapcsolása című koncepció – a makroregionális stratégiák részeként – kibővíti az infrastrukturális elemeket a politikai-intézményi, a gazdasági, valamint a társadalmi integráció által igényelt tematikus irányokkal, makroszinten jelentős hatékonyságbővülést eredményezne. A kibővítés nem mondhatna ellent az arányos és igazságos forrás-felosztásnak.

3.12 Az EGSZB más véleményében már új európai pénzügyi keret meghatározását is ajánlotta a „különös európai érdekeket” szolgáló, integrált projektkezelések számára.

3.13 Megfontolandónak tűnik a teljes körű Európai Energia-közösség megvalósítása. Politikai támogatás esetén ugyanis a globális intézményeknél az EU „egy hanggal” tudna megjelenni, emellett a stratégiai, gazdasági, környezetvédelmi és társadalmi aspektusokat is hatékonyabban tudná képviselni.

3.14 Európai szintű koncepcionális előrelépés hiányában a 2014–2020 közötti időszakra vonatkozó szabályozási tervezetek, a pénzügyi keretek kijelölése újabb kényszert fog teremteni a tagországok egyedi megoldásokat kereső, sok esetben alacsony hatékonyságú megoldásainak irányába.

3.15 Az EGSZB ott emelkedhetne hivatása magaslatára, ha éppen összetételénél fogva, tudatosan, módszertanilag is kidolgozottan fejeznék ki azt a tudást, ami a gazdasági érdekek, a társadalmi értékek és a növekedés fenntarthatóságát meghatározó mértékek közötti viszonyrendszert tükrözi.

4. Egyéb javaslatok

4.1 Az EU 2020, és a Kohéziós Alapok 2014 utánra tervezett megvalósítását támogató szabályozási rendszere, valamint a Közös Stratégiai Keret példája annak a felismerésnek, ami az integrált fejlesztésekben rejlik.

4.2 Az EGSZB szerint azonban a felismerésen túl, a globális verseny konkrétabb, átfogóbb programok tervezését és levezénylését is igényli.

4.3 Az EU 2020 stratégiában kitűzött intelligens és befogadó növekedés elsődleges célja makroszinten az Unió kibocsájtó- és befogadóképességének növelése, míg mikroszinten kell biztosítani az Unió polgárai életminőségének a foglalkoztatás minőségi és mennyiségi növelésére alapozott folyamatos, fenntartható javítását.

4.4 A hatékonyság és hatásosság érdekében az európai források felhasználásának tervezésénél figyelembe kell venni, hogy vannak olyan összekapcsolható, egymásra épülő, építendő tevékenységek, amelyek speciális, többdimenziós, integrált klaszterként (cluster) jeleníthetők meg.

4.4.1 Az ilyen, makroszinten értelmezhető, ezért az Európai Unió versenyképességét befolyásoló, több szektort átfogó célkitűzések esetén, a fejlesztési folyamatban résztvevő, illetve általa közvetlenül befolyásolt, termelési, szolgáltatási kapcsolatban lévő szervezeteket.

4.4.2 A folyamatokban érintettek (kedvezményezettek) területi (regionális és települési) hálózatait, kapcsolatrendszerét, kell a tervezés folyamán figyelembe venni.

4.5 A fenti két összefüggéscsoport elemzése, tervezése, uniós szintű támogatása hordozza az *intelligens és a befogadó növekedésre* vonatkozó együttes hatás kibontakozásának a lehetőségét is.

4.6 Az elmúlt évtizedben, már nem kis részt az európai források által teremtett infrastrukturális fejlesztések bevonásával, lényegében alakult át a termelési folyamatok európai térszerkezete, maga után vonzva az elmaradottabb régiókban a *termelési eszközök, a termelési kultúra fejlődését, a képzés, szakképzés megújulását, a foglalkoztatás bővülését, a jövedelmi viszonyok és a fogyasztás növekedését*.

4.7 A gazdaság térszerkezetének alakulását olyan, a mikroszinten biztosítható feltételek határozzák meg, amelyek szoros összefüggésben vannak a Stratégiában megfogalmazott „fenntarthatóság” kritériumával.

4.8 Meghatározóak az olyan tényezők, mint a munkaerő képzettsége, kora, a szakképzés, általában a munkakultúra szintje, a foglalkoztatás bővítése, a szolgáltatások minősége. Jelentős feltétel a helyi társadalom egészségi állapota, a környezet minősége, de természetesen az üzleti és a fizikai infrastruktúra, valamint logisztikai rendszerek fejlettsége is.

4.9 Európa versenyképessége nagymértékben múlik az olyan összehangolt fejlesztéseken, amelyek képesek a makro- és a mikroszintek átkötésére.

4.10 A források új irányultságát indokolhatja, feltételezve a hatékony és hatásos felhasználást, hogy egyrészt:

— kimutatható, hogy az Unió költségvetéséből származó befektetések makroszinten átlag felett növelik – a fejlettebb technológiai transzfer, a beruházások nagy importhányada, a kvalifikált munkaerő, az olcsóbb infrastruktúra hozadéka, a modernizált infrastruktúrára rátelepülő támogatott beruházások révén – az Unió gazdaságának kibocsátását, pénzügyi eredményét;

- másrészt: a belső piac bővülése, a szolgáltatások szabad áramlása, a tevékenységek széles körű elterjedése, a tudásbázis növekedése már önmagában is rendkívüli mértékben támogatja az innovációs tevékenységet és szolgálja a felzárkóztatást;
- harmadrészt: *mikroszinten* a strukturális alapok által elnyerhető támogatások legnagyobb mértékben a kkv szektor számára jelentenek vagy piacot, vagy piacra jutást, vagy fejlesztési forrást, és egyúttal a munkaerőpiac bővülését,
- negyedszer: jelentős az a hatás, melyet a leghátrányosabb helyzetű, a munkaerőpiacról többféle szempontból kiszorult társadalmi csoportok felzárkóztatása, „befogadása” területén el lehetett érni.

4.11 Az általánosan elfogadott, hogy az európai forrásokból a gazdasági szektorok támogatását illetően, (a főként vissza nem fizetendő eszközök formájában nyújtott támogatásokra) mindegyik a kis és közepes méretű vállalkozások által folytatott innovációs tevékenységek, valamint a strukturális változások érintette, hanyatló ipari területek esetében van szükség. Az intelligens és egyúttal befogadó/felzárkóztató növekedés érdekében, a termelési hálózatok esetében a „vállalkozás” fogalma egyes elmaradott régiókban vagy településeken a kkv-k támogatásának kiterjesztését igényelheti.

4.12 Megfontolandó, hogy nem kellene-e a jól működő innovációs láncok, klaszterek és helyi termelési rendszerek

esetében nagyobb rugalmasságot biztosítani egyrészt a területileg beágyazódott nagyvállalatok irányába, másrészt a beszállítói oldalon elhelyezkedőknek, és többfajta, kombinált finanszírozást biztosítani számukra.

4.13 A többdimenziós stratégiák kialakításának egy példája lehet az „egészség” ügye. Az egészségipar hálózata a környezet-tudatos neveléstől kezdve a képzésen át, az egyes kapcsolódó termelési szektorokon, a környezetipar, az egészségipar, az egészség-, és gyógyturizmus, a biológiai kutatások, eszközgyártás és hozzákapcsolódó felsőoktatás, az innovációs parkok és bennük dolgozó kis- és középvállalatok részvételével, azokkal kölcsönhatásban teljesebbé válik. Jelentős mértékben erősödik e téren az „öszülő” gazdaság szerepe.

4.14 Az EGSZB több tanulmányban elemezte a szociális gazdaság jelentőségét a befogadó-felzárkóztató növekedés politikájában meghatározó tényezőként.

4.15 A tagállami költségvetések strukturális átalakítására nagy hatással lehetne a példaként felhozott jellegű hálózatokba foglalható tevékenységek gazdasági és pénzügyi kölcsönhatása, és általa változtatható a társadalom szemlélete, magatartása.

4.16 A makroszintű regionális-fejlesztési gondolkodás a többközpontú (policentrikus) európai területi szerkezet kialakítását erősítené, ami által egyrészt a tevékenységek szükséges koncentrációja, másrészt a különböző települési adottságok kiteljesítésével olyan hálózati jellegű munkamegosztás erősödne meg, melyben a fenntarthatóság eszménye teljesebbé válna.

Kelt Brüsszelben, 2012. szeptember 19-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Staffan NILSSON

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A fiataloknak és gyermekeknek szóló reklámok keretszabályozása (saját kezdeményezésű vélemény)

(2012/C 351/02)

Előadó: **Jorge PEGADO LIZ**

2011. július 14-én az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság úgy határozott, hogy eljárási szabályzata 29. cikkének (2) bekezdése alapján saját kezdeményezésű véleményt dolgoz ki a következő tárgyban:

A fiataloknak és gyermekeknek szóló reklámok keretszabályozása.

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Egységes piac, termelés és fogyasztás” szekció 2012. augusztus 30-án elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság a 2012. szeptember 18–19-én tartott, 483. plenáris ülésén (a szeptember 18-i ülésnapon) 130 szavazattal, 3 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Jelen vélemény célja, hogy hozzájáruljon azoknak a jogalkotási vagy más jellegű intézkedéseknek az ismertetéséhez, megvitatásához és esetleges közösségi szintű továbbfejlesztéséhez, amelyek a gyermekek és fiatalok védelmét célozzák bizonyos típusú reklámokkal szemben, amelyek nem megfelelően használnak fel gyermekeket, ártalmas módon célozzák meg őket, vagy bármiféle módon kiteszik őket olyan üzeneteknek, amelyek károsak lehetnek egészséges testi, szellemi vagy erkölcsi fejlődésükre.

1.2 A tét az ENSZ egyezménye, az Európai Alapjogi Charta 24. cikke, és az EUSZ 3. cikkének (3) bekezdése szerinti alapvető gyermekjogok EU-beli védelme. Ezeket a jogokat az Európai Bizottság *Az EU gyermekjogi stratégiája felé* (COM(2006) 367 final) című közleményében, *az internetet és egyéb kommunikációs technológiákat használó gyermekek védelmére irányuló többéves közösségi programról* szóló javaslatában (COM(2008) 106 final) ⁽¹⁾, valamint *Az EU gyermekjogi ütemterve* (COM(2011) 60 final) című közleményében is megfelelően értelmezte.

1.3 A gyermekeket az őket közvetlenül érintő dolgokhoz nem kapcsolódó célokra helytelenül felhasználó reklámozás sérti az emberi méltóságot és a gyermekek testi és szellemi épségét, és ezért azt tiltani kellene.

1.4 A gyermekeket célzó reklámozás az érintett korcsoporttól függően további kockázatokat rejt, és negatív következményekkel jár a gyermekek testi, szellemi vagy erkölcsi egészségére. Különösen káros a túlfogyasztásra való ösztönzés, amely eladósodottsághoz és olyan élelmiszerek vagy más termékek fogyasztásához vezet, amelyek ártalmasak vagy veszélyesek testi és szellemi épségükre.

1.5 Általában elmondható, hogy egyes reklámok különösen erőszakos, rasszista, idegengyűlölő, erotikus vagy pornográf tartalma visszafordíthatatlan hatással lehet a gyermekek testi, szellemi, erkölcsi és társadalmi fejlődésére, és erőszakos megnyilvánulásokat vagy szexuális koraérettséget okozhat.

1.6 Az EGSZB úgy véli, hogy ezeket a problémákat nagyon alaposan meg kell vizsgálni, és – a szubszidiaritás és az arányosság elvének szem előtt tartása mellett – európai uniós keretbe kell foglalni. Mindez nem csupán az alapvető jogok védelmét célozza: azért is szükséges, mert az eltérő nemzeti szintű szabályok veszélyeztetik a belső piac zökkenőmentes működését. Az EGSZB ezért azt ajánlja, hogy európai szinten határozzanak meg egy egységes minimális kort a konkrétan a gyermekeket célzó reklámozásra.

1.7 Az EGSZB szerint különös hangsúlyt kell fektetni arra, hogy a gyermekeket már igen fiatal kortól képessé tegyünk, tájékozottassuk és megtanítsuk az információs technológiák megfelelő használatára és a reklámüzenetek értelmezésére. Ezeket a témákat az iskolai tanterveknek minden szinten tartalmazniuk kellene. A szülőket fel kellene készíteni arra, hogy segítséget tudjanak nyújtani gyermekeik számára a reklámüzenetek értelmezésében.

1.8 Az EGSZB úgy véli, hogy általában a nagyközönségnek, és konkrétan a családoknak és a tanároknak tájékoztatásban és képzésben kellene részesülniük, amelyek révén eredményesebben védelmezhetik a gyermekeket.

1.9 Az EGSZB felkéri a hirdetőket és szponzorokat, hogy mind önszabályozási, mind pedig együttműködési kezdeményezések (és azok között is nemcsak a már elfogadottak, hanem egyúttal a népszerűsítésre szorulóak) keretében fogadják el és alkalmazzák a gyermekek jogainak legmagasabb fokú védelmét, és biztosítsák azok érvényesülését.

1.10 Az EGSZB úgy véli, hogy a közösségi jogi keret nem felel meg a gyermekek jogainak a reklámüzenetekkel – különösen az audiovizuális médiák segítségével, az interneten és a közösségi hálózatokon terjesztettekkel – szembeni védelmével kapcsolatos jelenlegi igényeknek. Sürgeti, hogy az Európai Bizottság haladéktalanul vegye fontolóra szigorúbb, horizontális, az említett jogokat eredményesen garantáló intézkedések elfogadását.

⁽¹⁾ Ez a javaslat vezetett a 2008/1351/EK határozat elfogadásához – HL L 348., 2008.12.24., 118. o.

1.11 Az EGSZB felkéri az Európai Parlamentet és a nemzeti parlamenteket, hogy eltökélten folytassák a gyermekek jogainak biztosításával kapcsolatos hagyományt ezen a különleges területen.

2. A reklámozás hatása a gyermekekre

2.1 Az EGSZB olyan szociális piacgazdaságot támogat, amelyet megfelelően szabályoznak az egészséges és tisztességes verseny, valamint a magas szintű fogyasztóvédelem biztosítása érdekében azzal a céllal, hogy az emberi méltóság, a szabadság, a demokrácia, az egyenlőség, a jogrend és az emberi jogok elismerése értékeinek tiszteletben tartása mellett kiépüljön egy olyan belső piac, amely az európai polgárok élet- és munkakörülményei javításának eszköze.

2.2 Ennek kapcsán az EGSZB elismeri, hogy a reklámozás minden formája fontos szerepet tölt be, amit a Nemzetközi Reklámszövetség (IAA) is gondosan összefoglalt. A szövetség álláspontja külön kiemeli a reklám szerepét az innováció terjesztésében, a kreativitás ösztönzésében, a szórakoztatásban, a verseny előmozdításában és a választék szélesítésében. Az EGSZB elismeri, hogy a reklámozás az információ és a fogyasztói tájékoztatás fontos forrása, ami indokolja és megalapozza a közösségi szintű szabályozást.

2.3 Egy ilyen jellegű véleményben és ezt a célkitűzést szem előtt tartva érdemes lenne egy fejezetet szentelni az általában a média, különösen pedig a televízió, az internet és a közösségi hálózatok által kifejtett hatásnak. Ezek az eszközök a gyermekek és fiatalok mint felhasználók, illetve mint passzív nézők számára a legfontosabb reklámhordozókká váltak. Hasznos lenne tanulmányozni azt is, hogy miként változik a gyermeknek a közösségi hálózatokhoz viszonyuló különféle magatartásmódja korcsoport és szociális háttér szerint, ideértve azt a közismert jelenséget is, hogy a gyermekek „példaképet” és „társadalmi viselkedési mintákat” vagy „életstílust” választanak személyiségük meghatározóiként, amit egyes reklámozási módszerek kihasználhatnak⁽²⁾. Helyhiány miatt azonban ennek a kérdésnek az összes, és különösen a fent említett média által a fiatalok tájékoztatásában, képzésében, oktatásában és szórakoztatásában betöltött szereppel és a fiatalok által ezekkel eltöltött idő mennyiségével kapcsolatos vetületét kivizsgáltnak, közismertnek és elfogadottnak kell tekinteni. Egyes dimenziókat más EGSZB-vélemények már tárgyaltak, vagy éppen most vizsgáltnak⁽³⁾.

⁽²⁾ A kérdéssel foglalkozó, már így is kiterjedt irodalom mellett, amit szükségtelenül itt felsorolni, jelentősége miatt külön megemlítendő az Európai Parlament Belső Politikák Főigazgatósága által készített tanulmány *a reklámszabályokról és az új, audiovizuális médiaszolgáltatókrol szóló irányelv tekintetében kifejtett hatásairól* (2009. április).

⁽³⁾ Lásd az alábbi véleményeket: HL C 287., 1997.9.22., 11. o., HL C 407., 1998.12.28., 193. o., HL C 48., 2002.2.21., 27. o., HL C 61., 2003.3.14., 32. o., HL C 208., 2003.9.3., 52. o., HL C 157., 2005.6.28., 136. o., HL C 221., 2005.9.8., 87. o., HL C 325., 2006.12.30., 65. o., HL C 224., 2008.8.30., 61. o., HL C 77., 2009.3.31., 8. o., HL C 317., 2009.12.23., 43. o., HL C 128., 2010.5.18., 69. o., HL C 48., 2011.2.15., 138. o., HL C 24., 2012.1.28., 154. o., HL C 43., 2012.2.15., 34. o., HL C 229., 2012.7.31., 90. o., véleményeket – A közösségi hálózatok felelős használata (Lásd e Hivatalos Lap 31. oldalát) és véleményeket – A gyermekbarát internet európai stratégiája (Lásd e Hivatalos Lap 68. oldalát).

3. A gyermekeket bármilyen formában a kereskedelmi üzenet hordozójaként felhasználó reklámozás

3.1 A gyermekeket felhasználó reklámozás kapcsán érdemes kiemelni az emberi méltóságot és a gyermekek jogait, amelyek kifejezetten rögzítésre kerültek számos nemzetközi egyezményben és az Európai Unió által is, különösen az Alapjogi Charta rendelkezéseiben (1. cikk és 2. cikk c) pont, illetve elsősorban a 24. és a 32. cikk).

3.2 Az EGSZB úgy véli, hogy közösségi szintű harmonizációra van szükség annak biztosítása érdekében, hogy általános tilalom vonatkozzon az olyan reklámozásra, amely nem megfelelően és jogellenesen használ fel gyermekekről készült képeket hozzájuk közvetlenül nem kapcsolódó témákban.

4. A konkrétan a gyermekeket célzó reklámozás

4.1 A gyermekek egy bizonyos kor előtt nem szűrik a reklámokat, különösen ha az üzenet eltűzött, és ugyanazt a hirdetést többször ismétli. A gyermekek hajlamosak arra, hogy minden üzenetet igaznak fogadjanak el, és így rávehető arra, hogy kényszeres fogyasztókká váljanak. Ez a hatás annál erősebb, minél hátrányosabb társadalmi-gazdasági háttérrel rendelkezik a gyermek. A gyermekek a reklámokban foglalt üzeneteket és figyelmeztetéseket nem értik meg, így azok nem tekinthetők megelőző vagy visszatartó erejűeknek.

4.2 Ráadásul a reklámokat a különböző korcsoportok eltérőképpen értelmezik. A gyermekek öt éves korig nem képesek különbséget tenni a műsorok és a reklámok között, de még később sem ismerik fel, hogy a reklámok célja a meggyőzés. Ez a készség csupán nyolc éves kor körül alakul ki, és még akkor sem minden esetben. Ez azonban még mindig nem jelenti azt, hogy képesek felismerni, hogy a reklámok egyoldalú, az érintett termék pozitív tulajdonságát hangsúlyozó, a negatívabbakat pedig elhallgató üzenetek.

4.3 Amikor idősebb gyermekek szórakoztató műsorként tekintenek meg egy reklámot, akkor annak hatása nagyobb, és a reklámüzenetek feldolgozására való jobb képességük nem feltétlenül védi meg őket a reklámozástól és annak szándékaitól, hiszen esetleg más, igényesebb és ugyanolyan hatékony meggyőzési technikákat használnak fel magatartásuk befolyásolására.

4.4 A gyermekek kognitív és értelmezési készségeinek médiaismereti oktatási programok segítségével történő fejlesztése pozitív hatással van a reklámokkal való kapcsolatukra. Az azonban, hogy mind a szülők, mind pedig a gyermekek jobb médiaismeretekkel rendelkeznek és jobban megértik a reklámozást, nem elegendő a gyermekeket célzó reklámok káros hatásainak megszüntetéséhez. Alapvető, hogy felkészítsük a gyermekeket jövőbeli, fogyasztókként betöltendő szerepükre azzal, hogy már a legfiatalabb kortól fokozzuk a médiával kapcsolatos ismereteiket és felelősségüket. Ez azonban nem oldja meg a reklámok eltűzött, sokszor ismételt jellegéből adódó rövid távú problémát, és nem képes arra sem, hogy minden gyermeket elérjen, különösen a hátrányos társadalmi-gazdasági háttérrel rendelkezőket és a reklámozás ártalmas hatásai által leginkább érintetteket.

4.5 Tanulmányok kimutatták, hogy a család közvetítő szerepe nagy jelentőséggel bír a reklámok hatásainak csökkenésében. Azonban mind több gyermeknek – köztük az igen fiataloknak is – van televíziója és internete a saját szobájában, ami miatt ez a fajta tevékenység magányossá és felügyelet nélkülivé válik. A gyermekek reklámoknak és marketingtechnikáknak való kitettségét növelő további tényező az internet jelenlétének terjedése a napi rutintevékenységekben még a legfiatalabb gyermekek életében is. Amint az Európai Parlament éppen most készülő jelentéstervezete helyesen rámutat: „Az internet a gyermekek életének része, szerepe gyakran sokkal meghatározóbb, mint a családé, az iskoláé vagy a barátoké.”⁽⁴⁾ A közelmúltban készített tanulmányok – például a *Kids online* című – kimutatták, hogy a 9–12 éves gyermekek 38 %-a már rendelkezik internetes profillal, és ez az adat a 13-16 évesek körében 78 %-ra ugrik. Számos játék- és szórakoztatóipari márkának van honlapja, amelyen a gyermekek online játszhatnak és szórakozhatnak, de ahol meggyőzőési és márkahűséget fokozó stratégiáknak is ki vannak téve.

4.6 A gyermekeket célzó egyes marketingüzenetek különösen a **túlzott eladósodottsághoz vezető mértéktelen fogyasztásra való ösztönzés** okán mohóság által jellemzett fogyasztási szokásokat válthatnak ki, olyan művi vágyakat alakítva ki, amelyek nem tükrözik a valós igényeket, és amelyek hamis boldogságképzetet teremtenek. Statisztikák kimutatták, hogy a tinédzserek 54 %-a érez kényszert bizonyos termékek megvásárlására kizárólag amiatt, hogy a barátaiknak már van olyan. Másképp fogalmazva: a fogyasztás végeredményben a társadalmi befogadás egyik tényezőjévé válik.

4.7 Ok-okozati összefüggés van a bizonyos reklámoknak való kitettség és a szülőkkal szembeni, egyes dolgok megvásárlásával kapcsolatos követelődés között. A reklámoknak való kitettséghez és a vásárlási követelődéshez kapcsolódó családi konfliktusok minden családban előfordulnak, de különösen az alacsonyabb társadalmi-gazdasági státuszúakban, ahol a gyermekek a legtöbb időt töltik a televízió előtt. A pénzhiány vagy a párbeszédre való gyengébb képesség miatt végeredményben az alacsony jövedelmű családok fizetik a legnagyobb árat a reklámokért.

4.8 A fogyasztói társadalom reklámozás által ösztönzött kialakulása azzal a következménnyel is jár, hogy sok gyermek és fiatal vonzódik bizonyos márkákhoz, ami nehéz helyzetbe hozza azokat, akik nem jutnak hozzá ugyanezekhez a termékekhez. Példa erre az iskolákban a „márkaalapú zaklatás” (*brand bullying*), ami súlyosan érinti a bizonyos márkájú tárgyakkal nem rendelkező gyermekeket; ez magatartási zavarokat vagy jelentős személyes boldogtalanságot okozhat, és egyes esetekben kirekesztést, erőszakot és szenvedést eredményezhet, ami pedig lopásban vagy rablásban megnyilvánuló bűnözéshez vezethet.

4.9 Az **egészségtelen élelmiszerek vagy más, a testi vagy szellemi épségre káros vagy veszélyes termékek fogyasztását** ösztönző reklámozás kapcsán hangsúlyozni kell, hogy a

⁽⁴⁾ Jelentéstervezet a gyermekek védelméről a digitális világban (2012. április 2.). Az Európai Parlament Kulturális és Oktatási Bizottsága, előadó: Silvia Costa (PE486.198v01-00) <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=COMPARL&mode=XML&language=HU&reference=PE486.198>.

gyermekek befolyással vannak az élelmiszervásárlási döntésekre, különösen a készételek vagy a gyorséttermi ételek előnyben részesítése révén. A rossz étkezési szokások felé terelés állandó eleme a gyermekeket célzó reklámozásnak. A gyermekek elhízása már most hatalmas problémát jelent. A *Consumers International* fogyasztóvédelmi szövetség szerint világszerte minden tizedik gyermek túlsúlyos vagy elhízott. Napjainkban 22 millió öt év alatti gyermek minősül túlsúlyosnak, és ennek elsősorban a cukrokban és zsírokban gazdag, nagymértékben feldolgozott termékek fogyasztása az oka.

4.10 A gyermekek élelmiszerekreklámozásnak való kitettségével kapcsolatos számadatok – különösen a nekik szóló műsorokban – magasak, és a gyermekek fokozódó televízió-, internet- és közösségi hálózat-használatával párhuzamosan emelkednek. Ráadásul a reklámok természete is változott: immár kifinomultabb termékmarketing-technikákat használnak, ami által meggyőzőbbekké váltak⁽⁵⁾.

4.11 A reklámozásnak táplálkozási zavarok, például anorexia vagy bulimia is lehetnek a következményei. A gyermekeket és a tinédzsereket befolyásolja a reklámokban szereplő fiatalok testalkata és megjelenése. A vékony testalkat olyan hatással van a fiatalokra, különösen a lányokra, amely akár életveszélyes étkezési szokásokra is sarkalló szépségideált népszerűsít.

4.12 Az *American Psychological Association* (Amerikai Pszichológusok Szövetsége) szerint a nyolc éven aluli gyermekeket célzó reklámozást korlátozni (vagy teljes mértékben tiltani) kellene, hiszen az ilyen korú gyermekek nem képesek feldolgozni a reklámoknak a meggyőzéssel kapcsolatos szándékát. A tiltás célja az lenne, hogy korlátozzuk a reklámozás káros hatásait az egészségtelen étkezési szokások népszerűsítése, a szülők és gyermekek között a reklámozott termékek megvásárlásának követelése kapcsán kialakuló konfliktus és az erőszaknak való kitettség terén⁽⁶⁾.

4.13 Az EGSZB úgy véli, hogy ezekkel az aggályokkal, amelyeket néhány tagállam⁽⁷⁾ és Európán kívüli ország már beépített jogszabályaiba, foglalkozni kellene uniós szinten is, és minimális életkort kellene meghatározni a konkrétan a

⁽⁵⁾ Kelly és mások (2007) rámutatnak, hogy Ausztráliában az 5 és 12 éves kor közötti gyerekek heti átlagban 96 élelmiszerekreklámot látnak, amelyek közül 63 magas zsír- vagy cukortartalmú termékre vonatkozik (Kelly, B. P., Smith, B. J., King, L., Flood, V. M. & Bauman, A. (2007): *Television food advertising to children: the extent and nature of exposure* [Gyermekeknek szóló televíziós élelmiszerekreklámok: a veszélyeztetettség mértéke és természete] Public Health Nutrition, 10. kötet, 11. szám, 1234–1240. oldal, Copyright Cambridge University Press). Egy Powell és mások által készített tanulmányból (2007) az derül ki, hogy az Egyesült Államokban a műsornak nem minősülő televíziós adások 27,2 %-a, azaz naponta átlagosan 23 reklám élelmiszerekhez kapcsolódik. (Powell LM, Szczycka G, Chaloupka FJ (2007): *Exposure to Food Advertising on Television Among US Children* [Az egyesült államokbeli gyermekek televíziós élelmiszerekreklámoknak való kitettségé], Archives of Pediatric and Adolescent Medicine 161. szám, 553–560. o.).

⁽⁶⁾ <http://www.apa.org/pi/families/resources/advertising-children.pdf>.

⁽⁷⁾ Jelenleg öt tagállamban tilos a reklámozás a gyermekeknek szóló műsorokban, négy ország részleges tiltást vagy másféle – napszakra vagy bizonyos termékcsoportokra vonatkozó – korlátozást alkalmaz a gyermekműsorok kapcsán, hét ország pedig a szponzorok logóinak használatát tiltja meg a gyermekeknek szóló műsorokban. Lásd: http://ec.europa.eu/avpolicy/reg/tvwwf/contact_comm/index_en.htm.

gyermeket célzó reklámozáshoz, amint azt a Kyriacos Triantaphylides európai parlamenti képviselő által készített jelentés⁽⁸⁾ is javasolja, és az Európai Parlament 2012. május 22-i állásfoglalása⁽⁹⁾ is megerősíti.

5. Gyermeket érintő reklámozás

5.1 A reklámozás terén, amely a **gyermek szellemi és erkölcsi fejlődésére** még akkor is **komolyan kihat**, ha konkrétan nem őket célozza, a legnagyobb jelentőséggel azok a reklámok bírnak, amelyek **erőszakra vagy bizonyos típusú erőszakos magatartásra ösztönöznek**. Ilyenek például az erőszakot dicsőítő játékok vagy játékszerek reklámjai.

5.2 Megbízható tanulmányok kimutatják az audiovizuális médiában megjelenő bizonyos reklámokban jelen levő erőszaknak való kitétség káros hatásait, amelyek elsősorban az agresszivitás, az erőszakra való nagyobb hajlandóság és a fokozottan ellenséges magatartás terjedésében jelentkeznek. Az erőszakos tartalmaknak ez a „fogyasztása” veszélyezteti a szellemi épséget, és szorongást, rettegést, alvászavarokat és hiperaktivitást okozhat.

5.3 Egyre többször használnak hírességeket az egészségre veszélyes termékek – például alkoholos vagy dohánytermékek – reklámozásához. Egy vonzónak tartott életstílus összekapcsolása ilyen termékekkel felébreszti a vágyat azok használata iránt, és pozitív képet alakít ki róluk.

5.4 A gyermekek normális lelki és erkölcsi fejlődésére a **fajtalan, erkölcstelen vagy mértéktelen szexuális magatartást népszerűsítő erotikus vagy pornográf tartalmú reklámozás** is kihat. A reklámok jelentős része nemi előítéleteket vagy szexuális töltetet tartalmaz, és a nőket a vágy tárgyaként állítja be, gyakran alárendelt, megalázott, vagy akár kizsákmányolt pozícióban. A túlzott szexuális töltet vagy erotikus, akár pornográf tartalom a gyermekek korai szexuális éréséhez vezet. Egyes ismert márkáknak vissza kellett vonniuk olyan reklámjaikat, amelyek hozzájárultak a gyermekek nemi koraérettségéhez, és amelyek a kiskorúak testéről készült képeknek reklámokban történő helytelen felhasználása miatt társadalmi felháborodást váltottak ki. Ennek ellenére nincsen egyértelmű európai szintű jogi definíció az ilyen helyzetekre.

5.5 Bár ezt a területet számos tagállamban szabályozzák (igaz, nagymértékben eltérő módon, ami akadályozza a belső piac zökkenőmentes működését, és alapvető kulturális indokokkal nem igazolható), az EGSZB szerint ezzel a területtel szintén érdemes lenne közösségi szinten is foglalkozni.

6. A közösségi jogi keret és nyilvánvaló hiányosságai

6.1 A jelenlegi keret kapcsán ki kell jelenteni, hogy a nemzeti jogi előírások és a szakemberek által a reklámozásban (amely a

szó legszélesebb értelmében vett kereskedelmi kommunikációt jelenti) a gyermekekkel kapcsolatosan követendő eljárások egyáltalán nem egységesek a különböző tagállamokban.

6.2 A közösségi jogi keret a maga részéről szükségtelenül összetett és homályos, és a legtöbb esetben eltérő módon került átültetésre és végrehajtásra a tagállamokban. Ezt maga az Európai Bizottság is elismeri *Egységes keret az elektronikus kereskedelem és az online szolgáltatások digitális egységes piacába vetett bizalom megerősítésére* című közleményében⁽¹⁰⁾, *A gyermekek védelme a digitális világban* című jelentésében⁽¹¹⁾ és *A gyermekbarát internet európai stratégiájában*⁽¹²⁾. A tagállamok többsége a vonatkozó közösségi irányelvek minimális átültetésére szorított, miközben mások⁽¹³⁾ szigorúbb szabványokat alkalmaznak, amelyek akár tiltják is a kiskorúakat célzó reklámozást⁽¹⁴⁾.

6.3 A közösségi jogszabály egyetlen előírása sem véli úgy – helyesen –, hogy a kiskorúak és az emberi méltóság védelme érdekében „előzetes ellenőrzést” kellene végezni. Ez összhangban van a szólásszabadságnak az Európai Emberi Jogi Bíróság által határozottan leszögezett alapelveivel, és megfelel az ebben a tárgyban készült európai egyezménynek.

6.4 Alapvető tévedést tartalmaz azonban a *kiskorúak és az emberi méltóság összehasonlítható, hatékony szintű védelmének megvalósításáról* szóló, 1998. évi tanácsi ajánlás, amelynek első kifejezett aggálya az *európai audiovizuális és információs szolgáltatási ágazat versenyképessége*. Az ajánlás szerint a kiskorúakra és az emberi méltóságra potenciálisan káros audiovizuális vagy „online” tartalmak az Európai Unió jogalkotási hatáskörén kívül esnek⁽¹⁵⁾, és ezeket végeredményben az „ízléshez és illemhez” kapcsolódó kérdéseknek tekinti, amelyek nem tartoznak közösségi szabályozás alá⁽¹⁶⁾.

6.5 Az egyetemes kötelezettség terén a tagállamoknak csak azt kell biztosítaniuk, hogy a televízióműsorok (amelyek közé oda kell érteni a kereskedelmi közleményeket is) ne tartalmazzanak olyan adásokat, amelyek súlyosan veszélyeztethetik a kiskorúak fizikai, értelmi vagy erkölcsi fejlődését – különös tekintettel a pornográfiával vagy indokolatlan erőszakkal kapcsolatos műsorokra –, hacsak ezek előtt „akusztikus figyelmeztetés” nem szerepel, vagy teljes időtartamuk alatt egy „vizuális jelkép” nincs jelen, kivéve, ha „az adás idejének megválasztásával vagy bármely más technikai intézkedéssel biztosítható, hogy az adás vételi körzetében a kiskorúak szokásos módon nem hallhatják vagy láthatják az ilyen adásokat”.

⁽¹⁰⁾ COM(2011) 942 final, 2012. január 11.

⁽¹¹⁾ COM(2011) 556 final, 2011. szeptember 13.

⁽¹²⁾ COM(2012) 196 final, 2012. május 2.

⁽¹³⁾ Lásd a 6. lábjegyzetet.

⁽¹⁴⁾ Svédország esetében ez ahhoz vezetett, hogy az Európai Unió Bírósága 1997. július 9-i ítéletében megerősítette a tilalomnak az uniós jogszabályokkal való összeegyeztethetőségét (C-34/95. és C-35/95. sz. ügyek: Konsumentombudsmannen kontra De Agostini (Svenska) Förlag AB és TV-Shop i Sverige AB).

⁽¹⁵⁾ Az EGSZB egy véleményében (HL C 221., 2005.9.8., 87. o.) egyértelműen szembehelyezkedett ezzel a megközelítéssel.

⁽¹⁶⁾ Lásd a 2005. május 11-i 2005/29/EK irányelv preambuluma 7. pontját (HL L 149., 2005.6.11.).

⁽⁸⁾ A7-0369/2011, 2011. október 21.

⁽⁹⁾ A7-0155/2012, különösen a 24., 28. és 29. pont (előadó: Maria Irigoyen PÉREZ).

6.6 A hatályos jogszabályok arra hivatkozva, hogy „megnövekedett azon lehetőségek száma, amelyek révén a nézők elkerülhetik a reklámokat”, eltörölték a reklámbejátszások elhelyezésére vonatkozó tilalmat olyan esetekben, ahol azok nem károsítják jelentős mértékben a műsor egységét. A jogszabály nem veszi figyelembe a gyermekek sajátos jellemzőit, és passzív nézőknek tekinti őket.

6.7 A jelenleg hatályos egyetlen kifejezett közösségi szintű tilalom a dohánytermékekre és a kizárólag vényre kapható gyógyászati termékekre és gyógykezelésekre, illetve a „burkolt” és a „tudat alatt befolyásoló” reklámokra vonatkozik. A tilalom azonban nem terjed ki a „termékmegjelenítésre” (amelyet mindazonáltal „alapvetően meg kell tiltani”), amennyiben a nézőt megfelelő módon tájékoztatják a termékmegjelenítés létéről. Ezen túlmenően „szigorú szempontok” vannak érvényben a szeszartalmú termékek hirdetésével kapcsolatosan.

6.8 Csupán ebben az utolsó esetben kerül kijelentésre, hogy a hirdetés nem szólhat konkrétan a kiskorúakhoz. A kiskorúak testi, szellemi és erkölcsi fejlődésének károsításával kapcsolatos összes többi aspektus kapcsán (ilyenek például a gyermekek közvetlen, vagy szüleiük közvetett ösztönzése a reklámozott termékek vagy szolgáltatások megvásárlására, kihasználva tapasztalathiányukat vagy hiszékenységüket, illetve a gyermekműsorokban foglalt, olyan élelmiszerekre és italokra vonatkozó reklámok, amelyek „táplálkozási vagy élettani hatással bíró tápanyagokat és egyéb anyagokat tartalmaznak, különösen zsírt, transzzsírsvavakat, só/nátriumot és cukrokat”) a hatályos szabályok csupán általános ajánlásokat tartalmaznak, vagy „magatartási kódexekre” utalnak.

6.9 Rá kell mutatni arra is, hogy bár a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatokról szóló irányelv rendelkezik a fogyasztóknak konkrétan „koruk vagy hiszékenységük miatt” „különösen kiszolgáltatott, egyértelműen azonosítható csoportját” célzó tisztességtelen gyakorlatokról⁽¹⁷⁾, ezt nem értelmezik úgy, hogy megtiltana az ilyen gyakorlatokat, és nem is ültették át vagy hajtották végre ilyen értelemben a tagállamokban.

6.10 Ezen uniós jogi rendelkezéseken kívül más hagyományos eszközök is lefektetnek olyan középponti elveket, amelyek alapját képezik az alapvető uniós jogalkotás legújabb fejleményeinek (a Lisszaboni Szerződésnek és az Európai Alapjogi Chartának).

6.11 Ugyanakkor – úgy nemzetközi szinten, mint az egyes tagállamokban – a téma szakemberei (és különösen az EASA)⁽¹⁸⁾ önszabályozási szabályrendszert alakítottak ki kereskedelmi gyakorlatukra, ami egyértelműen mutatja a gyermekek védelme melletti elkötelezettségüket. Ez nem szünteti meg azt az igényt, amit számos nemzetközi és közösségi testület is hangoztatott, hogy garantálni kell a gyermekek tiszteletben tartásának és védelmének magas szintjét annak érdekében, hogy biztosítsuk testi, szellemi és erkölcsi fejlődésüket, szem előtt tartva saját érdekeiket, jólétüket és a családi környezet és kapcsolatok fenntartását.

7. A fiataloknak és gyermekeknek szóló reklámok és a belső piac megvalósítása

7.1 A reklám és a marketing európai piacán igen éles a verseny, a piac ki van téve a divat változásainak, és különösen érzékenyen reagál a gazdasági és pénzügyi válság hatásaira. A tagállami reklámszabályozások közötti számottevő eltérések nemcsak hogy befolyásolhatják az eredményeket, hanem gátolhatják is a reklámtevékenység belső piacon belüli fejlődését, továbbá a diszkrimináció és a kevésbé tisztességes verseny forrását is jelenthetik. Különösen a fiatalok és gyermekek – határozottan bővülő – szegmensében a tagállami jogszabályok jelentős különbségei és az eltérő követelmények miatt a reklámügynökségek egyenlőtlen feltételek között működnek, és költségeik is növekednek, mivel kampányaikat hozzá kell igazítaniuk az eltérő jogi követelményekhez. Ez arra ösztönzi a cégeket, hogy kevésbé tisztességes versenygyakorlatokat alkalmazzanak a fenti nehézségek elkerülése és a piacszerzés érdekében. Egy egész Európában hasonló feltételeket bevezető jogharmonizáció, amely kiteljesíti a belső piacot e téren, nagymértékben elősegítheti egy átláthatóbb piac kialakulását, amelyben valamennyi reklámcég a képességeire és ismereteire alapozva fejtheti ki tevékenységét a fogyasztók igényeinek eredményes kielégítése érdekében, ahelyett hogy – az egészséges és tisztességes verseny kárára – kihasználná a tagállamok jogszabályi eltéréseit.

8. A gyermekeket és fiatalokat célzó reklámozás terén való összehangolt közösségi szintű fellépés jogalapja

8.1 A reklámozást uniós szinten szabályozó közösségi irányelvek jogalapját mindeddig általában a Szerződésnek a belső piac kiteljesedésével kapcsolatos rendelkezései alkották (a jelenlegi 26. és 114., ámbar erősen módosított cikk). Ez természetesen fontos aggály, azonban nem az egyetlen. Más, konkrétan a televíziós műsorszórást célzó közösségi kezdeményezések jogalapja ehelyett az a szöveg, amely annak idején a letelepedési és a szolgáltatásnyújtási jogról szólt, és amelynek ma – jelentős változásokkal – a jelenlegi 49. és azt követő, illetve 56. és azt követő cikkek felelnek meg. Végezetül újabb, de a jelenlegi Lisszaboni Szerződést megelőző, a gyermekvédelemről és a gyermekpornográfiáról szóló kezdeményezések jogalapja a bűnügyi együttműködésre vonatkozó rendelkezések közül került ki.

⁽¹⁷⁾ A 2005/29/EK irányelv 5. cikkének (3) bekezdése (HL L 149., 2005.6.11.). Úgy tűnik azonban, hogy az Európai Bizottság a közelmúltban közzétett, üdvözlendő közleményében (COM(2011) 942 final, 2012. január 11.) fontolóra veszi annak lehetőségét, hogy foglalkozzon „a megkérdőjelezhető vagy tiltott kereskedelmi kommunikáció alkalmazásával”, ami remélhetőleg kiterjed majd annak a jelen dokumentumban kifogásolt formáira is.

⁽¹⁸⁾ Ennek kapcsán érdemes kiemelni, hogy az Európai Bizottság Információs Társadalmi és Médiaügyi Főigazgatósága kifejezésre juttatta azt a szándékát, hogy összeállítsa a bevált gyakorlatok egy európai kódexét (2012. március 19.).

8.2 Érdemes emlékeztetni arra, hogy a jelenleg hatályos Lisszaboni Szerződés jelentős változásokat vezetett be az összes említett dimenzió kapcsán, és számos új lehetőséget biztosít a közösségi fellépésre, amelyeket tudni kell értelmezni és végrehajtani. A legfontosabb újítás az Európai Alapjogi Charta beépítése az EU elsődleges joganyagába. Ezt követi a büntető- és polgári ügyekben való együttműködés jogi természetének módosítása, és végül a Szerződés számos – például a belső piac kiterjesztésére, a fogyasztóvédelemre és az emberi méltóság tiszteletben tartására vonatkozó – rendelkezésének módosítása. Az Európai Bizottság a közelmúltban a javasolt adatvédelmi rendeletet is az Európai Alapjogi Chartára és a Lisszaboni Szerződés fent említett rendelkezéseire alapozta.

8.3 A gyermekeket és fiatalokat célzó reklámok kérdése mindenekelőtt a polgársággal és az alapvető jogok védelmével kapcsolatos. A Charta fentiekben említett 1., 3., 24., 33. és 38. cikke lényeges, a közösségi fellépés szükségességét bőven indokoló jogalapot biztosít. Ezek mellett mindenképpen meg kell említeni az EUSZ 2. cikkét, 3. cikkének (5) és (6) bekezdését, illetve az EUMSZ 4., 9. és 10. cikkét.

8.4 Ezen a területen a tagállami kormányok mellett – akár a Tanácson belül, akár a megerősített együttműködés (EUSZ 20. cikk) keretében – a nemzeti parlamenteknek is fontos szerep

jut az EUSZ 12. cikke értelmében, ezért kérjük őket, hogy vállalják fel ezt a felelősséget.

8.5 Ezen a téren a belső piac kiterjesztése is az egyike a legfontosabb célkitűzéseknek, amellyel ezenkívül az EUSZ 3. cikkének (3) bekezdése, illetve az EUMSZ 26., 114. és azt követő cikkei foglalkoznak. Az EUMSZ 12. és 169. cikke ezenkívül új lehetőségeket biztosít a fogyasztóvédelem terén. Az eljárási aspektusokra tekintettel az EUMSZ 67. és azt követő, és különösen a 81. és 82. cikke biztosítja a jogalapot a polgári és büntetőjogi kerethez, amely segíti kiegészíteni ezen a téren a gyermekek és fiatalok védelmének jogi keretét.

8.6 A téma közösségi szintű megközelítése végezetül megfelel a szubszidiaritási és az arányossági elvnek (EUSZ 5. cikk (3) és (4) bekezdés), mivel a határokon átnyúló vetülettel kapcsolatos célt a tagállamok kizárólag nemzeti rendszereiken belül nem képesek megfelelő mértékben megvalósítani. A kezdeményezés célját tehát EU-szintű fellépéssel jobban el lehet érni, összhangban a szubszidiaritás elvével. A kezdeményezés hatályát pedig azokra a vetületekre kell korlátozni, amelyek konkrét gyakorlati problémákat vetnek fel. A kezdeményezés nem foglalkozhat olyan szempontokkal, amelyeket nemzeti jogszabállyal megfelelőbben lehet szabályozni – ezáltal szem előtt tartható az arányosság elve.

Kelt Brüsszelben, 2012. szeptember 18-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Staffan NILSSON

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Egyes sérülékeny csoportok munkahelyi jogai – különös tekintettel a szexuális irányultságon alapuló megkülönböztetés kérdéseire (saját kezdeményezésű vélemény)

(2012/C 351/03)

Előadó: **Thomas JANSON**

2012. január 19-én az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság úgy határozott, hogy eljárási szabályzata 29. cikkének (2) bekezdése alapján saját kezdeményezésű véleményt dolgoz ki a következő tárgyban:

Egyes sérülékeny csoportok munkahelyi jogai – különös tekintettel a szexuális irányultságon alapuló megkülönböztetés kérdéseire

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Foglalkoztatás- és szociálpolitika, uniós polgárság” szekció 2012. szeptember 3-án elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2012. szeptember 18–19-én tartott 483. plenáris ülésén (a 2012. szeptember 18-i ülésnapon) 130 szavazattal 4 ellenében, 14 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 A személyek bizonyos csoporthoz való tartozásából eredő mindenfajta hátrányos megkülönböztetés az emberi jogokra épülő demokráciát és az Európai Unió gazdasági fejlődését egyaránt veszélyezteti. Az EGSZB úgy véli, hogy az Uniónak felelőssége, hogy az erre vonatkozó célkitűzések elérésére irányuló munkákat összehangolja ⁽¹⁾.

1.2 A megkülönböztetés elleni eredményes küzdelemhez olyan aktív intézkedésekre van szükség, amelyek a különböző partnerek közös szerepvállalására, a kiszolgáltatott csoportok és a munkaerő-piac képviselőinek együttműködésére épülnek.

1.3 Az EGSZB a jelen véleményben megállapítja, hogy a szexuális irányultság alapján történő megkülönböztetés terén fokozott erőfeszítésekre van szükség a megkülönböztetésnek való kiszolgáltatottság kockázatának csökkentése érdekében. Ehhez szükség van a munkahelyi megkülönböztetéssel kapcsolatos kutatásokra szánt erőforrások növelésére, valamint ütemtervre, hogy el lehessen érni a szexuális irányultság alapján történő megkülönböztetés megszüntetésének célját.

1.4 Nyilvánvaló, hogy a gazdasági és szociális válságnak súlyos következményei vannak a kiszolgáltatott csoportok munkaerő-piaci helyzetére nézve. Az EU-ban a szociális jóléti rendszerek jelenleg tapasztalható megnyirbálása fokozza a munkanélküliséget, és fennáll annak a veszélye, hogy nő az idegengyűlölet, a homofóbia és terjednek az egyéb, megkülönböztető és sértő jellegű kijelentések és cselekedetek. Az EGSZB szerint fontos, hogy az EU a tagállamokkal együtt jobban és nyíltabban mérje fel a helyzetet, és hozzon intézkedéseket a kiszolgáltatott csoportokra a jelenleg végbemenő megszorítások miatt leselkedő veszélyek enyhítésére.

1.5 Az EGSZB megállapítja, hogy az Unión belül nagy különbségek vannak az LMBT-kkel ⁽²⁾ szembeni bánásmód tekintetében, és aggodalommal tekint arra a megkülönböztetésre, amelynek az LMBT-k ki vannak téve. Ez a kiszolgáltatottság veszélyezteti az Unió alapvető értékeit és a mozgás szabadságát.

1.6 Az EGSZB arra kéri az Európai Bizottságot, hogy készítsen ütemtervet az LMBT-kkel szembeni megkülönböztetés leküzdésére, és hangsúlyozza, hogy minden politikai területen érvényesíteni kell az LMBT-k szempontjait is.

1.7 Az EGSZB hangsúlyozza a civil társadalom és a kormányok közötti együttműködés fontosságát a sztereotípiák elleni harc és az LMBT-k jogainak jobb tudatosítása érdekében. A szexuális orientáció és a nemi identitás alapján történő hátrányos megkülönböztetést figyelembe kell venni a szociális partnerek közötti viták és tárgyalások folyamán is. Ebben az összefüggésben az EGSZB szeretné kiemelni a hálózatépítésben rejlő lehetőségeket, amellyel elő lehet mozdítani a munkahelyen az egyenlőséget és a nyitottságot.

1.8 Az EGSZB hangsúlyozza, hogy nemcsak az egyének, hanem a munkaadók és szakszervezetek számára is fontos tudni, hogyan rendelkeznek az uniós jogszabályok a munkahelyi hátrányos megkülönböztetésről. Az uniós polgárok csaknem 45 %-a nem tudja, hogy léteznek jogszabályok a szexuális orientáció alapján történő hátrányos megkülönböztetés ellen, az EGSZB pedig úgy véli, hogy célzott információs kampányok szükségesek e probléma kezeléséhez.

1.9 Az EGSZB tudatában van annak, hogy a transznemű személyek speciális problémákkal szembesülnek, és úgy véli, hogy ezekkel a problémákkal egy külön jelentésben kell foglalkozni.

⁽¹⁾ Az Európai Unió Alapjogi Chartájának 21. cikke kimondja: „Tilos minden megkülönböztetés, így különösen a nemi, faji, bőrszín, etnikai vagy társadalmi származás, genetikai jellemzők, nyelv, vallás vagy meggyőződés, politikai vagy más vélemény, nemzeti kisebbséghez tartozás, vagyoni helyzet, születés, fogyatékoság, kor vagy szexuális irányultság alapján történő megkülönböztetés”.

⁽²⁾ Leszbikus, meleg, biszexuális és transznemű személyek.

2. A megkülönböztetés elleni küzdelem háttere

2.1 Az Európai Unió a szabadságnak, a demokráciának és az emberi jogok tiszteletben tartásának elvére, valamint az alapvető szabadságjogokra és a jogállamiság elvére épül. Az Európai Unió működéséről szóló szerződés 19. cikke hatáskörrel ruházta fel az Uniót, hogy „megfelelő intézkedéseket” tegyen „a nem, faji vagy etnikai származáson, valláson vagy meggyőződésen, fogyatékoságon, koron vagy szexuális irányultságon alapuló megkülönböztetés leküzdésére.” A hátrányos megkülönböztetés minden formája elleni küzdelem és a megelőzés létfontosságú az Európai Unió legitimitációját tekintve. Az Európai Unió Alapjogi Chartájának 21. cikke kimondja, hogy tilos minden megkülönböztetés, így különösen a nem, faj, bőrszín, etnikai vagy társadalmi származás, genetikai tulajdonság, nyelv, vallás vagy meggyőződés, politikai vagy más vélemény, nemzeti kisebbséghez tartozás, vagyoni helyzet, születés, fogyatékoság, kor vagy szexuális irányultság alapján történő megkülönböztetés.

2.2 A Szerződésben kitűzött célok megvalósítására számos irányelv született, például a 2006/54/EK irányelv a férfiak és nők közötti esélyegyenlőség és egyenlő bánásmód elvének a foglalkoztatás és munkavégzés területén történő megvalósításáról (átdolgozott szöveg), a 2000/78/EK irányelv a foglalkoztatás és a munkavégzés során alkalmazott egyenlő bánásmód általános kereteinek létrehozásáról, illetve a 2000/43/EK irányelv a személyek közötti, faji vagy etnikai származásra való tekintet nélküli egyenlő bánásmód elvének alkalmazásáról. A nem és bőrszín alapján történő megkülönböztetés elleni védelem sokkal elterjedtebb, mint a valláson vagy meggyőződésen, koron, fogyatékoságon vagy szexuális irányultságon alapuló megkülönböztetés elleni védelem, ami befolyásolhatja a választást másik uniós tagállamban való munkavállalás, tanulás vagy oda történő utazás esetében.

2.3 Az egyenlő elbánás mindenekelőtt az emberi jogok előmozdításáról, emellett pedig az európai uniós erőforrások lehető legteljesebb kihasználásáról szól. A megkülönböztetés nem más, mint az erőforrások pazarlása, és az érintett csoportokat társadalmilag sebezhetővé teszi. Az Európában jelenleg végbemenő mélyreható gazdasági és szociális válság, melynek során sok tagállam kényszerült jóléti rendszerének megnyirbálására és a bérek csökkentésére, a leginkább kiszolgáltatott csoportok számára csak tovább súlyosbítja a helyzetet. A megkülönböztetésről szóló különféle uniós irányelvek tehát alapvető fontosságúak a megkülönböztetés veszélyének kitett csoportok védelméhez és munkaerő-piaci beilleszkedésük elősegítéséhez. A tagállamok nagy felelősséggel tartoznak a megkülönböztetésellenes irányelvekben megfogalmazott célok kivitelezésének biztosításáért.

2.4 Az EGSZB számos véleményben kifejtette nézeteit a különféle alapokon történő megkülönböztetésről. Örömmel fogadta az Európai Bizottság javaslatát a személyek közötti, faji vagy etnikai származásra való tekintet nélküli egyenlő bánásmód elvének alkalmazásáról szóló irányelvre (2000/43/EK) ⁽³⁾. Támogatta továbbá egy olyan, külön a foglalkoztatás területére szorítkozó irányelv előterjesztésének elképzelését, amely megtiltja a valláson, fogyatékoságon, koron vagy szexuális irányultságon alapuló megkülönböztetést. Az EGSZB

azt is fontosnak tartotta, hogy a tagállamokban minden lakos élvezhesse a védelem minimális szintjét, és joga legyen jogorvoslathoz megkülönböztetési kérdésekben. Kérte, hogy fordítsanak erőfeszítéseket a megkülönböztetésmentesség melletti gazdasági érvek feltárására és kidolgozására. Sajnálatát fejezte ki amiatt, hogy az irányelv nem foglalkozik a megkülönböztetésteli utasításokkal, illetve az említett alapokon történő megkülönböztetésre való felbujtással.

2.5 A keretirányelv mind a közvetlen, mind pedig a közvetett megkülönböztetésre kiterjed. Közvetett megkülönböztetésről akkor beszélünk, ha a gyakorlatban valaki egy látszólag megkülönböztetésre okot nem adó körülmény, illetve látszólag semleges elvárás vagy viselkedésmód miatt hátrányos elbánásban részesülhet ⁽⁴⁾.

2.6 Az EGSZB a személyek közötti, vallásra vagy meggyőződésre, fogyatékoságra, életkorra vagy szexuális irányultságra való tekintet nélküli egyenlő bánásmód elvének alkalmazásáról szóló tanácsi irányelvre tett – mindeddig el nem fogadott – javaslatról is nyilatkozott ⁽⁵⁾. Az EGSZB örömmel fogadta az irányelvjavaslatot, „amelynek az EKSz. 13. cikkében [az EUMSZ 19. cikke] említettek alapján történő mindenfajta megkülönböztetés ellen következetes védelmi normákat kellene eredményeznie EU-szerte.” Sajnálta azonban, „hogy a javasolt irányelv nem kínál megfelelő megoldást a többszörös megkülönböztetés problémájára”, és felszólította az Európai Bizottságot, „hogy terjesszen elő ajánlást ezzel a kérdéssel kapcsolatban.” Az EGSZB arra kéri a Tanácsot, hogy a kiszolgáltatott személyek jogainak megerősítése érdekében hozzon döntést ebben a kérdésben.

2.7 Különböző, megkülönböztetési kérdésekről szóló véleményeiben (amelyek például az idősekkel, a harmadik országok állampolgáraival és a romákkal is foglalkoztak) az EGSZB többek közt a következőkre tért ki: ⁽⁶⁾:

- Fontos, hogy a megkülönböztetés elleni küzdelemre irányuló törekvést minden fellépési terület részévé tegyék, és mind az uniós, mind pedig a nemzeti költségvetésbe is beépítsék.
- Mutatókra van szükség a tények megismeréséhez.
- A megkülönböztetés elleni törekvések megvalósításának kapcsolódnia kell az Európa 2020 stratégiához.
- Megfelelő és hatékony végrehajtási és nyomonkövetési mechanizmusokat kell bevezetni az előírások betartása feletti felügyeletre és ellenőrzésre mind uniós, mind pedig nemzeti szinten.

⁽⁴⁾ A Tanács 2000. november 27-i, 2000/78/EK irányelve a foglalkoztatás és a munkavégzés során alkalmazott egyenlő bánásmód általános kereteinek létrehozásáról.

⁽⁵⁾ HL C 182., 2009.8.4., 19. o.

⁽⁶⁾ HL C 318., 2011.10.29., 69–75. o.; HL C 354., 2010.12.28., 1–7. o.; HL C 347., 2010.12.18., 19–27. o.; HL C 376., 2011.12.22., 81–86. o.; HL C 182., 2009.8.4., 19–23. o.; HL C 77., 2009.3.31., 102–108. o.; HL C 10., 2008.1.15., 72–79. o.; HL C 110., 2004.4.30., 26–29. o.; HL C 318., 2006.12.23., 128–136. o.; HL C 77., 2009.3.31., 115–122. o.; HL C 318., 2011.10.29., 50–55. o.; HL C 204., 2008.8.9., 95–102. o.; HL C 256., 2007.10.27., 93–101. o.

⁽³⁾ HL C 77., 2009.3.31., 102. o.

- Mind minőségi, mind mennyiségi szempontból javítani kell a foglalkoztatást a kiszolgáltatott csoportok gazdasági függetlenségének biztosítása és növelése érdekében.
- Törekedni kell a családon és a háztartáson belüli feladatkörök egyenlő elosztására a nemek között, és a társadalombiztosításhoz való jogot az egyéni körülményekhez kell igazítani.
- Intézményes struktúrákat kellene kialakítani, például egy fogyatékosági kérdésekkel foglalkozó európai bizottságot.
- Fennáll annak a veszélye, hogy a gazdasági és szociális válság hatására Európa-szerte nő az intolerancia, az idegengyűlölet, a rasszizmus és a homofóbia.
- Az integráció összetett és hosszú távú, sokoldalú társadalmi folyamat, amelyben sok szereplő érintett, különösen helyi szinten.

2.8 Sem az EGSZB, sem az Európai Bizottság nem foglalkozott külön és részletesen a szexuális irányultság alapján történő megkülönböztetéssel. Ugyancsak nincsen ütemterv az LMBT-kkel szembeni megkülönböztetés kockázatainak mérséklésére. A jelen vélemény a szexuális irányultság alapján történő megkülönböztetésre fog összpontosítani, mivel az EGSZB úgy véli, hogy ezen a területen politikaalkotási erőfeszítésekre van szükség. Ugyanakkor azt is fontos kiemelni, hogy számos más kiszolgáltatott csoport is létezik, amelyekre ugyan a felsorolt megkülönböztetési formák nem terjednek ki, mégis nehézségeik adódnak a munkaerőpiacra való bekerüléssel, illetve az ott maradással. Emiatt mindenfajta politikaalkotásnak biztosítania kell az általános hozzáférést.

3. Az LMBT-k munkaerő-piaci helyzete

3.1 A jogszabályok végrehajtásával kapcsolatos problémák ⁽⁷⁾

3.1.1 Az Alapjogi Ügynökség 2009-ben két, az LMBT-k helyzetét elemző jelentést ⁽⁸⁾ tett közzé; az ügynökség néhány megállapítását az alábbiakban ismertetjük. Az egyik legelső megállapítás az, hogy a diszkrimináció okai között egyfajta hierarchia áll fenn: a nemi, faji és etnikai származáson alapuló megkülönböztetés elleni védelem erősebb, mint a diszkrimináció egyéb formáival szembeni védelem. A tagállamokban azonban egyre inkább az a jellemző, hogy ugyanolyan szintű védelmet biztosítanak a diszkrimináció valamennyi formája esetében.

3.1.2 Az FRA szerint a foglalkoztatás és a munkavégzés során alkalmazott egyenlő bánásmódról szóló irányelv végrehajtása 18 uniós tagállamban meghaladta a szexuális irányultság alapján történő megkülönböztetéssel kapcsolatos minimumkövetelményeket. Az uniós tagállamok többsége ezért olyan szabályozást vezetett be, amely a munka és foglalkoztatás mellett más

területeken is védelmet nyújt a szexuális irányultság alapján történő megkülönböztetés ellen. Mintegy 20 tagállamban működik a szexuális irányultság alapján történő megkülönböztetéssel kapcsolatos ügyekért felelős hatóság.

3.1.3 Az FRA jelentései foglalkoznak az LMBT-k szabad mozgásával is, amely az EU egységes munkaerőpiacának fontos eleme. Ennek kapcsán meg kell jegyezni, hogy a családtag jogok nemzeti jogalkotói hatáskörébe tartozik, ami azt eredményezi, hogy a különböző tagállamokban különböző szabályok vonatkoznak az azonos nemű párokra. Az egyes országokban ezenkívül különböző hagyományok alapján alakítanak ki véleményeket többek között az azonos neműek közötti házasságról és partnerkapcsolatról, emiatt azonban többek között problémák merülhetnek fel, ha az érintettek a személyek szabad mozgásához fűződő jogait szeretnék gyakorolni.

3.1.4 Az FRA megjegyzi, hogy azonos nemű párok jelentős akadályokkal szembesülhetnek a személyek szabad mozgásához fűződő jogaik gyakorlása során, akár házasságban, akár bejegyzett élettársi kapcsolatban, akár tartós kapcsolatban élnek. Az ügynökség rámutat, hogy ez számos esetben közvetlen diszkriminációhoz vezet, és hogy tisztázni kell, milyen kötelességei vannak a tagállamoknak a szabad mozgásról szóló irányelv ⁽⁹⁾ értelmében.

3.2 Az Európai Bíróság

3.2.1 Az Európai Bíróság két olyan ügyet vizsgált, amely a szexuális irányultság alapján történő megkülönböztetésre vonatkozott: a Römer- és a Maruko-ügyet. A Römer-ügyben a Bíróság úgy ítélte meg, hogy az egyenlő bánásmódról szóló irányelv tiltja, hogy az élettársi kapcsolatban élő ellátásra jogosult alacsonyabb összegű kiegészítő nyugellátást kapjon, mint a házasságban élő ellátásra jogosult, továbbá szexuális irányultságon alapuló közvetlen hátrányos megkülönböztetés áll fenn amiatt, hogy a nemzeti jogban az említett élettárs a nyugellátás tekintetében a házasságban élő személyéhez hasonló jogi és ténybeli helyzetben van.

3.2.2 A Maruko-ügyben a Bíróság hasonlóképpen úgy ítélkezett, hogy az irányelv nem teszi lehetővé az olyan szabályozást, amelynek alapján a törvényes élettárs az élettársának halála után nem kapja meg azt a túlélő hozzátartozónak járó ellátásnak megfelelő ellátást, amelyet egy házastárs megkapna. Emellett azonban úgy vélte, hogy a nemzeti bíróság feladata annak vizsgálata, hogy a túlélő élettárs a túlélő hozzátartozónak járó ellátásban részesülő házastárssal összehasonlítható helyzetben van-e. Azt is kiemelte, hogy az Unión belül nagy eltérések vannak, és többnyire nem tekintik a házassággal egyenértékűnek a partneri kapcsolat egyéb, jogilag elismert formáit.

3.3 A munkahelyi megkülönböztetéssel kapcsolatos problémák

3.3.1 A szexuális irányultság nyílt felvállalásával kapcsolatos problémák a munkahelyen: Kutatások azt mutatják, hogy az LMBT-k gyakran „láthatatlanok” a munkaerőpiacon. Ennek elsődleges oka az üldöztetéstől való félelem, ami ahhoz is vezet, hogy sokuk kerüli a munkatársakkal való társas érintkezést, nehogy

⁽⁷⁾ Ez a szakasz az Alapjogi Ügynökség (FRA) és az Európai Szakszervezetek Szövetsége (ESZSZ) által készített jelentésekre épül.

⁽⁸⁾ Homofóbia és szexuális orientáción alapuló megkülönböztetés az EU tagállamaiban: Jogi elemzés, valamint Homofóbia és szexuális orientáció és nemi identitás alapján történő megkülönböztetés az EU tagállamaiban: II. rész – A társadalmi helyzet.

⁽⁹⁾ 2004/38/EK irányelv az Unió polgárainak és családtagjaiknak a tagállamok területén történő szabad mozgáshoz és tartózkodáshoz való jogáról.

„lelepleződjön”. Mindenekelőtt azt találták, hogy sokan félnek tudatni főnökeikkel a szexuális irányultságukat. Bizonyos ágazatokban, például a honvédelmi ágazatban vagy az egyházban az átlagosnál sokkal alacsonyabb a nyílt felvállalás aránya.

3.3.2 Konkrét problémák nehezítik meg a munkát: Az LMBT-knek a többi kiszolgáltatott csoporthoz képest sajátos helyzetük van a munkaerőpiacon, mivel a szexuális irányultság nyílt felvállalása kihat a munkahelyi életükre. Az LMBT-k általában stratégiákat dolgoznak ki arra, hogyan kerülhetik el, hogy kiderüljön szexuális irányultságuk, például témát váltanak, illetve otthagyják a munkahelyi beszélgetéseket. Kutatások kimutatták, hogy az ilyen állandó munkahelyi lavírozás az egészségre és a termelékenységre is kihat. A leszbikusok, meleg, biszexuálisok és transzneműek csoportja által az Unióban elszenvedett hátrányosan megkülönböztető bánásmód a szégyenérzetre alapuló, érzelmi kirekesztéshez vezet. Ez pedig mind az egyénre, mind a munkaerő-piaci részvételre nézve következményekkel jár. Az EGSZB úgy véli, hogy a különböző uniós intézményeknek aktív erőfeszítésekkel kell küzdeniük az ezzel járó kirekesztés ellen.

3.3.3 A jogok munkaerő-piaci érvényesítésével kapcsolatos problémák: Ha valaki szexuális irányultsága miatt megkülönböztetés célpontjává válik, fontos, hogy hozzá tudjon férni panasztételi mechanizmusokhoz, például olyan nemzeti hatósághoz fordulhasson, amely az effajta megkülönböztetéssel kapcsolatos panaszügyeket kezeli. Sok tagállamban ilyen hatóság egyszerűen nem is létezik.

3.3.4 Ódzkodás a panasztételtől: Az olyan dokumentált esetek száma, amelyek során szexuális irányultság alapján történő megkülönböztetés állt fenn, feltűnően alacsony. Ennek oka valószínűleg az, hogy az LMBT-k vonakodnak attól, hogy nyilvánosságra kerüljenek, illetve lehet, hogy nincsenek tisztában jogaikkal. A panasztétel továbbá a munkahely elvesztésének kockázatát is magában hordozhatja. Egyes esetekben fontos, hogy a panasztevő védelmet kapjon a társadalomtól, hogy elkerülhető legyenek a panasztétel negatív következményei.

3.3.5 Az ismeretek hiánya: Egy Eurobarométer-felmérés kimutatta, hogy a megkülönböztetésről szóló jogszabályokat nem ismerik eléggé. Az uniós polgároknak közel a fele (45 %-a) nem tudja, hogy léteznek jogszabályok, amelyek tiltják a szexuális irányultság alapján történő megkülönböztetést az új munkaerő felvételekor. Az ESZSZ egy tanulmánya ugyancsak kimutatta, hogy a szakszervezetekben hiányos az LMBT-kkel kapcsolatos politikákra és fellépésekre vonatkozó tudás. A munkahelyi jogok ismeretének hiánya a más szexuális irányultságú személyekkel kapcsolatos helyzetre és tapasztalatokra vonatkozó információk és adatok általános hiányában is

megmutatkozik. A kutatások azt mutatták ki, hogy igen alacsony a felvilágosultság szintje a munkahelyen a szexuális irányultsággal és a nemi identitással kapcsolatban. Ez azzal jár, hogy a más szexuális irányultságú személyeknek igen nehéz nemi identitásukról, illetve a szexuális irányultság alapján történő megkülönböztetésről beszélniük munkaadójukkal, illetve szakszervezetükkel. Ezért, különösen azokon a területeken, ahol kevés figyelmet kapnak ezek a kérdések, figyelemfelhívó intézkedésekre van szükség, hogy az emberek többet tudjanak az uniós polgári jogokról.

3.3.6 Jogi védelemmel és más intézkedésekkel enyhíthető a megkülönböztetés: Egyes országokban a jogi védelemnek és az egyenjogúság nemzeti szinten történő jobb támogatásának bevezetése hozzájárult a lakosság szélesebb körű, általánosabb felvilágosításához, ami a szakszervezetekre és a munkaadókra is kedvező hatással volt. Az FRA tanulmánya alig említi a munkaadók felelősségét, ami a vezetőség felelősségének jelentőségére mutat rá. A sokféleségre való törekvés és a nyitottság kultúrája az LMBT-k szempontjából kedvezően hat a munkahelyekre. A sokféleségre való törekvés lehet, hogy nem szorítja vissza jelentős mértékben a megkülönböztetést, mindenesetre fontos első lépés egy szervezetben.

3.3.7 A megkülönböztetés mértéke: Számos kutatást végeztek azzal céllal, hogy felmérjék az LMBT-kkel szembeni megkülönböztetés mértékét a munkahelyen. Ezek arra az eredményre jutottak, hogy az érintett csoportnak közel a fele nem vállalja fel nyíltan szexuális irányultságát a munkahelyen, azok közül pedig, akik igen, egyharmad és fél közé tehető azoknak az aránya, akik a munkahelyen közvetlenül szembesülnek megkülönböztetéssel, illetve becsmérlő kijelentésekkel és előítéletekkel.

3.3.8 Az EU-ban számos projektre került sor a munkaadók, szakszervezetek és az önkéntes szektor részvételével; az Európai Bizottság pedig pénzügyi támogatást nyújtott a projektekhez, ami kiemelte legitimitásukat. Franciaországban az egyik ágazatban a munkaadók és szakszervezetek megállapodást kötöttek az azonos nemű párok alkotta családok egyenlő jogait illetően. A Vision svéd szakszervezeti szövetség az LMBT-kérdésekről szóló képzést kínálja, melynek célja a figyelemfelhívás a munkahelyi diszkriminációra. A tapasztalatok azt mutatják, hogy teljességgel megvalósítható az együttműködés a más szexuális orientációval rendelkezők munkaerő-piaci helyzetének megváltoztatása érdekében. Az EGSZB sajnálattal állapítja meg, hogy ritkaságszámba mennek az ilyen jellegű intézkedések, ezért felkéri az Európai Bizottságot a bevált gyakorlatok népszerűsítésére, valamint a szociális partnereket arra, hogy sokkal aktívabb intézkedések révén lépjenek fel az LMBT-kkel szemben megnyilvánuló munkahelyi diszkrimináció ellen.

Kelt Brüsszelben, 2012. szeptember 18-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Staffan NILSSON

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Migráns vállalkozók hozzájárulása az EU gazdaságához (saját kezdeményezésű vélemény)

(2012/C 351/04)

Előadó: **Brenda KING**

2012. január 19-én az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság úgy határozott, hogy eljárási szabályzata 29. cikkének (2) bekezdése alapján saját kezdeményezésű véleményt dolgoz ki a következő tárgyban:

Migráns vállalkozók hozzájárulása az EU gazdaságához.

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Foglalkoztatás- és szociálpolitika, uniós polgárság” szekció 2012. szeptember 3-án elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság a 2012. szeptember 18–19-én tartott, 483. plenáris ülésén (a 2012. szeptember 18-i ülésnapon) 135 szavazattal 2 ellenében, 10 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Összefoglalás és ajánlások

1.1 A migránsok vállalkozási tevékenysége által nyújtott hozzájárulás Európában folyamatosan növekedett az elmúlt évtized során. A migránsok gyakran azáltal járulnak hozzá a gazdasági növekedéshez és a foglalkoztatáshoz, hogy felélesztik a feledésbe merült mesterségeket és szakmákat, és növekvő mértékben részt vesznek a hozzáadott értékkel bíró áruk és szolgáltatások nyújtásában. Ezen túlmenően fontos hidat képeznek a globális piacok irányába, és jelentős szerepet töltenek be abban, hogy a migránsok beilleszkedjenek a munkaerőpiacra, munkahelyet teremtve nemcsak önmaguk számára, hanem egyre inkább a bevándorlók és a helyi lakosság számára is. ⁽¹⁾

1.2 Az EU nyilvánosan elismerte azt, hogy a migráns vállalkozók kulcsfontosságú hozzájárulást nyújthatnak a fenntartható növekedéshez és a foglalkoztatáshoz. Fontos ugyanakkor, hogy erre az elismerésre ne önmagában és ne az uniós politikai döntéshozók közvetlen prioritásaitól elszigetelten tekintsünk. Az élénk, fenntartható és növekedésorientált migráns vállalkozási ágazatot ténylegesen integrálni kellene a növekedést és foglalkoztatást célzó stratégiába, a kisvállalkozói intézkedéscsomagba, az Európa 2020 stratégiába, valamint a vállalkozások versenyképességét és a kis- és középvállalkozásokat szolgáló új programba (COSME), ezek ugyanis már központi szerepet adtak a gyorsan növekvő és hozzáadott értéket képviselő kkv-knak a fenntartható növekedésre irányuló uniós gazdaságban.

1.3 A migráns vállalkozók a migránsok szociális lehetőségeit is növelik, biztosítják, hogy több migráns vállaljon vezető szerepet a társadalomban, modellként szolgálnak, különösen a fiatalok számára, megerősíthetik önbizalmukat, valamint utcák és városnegyedek újjáélesztése révén serkenthetik a társadalmi kohéziót.

1.4 Az EGSZB üdvözli az Európai Bizottság közleményét, ⁽²⁾ amely elismeri „a migránsok fontos vállalkozói szerepét”, és megállapítja, hogy „meg kell erősíteni (...) kreatív és innovációs képességüket”. Az EGSZB továbbá üdvözli azt a kijelentést is,

hogy „a transznacionális vállalkozás dinamikusabb stratégiával való ösztönzése az uniós tagállamokban és a partnerországokban is működő vállalkozókra összpontosulna. Az ilyen vállalkozások munkahelyeket teremthetnek a származási országokban, továbbá előnyösek a migránsok beilleszkedése és az országok közötti kereskedelem erősödése szempontjából is.”

1.5 Azáltal, hogy a növekvő munkanélküliség hatására a minőségi munkahelyek teremtése az EU kulcsfontosságú prioritásává vált, most még inkább fontos, hogy az EU politikai döntéshozói elismerjék, hogy a migránsok tulajdonában lévő üzleti vállalkozások értékesek az uniós gazdaság szempontjából, mind helyi szinten, mind pedig – egyre növekvő mértékben – a nemzetközi piacokon, ahol továbbra is van igény az EU-ból érkező árukra és szolgáltatásokra. Ez összhangban van az Európai Bizottság azon stratégiájával, amelynek célja a kis- és középvállalkozások támogatása üzleti tevékenységük EU-n kívülre történő kiterjesztésében, mivel a nemzetközi tevékenységek erősítik a növekedést, javítják a versenyképességet és támogatják az EU-n belüli vállalkozások hosszú távú fenntarthatóságát.

1.6 Az EGSZB azt ajánlja, hogy amennyiben a migráns vállalkozók „kreatív és innovációs képessége” erősítésére szorul, akkor speciális intézkedéseket kell hozni uniós, tagállami és helyi szinten. Ennek célja a megkülönböztetés megszüntetése és mindenki számára egyenlő feltételek teremtése, hogy így hozzá tudjanak járulni az inkluzív növekedéshez és a minőségi munkahelyek teremtéséhez.

1.6.1 Az uniós politikaalkotóknak

— az Európa 2020 stratégia keretében el kellene ismerniük, hogy a migránsok vállalkozási tevékenysége lehetőségeket rejt a gazdasági növekedés szempontjából,

— az európai foglalkoztatási stratégiába való beillesztése révén el kellene ismerniük a migránsok vállalkozási tevékenységének munkahelyteremtő erejét. E stratégia jelenleg a migránsok integrációjának eszközeként csupán a fizetett foglalkoztatásra összpontosít,

⁽¹⁾ Rath, J., Eurofound (2011), „Promoting ethnic entrepreneurship in European cities” (Az etnikai vállalkozások támogatása európai városokban), az Európai Unió Kiadóhivatala, Luxemburg.

⁽²⁾ „A harmadik országbeli állampolgárok integrációjának európai programja” – (COM(2011) 455 final és SEC(2011) 957 final.

- el kellene ismerniük a migránsok vállalkozói tevékenységét a migránsokra vonatkozó európai beilleszkedési politika keretében,
- az Eurostattal és a tagállamokkal közösen meg kellene határozniuk a migráns vállalkozók EU-szerte nyújtott gazdasági és társadalmi hozzájárulását, és megbízható és harmonizált statisztikákat kellene gyűjteniük erről. Ez segítheti az EU-t jobb bevándorlási politikák kialakításában,
- továbbra is meg kellene könnyíteniük a vállalkozók állami támogatását annak biztosítása érdekében, hogy az a tény, hogy az életképes vállalkozások nem tudnak hozzáférni megfelelő finanszírozáshoz, ne befolyásolja hátrányosan az innovációt, a vállalkozási tevékenységet és az üzleti növekedést,
- keretet kellene teremteniük a bevált gyakorlatok terjesztésére és megosztásának ösztönzésére olyan programokban, amelyek a migráns vállalkozók kapacitásépítését és fennmaradását szolgálják,
- stratégiai kapcsolatokat kellene kialakítaniuk azokkal a származási országokkal, amelyek jelenleg proaktív módon arra törekednek, hogy az EU-ban élő diaszpórák-összegeik vállalkozói tevékenységekbe kezdjenek mind a származási országukban, mind az EU-ban,
- adott esetben kereskedelmi megállapodásokkal kellene ösztönözniük az Unióban működő migráns vállalkozók és származási országaik közötti közös vállalkozói tevékenységeket. Ez támogatni fogja azt az uniós stratégiát, amelynek célja a kis- és középvállalkozások segítése üzleti tevékenységeik EU-n kívülre történő kiterjesztésében.

1.6.2 Az uniós tagállamoknak

- átfogóbb integrációs politikák részeként el kellene ismerniük és elő kellene mozdítaniuk a migránsok vállalkozói tevékenységét,
- felül kellene vizsgálniuk általában véve az üzleti vállalkozások létrehozására vonatkozó szabályozási és strukturális keretet, csökkentve azokat a szükségtelen adminisztratív követelményeket, amelyek akadályozhatják a vállalkozásindítást,
- csökkenteniük kellene az illegális bevándorlás kockázatát és különösen az illegális foglalkoztatást azáltal, hogy végrehajtják az Európai Parlament és a Tanács 2009. június 18-i 2009/52/EK irányelvét.⁽³⁾ Ezen irányelv 14. cikke szerint a tagállamok „biztosítják, hogy területükön hatékony és megfelelő vizsgálatokat folytatnak”,
- segíteniük kellene a tartós foglalkoztatási ráta növelését a migránsok – különösen a nők és fiatalok által irányított – meglévő üzleti vállalkozásainak a nagyobb mértékű támogatása révén, hogy ezek a vállalkozások fenntarthatóbbá váljanak,
- növelniük kellene olyan köztes szervezeteknek a tudatosságát és kapacitását, mint például a szakmai szervezetek, a

kereskedelmi kamarák és a szövetkezetek, hogy képesek legyenek támogatni ezeket a vállalkozásokat abban, hogy megfeleljenek a jogi követelményeknek, például a munka- és adóügyi szabályok.

1.6.3 A helyi önkormányzatoknak és a civil szervezeteknek – beleértve a szociális partnereket is –

- folytatniuk kellene a migráns vállalkozók humán- és szociális tőkét növelő programokat olyan különböző szolgáltatások biztosítása révén, mint például a tanácsadás, a tájékoztatás, a képzés, a hálózatépítés és a mentorálás,
- a migráns vállalkozóknak új vagy jobb lehetőségeket kellene teremteniük azáltal, hogy megkönnyítik szervezetek számára a nagy általános szervezetekhez való csatlakozást,
- növelniük kellene a migránsok által irányított üzleti vállalkozások fenntarthatóságát. Ahelyett, hogy kizárólag a vállalkozások indítására összpontosítanak, több figyelmet kellene szentelniük a migránsok már létező vállalkozásainak, különösen azoknak, amelyek a nagy értéket képviselő ágazatokban tevékenykednek,
- mivel a hitelhez való hozzáférés rendkívül fontos tényező a vállalkozáshoz, ezért több programot kellene létrehozniuk a migráns vállalkozók pénzügyi tőkéjének növelése érdekében, amilyeneken keresztül:
 - megismertetik velük a finanszírozási forrásokat,
 - speciális képzést biztosítanak nekik,
 - a hitelintézetek körében bővítik a vállalati ügyfelek ezen speciális csoportjára vonatkozó általános és szakmai ismereteket, és javítják annak jobb megértését.

2. Általános megjegyzések

2.1 Európa jelentős demográfiai változásokon megy keresztül: számos régióban a népesség egyértelműen csökken, a népesség átlagéletkora egyre magasabb, és a születési arányok alacsonyak. Ugyanakkor az EU össznépessége 2004 és 2008 között mintegy évi 2 millióval növekedett, főként a nettó bevándorlásnak köszönhetően. A migránsok a legkülönbözőbb módokon járultak hozzá a befogadó országok gazdasági növekedéséhez: új készségeket és tehetségeket hoztak magukkal, hozzájárultak a munkaerőhiány csökkenéséhez, vállalkozókként pedig új cégeket és üzleteket indítottak.

2.2 Mostanáig csak korlátozott figyelmet kapott az a tényező, hogy a migránsok új üzleti vállalkozások közvetlen létrehozása révén hozzájárulnak a gazdasághoz. Ez a vélemény bővíteni kívánja a migránsok vállalkozói tevékenységeiről rendelkezésre álló ismereteket, és ajánlásokat kíván megfogalmazni a migránsok vállalatai által elért sikerek elismerésére és a továbbiak előmozdítására, valamint arra vonatkozóan, hogy a gazdasági növekedéshez való hozzájárulásukat tovább növeljék.

⁽³⁾ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=O:L:2009:168:0024:0032:HU:PDF>.

2.3 Kihívást jelent a migránsok egyes uniós országokban folytatott vállalkozói tevékenységének és az általuk teremtett munkahelyeknek az összehasonlítása, mivel országonként különböző adatforrások állnak rendelkezésre, és nem létezik nemzetközileg elfogadott meghatározás a migráns vállalkozókra.

2.4 Ez a dokumentum nagyrészt azokon az előadásokon alapul, amelyeket az EGSZB „Bevándorlás és integráció” állandó tanulmányozócsoportja által, a migráns vállalkozóknak az EU gazdaságához való hozzájárulásáról tartott meghallgatáson tartottak 2011. november 24-én. ⁽⁴⁾

2.5 A migráns vállalkozók alatt az Unión kívül született vállalkozástulajdonosokat értjük, akik gazdasági tevékenység kialakításával vagy kiterjesztésével próbálnak értéket teremteni. ⁽⁵⁾ A vállalkozó lehet önfoglalkoztató – azaz egyedül saját magát foglalkoztatja –, vagy alkalmazhat személyzetet. ⁽⁶⁾

2.6 Jelen vélemény az önfoglalkoztató vállalkozókra összpontosít, és a munkaerő-felmérések adatait alkalmazza a tagállamok, illetve a migráns és a helyi vállalkozók összehasonlításához. Ezen túlmenően az elemzés középpontjában a nem mezőgazdasági tevékenységet folytató vállalkozók állnak, mivel a vállalkozásokról végzett kutatásokban ez a bevett norma.

3. A migráns vállalkozók jellemzői

3.1 A migránsok vállalkozó kedve nagyobb

3.1.1 Az uniós munkaerő-felmérés ⁽⁷⁾ kimutatja, hogy a migránsok vállalkozói tevékenységének a tendenciája EU-szerte változó: az Egyesült Királyságban, Franciaországban, Belgiumban, Dániában és Svédországban a migráns vállalkozók aránya az összes foglalkoztatotthoz képest 1,5–2,9 százalékponttal meghaladja a helyi vállalkozók számát. Portugáliában, Spanyolországban, Olaszországban, Görögországban, Írországban, Németországban és Ausztriában viszont a helyi vállalkozókhoz képest alacsonyabb a migráns vállalkozók aránya.

3.1.2 A régiókat tekintve Európa déli, központi és keleti részén magasabb (a helyiek és a migránsok körében) az önfoglalkoztatás általános aránya. Közép- és Kelet-Európában ugyanakkor a migránsok nagyobb hajlandóságot mutatnak az önfoglalkoztatásra, mint a helyiek, míg Dél-Európában ennek az ellenkezője jellemző.

3.1.3 Az, hogy Lengyelországban, Szlovákiában, a Cseh Köztársaságban és Magyarországon az önfoglalkoztatók körében a migránsok túlréprezentáltak, részben a migráns vállalkozók esetében érvényes arányilag rugalmas vízumszabályozásoknak és ezen országok foglalkoztatási helyzetének tudható be. A migráns vállalkozók dél-európai országokbeli alacsonyabb aránya abból következhet, hogy a szóban forgó országok migránsainak még nem volt idejük a vállalkozásindításhoz

szükséges humán, anyagi és társadalmi tőkét megteremteniük, mert esetleg nem beszélték folyékonyan az ország nyelvét, vagy nehézségbe ütközött szakképzéseik elismertetése.

3.1.4 Az egy adott évben új vállalkozást indítókra vonatkozó adatok azt is sugallják, hogy a migránsok vállalkozóbb kedvűek a helyiekhez képest. 1998 és 2008 között az új migráns vállalkozók évi átlagos száma kétszeresére nőtt Németországban (évi 100 000 fölé) és az Egyesült Királyságban (évi mintegy 90 000-re). Spanyolországban és Olaszországban az évenkénti átlagos számuk hatszorosára (évi 75 000 fölé), illetve nyolcszorosára (évi 46 000-re) nőtt. Franciaországban kisarányú növekedés (35 000-re) volt tapasztalható ugyanebben az időszakban. ⁽⁸⁾

3.1.5 A migránsok ráadásul a népességbeli arányukhoz képest is nagyobb vállalkozói kedvvel rendelkeznek, mint a helyiek. Az Egyesült Királyságban például noha a migránsok az ország lakosságának 8 %-át teszik ki, az országban működő összes kkv 12 %-a az ő tulajdonukban van.

3.1.6 Ez a megállapítás összhangban van egy nemrégiben készült amerikai tanulmánnyal, amelyből kiderül, hogy a bevándorlók aránya a kisvállalkozással rendelkezők között 18 %-ot tesz ki, míg az összlakosság 13 %-át és a foglalkoztatottak 16 %-át adják. ⁽⁹⁾

3.2 A migránsok által irányított vállalkozások fenntarthatósága

3.2.1 Miközben a vállalkozásalapítók száma évről évre az átlagosnál magasabb a migránsok körében, az üzletből kiszállók között is ők vannak többen. Az alacsonyabb fennmaradási arány utalhat arra, hogy az önfoglalkoztatás csak köztes lépés a fizetett munkaviszony felé, vagy arra, hogy a migránsok vállalkozásai magasabb arányban buknak el. Franciaországban például a külföldiek tulajdonában álló vállalkozásoknak csupán 40 %-a működik még öt évvel a megalapítása után is, szemben a francia állampolgárok tulajdonában álló vállalkozások 54 %-ával. ⁽¹⁰⁾ Az OECD tanulmánya ⁽¹¹⁾ úgy találta, hogy a migránsok tulajdonában álló üzleti vállalkozásoknak még a képzettségek, tapasztalatok és más tényezők ellenőrzését követően is 27 %-kal kevesebb az esélye a fennmaradásra, mint a helyiek vállalkozásainak.

3.3 Nagy értéket képviselő ágazatok

3.3.1 A migráns vállalkozók a tevékenységek éppolyan széles körét gyakorolják a befogadó államban, mint a helyiek. Korábban ez nem így volt: főként az etnikai csoportjuk tagjainak nyújtott szolgáltatásokkal foglalkozó vállalkozások működtek. Ez a változás részben annak tudható be, hogy sok migráns egyre magasabb szintű végzettséget szerez, részben pedig a posztindusztriális társadalmak gazdasági rendszereiben végbenemő változásoknak.

⁽⁸⁾ Link a statisztikákhoz: <http://dx.doi.org/10.1787/888932442104>.

⁽⁹⁾ <http://www.fiscalpolicy.org/immigrant-small-business-owners-FPI-20120614.pdf>.

⁽¹⁰⁾ Bream, Y. (2009), *Les entreprises créées en 2002 par des ressortissants des pays tiers: de plus grandes difficultés à survivre* [A harmadik országok állampolgárai által 2002-ben alapított vállalkozások: a legnagyobb, leküzdendő nehézségek], *Infos Migrations*, 13. sz., A bevándorlásért, a beilleszkedésért, a nemzeti identitásért és a szolidáris fejlesztésért felelős minisztérium statisztikáért, a tanulmányokért és a dokumentációért felelős osztálya (DSED).

⁽¹¹⁾ *Open for Business: Migrant Entrepreneurship in OECD Countries* [Nyitva a vállalkozások előtt: migránsok vállalkozói tevékenysége az OECD országaiban], 2010.

⁽⁴⁾ <http://www.eesc.europa.eu/?i=portal.en.events-and-activities-migrant-entrepreneurs-contribution-present>.

⁽⁵⁾ A vállalkozó OECD által meghatározott definíciója, OECD, 2008.

⁽⁶⁾ Rath, J., Eurofound (2011), „Promoting ethnic entrepreneurship in European cities” (Az etnikai vállalkozások támogatása európai városokban), az Európai Unió Kiadóhivatala, Luxemburg.

⁽⁷⁾ http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/employment_unemployment_ifs/data/database.

3.3.2 Noha Európában a külföldön született vállalkozók nagyrészt a hagyományosan többnyire a migránsok által irányított vállalkozásokkal társított ágazatokban (vagyis a nagy- és kiskereskedelem) tevékenykednek, sokan vannak azonban olyanok, akik a hagyományos etnikai vállalkozói ágazatoktól eltérő területen tevékenykednek: a migráns vállalkozók mintegy 18 %-a az építőiparban; körülbelül 8 %-a a szakmai, tudományos és technikai szektorban; mintegy 6 %-a a feldolgozóiparban, és további 6 %-a az egészségügyben és a szociális munka területén.

3.4 A vállalkozók profilja

3.4.1 A migráns és a helyi vállalkozók általános profilja annyiban hasonlít, hogy a vállalkozók többnyire *képzettek és férfiak*, és több mint háromnegyedük *35 évnél idősebb*. A migráns és a helyi vállalkozók átlagos életkora meghaladja a bérből vagy fizetésből élő munkavállalóét. Ez azzal magyarázható, hogy a vállalkozásindításhoz megfelelő társadalmi és fizikai tőke, valamint tapasztalat szükséges.

3.4.2 A migráns vállalkozók a helyieknél *átlagosan magasabb iskolai végzettséggel* rendelkeznek, a migráns vállalkozók mintegy 30–40 %-a felsőoktatási végzettséget szerzett.

3.4.3 A migráns vállalkozók közel kétharmada *több mint tíz éve él a befogadó országban*, míg a bérből élő migránsoknak csupán valamivel több, mint 50 %-a.

3.4.4 A migránsok körében a vállalkozásindítási hajlamot változó mértékben határozza meg az, hogy melyik régióból származnak, közülük az ázsiai migránsok mutatják a legnagyobb, a latin-amerikai és az afrikai migránsok pedig a legkisebb hajlandóságot. Nagyrészt az oktatásbeli és vagyoni különbségek indokolják a migráns csoportok vállalkozói hajlandósága közötti különbségeket. További magyarázat lehet, hogy néhány származási ország gazdaságában hagyományosan nagyobb a vállalkozók aránya, és hogy az ilyen országokból érkező migránsok nagyobb valószínűséggel indítanak vállalkozásokat a befogadó országban.

3.4.4.1 Az ugyanazon régióból származó migránsok tapasztalatai azonban nem homogének. Az Egyesült Királyságra vonatkozó adatok jelzik például, hogy amennyiben a foglalkoztatás aránya a pakisztáni és az indiai migráns közösségek esetében ugyanolyan magas volna, akkor a pakisztáni férfi munkavállalók aránya 24 %-kal, a pakisztáni női munkavállalók aránya pedig 136 %-kal növekedne, ami a munkavállalókra vetítve mintegy 96 000 főt jelent.

4. Az uniós háttér

4.1 A Stockholmi Program meghatározza az Európai Unió bel- és igazságügyi területen folytatandó tevékenységeinek a 2010–2014 közötti időszakra szóló menetrendjét; amelynek egyik aspektusa a migránsok sikeres integrációja a demokratikus értékek és a társadalmi kohézió megerősítése, valamint a kultúrák közötti párbeszéd valamennyi szintre kiterjedő elősegítése érdekében.

4.2 Az Európai Integrációs Alap a 2007–2013 közötti időszakban 825 millió euróval támogatja az Unión kívülről érkező bevándorlóknak az európai társadalmakba történő integrációját megkönnyítő nemzeti és uniós kezdeményezéseket, és

magában foglalja a migránsok vállalkozói tevékenységét, illetve a vállalkozási ismeretek migránsok számára történő oktatását célzó projekteket. ⁽¹²⁾

4.3 Az Európai Bizottság „A harmadik országbeli állampolgárok integrációjának európai programja” című közleménye ⁽¹³⁾ elismeri a migráns vállalkozók jelentős szerepét, a fenntartható növekedéshez és a munkahelyteremtéshez való hozzájárulási potenciáljuk azonban nem szerepel az európai kiemelt kezdeményezések között, például az Európa 2020 stratégiában sem.

4.4 Az EU foglalkoztatási csomagja – a migránsok integrációjának eszközeként – a fizetett foglalkoztatásra összpontosít. Nem szerepel benne ugyanakkor a migráns vállalkozók szerepe, akik hozzájárulhatnak a minőségi, fenntartható munkahelyteremtéshez, és elősegíthetnék a migráns és helyi polgárok gazdasági és társadalmi befogadását.

4.5 Az EU politikai döntéshozóinak az uniós stratégiákban aktívan és következetesen figyelembe kellene venniük a migránsok vállalkozói tevékenységét. Ezen túlmenően el kellene ismerni, hogy a migráns vállalkozók szerepet játszanak a migránsok integrációjára irányuló stratégiában, és ebben támogatni kellene őket.

5. A migráns vállalkozók hozzájárulása

5.1 A munkaerőpiac

5.1.1 Az uniós munkaerő-felmérés (1998–2008) kiemeli a migráns vállalkozóknak a foglalkoztatáshoz való pozitív hozzájárulását, még akkor is, ha a legtöbb (helyi és migráns) vállalkozó csupán önmagát foglalkoztatja.

5.1.2 A migráns vállalkozók átlagosan 1,4–2,1 további munkahelyet teremtenek. A helyi vállalkozókkal való összehasonlítások ugyanakkor arra engednek következtetni, hogy a migráns vállalkozók aránylag kevesebb munkahelyet teremtenek. Ez alól az általános megfigyelés alól kivételt képez a Cseh Köztársaság, Magyarország, a Szlovák Köztársaság és az Egyesült Királyság, ahol a migráns vállalkozók úgy tűnik, több munkahelyet teremtenek a helyi vállalkozókhoz képest.

5.1.3 Az átfogó foglalkoztatáshoz való ezen hozzájárulás növekedett az idők folyamán. 1998–2008 között a migráns vállalkozók által alkalmazott személyek száma nőtt Spanyolországban, Olaszországban, Ausztriában, Németországban és Hollandiában; az Egyesült Királyságban és Franciaországban viszont folyamatosan nagymértékű volt a foglalkoztatáshoz való hozzájárulásuk. 2007-ben és 2008-ban például a migráns vállalkozók évente több mint 750 000 főt foglalkoztattak Németországban, körülbelül fél millió főt az Egyesült Királyságban és Spanyolországban, csaknem 400 000 főt Franciaországban és mintegy 300 000 főt Olaszországban.

⁽¹²⁾ http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/financing/fundings/migration-asylum-borders/integration-fund/index_en.htm.

⁽¹³⁾ COM(2011) 455 final és SEC(2011) 957 final.

5.1.4 A foglalkoztatáshoz való ezen hozzájárulás viszonylagosan a teljes foglalkoztatott munkaerő 1,5–3 %-ának felel meg. Az összfoglalkoztatáshoz a migránsok a legnagyobb mértékben Luxemburgban (8,5 %) és Írországban (4,9 %) járultak hozzá. Jóllehet az adatok korlátozott hozzáférhetősége miatt nem lehet megállapítani, hogy a migránsok nagyrészt migránsokat vagy másokat alkalmaznak-e, néhány tanulmány kimutatta, hogy a migránsok egyaránt alkalmaznak helyieket és más migránsokat.

5.2 Gazdaság

5.2.1 A migráns vállalkozók hozzájárulása nem merül ki a munkahelyteremtésben, hanem a befogadó országok általános gazdasági növekedésére is kiterjed. Nagyon nehéz valódi empirikus bizonyítékokat gyűjteni az uniós gazdasághoz való tényleges hozzájárulásukról, ugyanakkor rendelkezésünkre állnak adatok az Egyesült Királyságból, amelyek kimutatják, hogy az ország gazdaságához való hozzájárulásukat évi 25 milliárd angol fontra becsülik, – ez a kkv-k bruttó hozzáadott értékének a 6 %-a (2007-ben 430 milliárd font) ⁽¹⁴⁾.

5.2.2 Ezzel szemben egy az Egyesült Államokban elvégzett tanulmány azt mutatja, hogy az olyan kisvállalkozások, amelyek legalább 50 %-ban migránsok tulajdonában vannak, évente hozzávetőlegesen 776 milliárd amerikai dollár hozzájárulást nyújtanak, a kisvállalkozások összes hozzájárulásának 13 %-át (2007-ben 6 billió amerikai dollár).

5.2.3 Szintén segíthetnek az eligazodásban azok a Franciaországra vonatkozó adatok, melyek szerint a bevándorlók 2009-ben Franciaországban 47,9 milliárd eurót kaptak a francia államtól (jóléti, lakhatási, oktatási támogatás stb.), viszont 60,3 milliárd eurót fizetettek be. Más szóval a bevándorlók nettó 12,4 milliárd euróval járultak hozzá az államháztartáshoz. ⁽¹⁵⁾

5.2.4 Az EGSZB úgy véli, hogy uniós szinten nagyobb lehetne ez a hozzájárulás, amennyiben az informális

gazdaságban tevékenykedő migráns vállalkozók megkapnák a formális gazdaságba való áttéréshez szükséges támogatást.

5.3 Kereskedelem

5.3.1 Kimutatták azt is, hogy a migráns vállalkozók segítenek a befogadó országban kereskedelmi lehetőségeket teremteni, a származási országaikkal való kereskedelemhez kapcsolódó tranzakciós költségek csökkentése révén, a kapcsolati hálózataikat és a származási országuk piacára vonatkozó ismereteiket felhasználva. Svédországban például a külföldiek tulajdonában lévő vállalkozások 22 %-a áruinak és szolgáltatásainak legalább egy részét a nemzetközi piacokra szánja, szemben a helyiek tulajdonában lévő vállalkozások 15 %-ával. ⁽¹⁶⁾ Kimutatták továbbá, hogy Svédországban a migránsok számának 10 %-os növekedésével átlagosan 6 %-kal emelkedik az export és 9 %-kal az import. ⁽¹⁷⁾ Ezek az eredmények arra engednek következtetni, hogy a migránsok fontos szerepet játszhatnak a külkereskedelem fellendítésében azáltal, hogy csökkentik a származási országaikhoz kapcsolódó implicit kereskedelmi korlátokat.

5.3.2 Egy másik példa az Egyesült Királyság. A migráns vállalkozók közvetlen hozzáférést biztosítanak a növekvő diaszpórák közösséghez, a rendelkezésre álló bevételük meghaladta a 30 millió eurót, valamint olyan globális piacokon nyitnak meg új üzleti lehetőségeket, mint India, Kína, valamint az afrikai, karibi-térségbeli és latin-amerikai országok.

5.4 Meg kell jegyezni, hogy a migránsok vállalkozói tevékenysége nem csupán a munkahelyteremtést és a gazdaságot szolgálja. Tevékenységük növelheti a migránsok társadalmi lehetőségeit, elősegítheti, hogy többen vezető szerepet töltsenek be a társadalomban, megerősítheti a migránsok önbizalmát, valamint utcák és városnegyedek újjáélesztése révén serkenthetik a társadalmi kohéziót.

Kelt Brüsszelben, 2012. szeptember 18-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Staffan NILSSON

⁽¹⁴⁾ <http://www.bis.gov.uk/assets/biscore/enterprise/docs/b/11-515-bigger-better-business-helping-small-firms>.

⁽¹⁵⁾ <http://www.europeanvoice.com/article/imported/time-to-value-migrants-contribution/74527.aspx>.

⁽¹⁶⁾ Svéd gazdasági és regionális növekedési ügynökség (2007.).

⁽¹⁷⁾ Hatziorgiou, OECD (2010).

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A nők ellen irányuló családon belüli erőszak felszámolása (saját kezdeményezésű vélemény)

(2012/C 351/05)

Előadó: **Mário SOARES**

2012. május 24-én az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság úgy határozott, hogy eljárási szabályzata 29. cikkének (2) bekezdése alapján saját kezdeményezésű véleményt dolgoz ki a következő tárgyban:

A nők ellen irányuló családon belüli erőszak felszámolása.

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Foglalkoztatás- és szociálpolitika, uniós polgárság” szekció 2012. szeptember 3-án elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2012. szeptember 18–19-én tartott, 483. plenáris ülésén (a szeptember 18-i ülésnapon) 138 szavazattal 3 ellenében, 7 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Az EGSZB már 2006-ban megfogalmazta véleményét a nők ellen irányuló, családon belüli erőszakról ⁽¹⁾, kifejezve a civil társadalom aggályait ebben a kérdésben. Az akkor megfogalmazott ajánlások továbbra is érvényesek, így ebben a véleményben nem ismételjük meg őket.

1.2 A civil társadalom képviselőjeként és tudatában annak, hogy a nemi alapú és különösen a családon belüli erőszak problematikája mindenkit érintő kérdés, az EGSZB megerősíti azzal kapcsolatos elkötelezettségét, hogy minden lehetséges eszközzel küzd a káros jelenség ellen, és többek között azt tervezi, hogy két évente vitát rendez a tárgyban.

1.3 Az EGSZB az alábbi ajánlásokat intézi az európai intézményekhez és a tagállamokhoz:

1.3.1 **emberi jogok:** a családon belül elkövetett nemi alapú erőszakot tekintés az emberi jogokkal kapcsolatos kérdésnek. Ez lehetővé tenné, hogy holisztikus és ágazatokon átfelölő választ dolgozzanak ki a problémára;

1.3.2 **a biztonsággal és a kockázattal kapcsolatos paradigmák:** vezessenek be intézkedéseket a biztonsággal és a kockázattal kapcsolatos paradigmák megváltoztatására, kialakítva azt a meggyőződést, hogy a nők ellen irányuló, családon belüli erőszak nem egyéni és elszigetelt, a magánélet részét képező probléma, hanem biztonsági és közrendi kérdés;

1.3.3 **megelőzés:** megfelelő forrásokkal és szakosodott személyzettel ellátott multidiszciplináris támogatóközpontok létrehozásával dolgozzanak ki egy a családon belüli erőszak megelőzését célzó politikát, valamint olyan tárcaközi cselekvési terveket, amelyek a családon belüli erőszak kiküszöbölése érdekében tett erőfeszítésekbe bevonják a férfiakat és a fiatalokat;

1.3.4 **a védelemre irányuló politikák:** az erőszak áldozatául esett nők számára garantáljanak elsőbbséget a lakhatáshoz, a gazdasági segítséghez, a képzéshez, valamint a méltányos és az „egyenlő munkáért egyenlő bért” elvének megfelelő munkához jutás terén;

1.3.5 **a statisztikai kritériumok összehangolása:** folytassák a nemi alapú erőszakos cselekmények nyilvántartásba vételi kritériumainak harmonizációját az összegyűjtött adatok összehasonlíthatóságának garantálása érdekében;

1.3.6 **oktatás:** biztosítsák, hogy az oktatás hozzájáruljon a gondolkodásmód átalakításához. Ehhez többek között az szükséges, hogy valódi koedukációs programokat hajtsanak végre, a tankönyvekben ne alkalmazzanak többé nemi előítéleteket közvetítő nyelvezetet, a tanárok számára pedig biztosítsanak olyan alap- és továbbképzést, amely figyelembe veszi a – különösen a családon belül elkövetett – nemi alapú erőszak problémakörét;

1.3.7 **médiák:** garantálják az audiovizuális médiaszolgáltatók szülő irányelv ⁽²⁾ tényleges végrehajtását, hogy véget vessenek annak a gyakorlatnak, hogy a nőkről negatív képet sugároznak a médiában, így különösen a reklámokban.

1.3.8 **egészség:** erősítsék meg azt a meggyőződést, hogy a családon belüli, nők ellen irányuló erőszak az egészség tekintetében kockázati tényező;

1.3.9 **közös felelősség:** erősítsék meg és támogassák azokat az intézkedéseket, amelyek fokozzák a férfiak és nők közös felelősségét a gyermekek, az idősebb szülők vagy a speciális szükségletekkel rendelkező családtagok ellátása iránt;

1.3.10 **a civil szervezetek:** támogassák a családon belüli erőszak áldozatául esett nőket segítő, illetve a nemi alapú erőszak elleni küzdelemmel kapcsolatos tájékoztatást/képzést célzó fellépéseket kidolgozó szervezeteket;

1.3.11 **a nemi alapú erőszak elleni küzdelem európai éve:** szenteljenek egy európai évet a nemi alapú erőszak elleni küzdelem témájának;

1.3.12 **az Európa Tanács egyezménye a nők elleni és a családon belüli erőszak megelőzéséről és felszámolásáról:** az EGSZB nyomatékosan kéri az Európai Uniót és az összes tagállamot, hogy írják alá, ratifikálják és hajtsák végre ezt a 2011-ben elfogadott egyezményt.

⁽¹⁾ HL C 110., 2006.5.9., 89–94. o.

⁽²⁾ Az Európai Parlament és a Tanács 2010. március 10-i 2010/13/EU irányelve.

2. Bevezető

2.1 Minden, személy elleni erőszakos cselekmény sérti az áldozat méltóságát, testi és lelki épségét, az emberi jogokat, valamint károsítja a demokratikus társadalom alapjait.

2.2 Mivel az államoknak kötelességük, hogy tiszteletben tartás, védjék és előmozdítsák polgáraik jogait, ezért jelentős közforrásokat kell beruházniuk olyan speciális szolgáltatásokba és szakemberekbe, amelyek, illetve akik képesek ellátni ezt a feladatot.

2.3 A társadalom elítéli a nyilvánosan elkövetett erőszakot, és támogatja az állami fellépést az erőszakos cselekményben bűnös elkövetők üldözése és megbüntetése érdekében.

2.4 Van azonban egy másfajta, csendesebb fajtája is az erőszaknak, amely a családokon belül és esetenként durvább módon jelenik meg. Ez a családon belüli erőszak.

Egy család bármely tagja áldozatul eshet – alkalmanként vagy állandó jelleggel – különböző típusú erőszakos cselekményeknek, amelyek kimenetele akár halál is lehet.

2.5 Bár a család minden tagja megérdemli, hogy a hatóságok meghallgassák őket, foglalkozzanak velük és eljárjanak érdekében, az igazság az, hogy a legszisztematikusabban érintett csoport a nők. Világszinten a nők körében továbbra is a családon belüli erőszak az egyik legjelentősebb halálozási ok. Ez az oka annak, hogy e vélemény a nők ellen irányuló, családon belüli erőszakot helyezi a középpontba.

2.6 Az Európai Unió a nők elleni erőszakot az alábbiak szerint határozza meg: „olyan, nemi alapú erőszakos cselekmény, amely a nők számára fizikai, szexuális vagy pszichológiai sérülést, illetve szenvedést eredményez vagy eredményezhet, beleértve az ilyen cselekményekkel való fenyegetést, a kényszert, vagy a szabadságtól való önkényes megfosztást, mind a közéletben, mind a magánélet területén”⁽³⁾.

2.7 A hatóságok és a társadalom különféle, szervezett vagy szervezetlen szektorai által évtizedek óta kifejtett erőfeszítések ellenére az erőszaknak ezt a formáját továbbra is magánügynek tekintik, holott valójában az egész társadalmat érintő problémáról van szó.

2.8 A családon belüli erőszak bűncselekmény, amelyet a törvénynek büntetnie kell. Az EGSZB elismeri az EU különböző tagállamai által annak érdekében tett erőfeszítést, hogy szigorúbb intézkedésekkel sújtsák az elkövetőket. Mindazonáltal fel kellene tárnai a jelenség mélyben gyökerező okait is, és meg kellene határozni az annak felszámolásához szükséges stratégiákat – amelyek tartalmazzák többek között a jelenség férfiak általi jobb megértését.

2.9 Másrésről a gazdasági válság az EU számos országában komolyan kihat a szociálpolitikára. Az alapvető közszolgáltatások, mint az egészségügy, az oktatás és a szociális szolgáltatások szintje csökken, miközben a családoknak, különösen pedig a nőknek nagyobb mértékben van ezekre szükségük. Tanúi

lehetünk nőknek szánt segítségnyújtási szolgálatok és a bántalmazott nőket fogadó központi részlegek költségvetése csökkentésének, a megelőzési projektek és a médiakampányok leállításának stb.

2.10 A gazdasági egyenlőtlenségek és a nőkkel szembeni megkülönböztetés – például a foglalkoztatás vagy a más gazdasági forrásokhoz való hozzájutás terén –, továbbá a nemi alapú sztereotípiák és a patriarchális társadalom makacs fennmaradása, valamint a gazdasági függetlenség hiánya csökkenti a nők fellépési képességét és fokozza kiszolgáltatott helyzetüket a családon belüli erőszakkal szemben.

2.11 A jelenlegi gazdasági válság és az abból való remélt kilábalás érdekében bevezetett politikák, valamint a gazdasági liberalizáció és az állami szektor privatizációja nemcsak a nemi alapú munkamegosztást erősítik meg, hanem fokozzák az egyenlőtlenséget is, erősítve azokat a tényezőket, amelyek kiváltják az erőszakot.

2.12 Az Egészségügyi Világszervezet (WHO) megállapította⁽⁴⁾, hogy a globalizáció káros hatásokkal jár a szociális struktúrákra. A szabályozatlan globalizáció következtében megjelenhetnek a nők elleni erőszak súlyosabb formái is, különös tekintettel az embercsempészetre.

2.13 A kisebbségi csoportokhoz tartozó nők, a migráns nők, a vidéki és távol eső településeken szegénységben élő nők, a börtönbüntetésüket töltő, intézményekben elhelyezett, mentális vagy fizikai fogyatékkal élő nők és az idősebb nők jobban ki vannak téve az erőszak veszélyének.

2.14 Ez a saját kezdeményezésű vélemény fel kívánja mérni a nők ellen, irányuló családon belüli erőszak mértékét Európában, igyekszik áttekintést nyújtani az eddig meghozott intézkedésekről, és jobban tudatosítani kívánja a társadalomban ezt a problémát.

2.15 A szervezett civil társadalom szószólójaként az EGSZB kész arra, hogy az ilyen jellegű erőszakkal foglalkozó szervezetekkel együttműködve vitafórumot szervezzen a jelenség megszüntetésére irányuló javaslatok megvitatására és a hatékony megelőző intézkedéseket eredményező bevált gyakorlatok példáiinak megosztására.

3. Az Európa Tanács egyezménye ratifikálásra és végrehajtásra vár

3.1 2011-ben az Európa Tanács egyezményt fogadott el a nők elleni és a családon belüli erőszak megelőzéséről és felszámolásáról⁽⁵⁾. Ez az első, jogilag kötelező érvényű nemzetközi eszköz, amely átfogó jogi keretet hoz létre az erőszak megelőzése, az áldozatok védelme és az elkövetők elítélése érdekében. A célja az, hogy a férfiak és a nők közötti jobb egyenlőség biztosítására szólítson fel, hiszen a nők elleni erőszak mélyen a nemek közötti egyenlőtlenségben gyökerezik, és a patriarchális kultúrának és a tényekkel szembeni közömbösségnek köszönhetően maradt fenn.

⁽⁴⁾ „WHO Multi-Country Study on Women's Health and Domestic Violence Against Women: Initial Results on Prevalence, Health Outcomes and Women's Responses” [A WHO több országra kiterjedő felmérése a nők egészségéről és a nők elleni családon belüli erőszakról]; Genf, WHO, 2005.

⁽⁵⁾ Az Európa Tanács 2011. május 11-én Isztambulban (Törökország) elfogadott egyezménye (www.coe.int/conventionviolence).

⁽³⁾ <http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/16173cor.en08.pdf>.

3.2 A szóban forgó egyezmény az erőszak összes formáját (fizikai és pszichológiai erőszak, szexuális zaklatás, kényszerházasság, női nemi szervek megcsonkítása, zaklatás, kényszersterilizáció, kényszerabortusz) figyelembe veszi, tekintet nélkül az áldozat korára, etnikai származására, nemzetiségére, vallására, szociális hátterére, esetleges bevándorló létére vagy szexuális irányultságára.

3.3 Mindeddig csupán húsz ország⁽⁶⁾ írta alá ezt az egyezményt, közülük is néhányan (Németország, Szerbia és Málta) fenntartásokkal, és mindössze egy ország⁽⁷⁾ ratifikálta. Az EGSZB arra ösztönzi az Európai Uniót és annak összes tagállamát, hogy minél előbb írják alá, ratifikálják és hajtsák végre az iztambuli egyezményt.

4. Általános megjegyzések

4.1 Az EU-ban élő nők 45 %-a állítja, hogy esett már áldozatul nemi alapú erőszaknak. 40-45 %-uk számol be arról, hogy szexuális zaklatás érte a munkahelyén. Becslések szerint Európában naponta hét nő halálát okozza nemi alapú erőszak⁽⁸⁾.

4.2 E jelenségnek egyébként erőteljes gazdasági hatása is van. A nők elleni erőszak az Európa Tanács 47 tagországában évente legalább 32 milliárd euróra becsülhető kárt okoz.

4.3 Az Eurobarométer egy 2010-es felméréséből kiderül, hogy a polgárok széles köre (a megkérdezett személyek 98 %-a) ismeri ezt a jelenséget, amelynek előfordulása igen gyakori (minden negyedik személy mondta azt, hogy ismer olyan nőt, aki családon belüli erőszak áldozata, minden ötödik személy pedig ismer olyan személyt, aki ilyen erőszakos cselekményeket követ el).

4.4 A nők jogi és társadalmi helyzetéről tartott második világkonferencia már 1980-ban rávilágított arra, hogy a nők elleni erőszak a leginkább elhallgatott bűncselekmény. Tizenhárom évvel később a bécsi emberi jogi világkonferencia emberi jogokként ismerte el a nők jogait. Az EU tagállamai elkötelezték magukat az 1995-ös pekingi cselekvési program alapvető célkitűzéseinek elérése mellett.

4.5 A „Nők a hatalomban” című második európai csúcstalálkozó (Cádiz, 2010. március) zárónyilatkozatában⁽⁹⁾ 25 női miniszter és az EU összes tagállamának számos politikai vezetője elismerte, hogy a férfiak és nők közötti egyenlőségnek még a tényekben is meg kell valósulnia, illetve hogy a nők elleni erőszak állandó probléma, amely az emberi jogok súlyos megsértése. A dokumentum megerősíti, hogy a szexista jellegű sztereotípiák továbbra is megkülönböztetéshez vezetnek, és figyelmeztet arra, hogy a fiatalabb nemzedékek lemásolják a szexista viselkedési mintákat.

⁽⁶⁾ Albánia, Ausztria, Egyesült Királyság, Finnország, Franciaország, Görögország, Izland, Luxemburg, Macedónia Volt Jugoszláv Köztársaság, Málta, Montenegró, Németország, Norvégia, Portugália, Spanyolország, Szerbia, Szlovákia, Szlovénia, Svédország és Ukrajna.

⁽⁷⁾ Törökország.

⁽⁸⁾ „2011 Barometer on National Action Plan on Violence against Women in the EU” [2011. évi felmérés a nőket célzó erőszak elleni nemzeti cselekvési tervekről]; European Women's Lobby, 2011. augusztus (www.womenlobby.org).

⁽⁹⁾ http://www.igualdad.us.es/pdf/Docuemta_Otros_Cumbre.pdf.

4.6 Az európai intézmények különféle elemző és fellépési célú dokumentumokat állítottak össze, amelyeket – a teljesség igénye nélkül – az alábbiakban sorolunk fel:

4.6.1 Európai Tanács:

— Tanácsi következtetések „A nők elleni erőszak felszámolása az Európai Unióban” címmel (2010. március 8.), amely felszólítja az Európai Bizottságot és a tagállamokat, hogy folytassák a nők elleni erőszak felszámolására irányuló erőfeszítéseiket, és mozdítsanak elő fellépéseket azok finanszírozásának biztosítására.

4.6.2 Európai Parlament:

— Állásfoglalás a nők elleni erőszakkal szembeni fellépést célzó, új uniós politikai keret prioritásairól és körvonalairól (2011).

— 2011 szeptemberében az Európai Parlament támogatta európai védelmi határozatok kibocsátását nemi alapú erőszak, szexuális zaklatás, személyi szabadság megsértése és gyilkossági kísérlet áldozatai számára. Ez fontos lépést jelentett a nőket védő európai térség kialakulása irányában.

4.6.3 Európai Bizottság:

— A nők chartája (2009), a Stockholmi Program végrehajtását szolgáló cselekvési terv (2010), stratégia a nemek közötti egyenlőség előmozdítására (2010–2015).

— Különböző tanulmányok készültek a nők elleni erőszakra a problémával kapcsolatos ismeretek elmélyítése érdekében.

— 2011. május 18-án egy javaslatcsomag elfogadása a bűncselekmények áldozatai jogainak megerősítése céljával (horizontális irányelv a bűncselekmények áldozatainak jogaival, támogatásával és védelmével kapcsolatos minimumszabályok megállapításáról; rendelet a polgári ügyekben hozott védelmi intézkedések kölcsönös elismeréséről).

— Speciális programok, például a Daphne III, továbbá a nők elleni erőszak ellen küzdő európai szervezetek (Európai Női Lobbi) finanszírozása.

4.7 A tagállamok egyébként – bár nem mindegyik – olyan jogszabályokat fogadtak el, amelyek célja a családon belüli erőszak bűncselekménnyé minősítése, az elkövető elleni szigorúbb eljárás, a családon belüli erőszak közrend elleni bűncselekménnyé minősítése stb.

4.8 Bár nemzeti és európai szinten továbbra sincs elegendő megbízható és összehasonlítható adat a családon belüli erőszak kapcsán, az ismert számok már így is elég ijesztőek ahhoz, hogy ne legyen kétségünk a probléma kiterjedését illetően⁽¹⁰⁾.

⁽¹⁰⁾ Lásd „A becsületbeli bűncselekmények elleni harc Európában” című jelentést, amelyet 2012. március 8-án, a nemzetközi nőnapon ismertetett a Surgir alapítvány (svájci székhelyű nonprofit szervezet).

4.9 A számadatok és a szigorúbb jogalkotás ellenére az igazság az, hogy a közvélemény általában továbbra is úgy véli, hogy az egyenlőség elvén felépülő társadalomban élünk. Ez nemcsak azt a vitát torzíthatja el, amely a családon belüli erőszakkal kapcsolatos, hanem azt is, amely az erőszak más típusairól és a férfiak és a nők közötti – például a fizetés és a pályafutás során való előléptetések terén tapasztalható – egyenlőtlenségről szól.

4.10 Az erőszak egyik elfelejtett – hiszen a külvilág számára láthatatlan – formája a lelki erőszak. Ideje megtörni a csendet, és elismerni, hogy az erőszaknak ez a formája az emberi jogok megsértését jelenti, amivel a nemi alapú erőszakra szóló jogszabályoknak is foglalkozniuk kell.

4.11 A lelki erőszakot átélt nők, akik sok esetben egész hátralevő életük során sem heverik ki a súlyos traumát, holisztikus, ágazatokon átívelő segítségnyújtást igényelnek biztonságos rehabilitációs környezetben. Mivel arra kényszerültek, hogy a társadalomtól elszigetelve éljenek, és nincsen kézzelfogható bizonyítékok az erőszakos cselekményre, attól félnek, hogy senki nem hisz nekik. Újbóli beilleszkedésük érdekében alapvető, hogy a velük foglalkozók higgyenek nekik.

4.12 A családon belüli erőszak nemcsak a közvetlen áldozatot érinti, hanem azokat is, akik segítséget nyújtanak neki, vagy tudnak a problémáról. Ilyenek többek között a gyermekek, akiket érzelmi sérülékenységük különösen kiszolgáltatottá tesz, és előfordulhat, hogy a következményeket egész életük során érezni fogják.

4.13 Bár a családon belüli erőszak nem csupán a nők elleni támadásokban nyilvánul meg, fel kell tenni azt a kérdést, hogy miért van az, hogy a családon belül elkövetett egyéb bűncselekményeket – például a pedofiliát, amelynek 90 %-a esetében az elkövető közeli családtag – visszatartónak tartjuk, miközben a családon belüli erőszak esetén továbbra is azt vizsgáljuk, hogy mi készítette a bántalmazót az ilyen fellépésre.

5. Részletes megjegyzések és fellépési javaslatok

5.1 Meg kell válaszolni azt az alapvető kérdést, hogy a társadalom miért bocsátja meg gyakran az ilyen bűncselekményeket, avagy miért a megtámadott nőben keressük az elkövetett erőszakos tett igazolását. A gyakorta felhozott kulturális és társadalmi jellegű okok, azon túlmenően, hogy hamisak, csupán a jelenlegi helyzet fenntartását eredményezik.

5.2 Az az elképzelés, hogy a családon belüli erőszak egyfajta ősi kultúrában és hagyományban gyökerezik, megerősíti azt a hibás vélelmet, hogy a kultúra hiedelmek és gyakorlatok statikus elegye. Éppen ellenkezőleg: folyamatosan fejlődik és megújul. Pontosabban abból, hogy a kultúra heterogén, és egymással versengő értékeket foglal össze, következik az, hogy természetéből adódóan fejlődőképes.

5.3 A kultúra szervesen kapcsolódik a hatalomgyakorláshoz: a normák és értékek akkor válnak uralkodóvá, ha az őket hangoztatók hatalomhoz vagy befolyásos pozícióhoz jutnak.

5.4 A nők is a kultúra szereplői, és befolyásolják azt a kultúrát, amelyben élnek. A társadalomban és a kultúrában való részvételük alapvető a róluk kialakult képre és a helyzetükre ártalmas gondolkodásmód, szokások és hagyományok átalakításához.

5.5 Ezért van akkora jelentőségük a nők különböző hatalmi szinteken való alulreprezentáltságával kapcsolatos megfontolásoknak. Mindaddig, amíg a probléma nincs megfelelően megoldva és a nők nem rendelkeznek a számuk és a képességeik által indokolt képviselettel a gazdaságban, a társadalomban és a politikában, az ellenük irányuló erőszak problémájának megoldása túlságosan nehéz és túlonként lassú lesz. Bár a nemi alapú erőszak felszámolására irányuló állami politikáknak fontos szerepük van, a nők társadalomban elfoglalt helyéről kialakult hagyományos képet csak az változtathatná meg, ha a nők paritásos alapon vehetnének részt a hatalomgyakorlásban.

5.6 A nemi identitás modelljei, amelyek a passzivitást, a feladást és az alávetettséget évszázadokon keresztül női jellemzőknek minősítették, az agresszivitást, az erőt és a cselekvést pedig férfitulajdonságoknak tekintették, hozzájárultak az érzelmi kapcsolat egy olyan felfogásának kialakulásához, amely az évszázadok során a nőket alárendelt és függő helyzetbe skatulyázta be.

5.7 Immár nem elfogadható az olyan, identitásmodelleken alapuló kapcsolat, amelynek előfeltétele az egyik fél alárendelése a másikkal szemben. A férfiaknak és a nőknek ezért el kell gondolkodniuk arról, hogy miként viszonyulnak ezekhez a modellekhez. Ennek során a szabadság, az autonómia és a személyes kiteljesedés értékeiből kell kiindulniuk.

5.8 A nőgyilkosságok⁽¹⁾ áldozatainak jelentős százaléka korábban már tett feljelentést erőszak vagy fenyegetés miatt. Ez rámutat a megelőzés jelentőségére. Számítalan esetben semmiféle intézkedésre nem került sor az áldozatnak a támadója elleni megvédése érdekében.

5.9 A megelőzést célzó fellépések között többek között szerepelhet, illetve szerepelnie kell:

- a támadó vagy potenciális támadó terápiás kezelésének. Nem arról van szó, hogy kifogást vagy enyhítő körülményt kell találni az erőszakos fellépésre, sem arról, hogy az áldozatot ellenőrizhetetlen helyzeteknek kell kitenni, hanem arról, hogy foglalkozni kell az okokkal, és törekedni kell a támadó „meggyógyítására”, ami mindenki számára hasznos eredménnyel járna;

- olyan tárcaközi cselekvési tervek beindításának, amelyek a családon belüli erőszaknak az oktatási, szociális és egészségügyi szolgálatokon belül működő útbaigazító és információs rendszer révén történő korai felismerését és megelőzését célozzák;

⁽¹⁾ Az Egyesült Nemzetek definíciója szerint a nőgyilkosság egy nőnek egyszerűen női mivolta miatt történő meggyilkolása. Nőgyilkosságnak minősül egy nő ellen a családon belül vagy azon kívül elkövetett folyamatos erőszak is, amelynek eredménye az áldozat halála. Különböző országokban a nőgyilkosságok kapcsán végzett kutatások szerint a leggyakrabban a közeli, családi kapcsolatokban kerül sor ilyen bűncselekményekre.

- a fiúk és férfiak bevonásának a lányok és nők elleni erőszak kiküszöbölésébe;
- a fiatalok tájékoztató kampány révén történő bevonásának a megelőzés és a korai beavatkozás holisztikus megközelítésébe, és több tréning biztosításának a közvetlenül a fiatalok mellett dolgozó szakemberek számára;
- a családon belüli erőszak miatt elvált párok nyomon követése annak érdekében, hogy a nőket megvédjük a – gyakran halállal végződő – zaklatás és üldözés veszélyétől.

5.10 A családon belüli erőszak áldozatainak védelmére szakosodott részlegeknek olyan munkatársakra van szükségük, akik speciális képzésben részesültek, illetve olyan forrásokat igényelnek, amelyek garantálják a meghozott intézkedések végrehajtását; megfelelő források hiányában az intézkedések hatástalanok maradnak.

5.11 Fontos, hogy hozzanak létre multidiszciplináris támogatóközpontokat, ahol meghallgatják, megértik a nőket, és hitelt adnak szavaiknak. A családon belüli erőszak jelenségében pszichológiai, kulturális és vallási tényezők éppúgy szerepet játszanak, mint évszázadok óta meggyökerezett szokások. Az erőszaknak nincs egyetlen oka, és nem lehet kizárólag rendőri vagy büntetés-végrehajtási eszközökkel kezelni. A jelenség elleni küzdelemben alapvető a több területet átfogó, koordinált támogatás, amely megakadályozza, hogy a nő ismételt erőszaknak legyen kitéve. Különös figyelmet kell fordítani a fogyatékkal élő és a bevándorló nőkre, akik kiszolgáltatottabbak. Az ilyen támogató központoknak rendszeresen foglalkozniuk kell az erőszak közvetett áldozataival is, különösen a gyermekekkel.

5.12 Meg kell változtatni a biztonsággal kapcsolatos paradigmát, amit jelenleg túlságosan szorosan kapcsolunk a szervezett bűnözéshez, a terrorizmushoz, a személyek és vagyontárgyak elleni támadáshoz, a kábítószer-kereskedelemben, azonban a nőkre sok esetben a családjukban vagy a munkahelyükön leselkedő veszélyekhez szinte soha. Sok életet menthetnénk meg, ha a biztonság fogalmában több humanista, elsősorban a megelőzésre koncentráló kritériumot alkalmaznánk. Az új technológiák fokozott védelmet nyújthatnak: ilyen például az elektronikus karperec, amely távartatási végzés esetén megakadályozza a szabadlábon levő támadót abban, hogy megközelítse áldozatait.

5.13 A családon belüli erőszakkal kapcsolatos statisztikák nem festenek pontos képet erről a jelenségről, mivel nem mutatják ki a probléma valódi kiterjedését. Ezért sürgős a családon belüli erőszak nyilvántartási kritériumainak egységesítése, hogy az adatok európai szinten összehasonlíthatóak legyenek.

5.14 A kormányoknak előtérbe kell helyezniük, és – többek között pénzügyileg – támogatniuk kell a civil szervezetek (nőszervezetek, emberijog-védő szövetségek, szakszervezetek

stb.) munkáját anélkül, hogy engednének a csábításnak, és megkísérelnék ellenőrizni azokat, vagy önállóságukat csökkenteni.

5.15 Különösen fontos az oktatás területe. Az oktatás éppúgy biztosíthatja a diszkriminatív modellek és gyakorlatok fennmaradását, mint ahogy szerepet játszhat az egyének és a közösségek mentalitásának és magatartásának megváltoztatásában. Az iskolának nemi előítéletektől mentes oktatást és olyan, koedukációs megközelítést kell népszerűsítenie, amely a jogok és az esélyek egyenlőségén alapul. Eközben az egyén átfogó fejlődését kell céloznia, eltávolodva a sztereotípiáktól és a nemi alapon kiosztott szerepektől, és el kell utasítania mindenfajta, a nőket hátrányos helyzetbe hozó megkülönböztetést. Az iskola alkalmas arra, hogy lebontsa a nők és férfiak szerepéről alkotott, általában a médiákban közvetített sztereotipizált képet, valamint rendkívül alkalmas a nemi alapú erőszak megfigyelésére.

5.16 Ahhoz, hogy az iskola betölthesse ezt a pozitív szerepet, alapvető, hogy a tanárok alap- és továbbképzése során legyen szó a nemi alapú, és különösen a családon belüli erőszakról. A tantervek és tankönyvek időszakos felülvizsgálatának állandósulnia kell ahhoz, hogy száműzzünk mindenféle szexista jellegű nyelvezetet.

5.17 Az egészségügy területe is alapvető jelentőséggel bír. Ha a nőket és a serdülőkorúakat az egészségügyi stratégiák középpontjába helyezzük, lehetőség nyílik annak a meggyőződésnek a megszilárdítására, hogy a nők ellen családon belül elkövetett erőszak kockázati tényező, nem pedig elszigetelt probléma.

5.18 Fontos időszakonként és rendszeresen felülvizsgálni a nyilvántartási és a bejelentéstételi eljárásokat, hogy elkerüljük az olyan szabályokat, amelyek a szakemberekre adminisztratív terhet róznak, vagy rugalmatlanok és nem fenntarthatóak. Ezeknek az eljárásoknak lehetőséget kell biztosítaniuk arra, hogy az egészségügyi problémát kockázati tényezőként rögzítsék (például a családtervezési vagy terhességi tanácsadás keretében), illetve egyértelműen különbséget tegyenek a városi és a vidéki szükségletek között.

5.19 A nemi alapú erőszakhoz kapcsolódó összes területen fontos biztosítani, hogy a tájékoztatás és a képzés hatékony és a valósághoz illeszkedő legyen, illetve hogy rendelkezésre álljanak a szükséges eszközök és források. Ezenkívül rendszeresen fel kell mérni a helyzetet, hogy a rendelkezésre álló információk a valóságnak megfelelőek legyenek.

5.20 A tájékoztatás és a képzés kapcsán meg kell különböztetni a tájékoztatást (amely az intézményben dolgozóknak szól), a képzést (amelyben mindazoknak részt kell venniük, akik az áldozatokkal kapcsolatban vannak és hozzájárulhatnak a probléma feltáráshoz), illetve a specifikus képzést (amelyben az áldozatokat támogatóknak kell részesülniük). Különös figyelmet kell fordítani a rendőrök és bírók képzésére, tekintettel az általuk a panasz rögzítésében és a támadó elítélésében betöltött szerepre. Fellépésük hozzájárulhat ahhoz, hogy a traumát okozó

tapasztalatból új remény szülessen. A büntetés-végrehajtási intézményeknek börtönön belüli programokat kell kidolgozniuk a nemi alapú erőszak női túlélői és férfi elkövetői számára, és a börtönökben dolgozók figyelmét valamennyi uniós tagállamban jobban fel kell hívni erre a problémakörre.

5.21 Végezetül az, hogy a nők ellen irányuló, családon belüli erőszakot az emberi joggal kapcsolatos kérdésnek tekintik, fokozza a tagállamok felelősségét az ilyen típusú erőszak megelőzése, megszüntetése és büntetése terén, illetve kötelezettségüket arra, hogy beszámoljanak arról, hogy miként teljesítik ezt a feladatukat.

5.22 A nemi alapú erőszaknak az emberi jogokkal való összekapcsolása lehetővé teszi nagyszámú mechanizmus – emberi jogi szerződésekkel foglalkozó szervek, nemzetközi

büntetőbíróságok vagy az emberi jogok európai regionális rendszere (Emberi Jogi Bíróság – az Európa Tanács szerve) – igénybe vételét a tagállamok nemzetközi és regionális szintű felelősségre vonásához.

5.23 Ha a nők ellen irányuló erőszakot emberi jogi kérdésként kezeljük, akkor holisztikus és ágazatokon átívelő választ kell adnunk a problémára, amely az emberi jogok dimenziójával egészíti ki az egyes szektorokban meghozott intézkedéseket. Emiatt meg kell erősíteni és fel kell gyorsítani a kezdeményezéseket az összes területen – köztük az igazságügy, az egészségügy, a helyi és regionális fejlesztési politikák, az emberi jogi segítségnyújtás stb. terén – annak érdekében, hogy megelőzzük és megszüntessük a nők elleni erőszakot.

Kelt Brüsszelben, 2012. szeptember 18-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Staffan NILSSON

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A civil társadalom szerepe a korrupció elleni küzdelemben a dél-mediterrán térség országában (saját kezdeményezésű vélemény)

(2012/C 351/06)

Előadó: **Juan MORENO PRECIADO**

2012. január 19-én az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság úgy határozott, hogy eljárási szabályzatának 29. cikke (2) bekezdése alapján saját kezdeményezésű véleményét dolgoz ki az alábbi tárgyban:

A civil társadalom szerepe a korrupció elleni küzdelemben a dél-mediterrán térség országában.

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Külkapcsolatok” szekció 2012. szeptember 5-én elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2012. szeptember 18–19-én tartott, 483. plenáris ülésén (a szeptember 19-i ülésnapon) 149 szavazattal 1 ellenében, 3 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 A korrupció problémája egyre általánosabb jelenség világszerte, és komoly károkat okoz az embereknek. A Földközi-tenger déli partvidékén fekvő országokban a közelmúltban „arab tavaszként” ismertté vált forradalmak egyik kiváltó oka is a korrupció volt. A civil társadalom, amely ezeknek a forradalmaknak a fő motorja volt, határozottan elítélte a korrupciót.

1.2 A korrupció elleni küzdelem számos országban az egyik legnagyobb kihívást jelenti, és egyszerűen azt is jelzi, hogy a jogalkotási és kormányzati intézményekben, illetve a közszolgálat terén mennyire átlátható az új kormányzás, illetve milyen annak minősége.

1.3 A korrupció visszaszorítása érdekében egyes országokban hozott jogszabályokat és az ebből a célból létrehozott szervezeteket tovább kell bővíteni, és meg kell erősíteni őket. A kormányzati rendszerek polgári kontrolljához elengedhetetlenek a civil és szociális, illetve független, képviselői szervezetek.

1.4 A demokratikus politikai változások kedveznek a jó irányba mutató reformoknak, amelyeket el kellene mélyíteni. Az intézményi reformokon túl foglalkozni kell a közszolgáltatások terén – például a közlekedésben, az építőiparban, az oktatásban, az egészségügyben, a büntetés-végrehajtásban – előforduló korrupció visszaszorításával is. El kell kerülni, hogy – a korrupció elleni küzdelem rovására – a média kizárólag a biztonság kérdésére összpontosítson.

1.5 A szomszédos országokkal fenntartott kapcsolatait az EU-nak – az európai szomszédságpolitika keretében – annak figyelembevételével kell alakítania, hogy valóban tiszteletben tartják-e a demokratikus értékeket. Az EGSZB azt kéri az EU-tól, hogy a cselekvési tervek legyenek összhangban ezekkel a célkitűzésekkel. Az EU-nak és az azt alkotó országoknak erkölcsi példát kell mutatniuk a korrupció elleni küzdelemben – a maguk háza táján, illetve a partnerországokkal ápolott kapcsolatokban is.

1.6 Az EGSZB arra kéri az EU-t, hogy követelje meg partnereitől mindenekelőtt az ideológiai és vallási pluralizmus, a

sajtószabadság, a bírói függetlenség, a nők és férfiak közötti esélyegyenlőség, illetve az egyesülési szabadság tiszteletben tartását.

1.7 Az EGSZB szerint az európai szomszédságpolitika prioritásainak az alábbi területekre vonatkozó együttműködésben is érvényesülniük kell: bevándorlás; menekültügyi politika; vízumpolitika; terrorizmus, szervezett bűnözés, kábítószer- és fegyverkereskedelem, pénzmosás, valamint pénzügyi és gazdasági bűncselekmények elleni fellépések. A cselekvési terveknek segíteniük kell a jog- és büntetés-végrehajtási rendszerek reformjait, illetve a rendőrségi és igazságügyi együttműködést.

1.8 Az EGSZB szerint az is rendkívül fontos, hogy az Euro-med-országok hatékonyan betartsák a „tisztes munkára” vonatkozó alapvető ILO-egyezményeket.

1.9 Az EGSZB ígéretet tesz arra, hogy továbbra is segíti az Euro-med-országok civil szervezeteit, és úgy véli, hogy a partnerországok kormányaitól kiindulva, uniós támogatással, oktatási programokat kell indítani civil és közösségi szervezetek létrehozásának ösztönzésére és azok megerősítésére. Külön támogatandó a munkavállalók és munkaadók közötti szociális párbeszéd elmélyítése, illetve a nők szerepének megerősítése a gazdasági és a vállalati életben.

2. A korrupció hátráltatja a fejlődést és a jogérvényesülést

2.1 Jelen dokumentum a Földközi-tenger déli partvidékén fekvő országokkal foglalkozik, de el kell mondani, hogy a politikában és a közigazgatásban előforduló korrupció minden földrészen jelen van (így az EU-országokban is) – ahogy ezt számos neves ügynökség és szervezet is igazolja, illetve ahogy naponta kiderül a tömegtájékoztatói eszközökből.

2.2 Támogatást nyújtva és szolidaritását kifejezve az EGSZB képes segíteni a dél-mediterrán térség civil szervezeteinek jelenlegi megerősödésükben, és ezt a segítséget meg is kell adnia. A kétoldalú társulási mechanizmusok, illetve az európai szomszédságpolitika és az Unió a Mediterrán Térségért eszközei révén az

Európai Uniónak is hatékonyan hozzá kell járulnia az 1995-ös Barcelonai Nyilatkozatban foglalt demokratikus elvek érvényesítéséhez.

2.3 A mediterrán térség szociális partnereire és civil szervezeteire döntő szerep hárulhat annak garantálásában, hogy a demokratizálódás új időszakát helyes és átlátható kormányzati gyakorlatok jellemezzék.

2.4 Az illegitim, kétes vagy visszaélésektől sem mentes helyi, regionális vagy nemzeti kormányzás értelmében vett korrupció számos országban felütötte a fejét, de különösen ott, ahol a legnagyobb a szegénység. A legnagyobb méreteket azonban a diktatórikus rendszerekben ölti.

2.4.1 A kormányzati elit gazdasági privilégiumainak felhalmozása, a nepotizmus, a megvesztegetés, az állami javak közvetlen kisajátítása és azok egy részének magánkézbe juttatása mind olyan visszaélések, amelyek évtizedeken keresztül erőteljesen jelen voltak a közelmúltban megbuktatott diktátorok vagy még most is hatalmon levő vezetők politikai rendszerében.

Az általános korrupció mellett, amelyről alapvetően ez a dokumentum szól, a dél-mediterrán országokban bizonyos ágazatokban, illetve csoportokban egyéb korrupciós gyakorlatok is kialakultak. Ezek némelyike az olyan általános bűnözés kategóriájába tartozik, mint amelyet a maffiahálózatok jelentenek, amelyek korrupcióra és erőszakra épülve a hivatalos mellett egy párhuzamos társadalom kialakítására törekednek.

2.4.2 A korrupció nagyon elterjedt a világon, ahogy azt a Transparency International (TI) nevű szervezet éves jelentése⁽¹⁾ is mutatja. A jelentés 183 országot értékelt a korrupció szempontjából 0 és 10 pont között (0: teljesen korrumpált, 10: teljesen átlátható). Az értékelt országok több mint kétharmada 5-nél kevesebb pontot kapott. Az észak-afrikai országok a lista alsó középmezőnyében vagy a végén vannak.

2.5 Egyes országokban a korrupció elleni jelenlegi jogszabályok hatékonyságát maguk a megvesztegetési gyakorlatok és a politikai ellenőrzés gátolják. A közelmúltban végbement politikai változások hatásai még nem értékelhetők, de egyes esetekben már látszik némi eredmény.

2.6 A politikai korrupció problematikája az említett országokban mind a közéletben, mind pedig a magánszektorban sok területet érint az emberek életminőségének szempontjából. Jogvesztést eredményez, bizonyos csoportok diszkriminációjához vezet, vesztegetések, illetve a munkához, információhoz vagy képviselőihez való törvényes hozzájutástól való megfosztás miatt csökkenti a felhasználható forrásokat.

2.7 A közéletben az államigazgatási szervek és a politikai pártok nem kezelik átláthatóan a közalapokat, a vállalatoknak

pedig szintén átláthatatlan a számlavezetése, a tömegtájékoztatók által gyakorolt kontroll akadályokba ütközik, az államigazgatásban, illetve az igazságszolgáltatásban dolgozó tisztviselőket pedig gyakran megvesztegetik.

2.7.1 Az ENSZ Kábítószer-ellenőrzési és Bűnmegelőzési Hivatala (UNODC) jelezte, hogy az igazságügyi szervek rendelkezésére álló források hiányossága (illetve azok rossz felhasználása vagy az azokkal kapcsolatos hűtlen kezelés) olyan negatív tényező, amely megakadályozza a börtönökben az emberi méltósághoz kapcsolódó minimumnormák érvényesülését, és hozzájárul a bűnözés növekedéséhez.

3. Korrupció – egyre elterjedtebb probléma a Földközi-tenger déli partvidékén fekvő országokban

3.1 A Földközi-tenger déli partvidékén fekvő országokban a korrupció teljesen bevett gyakorlattá vált, és egyes vele kapcsolatos tevékenységeket teljes nyugalommal, szinte nyíltan folytatnak. A korrupció az egész társadalomra kihat, beleértve a gazdasági és a társadalmi életet is, és annyira teret nyert, hogy mára a hagyományok és szokások szerves részévé vált.

3.2 Különböző nem kormányzati szervek által végzett tanulmányok szerint a térség országainak lakossága nagymértékben érzékeli a korrupció jelenlétét.

3.2.1 Társadalmi elutasíthatósága alapján a korrupció három típusba sorolható:

- olyan tevékenységek, amelyeket mindenki elítél;
- olyan tevékenységek, amelyeket a lakosságnak csak egy része ítélt el;
- olyan tevékenységek, amelyeket a lakosság messzemenően elfogad.

3.2.2 A leginkább korrumpált csoportok az állami tisztviselők és a politikusok.

3.2.3 Az emberek az egészségügyben élnek leginkább a korrupcióval, mivel gyakran aközött kell választaniuk, hogy vagy „fizetnek”, vagy pedig nem kapják meg a szükséges ellátást – annak ellenére, hogy ingyenes közszolgáltatásról van szó.

3.2.4 A társadalom és a gazdaság számára rendkívül fontos igazságügy terén a korrupció kihat a helyi lakosságra és a külföldi befektetőkre is. Számos országban a korrumpált igazságügyi rendszer gátolja a közvetlen külföldi befektetéseket.

3.2.5 A közszolgálat a korrupció melegágya. Olyan rendszereket alakítanak ki, amelyekben – versenyvizsgákon – olyanok is bejuthatnak a közszolgálatba, akik egyébként nem rendelkeznek az ahhoz szükséges képességekkel.

⁽¹⁾ 2011-es korrupciós index, megjelent 2011-ben.

3.3 A korrupció egyéb formái

3.3.1 „Alkalmi”, azaz egy adott szolgáltatás megszerzésére irányuló korrupció: a szolgáltatás igénybevevője – legyen az természetes vagy jogi személy – a korrupció eszközához folyamodik, mert kénytelen fizetni azért, hogy hozzáférhessen egy adott szolgáltatáshoz. Az időnként megtűrt „kiszűlt korrupció” is nagyon káros a társadalomra nézve.

3.3.2 „Tömeges” korrupció: ebben az esetben nyíltan nem fogalmazódnak meg követelések. Művelői tudják, hogy az ajándékok és bizonyos szívességek utat nyithatnak egy adott személyhez vagy szolgáltatáshoz.

3.3.3 „Intézményesült” korrupció: olyan tartósan fennálló és mélyen gyökerező korrupció, amelyről gyakorlatilag mindenki tud. A felhasználó tisztában van vele, és előre tudja, hogy milyen összeget kell fizetnie egy adott szolgáltatásért.

3.3.4 „Alku tárgyát képező” korrupció: bírósági vagy gazdasági ügyekben fordulhat elő, például a közbeszerzési szerződések odaítélésekor, vagy adóügyek baráti rendezésekor.

3.3.5 „Kész tények elé állítás”: gyakran gazdasági projektek kivitelezői esnek áldozatul ennek. A projekt egy bizonyos szakaszában kénytelenek fizetni ahhoz, hogy folytathassák a munkát. Azok az esetek is ebbe a kategóriába tartoznak, amikor külföldi befektetőknek fizetniük kell, vagy esetenként be kell venniük az üzletbe egy helyi „nagykutyát” ahhoz, hogy folytathassák vállalkozásukat.

3.3.6 A vállalkozók szerint a dél-mediterrán térségben a vállalkozásfejlesztés egyik legfőbb akadálya a korrupció. Több országra igaz, hogy bár közbeszerzésekre változatlanul nagy az igény, nagyon kevés vállalat vesz részt a közbeszerzési pályázatokban. A vállalkozások többsége úgy véli, hogy minden pályázat „előre le van osztva”.

3.3.7 A „szolgáltatásért szolgáltatást” jellegű korrupció nem „készpénzes”, mivel konkrétan pénz nem cserél gazdát. A kompenzációt itt egy másik szolgáltatás vagy szívesség jelenti.

3.3.8 Korrupciós piramis: bizonyos szolgáltatások területén piramisszerűen szerveződő korrupciót találunk. A hierarchikusan építkező piramis minden szintjén, a legalsótól kezdve ki kell fizetni egy „korrupciós összeget”, amely felfelé haladva egyre nő. Általában terv részeként az egyéni meggazdagodást szolgálja. A történő kinevezés ára a „korrupciós összeg” becsült értékének függvénye.

3.3.9 A közép- vagy hosszú távon tervezett, egyfajta „korrupciós szaktudás”: egy országban azért nevezhetnek ki valakit egy magas vagy nagyon magas beosztásba, hogy az a korrupción alapuló terv részeként az egyéni meggazdagodást szolgálja. Ezt úgy érik el, hogy a közpolitika irányítását egy személy vagy csoport kizárólagos érdekeinek rendelik alá.

3.3.10 „Pártpolitikai” korrupció: választási időszakban sok országban bevett gyakorlat a szavazatok megvásárlása. A

választási kampányidőszak főként a szegény városnegyedekben sokak számára bevételi forrást jelent.

3.3.11 A korrupció a magánszektorban is virágzik. Ha a korrupcióról esik szó, hajlamosak vagyunk kizárólag az állami szektorról beszélni, pedig a jelenség a magánszektorban is létezik. A kórházakban például beosztástól függően bizonyos pénzösszegekkel honorálják a személyzet által tett szívességeket. A magáncégeknél a munkaerő-felvétel terén tapasztalható korrupció.

3.4 A dél-mediterrán társadalmak nem tétlenkednek a korrupció elleni küzdelem területén:

— tudatában vannak, hogy a korrupció nem „szükséges rossz”, és hogy vannak olyan országok és rendszerek, amelyek jól megvannak nélküle;

— kezdenek kialakulni olyan szövetségek, amelyek nem egyszerűen elítélik a korrupciót, hanem el is magyarázzák a lakosságnak, hogy milyen gazdasági és társadalmi terhet jelent;

— több ország a jogi utat választotta: a korrupció elleni küzdelmet figyelembe vevő, új jogszabályokat hozott;

— a lakosság tisztában van azzal, hogy jogállamot kell létrehozni, amely eltökélten küzd a korrupció és a kiváltságok ellen;

— bizonyos választott képviselők, köztük olyanok is, akik kisebbségeket képviselnek, egyre inkább felveszik a politikai napirendre a korrupció elleni küzdelem kérdését;

— jelzés értékű ítéletek születnek olyan felelősök ügyében, akiket korrupción értek;

— több országban korrupció elleni küzdelemmel foglalkozó szervezetet hoznak létre.

4. A korrupció mint a polgári felkelés kiváltó oka és kihívás az arab demokratizálódási folyamat számára

4.1 Az úgynevezett „arab tavasz” az ENSZ korrupcióellenes egyezménye részes államainak konferenciája (Marrakesh, 2011. október 24–28.) szerint „a korrupció egyértelmű elutasításának bizonyítéka és felhívás a becsületességre és a demokráciára”.

4.2 A demokratizálódási mozgalom még nem terjedt át az összes arab államra, és még ott sem szilárdult meg, ahol sikerült elmozdítani az autoriter kormányzatot. A politikai pluralizmus gyors bevezetése azonban megcáfolja azokat a nyugati világban elterjedt előítéleteket, melyek szerint az arab népek nem akarnak demokráciát, illetve még nincsenek felkészülve annak gyakorlására. A civil társadalom szinte minden országban megmozdult, és vagy részt vesz az átmeneti folyamatokban, vagy pedig követeli a változások bevezetését.

4.3 Az arab világ méretei és sokszínűsége ellenére a közös nyelvi, politikai és kulturális háttér kedvezett annak, hogy a 2010 végén Tunéziában elindult és rögtön Egyiptomban folytatódó demokratikus mozgalom az egész térségben elterjedjen.

4.4 Ezek a változási folyamatok eltérő formában jelentek meg és eltérő eredményeket hoztak. Több országban most először többpárti választásokat tartottak és a nép akarata alapján alakítottak kormányt, ami mélyreható politikai változást hozott. Máshol a békés tüntetések rendszerváltozás nélkül is jelentős politikai reformokat eredményeztek. Szíriában a diktatórikus rezsim máig erőszakosan lép fel az ellenzékiekkel szemben, ami számtalan civil áldozattal jár.

4.5 A civil szervezetek, a felkelések főszereplői megpróbálnak újjászerveződni és kihasználni a változások nyújtotta új kilátásokat és lehetőségeket.

4.5.1 Például Líbiában, ahol a politikai rendszer teljesen átalakult, olyan szervezetek jöttek létre, mint a Szabad Líbiai Dolgozók Uniója, egy független szakszervezeti szövetség, amely a Kadhafi-rendszer hivatalos szakszervezeti struktúrájának a helyébe lépett. Egyiptomban is megtört az ETUF szakszervezeti monopóliuma, és új szövetségek jöttek létre, pl. az EFITU és az EDLC.

4.6 Az EGSZB már a demokratikus mozgalmak kialakulása előtti időkben jelezte, hogy a dél-mediterrán országokban nem garantált a társulási szabadság, és hogy a civil társadalom virágzását politikai és adminisztratív akadályok gátolják.

4.6.1 Biztosítani kell annak az ellentmondásnak a feloldását, hogy bár a kormányok ratifikálják a nemzetközi egyezményeket, a nemzeti jogszabályok korlátozzák vagy ellehetetlenítik ezek tényleges végrehajtását.

5. A szociális partnerek és az egész civil társadalom szerepe a demokratizálódási folyamatokban és a korrupció elleni küzdelmet szolgáló rendszerekben

5.1 A gazdasági és szociális tanácsok és hasonló intézmények csúcstalálkozójának (Isztambul, 2011. november 16–18.) zárónyilatkozata kimondta, hogy „elő kell mozdítani és meg kell erősíteni a demokratikus átmenet folyamatát a dél-mediterrán országokban, kormányzati intézmények és független igazságszolgáltatási szervek létrehozásával, a média szabadságának támogatásával és a korrupció elleni kitartó küzdelemmel”.

5.2 Véget kell vetni a szövetségek létrehozását gátló akadályoknak és mindenekelőtt annak a korrupciós gyakorlatnak, hogy a hatalomhoz közeli személyeket neveznek ki a szövetségek élére azzal a céllal, hogy csökkentsék azok képviseleti szerepét.

5.3 A munkaadók és a munkavállalók között szociális párbeszéd keretében folytatott kollektív tárgyalás előmozdítása alapvető.

Az ILO tisztességes munkával kapcsolatos egyezményeinek tényleges végrehajtása még nincs biztosítva, a pusztán ratifikációnak nem sikerült túllépni (bár ez is fontos), pedig ezeknek az egyezményeknek a kormányok által vállalt kötelezettségek, valamint a kormányok és a munkaadói és munkavállalói szervezetek közti egyeztetések alapját kellene képezniük.

5.4 Ahhoz, hogy a független és reprezentatív szövetségek közös javaslatai eljussanak az illetékesekhez, nagy szükség van olyan tanácsadó intézményekre, amilyenek már több országban léteznek.

5.5 Több országban intézményes csatornákat hoztak létre a korrupció elleni küzdelemhez. Ilyen például a Marokkói Korrupcióellenes Hivatal. A 2007-ben létrehozott szerv munkájában a civil társadalom is részt vesz. A fogyasztói, felhasználói, mezőgazdasági, vállalkozói, női, szakszervezeti és egyéb érintett ágazatokat és csoportokat képviselő szervezeteknek is részt kellene venniük az egészségügyi, árképzési, vízgazdálkodási, bevándorlási, szociális szolgáltatási stb. szabályozó szervek munkájában.

5.6 Általában véve a szociális és civil szereplők (szakszervezetek, munkaadók, szövetségek, NGO-k) alapvető szerepet játszanak, főként, ha független szervezetekről van szó, melyek gyakran még igen kezdetlegesek.

5.7 A korrupció elleni küzdelemben a szociális partnerek szerepe⁽²⁾ országonként is eltér, bevonásuk a dél-mediterrán országokban különféle formában történik.

5.8 Egyes államokban képzési és tudatosító programokat dolgoztak ki. Ma már azonban olyan átfogó programokat kell ösztönözni és támogatni, amelyek megszilárdítják a korrupció elleni küzdelmet.

Kelt Brüsszelben, 2012. szeptember 19-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Staffan NILSSON

⁽²⁾ A Szociális Párbeszéd Fórumának keretében elvi megállapodás született egy „Szociális partnerek a korrupció ellen és a jó kormányzás mellett” elnevezésű kampányról.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A közösségi hálózatok felelős használata és a hozzájuk kapcsolódó problémák megelőzése (saját kezdeményezésű vélemény)

(2012/C 351/07)

Előadó: **Bernardo HERNÁNDEZ BATALLER**

2012. január 19-én az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság úgy határozott, hogy eljárási szabályzata 29. cikkének (2) bekezdése alapján saját kezdeményezésű véleményt dolgoz ki a következő tárgyban:

A közösségi hálózatok felelős használata és a hozzájuk kapcsolódó problémák megelőzése.

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Közlekedés, energia, infrastruktúra és információs társadalom” szekció 2012. szeptember 6-án elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2012. szeptember 18-án és 19-én tartott 483. plenáris ülésén (a szeptember 19-i ülésnapon) 173 szavazattal 1 ellenében, 6 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 A közösségi hálózatok egyénekre és közösségekre gyakorolt hatásai, valamint a jövőbeli kilátások és következmények miatt, továbbá a digitális menetrenddel összhangban az uniós intézményeknek kiemelten kellene foglalkozniuk az idevonatkozó kötelező és nem kötelező érvényű szupranacionális intézkedések elfogadásával, melyek önszabályozáshoz vagy – lehetőleg – együttszabályozáshoz vezetnek, és céljuk az, hogy egy dinamikus digitális belső piac keretében előmozdítsák e hálózatok felelős és intelligens használatát, és megelőzzék a velük kapcsolatos problémákat és kockázatokat. Az EGSZB megítélése szerint a legjobb megoldást olyan „jogszabálymodellek” jelentenék, amelyek világviszonylatban szabályozzák a kérdést. Amíg azonban erre nincs lehetőség, uniós szinten kell elfogadni valamilyen megoldást.

1.2 Önszabályozáshoz vagy együttszabályozáshoz vezető intézkedéseket csak ideiglenes jelleggel szabadna elfogadni, és alkalmazásukat rendszeres időközönként értékelni kellene, ha pedig nem alkalmazzák őket, akkor kötelező érvényű szabályokat kell elfogadni.

1.3 Az EGSZB konkrétan arra ösztönzi az Európai Bizottságot, hogy a digitális jártasság előmozdítása keretében folytasson tudatosságnövelő és tájékoztató kampányokat, lehetőleg a legnagyobb kockázatnak kitett személyekre összpontosítva, a közösségi hálózatok nem megfelelő használatából eredő nemkívánatos hatások elkerülése, illetve enyhítése érdekében. Emellett célzott képzési intézkedéseket is folytatni kell a szülői felügyelet és közvetítés témájában, úgy erősítve meg az illegális tartalmak bejelentésére szolgáló online pontokat („hotline”), hogy ezek a magatartásformák is a hatáskörükbe tartozzanak.

1.4 Ezen intézkedések eredményességéhez ezenkívül a szolgáltatókra vonatkozó kötelezettségek betartásával kapcsolatos bevált gyakorlatok terjesztése mellett a reklámok ellenőrzésére és a legfiatalabb felhasználók hozzáféréseinek felügyeletére is szükség van. Ezek együttesen hozzájárulhatnak a közösségi hálózatok káros használatának megakadályozásához, és ugyanakkor megmutathatják a bennük rejlő lehetőségeket és potenciális szinergiákat. A szociális hálózatok kapcsán is létezik a

függőség jelensége, amelyről ajánlatos lenne tájékoztatni a felhasználókat, illetve figyelmeztetni kellene a fiatal tizenévesek – akik esetében a kockázat a legmagasabb – szüleit is.

1.5 Meg kell védeni a magánélethez való jogot a munkaügyi kapcsolatok terén és az új technológiák, különösen a közösségi hálózatok használata kapcsán a magánéletbe való beavatkozásokkal szemben, úgy, hogy a szociális partnerek a megfelelő megállapodásokban szabályozzák ezt a kérdést.

1.6 Végül az EGSZB megismétli ⁽¹⁾, hogy várakozással tekint az internetes jogok európai uniós kódexének közzététele elé, amely világos és könnyen érthető módon összefoglalja a digitális felhasználóknak az Európai Unió területén meglévő jogait, és kitér a hálózatok felelős használatának előmozdítására, a kapcsolódó problémák megelőzésére és a jogellenesnek vagy károsnak minősíthető gyakorlatok felszámolására, különös tekintettel a személyre szabott reklámokra.

2. Bevezetés

2.1 Ennek a saját kezdeményezésű véleménynek hármas célja van:

- a) előrelépés korábbi tanulmányok, közlemények (*Közlemény a közösségi hálózatokról és a jövő internetjéről* (SEC(2008) 2507) (SEC(2008) 2516)) és vélemények ⁽²⁾ alapján;
- b) a „Biztonságosabb közösségi hálózatépítési elveket az EU-nak!” önszabályozási megállapodás (*The Safer Social Networking Principles for the EU* (2009. február 10.)) jelentőségének hangsúlyozása;
- c) javaslattétel az európai digitális menetrend (COM(2010) 245 final/2) keretében végrehajtandó intézkedésekre.

⁽¹⁾ HL C 318., 2011.10.29., 9–18. o.

⁽²⁾ HL C 128., 2010.5.18., 69–73. o.

2.2 Általában a digitális társadalmi aktivitás utóbbi években tapasztalt erőteljes térnyerése, valamint konkrétan a virtuális közösségek fokozódó bővülése okán nyilvánvalóvá vált, hogy szükség volna a közösségi hálózatok felelős használatának előmozdítását és a hozzájuk kapcsolódó kockázatok és problémák megelőzését és a velük szembeni védelmet célzó politikák elfogadására.

2.3 A közösségi hálózatok – létrejöttük óta végbement – folyamatos fejlődése és méretbeli növekedése miatt folyamatosan felül kell vizsgálnunk a róluk alkotott képünket és ebből adódóan azt, hogy hogyan kezeljük őket. Ennek ellenére néhány alapvető jellemző tekintetében meg lehet állapodni, hogy meg lehessen határozni a megfelelő intézkedési keretet.

2.4 Ennek kapcsán elmondható, hogy a közösségi hálózatokat mint összetett környezetben működő, önkéntes közösségi érintkezési formákat a pozitív visszacsatoláson alapuló nyílt rendszerben végbemenő dinamikus kommunikáció élteti.

2.5 A hálózatok típusai és felhasználási módjai, valamint a felhasználók profiljai és a tartalmak tehát sokfélék, ami állandóan változó és fejlődő folyamatot eredményez, ezért pontosan meg kell határozni működésük általános szabályait. Emiatt rendszeres időközönként olyan terepvizsgálatokat/helyszíni felméréseket kellene végezni, amelyek segítséget nyújtanak ehhez, valamint ahhoz, hogy ismereteket szerezzünk egyes felhasználók egy vagy több adott hálózathoz való csatlakozásának körülményeiről. Ez iránymutatásul is szolgálhat a vizsgált területre jellemző rugalmas alkalmazkodási folyamat esetében szükséges technológiasemleges előírások kialakításához.

2.6 Az itt javasolt intézkedések emellett hozzájárulnak az intelligens, fenntartható és inkluzív növekedés tekintetében az Európa 2020 stratégiában (COM(2010) 2020 final) kitűzött uniós cél eléréséhez. Ezért van az, hogy a közösségi hálózatok jelensége egyesíti magában a tudásalapú társadalmat és a tömeges kiszervezést (*crowdsourcing*), a felhasználók aktívabb és felelős magatartásra ösztönzését és a hatékony virtuális piacot, illetve az együttműködő szellemet és a társadalmi integrációt.

2.7 Nemcsak az fontos, hogy a gyors, biztonságos, megkülönböztetés- és kirekesztésmentes – a felelős digitális polgárság kialakulását elősegítő – hozzáférés érdekében javítsuk az infrastruktúrákat, hanem az is, hogy az uniós polgárok garantáltan érvényesíthessék a digitális környezethez kapcsolódó jogukat (a véleménynyilvánítás és az információhoz jutás szabadsága, a magánélet és az adatok védelme, átláthatósági követelmények, egyetemes telefonos és funkcionális internetes szolgáltatások, valamint a szolgáltatások minőségével kapcsolatos minimumkövetelmények) (COM(2010) 245 final/2).

2.8 A magánélet védelme alapvető a közösségi hálózatok használata során. Az EGSZB már kifejtette a véleményét az általános adatvédelmi rendeletről szóló javaslatról, egyértelműen lándzsát törve „a személyes adatok tárolásának megszüntetéséhez való jog” és amellett, hogy a magánélet védelme „alapértelmezett beállítás” legyen, azaz nem fogadható el a hallgatólagos beleegyezés, hanem mindig a felhasználó kifejezett vagy nyilvánvaló hozzájárulása szükséges.

2.9 Az internetes keresőprogramokban olyan alapértelmezett biztonsági és magánélet-védelmi beállítások kellenek, melyekkel elkerülhető a felhasználók profiljának feltérképezése szokásaik alapján, és biztosítható a különösen kényes adatok védelme.

2.10 Emellett javítani kellene a szektor piacának irányítását, mind a szolgáltatók bevonása, mind pedig a szabályok betartása tekintetében, legyen szó akár a szolgáltatók tevékenységére vonatkozó konkrét és kötelező érvényű szabályokról, akár többek közt a reklámszabályozásra, a rendelkezésre álló információk felhasználására vagy a kapcsolódó üzleti lehetőségek (például a közösségi hálózatok felhasználóinak jogaival kapcsolatos kockázatokra fedezetet nyújtó biztosítások) kialakítására vonatkozó intézkedésekről.

2.11 A közös felelősségvállalás szellemében azonban a felhasználóknak figyelembe kell venniük az illetékes intézmények iránymutatásait és ajánlásait a közösségi hálózatok intelligens és felelős használatáról („a felhasználók társadalmi felelőssége”), optimalizálva ezáltal az elérhető erőforrásokat és növelve az információterjesztésből és az átláthatóságból eredő előnyöket, olyan együttműködési keretben, amely elősegíti a tanulást és a multikulturális gazdagodást, és túlmutat az egyes hálózatok saját céljain. Bár néha a jogszerűség arra a tévképzetre épül, hogy a felhasználó tájékozott és tudatos, a statisztikák szerint azonban valójában a felhasználók egy ezreléke sem olvassa el a használati feltételeket.

3. A közösségi hálózatok fejlődése napjainkban

3.1 A közösségi hálózatok az elmúlt évek során gyorsan fejlődtek, ami a felhasználók számának látványos növekedésével járt. 2010-ben világszinten közel egymilliárd, többségükben fiatal felhasználóról beszéltek, ami az előző évhez képest 23 %-os növekedést jelentett. A *közösségi hálózatok országokénti indexével* kapcsolatos adatok megtekinthetők a közösségi hálózatok megoszlását mutató, erre a célra készített világtérképeken.

3.2 A fiatalok sokkal nagyobb arányban használják a közösségi oldalakat, mint más korosztályok. Az Eurostat adatai szerint Európában 2010-ben a 16 és 24 év közötti uniós internetezők negyötöde használta erre a célra a világhálót, szemben a 25–54 éves korosztály kétötödével, illetve az 55–74 évesek kevesebb mint egyötödével (lásd az Európai Bizottság *Risk and Safety on the Internet* c. felmérését). Az EGSZB ezzel kapcsolatban utal arra, hogy véleményt dolgoz ki a gyermekeknek szóló reklámok témájában.

3.3 A közösségi hálózatok igen sokféle lehetőséget nyújtanak a felhasználóknak. Egy közösségi hálózatban az ember kapcsolatot tarthat távol élő barátaival és családtagjaival, új barátságokat köthet, multimédiás információkat cserélhet, ápolhatja/fejlesztheti munkakapcsolatait, ismertetheti terveit/projektjeit, társasági és szakmai kapcsolatokat építhet ki, kinyilváníthat vagy támogathat bizonyos elképzeléseket, ügyeket stb. Az újabb közösségi hálózatokban, amilyen az Instagram, a Pinterest és a Tumblr, amelyek felhasználóik számát tekintve már túlszárnyalták a YouTube-ot, a LinkedIn-t és a Google+-t, ezek a lehetőségek jelentős mértékben bővültek olyan területeken, mint a képek továbbítása, az interaktív grafika és a videó.

3.4 A felhasználók számára azonban a legfontosabb az, hogy azonnal megoszthatnak tartalmakat sok partnerrel, főképp azokkal, akiket a hálózaton kívülről ismernek (család, barátok, ismerősök), bár másodsorban új emberekkel való megismerkedésre is használják ezeket az internetes hálózatokat.

3.5 A kapcsolattartás új modellje szempontjából a közösségi hálózatoknak tagadhatatlan előnyei vannak, különösen, mivel hozzájárulnak⁽³⁾:

- a véleménynyilvánítás szabadságához bizonyos társadalmi és politikai helyzetekben,
- online közösségek kialakításához és összekapcsolásához,
- barátok és családtagok felkutatásához, illetve a velük való kapcsolattartás lehetővé tételéhez,
- a kiskorúak számára veszélyt jelentő helyzetek megelőzéséhez, és ahhoz, hogy a kiskorúak segítséget tudjanak kérni a közösségi oldalakon keresztül,
- áruk és szolgáltatások reklámozásához és az e-kereskedelem bővítéséhez,
- hasonlóképpen figyelembe kell venni, hogy újabban a közösségi oldalakat a mobilitást elősegítő tényezőnek tekintik.

3.6 A közösségi oldalak egyre hasznosabbak, mivel egyre szélesebb az alkalmazási területük (annak megfelelően, hogy a felhasználók különféle okokból csatlakoznak hozzájuk): például a családdal és ismerősökkel való kommunikáció, üzleti és hobbihoz kapcsolódó információcsere, szórakozás és szabadidőtöltés, személyes és érzelmi kapcsolatok, ismeretekhez való hozzáférés és tanulás, szakmai és munkakörnyezet, polgári szerepvállalás és önkéntesség, vagy vélemények, ötletek megvitatása.

3.7 Figyelembe kell venni, hogy „az internetes közösségi tereket egyenrangúnak tekintik a fizikai világ olyan környezetével, ahol a játékszabályokat nem a felhasználó határozza meg. A regisztrációval a felhasználó alárendeli magát a szolgáltató által szerződésben lefektetett szabályoknak. Bár a szolgáltatás látszólag ingyenes, igenis végbemegy egy tranzakció: személyes adatainkkal fizetünk. Egy közösségi oldalra történő regisztráció során általában nem olvassuk el a jogi tudnivalókat, nem tudjuk, adatainkat mire használhatják fel, illetve hogy hogyan épül fel a virtuális környezet, ki és milyen céllal tekinthet bele adatainkba” (*El Derecho Fundamental a la Protección de Datos: Guía del Ciudadano*. [Az adatvédelem alapvető joga. Állampolgári útmutató] Spanyol Adatvédelmi Hivatal. 2011. január (<https://www.agpd.es/portalwebAGPD/index-ides-idphp.php>).

3.8 Mindeközben a közösségi hálózatok felhasználóinak az az érzése, hogy ők irányítják ezeket a virtuális tereket, ők hozzák létre azokat, ők határozzák meg a tartalmukat és ellenőrzik a hozzájuk kapcsolódó információkat. Ezek a hálózatok az irányítás és a szabadság érzését nyújtják a felhasználóknak, akik ezért sokszor talán fel sem fogják, hogy a játékszabályokat mások állítják fel és alakítják, és ezért mások kezében van a valódi hatalom a rendszer és annak teljes tartalma felett, és

mások határozzák meg az általuk megfelelőnek tartott korlátozásokat (köztük a felhasználó korára vonatkozót, amely változásában nem akadályozza meg a hozzáférést).

3.9 Ezzel párhuzamosan vannak törekvések olyan, akár önszabályozáson, akár közös szabályozáson alapuló etikai kódexek elfogadására, amelyek védik a közösségi hálózatok megfelelő és az eredeti cél szerinti használatával kapcsolatos értékeket.

3.10 Ez azonban nem hárítja el a közösségi hálózatok felhasználói elől a használatból eredő különféle kockázatokat. Ezek némelyike alapvetően az internethasználatból ered, és más alkalmazásokra is érvényes. A kifejezetten a közösségi hálózatokkal kapcsolatos problémák azonban, még ha internethasználat közben egyébként is jelen vannak, e hálózatokban fokozottan jelentkeznek, éspedig az olyan jellemzők miatt, mint például több millió polgár adatainak felhalmozása; az, hogy a résztvevők többsége olyan fiatal, akik semmiféle előzetes képzésben, illetve figyelmeztetésben nem részesültek a közösségi hálózatok intelligens és felelős használatáról, illetve ezek veszélyeiről (saját tapasztalataik és ismereteik alapján általában sem a szülők, sem pedig a tanárok nem tudnak megfelelő normákat átadni a megfelelő használatról). Mindehhez járul még az is, hogy a közösségi hálózatok újszerű és szédítő iramú fejlődésével kapcsolatos problémák és kihívások még ismeretlenek, ami miatt az internethasználók gyakorlatilag kísérleti nyulaknak tekinthetők.

3.11 Az egyre gyorsabban változó technológia és az olyan, a gyermekek számára új társas terek, amelyeket a szüleik még nem ismertek, társadalmi szorongást válthat ki, de jellemző még a szenzációhajhászás, a mítoszteremtés, és a hatóságok nem megfelelő reagálása is (az UNICEF *Child Safety Online* c. jelentése).

3.12 Az ezzel kapcsolatos különféle kockázatok közül megemlíthetjük az alábbiakat: az ilyen szolgáltatásokon keresztül közvetített inzultusok által okozott lelki trauma; gyermekek és fiatalok szexuális zaklatása (szexuális és egyéb jellegű internetes zaklatás és csábítás (*grooming*)); egy szervezeten belül a felettesek, a munkatársak vagy az alárendeltek által ismételt folytatott erkölcsi zaklatás (*mobbing*); munkahelyi zaklatás, akár zaklatás azáltal, hogy a munkáltató beleavatkozik munkavállalóinak magánéletébe, akár az okostelefonok túlzott használatából adódóan; meztelen vagy félmeztelen serdülőkorúakról készült fényképek vagy videók közzététele akár saját maguk, akár mások által (*sexting*); prostituáltakat és „kísérőket” (*escort*) közvetítő szolgáltatások nyílt hirdetése; a gyermekek szexualizációja a közösségi oldalakon, a személyes adatokkal való gyakori visszaélés, a hírnév és az emberi méltóság megsértése; a felhasználók testi és mentális egészségének veszélyeztetése; erőszakra, rasszizmusra és idegengyűlöletre való felbujtás; fasiszta jellegű vagy a náciizmust hirdető, totalitárius ideológiák terjesztése; valamint fiatalok által valószínűleg az ilyen hálózatokon közzétett intim részletek miatt elkövetett öngyilkosságok.

3.13 A jogászok figyelmeztetnek arra, hogy e hálózatok többsége úgy rendelkezik, hogy az általános szerződési feltételek elfogadásával a felhasználó a platform javára lemond az általa létrehozott tartalmak felhasználási jogáról, erről azonban az internetezők nagy része nem is tud.

⁽³⁾ HL C 128., 2010.5.18., 69–73. o.

3.14 A közösségi oldalak mások által – különösen kiskorúakat célzó – illegális vagy alantas célokra való felhasználásával kapcsolatos kockázatokhoz társulnak azok, amelyeket maga a felhasználó idéz elő, és amelyek kihathatnak családi, munkahelyi, társasági és magánéletükre. Kockázatot jelent továbbá az „online fizetés” lehetősége, amely a gyerekeket vásárlásra indíthatja.

3.15 Emellett fennáll a veszélye, hogy valaki csalárd szándékkal, önámítás vagy fantáziálás részeként áldentitást teremt magának. Ugyanakkor könnyebben elmosódnak az intimitás, a magánélet és a nyilvánosság határai, és erősödnek a hatásvadász és narcisztikus magatartásmódok, még ha ezek a valóságot nem is torzítják (Enrique Echeburúa és Paz de Corral). Másrészt, mint már fentebb jeleztük, a túlzásba vitt virtuális kommunikáció ronthat az emberi kapcsolatok minőségén, a szilárd és közvetlen kapcsolatokat gyengébb és gyakran bizonytalan kapcsolatokkal helyettesítve. Ennek következtében a felhasználók magányossá válhatnak, sőt, valódi életüket virtuálisra cserélhetik.

3.16 A felhasználók óvatossága alábbhagy, így könnyedén elfogadják idegenek barátkozási szándékát, ráadásul akár néhány órányi beszélgetés után rögtön kényes, intim és magánjellegű információkat – például lakcímüket, telefonszámukat, szülei nevét stb. – osztanak meg velük; olyan adatokat, amelyeket jelszó-emlékeztető rendszerek szoktak kérdezni. Ezek révén egyéb bizalmas információkhoz is hozzájuthatnak pl. a munkahelyükkel, jövőre vonatkozó terveikkel, az általuk használt szoftvekkal stb. kapcsolatban.

3.17 Következésképpen, amint azt idevonatkozó tanulmányok is megjegyezték, a közösségi hálózatok felhasználói mindössze egy szimpatikus profilkép alapján baráti körükbe fogadnak ismeretleneket, és rövid internetes társalgást követően készek bármiféle személyes információt közölni magukról. Figyelembe véve, hogy e hálózatok többsége arra alapul, hogy a „barátok” korlátozás nélkül hozzáférhetnek minden tag információihoz és adataihoz, leszögezhetjük, hogy bármely ismerős vagy ismeretlen személy általános és válogatás nélküli baráttá fogadása azzal a következménnyel jár, hogy minden, a közösségi oldalon megosztott tartalom szabadon hozzáférhetővé válik.

3.18 Ezért megelőző célú tájékoztató kampányokat kell szervezni a *Biztonságosabb internet* program keretében a jelszóhasználatról, a számítógépes vírusok terjedéséről, az ismerősök listájáról, illetve arról, hogy a különféle szolgáltatások használata előtt tanácsos elolvasni a használatra és az adatvédelemre vonatkozó szabályokat, hogy meg kell fontolni, milyen tartalmat teszünk közzé, milyen információkat osztunk meg másokkal, és hogyan szabályozható, hogy ki férhet hozzá ezekhez. Különösen pedig arról, hogy a közösségi hálózatok keretében folytatott illegális tevékenység esetleges áldozata hol kaphatnak támogatást. Hasonlóképpen kezdeményezéseket kell indítani a korai civil és digitális nevelés oktatóinak képzésére és tananyag összeállítására.

3.19 Ehhez nagyon fontos, hogy az Európai Bizottság programjai keretében támogassa a felhasználói szövetségeket és NGO-kat abban, hogy meg tudják őrizni a hatóságokkal és a gazdasági erővel szembeni valódi függetlenségüket, és demokratikusan működjenek.

4. A közösségi hálózatok nem megfelelő használatából adódó problémák

4.1 Az Egészségügyi Világszervezet becslései szerint minden negyedik embernek problémája adódik az új technológiák túlzott használatából. Az ilyen jellegű függőséggel szemben a gyerekek és serdülőkorúak a legkiszolgáltatottabbak, mivel bár ők a leghozzáértőbb felhasználók, egyben ők a legéretlenebbek is.

4.2 Ezt a fajta függőséget „nem toxikus”, „anyag nélküli”, illetve „nem vegyi” függőségek is nevezik. Míg egyes szakértők szerint nem szabadna szigorú értelemben vett „függőségről” beszélni (melyre különféle elnevezések vannak: „új típusú függőségek”, „társas függőségek”, „anyag nélküli függőségek”, vagy „nem vegyi függőségek”), hanem inkább visszaélési, helytelen használati vagy erős szenvedélyproblémákról. Mások szerint igenis használható ez a terminus, ugyanúgy, ahogy például a munka-, bevásárlás- vagy szexfüggőségről is beszélünk.

4.3 A virtuális közösségi hálózatok túlzott használata elszigetelődéshez, teljesítményromláshoz, a más témák iránti érdeklődés elvesztéséhez, viselkedészavarokhoz és komoly anyagi problémákhoz vezethet, a túl sok üléstről és az elhízásról nem is beszélve. A függőség alapját tehát az erős kötődés és az képezi, hogy a szokás fenntartása határozza meg az életmódot. Ezért a közösségi hálózatoktól való függőséget nem az ezzel kapcsolatos *magatartásforma* jellemzi, hanem a hálózathoz való viszony típusa (Alonso-Fernández, 1996; Echeburúa és Corral, 2009).

4.4 Ezek a függőségek elsősorban lelki betegségeket okoznak: felléphet időszakos szorongás, depresszió, megszállottság, alvászavar és személyiségváltozás, ezek pedig gyakran bántalmazáshoz, verekedéshez, közúti vagy munkahelyi balesetekhez, illetve öncsonkításhoz vezetnek.

4.5 Mindezek mellett meg kell említeni a felhasználók testi egészségére közvetlenül kiható problémákat, például az olyan fiziológiai bántalmakat, mint a nyaki fájdalmak, az íngyulladás, a kéztőalagút-szindróma és a látásromlás. Emellett jellemző a külső elhanyagolása, az alvásmennyiség csökkenése és az étkezési szokások megváltozása.

4.6 Az internethasználat – akár túlzott mértékű, akár nem – olyan pszichoszociális változókkal van összefüggésben, mint a lelki sérülékenység, a stressztényezők és a családi vagy szociális háttér. Vannak olyan kockázati tényezők, amelyek kifejezetten a közösségi hálózatok fiatalok általi túlzott használatához kötődnek.

4.7 Vannak olyan vészjelzések (az alvás, illetve egyéb fontos tevékenységek elhanyagolása, egy közeli ismerős panasza a túlzott internethasználat kapcsán, ha a hálózat tölti ki az illető minden gondolatát és többszöri próbálkozás ellenére sem képes korlátozni a hálózaton töltött időt, az időérzék elvesztése stb.), amelyek működésbe lépnek, mielőtt a hobbiszintű lelkesedés függőséggé válna. Ezért ha idejében észleljük ezeket, akkor megfelelő értékelési és diagnosztikai eszközök kidolgozása mellett lehetséges a korai felismerés és az azt követő terápiás kezelés.

4.8 Emellett szükség van ehhez a célhoz rendelt közforrásokra és megelőző intézkedésekre (tájékoztató és ismeretterjesztő kampányok, oktatóprogramok, a digitális jártasság növelése, támogató eszközök, nyomon követhetőség, értesítés a kockázatokról stb.), kiemelt figyelmet fordítva a legkiszolgáltatottabb helyzetű csoportok egyedi szükségleteire.

4.9 Ha meg kell szakítani a hálózaton végzett tevékenységet, ha nem sikerül csatlakozni vagy lassú a rendszer, fizikai és lelki elvonási tünetek – hangulatingadozás, ingerlékenység, türelmetlenség, nyugtalanság, szomorúság, szorongás – jelentkeznek (Estévez, Bayón, De la Cruz és Fernández-Liria, 2009; García del Castillo, Terol, Nieto, Lledó, Sánchez, Martín-Aragón et al., 2008; Yang, Choe, Balty és Lee, 2005).

4.10 Egyes esetekben bizonyos személyiségjegyek vagy lelkiállapotok növelhetik a függőségre való lelki hajlamot. Ilyen a lobbánékonyság, a diszfória (rendellenes lelkiállapot, melyet az érintett személy szubjektívan kellemetlenként él meg, és amelyet gyakori hangulatváltozás jellemez); a kellemetlen fizikai (fájdalom, álmatlanság és fáradtság) és lelki (bosszúságok, aggodalmak és felelősség) ingerekkel szembeni intolerancia; valamint az erős érzelmek túlzott hajszolása (Estévez, Bayón, De la Cruz és Fernández-Liria, 2009; García del Castillo, Terol, Nieto, Lledó, Sánchez, Martín-Aragón et al., 2008; Yang, Choe, Balty és Lee, 2005).

4.11 Vannak azonban olyan esetek, amikor a függőség mögött személyiségprobléma – pl. túlzott féltékenység, alacsony önértékelés vagy a testképpel való elégedetlenség –, vagy a hétköznapi nehézségekkel való nem megfelelő szembenézés

rejlik. Esetenként korábbi zavarok (depresszió, figyelemhiányos hiperaktivitás-zavar (ADHD), társas fóbia vagy ellenségesség) is növelik az internetfüggőség kockázatát (Estévez, Bayón, De la Cruz és Fernández-Liria, 2009; García del Castillo, Terol, Nieto, Lledó, Sánchez, Martín-Aragón et al., 2008; Yang, Choe, Balty és Lee, 2005).

4.12 A megelőzési stratégiákban kulcsszerepe van mind a szülői, mind a nevelői támogatásnak azért, hogy a közösségi hálózatok használata kapcsán a gyerekekben egészséges szokások rögzüljenek. Emellett a hasonló korcsoporthoz tartozók (hozzáértőbb és a kockázatokat jobban ismerő barátok, akik segíteni tudnak a korukbeli vagy náluk fiatalabb gyerekeknek a veszélyek felismerésében és elkerülésében) együttműködése is fontos, akik a gyerekek online testőreinek tekinthetők.

4.13 A cél végső soron az, hogy megfelelő használatlall kiaknázzuk a közösségi hálózatokban rejlő számos lehetőséget, melyek komoly társadalmi hatású (pl. munkavállalással, fogyasztással kapcsolatos) szempontokra is kiterjednek (Salcedo Aznal Alejandro, *¿Sociedad de consumo o redes de consumidores? Esbozo para un análisis social del consumidor actual* [Fogyasztói társadalom vagy fogyasztói hálózatok? Vázlat napjaink fogyasztójának társadalmi elemzéséhez] (2008)). Ezek elemzése azonban kívül esik ennek a véleménynek a tárgyán. Neki kellene tehát látni az ahhoz szükséges reformok megvalósításának, hogy a munkaügyi jogszabályoknak megfelelően megakadályozzuk, hogy az új technológiák (mobiltelefonok, e-mail, közösségi oldalak stb.) felhasználásával elfogadhatatlan módon beavatkozzanak az emberek magánéletébe. Ennek során olyan megállapodásokra kell törekedni a szociális partnerek között, amelyek az Európa Tanács erről szóló ajánlásában szereplő elvekre épülnek.

Kelt Brüsszelben, 2012. szeptember 19-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Staffan NILSSON

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Az európai egység hiányából fakadó költségek naprakész elemzése (saját kezdeményezésű vélemény)

(2012/C 351/08)

Előadó: **Georgios DASSIS**

Társelőadó: **Luca JAHIER**

2011. július 14-én az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság úgy határozott, hogy eljárási szabályzata 29. cikkének (2) bekezdése alapján saját kezdeményezésű véleményt dolgoz ki a következő tárgyban:

Az európai egység hiányából fakadó költségek naprakész elemzése

(saját kezdeményezésű vélemény).

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Az európai egység hiányából fakadó költségek” albizottság 2012. június 19-én elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2012. szeptember 18–19-én tartott 483. plenáris ülésén (a szeptember 18-i ülésnapon) 154 szavazattal 5 ellenében, 7 tartózkodás mellett elfogadta a következő véleményt.

1. Összefoglalás

1.1 A Cecchini-jelentés 1988-as közzététele után mintegy negyedszázaddal újra felvetődő kérdés, „az európai egység hiányából fakadó költségek” problémája relevánsnak és érdekesnek tűnik az európai integráció folytatásáról szóló vita előrevitele szempontjából. Míg azonban a Cecchini-jelentés kizárólag az egységes piac szemszögéből vizsgálta a kérdést, ma már elengedhetetlen, hogy ezen jóval túllépjünk, és a vitát kiterjesszük az európai gazdasági és politikai unió befejezetlenségéből fakadó költségekre. Ezek a költségek már most is rendkívül magasak, és csak tovább nőhetnek, ha nem lépünk a tettek mezejére.

1.2 A probléma egyre jelentősebb súllyal bír egy olyan kontextusban, amikor az államok – a pénzügyi piacok nyomásának hatására, illetve az új kötelező intézményi szabályozások értelmében is – kénytelenek lesznek fokozni az adósságuk felszámolására irányuló erőfeszítéseket. Miként cselekedjünk, hogy ne áldozzuk fel a növekedést, amit egyébiránt a pénzügyi piacok is elvárnak? Annak elkerülésére, hogy egyre inkább belekerüljünk egy negatív spirálba, illetve hogy szegénységbe és nyomorba taszítsuk Európa lakosságának jelentős részét, a legjobb mód az, hogy bizonyos kiadásokat kölcsönösen megosztunk európai szinten, valamint ambiciózusabb európai politikákat követünk. Ez lehetővé tenné az Unió számára, hogy kedvező növekedési körforgásba kerüljön, erőteljes gazdasági, ipari és technológiai identitást teremtsen magának, és megvédje szociális modellünket, melynek jelentős része volt napjaink Európájának megformálásában.

1.3 Az európai egység hiányából fakadó költségek kérdésének a jelen véleményben javasolt felvetési módja kétségtelenül rendelkezik néhány módszertani és technikai hátránnyal, azonban megvan az az alapvető előnye, hogy racionális síkon nehezen vitatható érveket fejt ki a jelenlegi válságból való kilábalás és egy valódi gazdasági és politikai unió létrejötte érdekében Európában. Alapjában véve arról van szó, hogy

cáfolhatatlan bizonyítékokkal kellene meggyőzni a közvéleményt arról, hogyan lehet megoldást találni a problémákra, mégpedig úgy, hogy a szubszidiaritás iránytűje a több és jobb Európa irányába mutasson egy olyan időszakban, amikor egyes politikai erők bűnbakká próbálják tenni az utóbbit.

1.4 Ezzel kapcsolatban rendkívül érdekes elemeket tartalmaz az Európa 2020 stratégia. Üdvözlendő az a törekvés, mely a valódi konvergencia előmozdítását célozza, különösen a közös politikák és célok mentén, valamint a tagállamok közötti megerősített koordinációt szorgalmazza minden szinten és azokon a területeken, ahol az európai megközelítés nincs jelen vagy csak csírájában van meg. Mégis felmerül a kérdés, vajon meg tud-e felelni ez a stratégia annak a kihívásnak, amelyet egy valódi gazdasági és politikai unió megteremtése jelent, mely képes megerősíteni Európa helyzetét a globalizáció összefüggésében, és vajon – a jelenlegi feltételek mellett – jobb sorsra lesz-e érdemes, mint a Lisszaboni Szerződés.

1.5 Elengedhetetlennek tűnik, hogy messzebb menjünk és szót követeljünk a 17 tagú euróövezet, illetve a 27 tagállam vezetőinek félévente esedékes vitáiban, ráébredtve vezetőinket és a közvéleményt arra, hogy kopernikuszi forradalomra van szükség a tagállamok, Európa és a világ kapcsolataiban. A vita az európai egység hiányából fakadó – jelenleg ránk nehezedő és a jövőben várható – költségekről kiváló mozgatórugója lehet az ebbe az irányba történő elmozdulásnak. A gazdasági, politikai és stratégiai előnyök bemutatásával szembe kell szállnunk az euroszeptikusokkal, és tanúul kell hívnunk a közvéleményt: Európa nem probléma, Európa a megoldás.

1.6 Egy ilyen megközelítésnek megvan az az előnye, hogy csökkenti a költségeket, optimalizálja a kiadásokat és maximalizálja a lehetőségeket, hogy megfelelő választ adhassunk a jelenleg előttünk álló kihívásokra és megtaláljuk a mindenki számára kedvező, felfelé vezető utat.

1.7 Mindezen elemek figyelembevételével mellett az európai egység hiányából fakadó költségeket jóval átfogóbb elemzésnek kell alávetni, mint azt az Európai Bizottság által megrendelt, „Az európai egység hiányából fakadó költségek: az egységes európai piac kiaknázatlan potenciálja” című tanulmány javasolja. Nincs szükségünk egy sokadik (egyébiránt valószínűleg nagyon jó minőségű) tanulmányra, mely a könyvtárban porosodik majd, és csak néhanapján lapoz bele egy-egy aprólékos szakértő.

1.8 Az EGSZB tehát arra kéri az Európai Bizottságot, hogy először is készítse el a lehető legpontosabb becslést az európai egység hiányának e véleményben tárgyalt összes költségéről, valamint azok foglalkoztatásra és növekedésre gyakorolt hatásáról. Ezt követően pedig javasoljuk, hogy építsék be e költségek csökkentésének számszerűsített célkitűzéseit az Európa 2020 stratégiába, egyértelmű cselekvési tervvel és rendszeres helyzetértékeléssel kiegészítve.

2. Általános megjegyzések

2.1 Az európai egység hiányából fakadó költségek kérdésén több szempontból is vizsgálta az EGSZB az utóbbi években alkotott véleményeiben⁽¹⁾. 2010 végén az Európai Parlament és az Európai Bizottság újraindította az európai egység hiányáról szóló vitát. Az Európai Bizottság egyébiránt nagyívű tanulmányt rendelt a Cecchini-jelentés eredményeinek naprakésszé tétele érdekében⁽²⁾ ⁽³⁾.

2.2 Az Európai Bizottságnak és a Parlamentnek a tanulmány módszerével és tárgyával kapcsolatos választását nagymértékben befolyásolta a II. egységes piaci intézkedéscsomag (Single Market Act II) előkészítése, jóllehet mindkét intézmény közleményeiben szerepel a téma célzottabb vizsgálatának szükségessége, illetve az e módszerekből fakadó „tudományos evidencia”⁽⁴⁾ alapjának igénye. Ne felejtjük el, hogy a Cecchini-jelentés viszonylag összetett modellszámításai annak idején a közösségi GDP 4,5–7 %-ára becsülték az egységes piac előnyeit (a 12 tagállam esetében), 2–5 millió új munkahely megteremtését feltételezve

(1) Lásd például a 2010. október 21-i, „A közösségi módszer megújítása (iránymutatás)” vagy a 2011. június 16-i, „A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak, a Régiók Bizottságának és a nemzeti parlamenteknek: Az uniós költségvetés felülvizsgálata” című EGSZB-veleményeket.

(2) Emlékeztetünk arra, hogy a jelentés célja az volt, hogy számszerűsítse az akkori tagállamok közötti közösségen belüli kereskedelmi akadályok megszüntetésének lehetséges gazdasági hatását. Az új tanulmány ugyanazt a módszertant követi, a jelenlegi kontextusban felmerülő kihívásokhoz és problémákhoz igazítva.

(3) 2010. december 15-én az Európai Parlament úgy határozott, hogy kimerítő jelentés elkészítésére ad megrendelést az európai egység hiányából fakadó költségek tárgyában. Pályázati felhívás eredményeként az Európai Bizottság a London School of Economics által vezetett konzorciumot bízta meg a tanulmány elkészítésével. A tanulmány várhatóan gazdagítja majd a II. egységes piaci intézkedéscsomag (Single Market Act II) előkészítése keretében folytatott vitákat.

(4) Amint az Európai Parlament Unió Belső Politikák Főigazgatóságának módszertani feljegyzésében szerepel: „Elvileg az indokolást, mely igazolná a költség-haszon elemzést, a tudományos evidencián alapuló döntések meghozatalának szándéka jelenti a különböző fogalmak és elvek tekintetében (eredményes pénzgazdálkodás, hatékonyság, eredményesség vagy fenntarthatóság) a polgárokkal kapcsolatos politikai fellépés átláthatóságának és felelősségének biztosítása érdekében (dólt betűvel szedve a szövegben).

az egységes térségben. Ezek a becslések azonban olyan módszertani megközelítésre és alapfeltételezésekre támaszkodtak, melyek nem óvják meg őket a kritikától és az esetleges vitáktól. Ezen túlmenően, a kommunikáció terén elért sikerük ellenére ezek az előrejelzések tudomásunk szerint sosem képezték alapos érvekkel alátámasztott jelentés tárgyát, mely lehetővé tenné pontosságuk utólagos értékelését⁽⁵⁾.

2.3 Az EGSZB üdvözli, hogy a kérdés újra a figyelem középpontjába került, még ha meglepőnek is mondható, hogy erre a Cecchini-jelentés közzététele után mintegy negyed évszázaddal kerül sor. Mégis az a mód, ahogyan a kérdést megközelítik, vagyis ugyanannak a módszertannak az átvétele és az egységes piacon belüli kereskedelmi akadályok megszüntetése által gyakorolt lehetséges gazdasági hatás újbóli számszerűsítése a legjobb esetben is korlátozó, a legrosszabb esetben pedig egyszerűen nem adekvát legalább két, egymással összefüggő ok miatt.

2.4 Az első az a veszély, hogy megrekedünk egy tisztán technikai (hogy ne mondjuk: technokratikus) vitában az európai egység hiányából fakadó költségek kapcsán, miközben – az alkalmazható rendkívül összetett eszközök ellenére – a társadalomtudományokban a technikai aspektus sokszor csak látszat.

2.5 A második – és még alapvetőbb – ok az, hogy a jelenlegi időszak teljesen más. 1988-ban ugyanis a vita lényegében a közös piac helyzetéről szólt, melyet „egységes piacnak” kereszteltek át. Ebben az értelemben a Cecchini-jelentés nagyon hasznos volt, hiszen pontosan rámutatott az akadályokra és a késedelmekre, valamint számszerűsítette hatásaikat. Ezáltal igazolta egy fellendülést támogató program létjogosultságát, és tovább gazdagította a Delors-program és 1992-es célkitűzése által generált pozitív dinamikát.

2.6 2012-ben már nem az egységes piac helyzete áll a probléma középpontjában. Nemcsak, hogy erőteljesen előrehaladt az egységes piac kiépítése az elmúlt negyedszázadban, hanem első sorban a kontextus változott jelentősen, és napjainkat legalább öt új kulcstényező jellemzi, melyek nem voltak jelen a 80-as évek végén: 1) jóval előrehaladottabb globalizáció, a feltörekvő országok, így Brazília, India és mindenekelőtt Kína betörésével a nemzetközi piacra, míg a 80-as években Európa versenytársai elsősorban a fejlett országok voltak; 2) 27 országból álló Európa, melyek fejlettségi szintje, gazdasági struktúrái és szociális rendszerei heterogénebbek, mint a 80-as években voltak; 3) az európai integráció lényegesen előrehaladottabb jellege, illetve bizonyos kulcsintézmények, így az euró és az EKB megjelenése; 4) a 30-as évek óta példátlan gazdasági válság, mely tovább pusztít, ma már „államadósság-válság” formájában; 5) végül annak sürgető szükségessége, hogy az európai tagállamok az elkövetkezendő években csökkentsék adósságaikat.

(5) Kivéve egy homályos elemző feljegyzést, melynek szerzői ismeretlenek, 20 évvel később készült el és a www.oboulo.com címen érhető el. A feljegyzésből kiderül, hogy a várakozásokat nem sikerült teljesíteni, de az előrejelzések minősége összességében kielégítő (lásd *The Cecchini Report – 20 years later*, 2009. január 16.).

2.7 Mindezen elemek ismeretében javasoljuk, hogy egészen másképpen közelítsük meg az európai egység hiányából fakadó költségekről szóló vitát. Az Európát sújtó hátrány jelenleg nem annyira az (egyébiránt mind a versenytársak, mind pedig maguk az európaiak számára is előnyös) egységes piac kiépítésével kapcsolatos késedelmekben mutatkozik meg, hanem inkább egy erős gazdasági, ipari és technológiai identitás megteremtésében a többpólusú globalizáció kontextusában, mely egyre keményebb versenyt kényszerít ránk főként az ún. feltörekvő hatalmak részéről, egy eddig példa nélkül álló rendszerszintű válság összefüggésében.

2.8 A vitáknak tehát az európai egység hiányának az európai integráció befejezetlen jellegéből eredő költségeire összességében kell vonatkoznia. Ezek a költségek nem mérhetők azokhoz, amelyeket a közösségen belül esetleg megmaradt kereskedelmi akadályok miatt kell viselni. Az EGSZB tudatában van annak, hogy nem könnyű ilyen tág értelemben és alapvetően politikai szempontból megközelíteni a kérdést, azonban véleményünk szerint ez az egyetlen módszer, melynek létjogosultsága van a jelenlegi helyzetben ⁽⁶⁾.

3. Európa és vívmányai

3.1 60 évvel ezelőtt az európai polgárok azon vágya, hogy békében élhessenek, az első európai közösség, az ESZAK létrehozásával öltött konkrét formát. Az integráció felé vezető út lassú, de folyamatos volt 1992-ig. Az elmúlt 20 évben az Unió 27 tagállamra történő bővítése vitathatatlanul nagy előrelépés volt, azonban ez volt az egyetlen valóban végbement fejlődés. Az Unió már a 80-as évek elején bejelentett elmélyítése feledésbe merült. Az egységes pénznem, a belső piac, a kohéziós politikák vagy a KAP mindenképpen fontos vívmányok, azonban befejezetlenek és nem elegendők egy valódi unió megteremtéséhez.

3.2 Magán a vita tárgyán túlmenően természetesen felmerül a megfelelő terminusok kérdése. Mit értünk költségek alatt? Mit jelent az európai egység hiánya? Sőt, mit jelent a hiány? Potenciálisan bármit lehet az európai egység részének vagy hiányának tekinteni. Objektíve nehéz kiválasztani az érintett eszközöket/politikákat/közjavakat, elkülöníteni azok hatását, meghatározni, melyik szinten alkalmazhatók a leghatékonyabban (európai/nemzeti/helyi), eldönteni, hogy milyen terminusokkal fejezzük ki a költségeket és a hasznot, vagy pedig milyen időkereten belül végezzük el az elemzésüket (és itt még nincs vége a nehézségek felsorolásának). Mindezen tényezőket figyelembe véve kijelenthetjük, hogy nem könnyű egyetértésre jutni egy szigorú módszertani megközelítéssel kapcsolatban, illetve meghaladni a

konszenzuson alapuló általánosságokat. Az Európai Parlament közleménye módszertani szempontokról értékes pontosításokkal szolgál a tárggyal kapcsolatban, és tökéletesen illusztrálja annak rendkívüli összetettségét.

3.3 Mégis bármilyen is a megközelítés, a fogalmak – akár legszélesebb értelemben vett – meghatározása sem teszi lehetővé, hogy a vita kiterjedjen az alapvető közjavak egy részére (például a békére vagy a személyek szabad mozgására), melyeket az európai integráció alig félvévszázados fennállása alatt megvalósított.

3.4 Anélkül, hogy megpróbálnánk számszerűsíteni az európai polgárok jólétéhez való hozzájárulásukat vagy pedig alternatív történelmet próbálnánk írni (mi lett volna, ha az európai integráció nem jött volna létre mai formájában?) – egy olyan időszakban, amikor egyre divatosabbá válik az elmélkedés az európai egység hiányának költségeiről –, nem hiába való emlékeztetni arra, hogy kontinensünk történelme nem mindig volt olyan, mint amilyenek 1945-től napjainkig megismertük. A béke, a jólét, az alapvető jogok (az EU Chartájában rögzítettek értelmében ⁽⁷⁾), a személyek és az áruk szabad mozgása, az egyazon pénznem használatának lehetősége a határok átlépésével, az árstabilitás és a mindennapi életünk részét képező más előnyök sokunknak (főként az ifjú generáció számára) teljesen hétköznapiak, egyfajta természetes állapotnak tűnnek: a Franciaország és Németország közötti határellenőrzéseket bosszantó furcsaságként, míg egy európai országok közötti háború rémének emlegetését rosszízű tréfaként élnék meg. Egészen bizonyos, hogy nehéz, ha nem lehetetlen biztonsággal megmondani, mi lenne ma a helyzet, ha a tisztán nemzeti keretek között maradtunk volna, de nem tűnik oktalanságnak kijelenteni, hogy az európai integráció legalábbis megkönnyítette e közjavak érvényre jutását, illetve evidenssé és természetessé tette azokat mindenki számára.

3.5 Ez azt jelenti vajon, hogy most már mindig is jelen lesznek? Nem biztos. A 80-as években egy jugoszláv állampolgár számára abszurdnak és valószínűtlennek tűnt volna egy gyilkos testvérháború, mégis az ország felbomlása után rendkívül véres háború vette kezdetét. A vívmányok, melyek elérése évtizedeket vett igénybe, kárba veszhetnek: a határellenőrzések bevezetése vagy az euróövezet megkérdőjelezése most már olyan kérdések, amelyeket az elemzők vagy euroskeptikus és/vagy populista politikai pártok, sőt – egyre gyakrabban – a hagyományos politikai mozgalmak is aggályok nélkül felvetnek különböző helyzetekben.

3.6 Végezetül anélkül, hogy a legszélsőségebb forgatókönyvet vázolnánk fel, az európai egység hiányából fakadó költségekkel kapcsolatos kérdés megkerülhetlenné válna abban az esetben, ha bizonyos kulcsintézmények, például az egységes pénznem teljesen vagy részlegesen eltűnnének. Az UBS bank egyik nemrégiben készült – ugyan módszertani szempontból

⁽⁶⁾ Az Európai Bizottság és a Parlament tisztában van e kérdések jelentőségével. Elismerve a közös politikáinak külső dimenziójához kapcsolódó költségek potenciális súlyát, az Európai Parlament közleménye megállapítja, hogy egy ilyen „tanulmány ... rendkívül összetett lehet és az elért eredmények túlságosan bizonytalanok lehetnek, a határozatok nemzetközi intézményektől való függése ... és a többoldalú kormányzásban meglévő hiányosságok miatt” (i. m., 15. o.). A belső kihívásokat illetően a közlemény javasolja, hogy a problémakört az Európa 2020 stratégián keresztül közelítsék meg, felsorolva 12 olyan területet, ahol az uniós szintű politikák haszonnal járnának (i. m., 15–17. o.).

⁽⁷⁾ Az Alapjogi Charta magában foglalja az Európai Unió polgárait megillető alapvető jogokat és az Európa Tanács Szociális Chartájában és a munkavállalók alapvető szociális jogairól szóló chartában foglalt gazdasági és szociális jogokat.

kritizálható – tanulmánya⁽⁸⁾ egy „gyenge” ország esetében a GDP 40–50 %-ára teszi az euróövezetből való kilépés költségeit, csupán az első évet tekintve. Még egy „erős” ország (mint például Németország) esetében is ez a költség csak az első évben elérné a GDP 20–25 %-át, azaz lakosonként a 6–8 000 euró összeget. És ehhez még nem vettük hozzá a politikai destabilizáló hatást, a lehetséges pénznemek közötti háborút a sorozatos kompetitív értécsökkenésekkel, a protekcionista politikák újjáéledését nemzeti szinten és a gazdasági szereplők várakozásaira gyakorolt – minden bizonnyal katasztrofális – hatást. Ezek a jelenségek több évig tartós recesszióba taszítják Európát. Senki sem tudja megjósolni az ilyen események következményeit, de várhatóan jelentős mozgalmak ütnek fel a fejüket a geopolitikai átalakulás érdekében, új szövetségeket hozva létre, melyek potenciálisan destabilizálnák Európát mint egységesített politikai és gazdasági tömböt.

4. Nincs Európai Unió valódi gazdasági unió nélkül

4.1 Ellentétben azokkal a demagóg elgondolásokkal, amelyeket bizonyos politikai mozgalmak az EU számos országában terjesztenek, különösen a válság 2008–2009-es kitörése és az azóta bekövetkezett számos járulékos probléma óta, a jelenlegi gazdasági nehézségek nem függenek össze semmiféle „brüsszeli eurokrata túlkapasokkal”, hanem éppen hogy az európai integráció alapvetően befejezetlen mivoltához kapcsolódnak. A pénzügyi és gazdasági unió kiépítésének meghirdetett célkitűzése a valóságban soha nem teljesült. A tagállamok és az európai intézmények kárhözatható közönyössége, amely miatt örökösen későbbre halasztották a valódi gazdasági integráció megvalósításához szükséges munkálatokat, valamint a tagállamokban a jogszerű és demokratikus döntéshozatalhoz nélkülözhetetlen folyamatokat (melyek közül egyesek nagy médianyilvánosságot kaptak) végül – egy hallatlanul nagy erejű, aszimmetrikus külső sokkal szemben – a piacok bizalmatlanságának spirálját indították be. Ez a helyzet egyre többre kerül az Unió összes országának a versenyképesség, a növekedés, a foglalkoztatás, a társadalmi kohézió, de még a demokratikus legitimitás tekintetében is összeurópai szinten.

4.2 A valódi gazdasági unió nélkül létrehozott monetáris unió megmutatta korlátait, végső soron a konvergencia elősegítése helyett a divergenciát erősítve fel. Jelenleg Európa nincs abban a történelmi helyzetben, hogy ölbe tett kézzel várhassa, amíg „a dolgok maguktól, természetesen rendbe jönnek a távoli jövőben”. Két választási lehetőség van: vagy gyors léptekkel haladni előre a valódi európai gazdasági unió felé, mely hatékony mechanizmussal rendelkezik ahhoz, hogy kiállja az aszimmetrikus sokkokat, vagy vállalni a jövőben az unió megszűnésének potenciálisan igen súlyos költségeit.

4.3 Az euró jelenlegi nehézségei, mely lényege szerint egy „befejezetlen” valuta, pontosan ezt a helyzetet tükrözik. Az euróövezet egészét tekintve, sőt, akár a „kockázatosnak” tekintett európai országok többsége esetében is az államadósságok relatív szintje alacsonyabb számos más, „fejlettebbnek” mondott

ország, például az Egyesült Államok, az Egyesült Királyság vagy Japán eladósodottsági szintjénél. Ám miközben a dollárt, az angol fontot vagy a jent valódi, „beteljesült” nagyhatalmak valutájának szokás tekinteni, az euró alaposan megsínyli egy olyan pénznem imázsát, melynek szuverenitási határai nem teljesen világosak⁽⁹⁾, valamint az Európai Központi Bank korlátozott jogköreit és a valódi, európai szintű gazdasági kormányzás hiányát. Mindezen okok miatt elengedhetetlen, hogy valóban megvalósítsunk egy európai gazdasági uniót, minden egyes szinten egyértelmű, főként jogilag érvényesíthető szabályokkal és felelősségi körökkel. Ez csupán mélyreható politikai reformok révén valósulhat meg, melyek megadhatják egy ilyen uniónak a szükséges legitimitást.

4.4 Nehéz felmérni, milyen összköltségekkel jár a piacok említett bizalomhiánya, ami egyébként részben okozója a jelenlegi recesszió körülményeinek. Ugyanakkor pusztán a jelenlegi időszakban egyes államokra kirótt kockázati felárak alapján meg lehet becsülni, hogy „az európai egység hiányából fakadó költségek” az állami költségvetések számára 2012-ben a GDP 0,4–1,5 %-át (azaz 9–36 milliárd eurót), 2013-ban pedig akár a GDP 1,8–2,4 %-át (azaz a 42–56 milliárd eurót) is elérhetik az euróövezet egészét tekintve, természetesen az egyes országok esetében igen jelentős eltérésekkel⁽¹⁰⁾.

4.5 A kiteljesedett gazdasági felépítmény, mely elsősorban szigorú feltételek és ellenőrzések melletti szorosabb költségvetési és pénzügyi integrációt biztosít, kiküszöbölhette volna ezeket a kockázati felárakat, megfelelő európai szintű kölcsönös kockázatvállalási mechanizmusok (például eurókötvények és egyéb eszközök) révén, az *ad hoc* jellegű, improvizatív sürgősségi beavatkozások helyett, melyeket a helyzet tarthatatlansága miatt újabbakkal és újabbakkal kell megoldani. Az európai államoknak venniük kell a bátorságot, hogy ne reaktív módon cselekedjenek, hanem koherens cselekvési tervet és intézményi reformokat vezessenek be, globális választ kínálva a jelenlegi válságra, és valóban hiteles perspektívát vázolva fel a jövőre nézve.

4.6 A közelmúltban történtek biztos lépések ebbe az irányba. Sajnos azonban ezek a jelek szerint nem érnek fel a kihívásokhoz.

5. Az Európai Uniótól várható előnyök

5.1 A 2011. december 9-i brüsszeli csúcson tett legutóbbi kötelezettségvállalások – a maastrichti stabilitási paktum fegyelmehez visszanyúlva – az államok által felhalmozott államadósság drasztikus csökkentését is magukba foglalják, a jövőben automatikusan életbe lépő szankciókat irányozva elő az „arany szabály” bizonyított megszegésének eseteire. Vagyis az államok – immár nem csak a pénzügyi piacok nyomásának hatására, hanem az új kötelező szabályozások értelmében is – kénytelenek lesznek fokozni az adósságuk felszámolására irányuló erőfeszítéseket.

⁽⁹⁾ Sajnos még mindig aktuális Henry Kissinger híres mondata az 1970-es évekből: „Kit hívják fel, ha Európával akarok beszélni?”
⁽¹⁰⁾ Vause N. – von Peter G. (2011): *Euro Area Sovereign Crisis Drives Global Markets* [„Az euróövezet államadósság-válságának hatása a globális piacokra”], *BIS Quarterly Review*, 2011. december, http://www.bis.org/publ/qrtrpdf/r_qt1112a.pdf#page=4.

⁽⁸⁾ UBS Investment Research, *Euro Break-up - the consequences*, www.ubs.com/economics, 2011. szeptember.

5.2 Az alapvető kérdés, amellyel több európai állam politikai vezetői szembesülnek az államadósság-helyzet kapcsán, a „kör négyesegítéséhez” hasonló: hogyan lehet kezelni a piacok bizalmatlanságát, akik mindent és mindenek az ellentétét egyszerre követelik, vagyis az állami deficit drasztikus csökkentése mellett – gyakorlatilag azzal egyidőben – fellendülést és növekedést várnak el? E megoldhatatlan egyenlet megoldásának egyik módja a tagállamok közötti felesleges átfedések megszüntetése volna, közösen érve el jelentős megtakarításokat, és rakva ugyanakkor le a jövő európai szintű pénzügyi fellendülésének alapjait. Ezzel az eljárással elkerülhetőek – de legalábbis kordában tarthatóak – lennének a kinek-kinek „saját háza táján” végzett megszorító politikák depresszív hatásai, a polgároknak kínált közszolgáltatások minőségének romlása nélkül, és egyúttal választ adhatnánk arra a problematikára, amit a 27 féle eltérő politika okozta pazarlás vet fel, melyek egy-egy területen gyakran koordinálatlanul működnek. Ezt az elgondolást nyilvánvalóan lehetetlen a GDP 1 %-ának megfelelő közösségi költségvetésből megvalósítani, és tökéletesen összeférhetetlen a költségvetési kiadások általános megnyirbálásának javaslatával, amely az európai szintet is érintené.

5.3 Így például az európai államok összesített védelmi költségvetései 2010-ben megközelítették a 200 milliárd eurót, ugyanakkor – számos szakértői vélemény szerint – a vonatkozó nemzeti politikák szétzúzódtak és többnyire kevésbé eredményesek⁽¹¹⁾. A számos európai és nemzeti szintű kezdeményezés ellenére a védelmi felszerelések és K+F programok előirányzatai (a teljes költségvetés 20 %-a) jelentik gyakorlatilag az egyetlen olyan területet, ahol valódi költségmegosztásról beszélhetünk, ami 2010-ben még itt is csak a költségek 22 %-át érintette az EVÜ szerint⁽¹²⁾. A témában készült tanulmányok 32 %-os, azaz 13 milliárd euró nagyságrendű megtakarítási potenciált jósolnak ezeknél a tételeknél a költségek megosztása esetén⁽¹³⁾.

5.4 Ugyanezt a logikát lehetne alkalmazni számos egyéb, az állam hagyományos privilégiumai közé számító területre is, például a diplomáciai szolgálatokra, a vámügyörségre, a határőr-szolgalatokra, a polgári védelemre, a csalás elleni küzdelemre stb. A költségcsökkentés ezeken a területeken – a pontos számadatokkal kapcsolatos esetleges nézeteltérések ellenére – pusztán politikai akarat kérdése.

5.5 Az európai egység hiányának adózási költségei olyan járulékos kérdést jelentenek, mely tovább súlyosbítja a költségvetési kiadásokat. A tagállamok közötti adóügyi versenyt nem sikerült a közös európai érdekek mentén kordába szorítani. Ez az áthelyezhető tevékenységek változó adóalapjának alulértékelését és az egyéb tevékenységek túladóztatását eredményezi, adóbevétel-kieséseket (vagyis többletköltséget) okozva Európa és a tagállamok számára. A fenti helyzet emellett egyensúlytalanságokat, igazságtalanságot és főként súlyos szociális költségeket okoz, amit a közvélemény igen negatívan él meg.

⁽¹¹⁾ Heuninckx, B. (2008): *A Primer to Collaborative Defence Procurement in Europe: Troubles, Achievements and Prospects* [„A kollaboratív európai védelmi beszerzések bevezetése: problémák, eredmények és távlatok”], *Public Procurement Law Review*, 17. évfolyam, 3. kötet.

⁽¹²⁾ Ráadásul ez a számadat 2009-hez képest csökkenést mutat. Defence Data: *EDA participating Member States in 2010*, 2012. január 18.

⁽¹³⁾ Ld. például: Dufour N. et al. (2005): *Intra-Community Transfers of Defence Products* [„A védelmi termékek közösségen belüli átadása”], Unisys.

5.6 Ami a szociális területet illeti, „az európai egység hiányából fakadó költségekről” folytatott vita ezen a területen nem új keletű. Az európai projekt nem épülhet pusztán a szabadkereskedelem elvének alapjára, ahol a versenypolitikai kérdések és a fogyasztói jólét minden más kérdésnél előbbre való, és amely lefelé történő nivellálást indít el. Emlékeztetni kell rá, hogy az állítólagos „európai diktátumokkal” kapcsolatban sűrűn hangoztatott vádakkal ellentétben – ismét csak – Európa hiányáról és nem pedig elburjánzásáról van szó. Az átélte igazságtalanságokon és a rendkívül jelentős – a mostani kontextusban különösen súlyos – szociális következményeken túlmenően több tanulmány is arra a következtetésre jutott, hogy az európai egység hiánya ezen a területen is igen magas gazdasági veszteségeket okoz⁽¹⁴⁾. Az empirikus adatok azt mutatják, hogy az igazságos és hatékony szociálpolitika hozzájárul a makrogazdasági stabilitáshoz, nevezetesen a ciklikus jelenségek súlyának csökkentése révén, elősegítve ugyanakkor a források jobb elosztását, valamint általában véve a polgárok jólétét is⁽¹⁵⁾. Emellett a minőségi szociálpolitikák hajlamosak csökkenteni a „negatív szelekciós” jelenségeket, internalizálni bizonyos externáliákat, és megerősíteni a munkaerő és a tág értelemben vett „társadalmi tőke” minőségét. Az Európai Szociális Charta célja az volt, hogy e területen néhány alapszabályt állítson fel a tagállamok számára. A jelenlegi helyzetben úgy tűnik, messzebb kell menni ennél, és strukturált konvergencia-keretet kell előírni a szociálpolitikák terén a túl nagy különbségek csökkentése, illetve annak elkerülése érdekében, hogy súlyosbodjanak a szociális egyensúlytalanságok, valamint hogy a szegénység általánossá vált növekedése végül komolyan akadályozza a jelentős, kiegyensúlyozott és fenntartható gazdasági növekedést.

5.7 Egyébként az igen gyengén szabályozott adóügyi és szociális verseny az áruk, a szolgáltatások és a tőke mozgása előtt kevés akadályt támasztó gazdasági térségben rendkívül káros tendenciákat szül a globalizált gazdasági kontextusban. Az ipari háló fokozatos szétbomlása számos európai országban immár tagadhatatlan realitás, amely nem csupán erőteljes ellenkezést vált ki a polgárokból, hanem egyúttal stratégiai problémákat is okoz országaink számára, hiszen rendkívül nagy jelentőségű folyamatokról van szó, melyeket rövid-/középtávon igen nehezen lehet megfordítani, ennél fogva súlyos következményeket vonnak maguk után⁽¹⁶⁾. A nemzeti irányvonalak előtérbe helyezése miatti egyre növekvő inkohérenca az iparpolitika területén nem az együttműködésen alapuló és így az optimálistól elmaradó – sőt, olykor egyenesen kontraproduktív – megoldásokat eredményez⁽¹⁷⁾, miközben a feltörekvő országok egyre „felszabadultabb” iparpolitikát folytatnak, a gyenge valutákra és az aktív állami támogatásra alapozva

⁽¹⁴⁾ Fouarge, D., *The Cost of non-Social Policy: Towards an Economic Framework of Quality Social Policies - and the Cost of not Having Them* [„A szociálpolitika hiányának költségei: a minőségi szociálpolitika gazdasági keretei felé – a tértelenség ára”], jelentés a Foglalkoztatási és Szociális Főigazgatóság számára, 2003, Brüsszel.

⁽¹⁵⁾ Az egyenlőtlenségek és a jólét közötti kapcsolat tárgyában lásd Wilkinson és Pickett művét (2009): *The Spirit Level. Why Equal Societies Almost Always Do Better*, Allen Lane, London.

⁽¹⁶⁾ Példaként felidézhetjük az ESZAK esetét, melynek lejárt a jelek szerint felgyorsította az európai kohászati szétzúlásának folyamatát, vagy éppen a Galileo projekt végrehajtása terén kialakult jelentős késedelmet, melyet irányítási és finanszírozási problémák hátráltatnak az európai szintű állami irányítás hiánya következtében.

⁽¹⁷⁾ Például az energiapolitika nemzeti szintű finanszírozásának szabályait és a vonatkozó programokat illetően.

sikerüket⁽¹⁸⁾. Az erőforrások megosztása, vagy legalábbis az erőforrás-felhasználás koordinálása helyett, melyek révén felvehetnék a kesztyűt ezekkel a kihívásokkal, több nagy európai ország egyre inkább arra kényszerül, hogy egy „Európai Energiaközösség”⁽¹⁹⁾ híján kétoldalú megállapodásokat kössön harmadik országokkal, mégpedig olyan kulcsterületeken is, mint az energia vagy a K+F⁽²⁰⁾. Egyértelmű, hogy egy európai politika vitathatatlanul jóval eredményesebbnek bizonyulna.

5.8 Az Unió 2014–2020-as időszakra vonatkozó K+F költségvetése az uniós GDP 0,08 %-ának felel meg, ami 20–30-szor elmarad a nemzeti költségvetések mögött. Ugyanakkor egy tanulmány szerint minden, az állam által elköltött euró, amit az európai dimenziójú K+F tevékenységekbe fektetnek, 0,93 euró magánforrást vonz be⁽²¹⁾. A hetedik közösségi kutatási keretprogram (FP7, 2007–2013), melyhez 50,5 milliárd eurónyi forrást rendeltek hozzá, jól mutatja, hogy nem csupán kegyes óhajról van szó, és hogy a közös politika e területen igenis lehetséges. A programnak jelentős hatásai vannak: a becslések szerint a keretprogramban felhasznált minden egyes euró hosszú távon az ipari hozzáadott érték 7–14 euró közötti emelkedését vonja magával. A Kutatási és Innovációs Főigazgatóság által végzett makrogazdasági elemzések alapján hosszú távon a hetedik keretprogram 900 000 új munkahelyet teremthet 2030-ig, amiből 300 000 kutatói állás. A versenyképesség növelése révén a keretprogram ugyanakkor az EU exportjának közel 1,6 %-os növekedését teszi lehetővé, miközben az import mintegy 0,9 %-kal csökkenhet.

5.9 A közös iparpolitikának egyébként kötelezően számon kell tartania a környezeti téteket is, és e területet szorosan koordinálni kell az Unió energiapolitikájával. Az energiával kapcsolatos kérdések nemzeti szinten való kezelése rövid- vagy középtávon ugyan megadhatja a könnyebbség illúzióját, de ugyanakkor hosszútávon igen sokba kerülhet, erőteljes függést alakítva ki a szénhidrogén-kitermelő országokkal

Kelt Brüsszelben, 2012. szeptember 18.

szemben, és erősen megnövelve az energiaszámlát. A választ az energetikai infrastruktúrák fejlesztésébe való befektetés kínálná, illetve az új energiaforrások elterjesztése, az európai dimenzióban zajló K+F tevékenységeknek köszönhetően⁽²²⁾. Az Accenture által az Energiaügyi Főigazgatóság számára elkészített tanulmány szerint a megújuló energiaforrások kiaknázása – például a szélenergia az Egyesült Királyságban, vagy a napenergia Spanyolországban – a nemzeti hálózatok összekötésével együtt 2020-ig mintegy 110 milliárd euróval csökkenthetné az európai fogyasztók energiaszámláját.

5.10 A jelenlegi válságidőszakban egyre fenyegetőbb a hosszú távú, potenciálisan állandó munkanélküliség veszélye. Ez megakadályozhatja az egyéneket a szakmai önmegvalósításban, illetve megfoszthatja potenciáljától az európai gazdaságot. Egy ilyen helyzet összeegyeztethetetlen az „inkluzív növekedés” célkitűzésével, és olyan, hosszú távra szóló megoldások utáni alapos kutatásra ösztönöz, melyeknek magukban kellene foglalniuk többek között a közpénzekből finanszírozott inkluzív munkahelyteremtést – szem előtt tartva a munkához kapcsolódó szokások megőrzését –, valamint az átképzési tevékenységek támogatását annak érdekében, hogy az emberek jobban tudjanak alkalmazkodni a munkaerőpiac jövőbeli igényeihez.

Utóhang

„Nem terméketlen szavak, de merész tettek, konstruktív döntések, amire szükségünk van”

E szavak, melyek 1950. május 9-én hangzottak el Robert SCHUMANN szájából, ma aktuálisabbak mint valaha. Tisztelt Döntéshozó Urak, ideje cselekedni! A polgárok békére és méltóságra vágnak. Használják hát ki e csodálatos potenciált, amit az 500 millió európai polgár jelent! Nem okozhatnak csalódást nekik.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Staffan NILSSON

⁽¹⁸⁾ Miközben a Lisszaboni Stratégia a GDP legalább 3 %-ának megfelelő szintű K+F költségeket irányzott elő, az EU jelenlegi szintje 1,84 %, szemben az Egyesült Államok 3 %-os és Kína 8 %-os szintjével.

⁽¹⁹⁾ A *Notre Europe* és az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság közös nyilatkozata az európai energiaközösség célkitűzéséről, 2012. február 21.

⁽²⁰⁾ Az egyik legfrissebb példa a Németország és Kína között 2011. július 27-én létrejött megállapodás-sorozat, mely a „zöld” technológiákkal kapcsolatos kutatás és beruházások területét öleli fel, különös tekintettel az elektromos járművekre és a szénválasztási és -tárolási rendszerekre (Peel Q. – Anderlini J.: *China and Germany launch green initiative* [„Kína és Németország meghirdeti a zöld kezdeményezést], *The Financial Times*, 2011. július 28.).

⁽²¹⁾ A Bizottság közleménye: „A tudás Európai Kutatási Térségének (EKT) építése a növekedés érdekében”, COM(2005) 118 final, 2005. április 6.

⁽²²⁾ Syndex: *Une politique industrielle bas-carbone comme voie de sortie de crise* [„A kis szénigényű energiapolitika, mint a válságból való kilábalás útja], az EGSZB felkérésére elkészített jelentés, 2012. március, Brüsszel.

III

(Előkészítő jogi aktusok)

EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁG

483. PLENÁRIS ÜLÉS, 2012. SZEPTEMBER 18. ÉS 19.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak és az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak – Az Európai Unión belüli határon átnyúló öröklés adóztatásával összefüggésben felmerülő akadályok kezelése

(COM(2011) 864 final)

(2012/C 351/09)

Előadó: **Vincent FARRUGIA**

2011. december 15-én az Európai Bizottság úgy határozott, hogy az Európai Unió működéséről szóló szerződés (EUMSZ) 304. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak és az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak – Az Európai Unión belüli határon átnyúló öröklés adóztatásával összefüggésben felmerülő akadályok kezelése

COM(2011) 864 final.

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Gazdasági és monetáris unió, gazdasági és szociális kohézió” szekció 2012. szeptember 4-én elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2012. szeptember 18–19-én tartott, 483. plenáris ülésén (a 2012. szeptember 18-i ülésnapon) 135 szavazattal 1 ellenében, 11 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Az Európai Uniónak azok a polgárai, akik más tagállamból örökölnék vagyont, gyakran szembesülnek azzal, hogy két vagy több különböző tagállamban kell adót fizetniük (kettős vagy többszörös adóztatás), illetve adóügyi megkülönböztetés áldozataivá válnak. Ezek a problémák gyakorta okoznak méltánytalan nehézségeket a polgárok számára, és akadályozzák az Európa 2020 stratégia célkitűzéseinek elérését. Ezeknek a problémáknak a megoldása érdekében az Európai Bizottság 2011-ben közleményt, illetve ahhoz kapcsolódóan ajánlást tett közzé.

1.2 Az EGSZB támogatja a kettős/többszörös, illetve a megkülönböztető adóztatás megszüntetését, és üdvözli az Európai Bizottság által alkalmazott megközelítést, amely tiszteltetben tartja az egyes tagállamok adóügyi szuverenitását, eközben azonban a nemzeti adórendszerek jobb összehangolását kéri.

1.3 Az EGSZB azonban úgy véli, hogy az Európai Bizottság az alábbiak segítségével eredményesebben érhetné el a végső célt:

- ha olyan gyakorlatias rendszereket javasolna és hajtana végre, amelyek ésszerű időn belül biztosítanák az örökösökre vonatkozó nemzeti adórendszerek hatékony összehangolását, miközben ösztönözhetné a tagállamokat arra, hogy vezessenek be és eredményesebb és rugalmasabb módon működtessenek a kettős/többszörös adózás alól mentesítő mechanizmusokat;
- ha jogalkotási mechanizmusokat használna az uniós polgárok örökösödési adója kettős/többszörös kivételének eredményes megszüntetésére;
- ha a határokon átnyúló adózási problémákon túl megvizsgálná azokat az esetlegesen torzító hatásokat, amelyek a különböző adóhatóságok eltérő örökösödési adóalap-számítási rendszeréből adódnak. Ennek érdekében az egész EU-ban alkalmazandó közös elveket határozhatna meg, amelyek a méltányos nettó eszközértéken alapulnának, és amelyek megőriznék a gazdasági tevékenység folyamatosságát;

- ha aktívan népszerűsítene az eredményes, hatékony és polgárbarát, az adófizetők számára a lehető legkevesebb terhet jelentő adórendszereket;
- ha tanulmányozná az uniós polgárokat hátrányosan érintő, a világszintű határokon átnyúló örökösödési adókból eredő kérdéseket;
- ha megvizsgálná annak lehetőségét, hogy egy az adót a vagyontárgy fellelhetőségi helye által meghatározott egyetlen adózási ponton kivető rendszer segítségével egyszerűsítsék a határokon átnyúló örökösödési adózást.

1.4 Az Európai Unió adóügyi megfigyelőközpontja, amelynek az Európai Bizottság egésze alatt történő létrehozását az EGSZB több véleményében ⁽¹⁾ javasolta. Ez a többszörös és a megkülönböztető adózással foglalkozó szerv lehetne a fent említett ajánlások végrehajtásának eszköze.

2. A javaslat tartalma és háttere

2.1 Azok az uniós polgárok, akik külföldi ingatlant örökölnék, gyakran kénytelenek több tagállamnak adót fizetni (*többszörös adóztatás*). Ráadásul számos tagállam nagyobb mértékű adót vet ki a külföldi örökösökre, mint a helyben történőre (*adóügyi megkülönböztetés*). Ilyen esetekben a polgárok öröklésük során méltánytalan nehézségekkel szembesülhetnek. Különösen a kisvállalkozások átruházásánál merülhetnek fel nehézségek a tulajdonos elhalálása esetén.

2.2 Vannak jogorvoslati lehetőségek a polgároknak az adóügyi megkülönböztetéstől való védelmére, a túlságosan magas költségek miatt azonban ezek gyakran nem hatékonyak. A többszörös adóztatás ellen semmi nem védi a polgárokat, hiszen lehetőség van arra, hogy több tagállam egyidejűleg gyakorolja adóztatási jogkörét. ⁽²⁾

2.3 Eközben az Európai Unió egyik országából a másikba költöző uniós állampolgárok száma 2005 és 2010 között 3 millióval, 12,3 millióra nőtt, a külföldi ingatlantulajdonlás pedig 2002 és 2010 között közel 50 %-kal emelkedett az EU-ban. ⁽³⁾ Erőteljes növekvő tendencia figyelhető meg a határon átnyúló portfólióbefektetések terén is. Miközben a többszörös vagy a megkülönböztető adóztatás az egyén szintjén súlyosan érintheti a polgárokat, az öröklésekre kivetett adókból befolyó bevételek az uniós tagállamok teljes adóbevételének csak nagyon kis részét, kevesebb mint 0,5 %-át adják. Önmagukban a határon átnyúló esetek még ennél a számnál is sokkal kisebb összeget jelentenek.

⁽¹⁾ Például a közös konszolidált társaságiadó-alapról szóló EGSZB-velemény (HL C 24., 2012.1.28., 63. o.); az EGSZB „Az uniós polgárok előtt álló, határokon átnyúló adózási akadályok megszüntetése” című véleménye (HL C 318., 2011.10.29., 95. o.); a „Kettős adóztatás az egységes piacon” című EGSZB-velemény (HL C 181., 2012.6.21., 40. o.) (ECO/304).

⁽²⁾ A C-67/08. számú Block ügy.

⁽³⁾ A Copenhagen Economics által az uniós tagállamokban alkalmazott örökösödési adókról és az öröklési adóztatás terén előforduló kettős adóztatás okozta problémák lehetséges megoldási mechanizmusairól készített, 2010. augusztusi tanulmány alapján (*Copenhagen Economics Study on Inheritance Taxes in EU Member States and Possible Mechanisms to Resolve problems of Double Inheritance Taxation*).

2.4 Ez a helyzet komoly akadályt jelent a személyek és a tőke egységes piacon belüli szabad áramlása előtt, és így gátolja az Európa 2020 stratégia célkitűzéseinek elérését. Ezenkívül éppen ellentétes az uniós polgárjogokkal is.

2.5 A problémák megoldására törekedve az Európai Bizottság által közzétett közlemény és a hozzá kapcsolódó ajánlás az alábbi hatásokat kívánja elérni:

- a határokon átnyúló öröklés adóztatásával kapcsolatos problémák a tagállamok örökösödési adóval kapcsolatos szabályainak harmonizációja nélküli esetleges megoldása;
- a többszörös adóztatást a nemzeti adózási keretek hatékonyabb együttműködésével oldaná meg egy olyan rendszer segítségével, amely szerint a más országban megfizetett adó után a többi, adóztatási jogkörrel rendelkező tagállam adókedvezményt nyújtana;
- az ingatlanok esetében az ingatlan helye szerinti tagállam rendelkezne az első adókivetési jogkörrel, a többi érintett tagállam pedig adókedvezményt biztosítana;
- a valamely tagállamban található állandó telephelyhez kapcsolódó ingóságok vonatkozásában a letelepedés helye szerinti tagállam rendelkezne az első adókivetési jogkörrel, más tagállamokban pedig adókedvezményt biztosítanának az első tagállam által kivetett adók tekintetében;
- az elhunyt származási országa rendelkezne adókivetési jogkörrel az örökös szerinti ország előtt, és ez utóbbi leírna az általa kivetett adóból az elhunyt országa irányában fizetett adót;
- amennyiben az elhunyt vagy egy örököse több tagállamhoz kötődik, a legszorosabb kötődést közös megegyezésre épülő, a kérdést véglegesen eldöntő szabályok alapján határozzák meg a lakóhely, a szokásos tartózkodási hely és az állampolgárság alapján;
- az európai bizottsági szolgálatok egy munkadokumentuma ⁽⁴⁾ tárgyalja az adóügyi megkülönböztetés eseteit is azzal a céllal, hogy esetjogi példák alapján tájékoztassa a polgárokat és a tagállamokat a megkülönböztetésmentes örökösödési adó kívánatos jellemzőiről, hogy azok így könnyebben élhessenek a jogorvoslati lehetőségekkel.

3. Általános megjegyzések

3.1 Az EGSZB támogatja, hogy a polgárjogok védelme és az egységes piac előmozdítása érdekében foglalkozni kell a többszörös és a megkülönböztető adóztatás problémájával. Az EGSZB ezt már számos véleményében hangsúlyozta, és különösen javasolja a polgárokat sújtó többszörös és megkülönböztető adóztatás megszüntetését, valamint határokon átnyúló ügyekben az adminisztratív egyszerűsítés fokozását. ⁽⁵⁾

⁽⁴⁾ SEC(2011) 1488.

⁽⁵⁾ Lásd az 1. lábjegyzetet.

3.2 Az EGSZB így üdvözli a határon átnyúló öröklés adóztatásával összefüggésben felmerülő akadályok kezeléséről szóló európai bizottsági közleményt, mivel az:

- felismeri azokat a problémákat, amelyekkel különösen a polgárok és a kisvállalkozások szembesülnek, azonban amely a nemzeti adóbevétel tekintetében igen korlátozott súlyt képvisel;
- javaslatokat tesz arra, hogy miként biztosíthatnának a tagállamok adókedvezményt a többszörös adóztatás esetén;
- tájékoztatást nyújt, amely hasznos lehet az adóügyi megkülönböztetés felszámolásához.

3.3 Az EGSZB ezenkívül üdvözli a közleményben alkalmazott megközelítést, amely tiszteletben tartja az egyes tagállamok adószuverenitását, és azt javasolja számukra, hogy igyekezzenek jobban összehangolni a nemzeti adórendszereket, és a nemzeti adózási kereteken belül szüntessék meg a megkülönböztető adóztatást.

4. Részletes megjegyzések

4.1 Az EGSZB azonban úgy véli, hogy az Európai Bizottság az alábbiak segítségével eredményesebben érhetné el a végső célt:

- ha jogalkotási mechanizmusokat hívna életre és vezetne be az uniós polgárok között az örökösödési adó terén történő megkülönböztetés eredményes megszüntetése érdekében, úgy, hogy ezt ne a nemzeti adóügyi szuverenitás megsértésének tekintsék, hanem az uniós polgárjogok a határokon átnyúló tulajdonlással kapcsolatos egyik alapvető vetületének;
- ha olyan gyakorlatias rendszereket javasolna és hajtana végre, amelyek ésszerű időn belül biztosítanák a nemzeti adórendszerek hatékony együttműködését: azt a megközelítést, hogy csupán ajánlásokat tesznek az egyes tagállamok számára a végrehajtás tekintetében, a gyakorlatban esetleg nem tekintik eléggé hatékonyak. Elismerjük, hogy az Európai Bizottság javaslatának megfelelően kívánatos az is, hogy a tagállamokat sürgősen ösztönözzék arra, hogy eredményesebb és rugalmasabb módon működtessenek a többszörös adózás alól mentesítő mechanizmusokat, miközben az Európai Bizottság a következő három évben figyelemmel kíséri a fejleményeket, hogy szükség esetén irányelv formájában határozottabban lépjen fel;

- ha hosszabb távon és szélesebb, a határokon átnyúló adóztatás problémáit meghaladó perspektívát követve kiterjesztené az örökösödési adóval kapcsolatos fellépésének hatókörét azokra az esetlegesen torzító hatásokra, amelyek a különböző adóhatóságok eltérő örökösödési adóalap-számítási rendszeréből adódnak. Ennek során tiszteletben kell tartania a nemzeti adóügyi, különösen az adókulcsok meghatározására vonatkozó szuverenitást, azonban az egész EU-ban alkalmazandó közös elveket határozhatna meg az adóalap értelmezésére, amelyek ideális esetben a nettó eszközérték felmérésének méltányos elvein alapulnának, és amelyek megőriznék a gazdasági tevékenység folytonosságát;

- ha tanulmányozná az adóztatás kifinomult pénzügyi eszközök használatából eredő többszörös elmaradásának kiterjedését és következményeit. Ennek kapcsán az EGSZB örömmel várja az Európai Bizottság további konzultációs felkéréseit és kezdeményezéseit;

- ha aktívan népszerűsítene az eredményes, hatékony és polgárbarát, az adófizetők számára a lehető legkevesebb terhet jelentő adórendszereket, amelyek időben és érzékenyen reagálnak, különösen az örökösödési adózással kapcsolatos, gyakran hosszadalmas és bonyolult eljárások során;

- ha tanulmányozná, hogy az uniós polgárokat világszinten mennyire érintik hátrányosan a határokon átnyúló örökösödési adóztatásból eredő kérdések, valamint megvizsgálná azok következményeit és lehetséges megoldásait;

- ha megvizsgálná annak lehetőségét, hogy olyan, egyszerűbb örökösödési adózási módszert vezessenek be, amely szerint az adót csak egyszer, a vagyontárgy fellelhetőségi helye által meghatározott egyetlen adózási ponton vetnék ki.

4.2 Az Európai Bizottság ezenkívül fontolóra vehetné, hogy ezeket a funkciókat egy uniós adóügyi megfigyelőközpont megbízásának részévé tegye. A megfigyelőközpontnak az Európai Bizottság égisze alatt történő létrehozását az EGSZB már javasolta a többszörös adóztatással és az adóügyi megkülönböztetéssel foglalkozó véleményeiben.⁽⁶⁾ A megfigyelőközpont kutatás és vizsgálatok révén folyamatosan hozzájárulna az örökösödési adózás terén fennálló akadályok eredményes megszüntetéséhez, és fórumot biztosítana a különböző nemzeti adóügyi joghatóságok közötti konzultációhoz, együttműködéshez és megállapodáshoz.

Kelt Brüsszelben, 2012. szeptember 18-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Staffan NILSSON

⁽⁶⁾ Lásd az 1. lágjegyzetet.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A Bizottság közleménye a Tanácsnak, az Európai Parlamentnek, a Régiók Bizottságának és az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak – Cselekvési terv a kkv-k finanszírozáshoz való hozzájárulásának javítására

(COM(2011) 870 final)

(2012/C 351/10)

Előadó: **Anna Maria DARMANIN**

Társelőadó: **Ronny LANNOO**

2011. december 7-én az Európai Bizottság úgy határozott, hogy az Európai Unió működéséről szóló szerződés 304. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

A Bizottság közleménye a Tanácsnak, az Európai Parlamentnek, a Régiók Bizottságának és az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak – Cselekvési terv a kkv-k finanszírozáshoz való hozzájárulásának javítására

COM(2011) 870 final.

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Egységes piac, termelés és fogyasztás” szekció 2012. augusztus 30-án elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2012. szeptember 18–19-én tartott, 483. plenáris ülésén (a 2012. szeptember 19-i ülésnapon) 174 szavazattal, 3 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Az EGSZB üdvözli a kkv-k finanszírozáshoz való hozzájárulásának javítására szolgáló uniós cselekvési tervet, melyet olyan időszakban tettek közzé, amikor számos európai ország szembesül bizonytalan gazdasági kilátásokkal. Az EGSZB úgy véli, hogy Európa gazdasági fellendülése csak akkor valósulhat meg, ha a kkv-kkal kapcsolatos politika kiemelt helyen szerepel az EU politikai döntéshozóinak napirendjén. Ezért egyértelműen támogatja az európai intézmények erőfeszítéseit a pénzügyi rendszer ellenálló képességének növelésére, hogy az a reálgazdaság rendelkezésére álló eszközzé válhasson.

1.2 Az EGSZB megjegyzi, hogy az erre a célra szolgáló intézkedések nem lehetnek sikeresek a tagállamok egyértelmű bevonása nélkül. Ezért arra kéri a tagállamokat, hogy hajtsák végre a cselekvési tervet, és az Európa 2020 stratégia prioritásaira összpontosítva mobilizáljanak minden lehetséges támogatási mechanizmust a kkv-k finanszírozására. A tagállamoknak például *garanciaalapokat* kell kidolgozniuk, és *javítaniuk kell a strukturális alapok finanszírozási eszközökre való felhasználását*.

1.3 Az EGSZB elismeri, hogy a hitelfinanszírozás jelenleg és a jövőben is a kkv-k fejlesztésének egyik leggyakrabban alkalmazott eszköze. Ebben a tekintetben az EGSZB teljes mértékben támogatja a kkv-k növekedését szolgáló adóssághoz finanszírozási és garanciaeszközök erősítését szolgáló szabályozási és pénzügyi intézkedéseket.

1.4 Az EGSZB hangsúlyozza, hogy a Bázel III. javaslatait megfelelően kell végrehajtani Európában a leendő CRD IV irányelv útján, hogy elkerülhető legyenek a reálgazdaság finanszírozására gyakorolt kedvezőtlen hatások.

1.5 Az EGSZB üdvözli a kockázati tőke megerősítéséről szóló európai bizottsági javaslatokat. Az európai kockázati tőke-piac számára létfontosságú, hogy döntő jelentőségű új lendületet kapjon, hogy ezáltal áthidalhatók legyenek a piaci hiányosságok és szabályozói korlátok, és ezzel a kockázati tőke-szegmens vonzóbbá váljon a magánberuházók számára.

1.6 Az európai kkv-k különbözőek és sokszínűek. A finanszírozáshoz való hozzáférés fejlesztését szolgáló kezdeményezéseknek különböző innovatív intézkedések teljes skáláját kell tartalmazniuk ahhoz, hogy el is érjék a szereplők különböző csoportjait, figyelembe véve azok egyéni tulajdonságait. A szociális vállalkozások és a szabadfoglalkozásúak például a „hagyományos” vállalatoktól különböző jogi formában és működési modellel tevékenykednek, ami tovább bonyolítja a finanszírozáshoz való hozzáférésüket, mivel a pénzügyi szereplők nem mindig értik és ismerik el ezeket a formákat és modelleket.

1.7 Meg kell erősíteni a hibrid tőkét is, amely alternatívát jelent a banki kölcsönre. Támogatni kell az új pénzügyi szereplőket, valamint az innovatív pénzügyi megoldásokat és üzleti tanácsokat is nyújtó új közvetítők fellépését. Jó példa a közösségi finanszírozás (crowd funding), másik lehetőségként pedig meg lehetne fontolni a nyereség és veszteség megosztásán alapuló banki finanszírozást.

1.8 Az EGSZB hangsúlyozza, hogy az EBB-csoportnak az Európai Bizottsággal szorosan együttműködve kulcsszerepet kell játszania a kkv-kba való beruházások terén, általános és célzott eszközök széles körének alkalmazása révén. A kkv-k számára nyújtott EBB-hiteleket illetően arra kéri az EBB-közvetítőket, hogy a kkv-k szervezeteivel együttműködve fokozzák kommunikációs erőfeszítéseiket annak érdekében, hogy népszerűsítsék ezt a pénzügyi modellt a kkv-k körében.

1.9 Az EGSZB tudomásul veszi azt a javaslatot, mely szerint egyszerűsíteni kell és átláthatóbbá kell tenni a pénzügyi eszközök következő generációját (*uniós hitelfinanszírozási eszköz és uniós tőkefinanszírozási eszköz*) a következő többéves pénzügyi keretprogramban. Az EGSZB támogatja a javaslatokat, mivel ez a két eszköz erős fellendítő hatással jár.

1.10 Az EGSZB üdvözlözi az Európai Bizottságnak azt a döntését, hogy elősegíti a különböző szereplők közötti párbeszédet, hogy nyomon követhesse a piaci fejleményeket, és ajánlásokat tehessen a kkv-k finanszírozáshoz való hozzáféréseinek javítása tárgyában. Az EGSZB reméli, hogy rendszeresen meghívást kap a „kis- és középvállalkozói finanszírozási fórumra”, amelyen konkrét javaslatokat tehetnek és vitathatnak meg a kkv-k pénzügyi problémáinak enyhítését illetően.

1.11 Az EGSZB úgy véli, hogy ösztönözni kell a külön a vállalkozóknak szóló képzéseket, mint pl. a befektetőket felkészítő programokat.

1.12 Az EGSZB hangsúlyozza, hogy meg kell könnyíteni a kkv-k hozzáférést azokhoz a kkv-finanszírozást támogató európai programokhoz, melyeket európai, nemzeti vagy regionális közvetítők révén hajtanak végre. Az ilyen programok sikerének kulcsa az, hogy minden szinten átlátható, érthető és következetes eljárásokat alkalmazzanak.

2. Az Európai Bizottság javaslata

2.1 A cselekvési terv felvázolja a kkv-finanszírozás ösztönzését gátló legfőbb tényezőket:

- hozzáférés a kölcsönökhöz,
- hozzáférés a kockázati tőkéhez,
- hozzáférés a tőkepiacokhoz.

2.2 A dokumentumok ezenfelül leírják a 2007 és 2012 között hozott intézkedéseket, melyek célja annak biztosítása volt, hogy a finanszírozási lehetőségekhez a kkv-k is hozzáférjenek:

- versenyképességi és innovációs keretprogram (CIP),
- az EBB által a kkv-k hitelezésére rendelkezésre bocsátott eszközök,
- a kohéziós politika eszközei,
- a kockázatmegosztó eszköz a hetedik keretprogramban.

2.3 Az Európai Bizottság számos intézkedést határoz meg a kkv-finanszírozás megkönnyítésére. Ilyenek a következők:

- szabályozási intézkedések,

- pénzügyi intézkedések a hitelezés és a kockázati tőkéhez való hozzájutás javítására az EU-ban,
- intézkedések a kkv-k környezetének fejlesztésére.

3. Általános észrevételek és megjegyzések

3.1 Az Európai Központi Bank (EKB) az Európai Bizottsággal szorosan együttműködve rendszeresen közzéteszi a kis- és középvállalkozások (kkv-k) euróövezetbeli finanszírozáshoz való hozzáféréseiről készített felméréseinek ⁽¹⁾ eredményeit. A legutóbbi felmérés eredményei szerint az euróövezetben a kkv-k külső finanszírozás iránti igénye 2011. október és 2012. március között növekedett. Az eredmények azt is mutatják, hogy ugyanebben az időszakban tovább nehezedett a banki kölcsönökhöz való hozzáférés, az egyes tagállamok között azonban különbségek voltak megfigyelhetők ⁽²⁾. Összességében a vállalkozások a bankkölcsönök elérhetőségének rosszabbodásáról számoltak be. A felmérés ezenkívül azt mutatja, hogy valamivel nagyobb arányban utasítják el a hitelkérelmeket. Ugyanakkor lényegében változatlan maradt azoknak a válaszadóknak az aránya, akik a legfőbb problémának a finanszírozáshoz való hozzáférést tartják. Az EGSZB ezért kéri az Európai Bizottságot, hogy biztosítsa, hogy teljes mértékben ki lehessen használni a finanszírozáshoz való hozzáférés alternatív módjait.

3.2 Az EGSZB hangsúlyozza, hogy minden felmérés alaposan nyomon kell követni, hogy konkrét politikai intézkedésekkel gyorsan reagálni lehessen rájuk. A nyomon követést a kkv-finanszírozási fórumon, a tagállamokban és a kkv-szervezetek körében elérhető információkkal lehet kiegészíteni. Ezt az Európai Bizottságnak kell megvalósítania az EGSZB és a civil társadalom bevonásával.

3.3 Az EGSZB támogatja azt a vizsgálatot, amelyet az Európai Bizottság végez a kkv-k definíciójának kiértékelésére, és kéri, hogy fordítsanak különös figyelmet a mikro- és kisvállalkozásokra. A kkv-k különböző méretére és sokféleségére való tekintettel ⁽³⁾ (családi vállalkozások, szabadfoglalkozások és szociális vállalkozások, hogy csak néhányat említsünk) az EGSZB emlékezteti az Európai Bizottságot, hogy a rájuk szabott pénzügyi támogatási intézkedéseket prioritásnak kell tekinteni. Ezért kéri az Európai Bizottságot, hogy a vállalkozásfejlesztést támogató finanszírozási programok előkészítése során vegye figyelembe a vállalkozások különböző jellegét, különös figyelmet fordítva a mikrovállalkozásokra. Az Európai Bizottságnak kerülnie kell mindenfajta diszkriminációt, mivel nincs univerzális („one size fits all”) válasz a vállalkozások szükségleteire.

4. Részletes észrevételek és megjegyzések a szabályozási intézkedésekről

4.1 A kockázati tőke szabályozása

4.1.1 Az EGSZB támogatja a kockázati tőke-alapok által végzett határokon átnyúló műveletek harmonizált rendszerének bevezetését. A javaslat üdvözlendő, mivel várhatóan hozzájárul

⁽¹⁾ A legutóbbi felmérést 2012. február 29. és március 29. között végezték 7 511 vállalkozásra kiterjedően az euróövezetben.

⁽²⁾ Ugyanott, lásd a 14–15. oldalon szereplő adatokat.

⁽³⁾ HL C 318, 2009.12.23., 22. o.; HL C 376., 2011.12.22., 51. o.

a piaci hiányosságok csökkentéséhez egy olyan „európai útlevél” révén, amely lehetővé teszi az uniós kockázati tőke-alapok számára, hogy páneurópai alapon értékesítsék termékeiket és gyűjtsenek tőkét. Az EGSZB számos észrevételt tett a kockázati tőkére szóló előző véleményében⁽⁴⁾, és arra kéri az Európai Bizottságot, hogy vegye ezeket figyelembe.

4.1.2 Az EGSZB nyomatékosan támogatja azt a vizsgálatot, amelyet az Európai Bizottság 2012-ben fog végezni a prudenciális követelményekről szóló rendelet és a bankok, illetve biztosítótársaságok kockázati tőke-befektetései közötti kapcsolatáról. A vizsgálatnak elemeznie kell, hogy ezek az eszközök a nagy nemzetközi bankok oligopóliumához vezetnek-e, vagy közép- vagy hosszú távon módosításra szorulnak.

4.1.3 Mivel a kkv-k többsége kisvállalkozás (tíznel kevesebb alkalmazottal), az EGSZB arra kéri az Európai Bizottságot, hogy fordítson különös figyelmet a mikroméretű kockázati tőke-alapokra. Az ilyen alapok olyan vállalkozásokba fektetnek be, amelyek projektjei nem keltik fel eléggé a hagyományos kockázati tőke-alapok figyelmét, de ahhoz túl nagyok vagy kockázatosak, hogy hagyományos hitelforrásokból jussanak tőkéhez. Az ilyen alapok erősítik a vállalatok tőkealapját, és a befektetési időszakban alkalmazott különböző képzési módszerek révén fejlesztik a vállalkozók üzleti ismereteit⁽⁵⁾. Kérjük a tagállamokat, hogy javasoljanak olyan eszközöket – pl. konkrét adózási intézkedéseket –, amelyek ösztönözhetik az ilyen alapok fejlődését az ilyen pénzügyi hiányosságok áthidalása érdekében.

4.2 Adóreformok

4.2.1 Üdvözljük az Európai Bizottságnak a határokon átnyúló kockázati tőke-befektetések adózási reformjára vonatkozó javaslatát. Az EGSZB ugyanakkor arra kéri az Európai Bizottságot és a tagállamokat, hogy javasoljanak egyértelmű intézkedéseket az adóelkerülés és az adócsalás megelőzésére.

4.2.2 A határokon átnyúló tranzakciók adóügyi akadályainak kezelése mellett az Európai Bizottságnak biztosítania kell azt is, hogy a tagállamok előmozdítsák saját adóreformjaikat a kkv-finanszírozási rendszerek érdekében.

4.2.3 Meg kell vizsgálni a néhány tagállamban létező jó példákat, és terjeszteni kell azokat az EU-ban és a kkv-k körében is⁽⁶⁾. Számos országban alkalmaznak már pénzügyi ösztönzési csomagokat. Egyik ilyen példa Belgium, közelebbről Flandria, ahol néhány évvel ezelőtt olyan kölcsönösen előnyös hitelezési formát (*win-win-loan*) vezettek be, amelynek keretében magánszemélyek kölcsönözhetnek pénzt kkv-knak, és ezért adócsökkentést kapnak. További jó példa a *Tante Agaath hitel*⁽⁷⁾ néven ismert holland rendszer.

⁽⁴⁾ HL C 191., 2012.6.29., 72. o.

⁽⁵⁾ Ld. pl.: <http://www.financites.fr/>.

⁽⁶⁾ Lásd a következő EBAN-jelentést: *Tax Outlook 2010 Executive Summary* – <http://www.eban.org/resource-center/publications/eban-publications>.

⁽⁷⁾ *Tante Agaath regeling* (http://www.tanteagaath.nl/agaath_regeling.htm).

4.2.4 Az adómentességek szabályozása, mint pl. a francia ISF PME törvény⁽⁸⁾, szintén tényleges haszonnal járhat a magas növekedést felmutató kkv-k számára. Az EGSZB üdvözlözi az ilyen modelleket, amennyiben az adómentesség összege ésszerű, és nem hat kedvezőtlenül a más, szintén fontos ágazatoknak juttatott hozzájárulásokra.

4.3 Az állami támogatásra vonatkozó szabályok

4.3.1 Az EGSZB támogatja az állami támogatási szabályok modernizálására tett javaslatot, melynek célja a kkv-k állami támogatására vonatkozó jelenlegi szabályok egyszerűsítése. Tudomásul veszi, hogy az Európai Bizottság az Európa 2020 stratégia céljainak eléréséhez felül fogja vizsgálni az általános csoportmentesítési rendeletet és számos állami támogatási iránymutatást, beleértve a kockázati tőkére vonatkozót is. Az EGSZB sürgeti e szabályok javítását, egyszerűsítését és egyértelműsítését. Kérjük az Európai Bizottságot, hogy biztosítsa, hogy állami támogatást csak a piac nem megfelelő működésének kezelésére lehessen felhasználni.

4.4 Láthatóbb kkv-piacok és tőzsdén jegyzett kkv-k

4.4.1 Az EGSZB üdvözlözi, hogy a pénzügyi eszközök piacairól szóló irányelv (MIFID) azt javasolja, hogy homogén kkv-növekedési piacot alakítsanak ki, és tegyék azt a befektetők számára vonzóvá a „gyorsan növekvő kkv-k piaca” besorolás által. Az EGSZB azonban olyan konkrét rendelkezések és intézkedések bevezetését javasolja⁽⁹⁾, amelyek révén az irányelv hatékonyan és eredményesen végrehajtható.

4.5 A tőzsdén jegyzett kkv-k adatszolgáltatási terhei

4.5.1 Az EGSZB kéri Európai Bizottságot és a tagállamokat, hogy a tőzsdén jegyzett kkv-k esetében egyszerűsítsék a számviteli szabályokat és csökkentsék az adatszolgáltatási terheket Európában. Az EGSZB tudomásul veszi, hogy az Európai Bizottság előterjesztett egy javaslatot a számviteli szabályokról szóló irányelvek egyszerűsítésére és módosítására, és ezzel egy időben egy másik javaslatot is az átláthatósági irányelv felülvizsgálatára. Az EGSZB arra emlékezteti az Európai Bizottságot, hogy vegye figyelembe a 2012 elején elfogadott két véleményét⁽¹⁰⁾, és úgy véli, hogy a kkv-knak *fel kell szabadítaniuk forrásokat a beruházásokhoz, hogy tovább növekedhessenek*.

4.6 A Bazel III jövőbeli végrehajtása és következményei a kkv-k finanszírozására nézve

4.6.1 Az EU-nak továbbra is vezető szerepet kell vállalnia a nemzetközi szinten elfogadott pénzügyi szabályozási reformok végrehajtásában. Az EGSZB azonban megjegyzi, hogy a Bazel III EU-ban való végrehajtásával kapcsolatos különböző tőkekövetelmények, amelyek jelenleg megvitatás alatt állnak és nemsokára életbe lépnek (CRD IV/CRR), különféle problémákat okozhatnak a kkv-k számára⁽¹¹⁾.

⁽⁸⁾ <http://pme.service-public.fr/actualites/breves/reduction-isf-pour-investissements-pme.html>.

⁽⁹⁾ HL C 191., 2012.6.29., 80. o.

⁽¹⁰⁾ HL C 143., 2012.5.22., 78. o.; HL C 181., 2012.6.21., 84. o.

⁽¹¹⁾ HL C 68., 2012.3.6., 39. o.

4.6.2 Az EGSZB támogatja az európai intézmények által a pénzügyi rendszer ellenálló képességének növelése érdekében tett erőfeszítéseket, melyek célja az, hogy a jövőben elkerülhető legyenek a válságok. A pénzügyi piacok erősebb szabályozása azonban nem mehet a kis- és középvállalatok finanszírozásának kárára. Az EGSZB teljes mértékben támogatja az Európai Parlament által 2012. májusban elfogadott *Karas-jelentést*, amely további lépést jelent a tőkekövetelményekről szóló Bazel III rendelkezéseinek EU-ban való ésszerű és megvalósítható végrehajtásához.

4.6.3 Az EGSZB tudomásul veszi, hogy az Európai Bizottság konzultálni fog az Európai Bankhatósággal (EBA) az új irányelv (CRD IV) hatálybalépésétől számított 24 hónapon belül, és hogy az EBA jelentést készít a kkv-knak és természetes személyeknek történő hitelezésről. Az EGSZB sürgeti, hogy az Európai Bizottság teljes mértékben vonja őt be a kockázati súlyozás újraértékelésébe azáltal, hogy vélemény kidolgozására kéri fel a Tanácsnak és az Európai Parlamentnek elküldendő jelentésről.

4.7 A késedelmes fizetésekről szóló irányelv

4.7.1 Az Európai Bizottság úgy rendelkezik, hogy az irányelvet 2013. március 16-ig kell végrehajtani. Az EGSZB arra ösztönzi a tagállamokat, hogy biztosítsák, hogy a kkv-k gyorsabban profitálhassanak a rendszerből. Nagyon fontos az is, hogy az Európai Bizottság nyomon kövesse az irányelv megfelelő időben történő végrehajtását minden tagállamban. Az Európai Bizottságnak ezenkívül igen szorosan nyomon kell követnie, hogy a tagállamok milyen módon hajtják végre a 4. cikk (5) bekezdését, amely lehetőséget ad nekik az ellenőrzési eljárás 30 napon túli meghosszabbítására, kivéve, ha ez nagymértékben méltánytalan lenne a hitelezővel szemben. Az Európai Bizottságnak alaposan figyelemmel kell kísérnie a tagállamokat is annak megelőzése érdekében, hogy a tagállamok ezt a cikket a kifizetések mesterséges késleltetésére használják, különösen mivel a közhivatalok általi kifizetések késedelme jelentős hatással van a kkv-k készpénzforgalmára és likviditására.

4.7.2 Az EGSZB kéri az európai intézményeket, hogy jó példát mutatva időben fizessék ki alvállalkozóikat, és ne sújtásák őket szükségtelen adminisztratív és pénzügyi terhekkel.

4.8 Európai szociális vállalkozási alapok

4.8.1 Az EGSZB üdvözlí az Európai Bizottságnak az európai szociális vállalkozási alapokról szóló rendeletre irányuló javaslatát, és emlékezteti az Európai Bizottságot, hogy a szociális vállalkozások megfelelő tőkéhez jutásának javítását kiemelt helyen kell kezelni a napirenden. Ezzel kapcsolatban az EGSZB 2012 elején kifejtette véleményét⁽¹²⁾. Az egyik kihívást a portfólióvállalkozások társadalomra gyakorolt szociális és általános hatásainak mérése és az erről való jelentéstétel jelenti. Az EGSZB uniós szintű közös tanulmány elvégzését ajánlja, hogy kritériumokat és mutatókat lehessen kidolgozni az ilyen kérdések kezeléséhez. Az EGSZB emlékezteti az Európai

Bizottságot arra, hogy az ilyen alapok csak egyikét képezhetik a számos még kidolgozandó, sürgősen szükséges pénzügyi eszközöknek.

4.8.2 Az EGSZB a tagállamokat is kéri arra, hogy javítsák a szociális vállalkozások különböző formáinak elismerését. Ha nagyobb elismerést kapnának az ilyen vállalkozások, akkor csökkenne a kockázati súlyozás a nekik nyújtott kölcsönök esetében, és nem lennének többé hátrányos helyzetben a hagyományos vállalkozásokhoz képest.

5. Részletes észrevételek és megjegyzések a kkv-kra irányuló uniós pénzügyi intézkedésekkel kapcsolatban

5.1 Az EGSZB teljes mértékben tudatában van annak, hogy számos – főként kisebb méretű – kkv továbbra is jórészt a hitelekre van utalva, ha külső finanszírozásra van szüksége.

5.2 Az EGSZB üdvözlí, hogy az EBB folyamatosan hitelez a kkv-k számára, mivel uniós szinten ez tekinthető a kkv-k egyik legfontosabb hitelezési eszközének, és elismeri: a kkv-k számára pénzügyi előnyt jelent, hogy e közvetített kölcsönök révén csökkenteni tudják a hitelköltségeket. Az EGSZB arra kéri az EBB-t, hogy folytassa ezt a gyakorlatot, és rendszeresen számoljon be az elért eredményekről. A közvetítő bankoktól pedig – a várt eredmények elérése érdekében – kéri, hogy – a kkv-k szervezeteivel szorosan együttműködve – fokozzák kommunikációs erőfeszítéseiket, és népszerűsítsék ezt a pénzügyi modellt a kkv-k körében.

5.3 Éppilyen fontos, hogy támogassák a közvetítők új típusainak fellendülését, ezek ugyanis sokszor jobban megfelelnek a kkv-k sokféleségének. Igen értékesek a szövetkezeti és szociális banki ágazatok tapasztalatai, mivel ezek testre szabott pénzügyi támogatást biztosítanak, melyhez gyakran más támogatási szolgáltatások is társulnak.

5.4 Az EGSZB kéri az Európai Bizottságot, hogy – szoros együttműködésben az EBB-csoporttal – terjessze ki a kockázatmegosztó megoldásokat a tulajdonviszonyt, illetve részben tulajdonviszonyt megtestesítő befektetésekre is, és támogassa a közös alapon kezelt vállalati kötvények kibocsátását. Ami a részben tulajdonviszonyt megtestesítő befektetések piacát illeti, az EGSZB külön arra kéri az Európai Bizottságot és az EBB-csoportot, hogy tanulmányozzák, miként lehet hatékonyabbá tenni a mezzanine-finanszírozást, és vizsgáljanak meg új mezzanine-termékeket, például a mezzanine-hitelekhez nyújtott garanciát.

5.5 Az EGSZB azt ajánlja, hogy az Európai Bizottság folytassa az uniós pénzügyi rendszerek népszerűsítését a kkv-szervezeteknél, hogy ezek az eszközök egyre ismertebbé váljanak, és minél gyorsabban igénybe is vegyék őket, különösen a lemaradással küzdő tagállamokban. Mivel a kkv-k hatékony finanszírozása a „növekedési paktum” egyik legfontosabb eszközének tekinthető, fontos, hogy a nemzeti reformprogramok részletesen foglalkozzanak ezzel a kérdéssel.

⁽¹²⁾ HL C 229., 2012.7.31., 55. o.

5.6 Az EGSZB szerint kiemelt figyelmet kell fordítani a kkv-k támogatására azoknak a sajáttőke-eszközöknek és hitelviszonyt megteremtítő eszközöknek a segítségével, amelyek a vállalkozások versenyképességét és a kis- és középvállalkozásokat segítő programban (COSME) és a „Horizont 2020” keretprogramban szerepelnek. Az EGSZB határozottan támogatja a COSME keretében működő hitelgarancia-eszköz (LGF) felső küszöbértékének (150 000 EUR) megemelését, ahogy azt már a versenyképességi programról korábban készített véleményében is említette⁽¹³⁾.

5.7 Az EGSZB hangsúlyozza, hogy olyan kohéziós politikai szabályozásra van szükség, amelyek gondoskodnak a kkv-programok zökkenőmentes és hatékony végrehajtásáról, mivel a jelenlegi keret nem kielégítő. Az EGSZB sajnálja, hogy az uniós pénzügyi szabályok jelenleg túlságosan nehézkesek vagy összetettek, ami gondot jelent a végrehajtásukkal megbízott nemzeti közvetítők számára. Nyilvánvaló, hogy szükség van a kohéziós politika keretébe tartozó pénzügyi eszközök felhasználásának jobb felügyeletére⁽¹⁴⁾.

5.8 Fontos az is, hogy az állami támogatástól való függőség elkerülése érdekében a projektfinanszírozásról tartósabb finanszírozási eszközökre térjünk át. Az Európai Bizottság útmutatást adhatna olyan módszerek bemutatásával, amelyek már beváltak a különféle forrásokból származó pénzügyi eszközök kombinálásának és felhasználásának gyakorlatában a kkv-életciklus minden szakaszában.

5.9 Az EGSZB tudomásul veszi azt a javaslatot, mely szerint a kkv-k számára hosszú távon, új finanszírozási eszközökkel (uniós hitelfinanszírozási eszköz és uniós tőkefinanszírozási eszköz) meg kell könnyíteni a finanszírozáshoz való hozzáférést a következő többéves pénzügyi kereten belül. Az eszközök különféle forrásokból való összegyűjtése révén a pénzügyi eszközök az EGSZB szerint beruházásokat ösztönözhetnek ismert piaci rések betöltésére, méretgazdaságosságot érhetnek el és/vagy minimalizálhatják a kudarc kockázatát olyan területeken, amelyeken a tagállamok önmagukban csak nehezen érnek el a szükséges kritikus tömeget. Ezért az EGSZB arra kéri az Európai Bizottságot, hogy a meglévő eszközök (CIP pénzügyi eszközök, kockázatmegosztó finanszírozási mechanizmus) tapasztalataira építve hozza létre a pénzügyi eszközök új generációját. Fontos, hogy az átfedések elkerülése, illetve a nagyobb hatékonyság és pénzügyi fegyelem támogatása érdekében megfelelő, a piaci elvárásokkal és a bevált gyakorlatokkal összhangban lévő szabályokat, útmutatást és normarendszert dolgozzunk ki, és egyszerűsítsük a végrehajtási eljárásokat. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy a megfelelő felügyelet, jelentéstétel, ellenőrzés és irányítás nélkülözhetetlen annak garantálásához, hogy az uniós forrásokat arra használják fel, amire szánták őket.

6. Részletes észrevételek és megjegyzések a kkv-k számára megfelelő környezet fejlesztésére vonatkozó intézkedésekkel kapcsolatban

6.1 Jobb tájékoztatás és kommunikáció a kkv-k felé

6.1.1 Az EGSZB üdvözlöi azt a javaslatot, hogy a pénzügyi közvetítők több tájékoztatást kapjanak, a bankokat és pénzügyi szervezeteket pedig arra ösztönözzék, hogy lássák el ügyfeleiket

minden szükséges eszközzel, ami segíthet nekik finanszírozást találni. Az EGSZB ezen túlmenően fontosnak tartja a kkv-k pénzügyi képzésének elmélyítését. A tagállamoknak nyomtatékosan ajánlja, hogy vegyenek részt ebben a kezdeményezésben, és – szoros együttműködésben a kkv-szervezetekkel – dolgozzanak ki konkrét „beruházási készségfejlesztő” programokat a kkv-k számára.

6.1.2 A kkv-k többségének egyik legnagyobb gondját a testre szabott tanácsadáshoz való hozzáférés jelenti. Az EGSZB támogatja az Enterprise Europe Network (EEN) elvét és szerepét, de úgy véli, hogy ennek a hálózatnak a lehetőségeit maradéktalanul ki kellene használni⁽¹⁵⁾. Az EGSZB következképpen javasolja az EEN pénzügyi tanácsadási kapacitásának megerősítését. Hangsúlyozza azonban, hogy a kkv-szervezeteket ebbe a kampányba is szorosan be kell vonni, amelyet úgy kell kialakítani, hogy kiemelje a kkv-k sokféleségét.

6.2 A kkv-kra irányuló finanszírozási piac nyomon követésének és az ezzel kapcsolatos adatgyűjtésnek a hatékonyabbá tétele

6.2.1 Az EGSZB megjegyzi, hogy az Európai Bizottság már korábban is foglalkozott ezzel a kérdéssel (felmérések a kkv-k finanszírozáshoz való hozzájárulásáról, illetve a kkv-k finanszírozásának indexe). Üdvözlöi azt az európai bizottsági javaslatot, hogy szorosabban együtt kell működni a bankszövetségekkel, és tanácsot kell kérni más intézményektől (EKB, EBH). Az EGSZB ajánlja, hogy kkv-szervezeteket és tagállami szintű intézményeket is vonjanak be. Az EGSZB sajnálja, hogy a cselekvési terv nem említi a nemzetközi szervezetekkel, például az OECD-vel való együttműködés megerősítését annak érdekében, hogy adatokat és statisztikákat⁽¹⁶⁾ lehessen gyűjteni a finanszírozáshoz való hozzáférésről.

6.3 Minőségi értékelés

6.3.1 A kizárólag mennyiségi minősítési modellek gyakran nem alkalmasak a kkv-k értékelésére, mivel túlságosan merevek. A szokásos mennyiségi elemzés minőségi tényezőkkel való kiegészítése kifejezetten üdvözlendő. Ezért a bankok fontolóra vehetnek, hogy kiegyensúlyozott értékelési módszert alkalmazzanak a kkv-k hitelképességének vizsgálatára, bőséges teret engedve a személyes kapcsolatokon alapuló bankszolgáltatásoknak (relationship banking). A bevált módszerekről folytatott eszmecsere során ezzel a kérdéssel is foglalkozni kell. Az EGSZB sajnálja, hogy egyes bankok, úgy tűnik, inkább eltávolodnak ettől az elképzeléstől, mintsem támogatnák azt.

6.4 „Üzleti angyalok” és más szereplők a korai szakaszban

6.4.1 Az EGSZB fontosnak véli, hogy egy egészséges innovációs finanszírozási lánc biztosítása érdekében az üzleti angyalok és a korai szakaszban megjelenő kockázatitőke-alapok kapcsolatba kerüljenek a későbbi szakaszban megjelenő kockázati alapokkal. Ezen túlmenően határozott ösztönzést érdemelnek azok a kezdeményezések, amelyek támogatják, hogy regionális szinten intenzívebb párbeszéd alakuljon ki az üzleti angyalok, a kockázatitőke-alapok és a helyi vállalkozók között.

⁽¹³⁾ HL C 181., 2012.6.21., 125. o.

⁽¹⁴⁾ „Az Európai Regionális Fejlesztési Alapból támogatott pénzügyi konstrukciók kkv-k részére” című 2/2012. sz. számvevőszéki különjelentés, <http://eca.europa.eu/portal/pls/portal/docs/1/13766742.PDF>.

⁽¹⁵⁾ HL C 376., 2011.12.22., 51. o.; HL C 181., 2012.6.21., 125. o.

⁽¹⁶⁾ Lásd például: *Financing SMEs and Entrepreneurs 2012: an OECD scoreboard* [Kkv-k és vállalkozások finanszírozása 2012-ben: OECD-s eredménytábla] (http://www.oecd-ilibrary.org/industry-and-services/financing-smes-and-entrepreneurship_9789264166769-en).

6.4.2 Fontos volna vizsgálni és alkalmazni olyan megoldásokat, amelyek innovatív módon közelítik meg a kockázati tőkét. Ilyen például a közösségi finanszírozás (crowd funding), melynek keretében nem bankok vagy szakértők, hanem polgárok fektetnek be kkv-kba, és ezt nem a tőzsde, hanem egy online platform segítségével teszik.

6.4.3 Meg kellene erősíteni a támogatás, saját tőke és kölcsöntőke (például nyereségmegosztásos kölcsön) jellegű elemeket tartalmazó hibrid tőke⁽¹⁷⁾ testre szabott formáit, mivel ezek a korai szakaszokban, de a teljes életciklus alatt is jobban illenek a kkv-khoz.

7. További ajánlások a biztos kkv-finanszírozás érdekében

7.1 A bankszektorban bevált módszerek

7.1.1 Meg kellene fontolni egy olyan keret kidolgozását, amely ösztönözné a kockázat- és nyereségmegosztás filozófiája szerint működő intézmények hitelnyújtását, mivel a kkv-k minden bizonnyal profitálhatnának ebből. Az Európai Bizottságnak komolyan meg kellene vizsgálnia olyan lehetőségeket, mint a nyereség és veszteség megosztásán alapuló banki finanszírozás. Az EGSZB szívesen venné, ha az Európai Bizottság zöld könyvet dolgozna ki, amelynek alapján európai szintű vita indulhatna a nyereség és veszteség megosztásán alapuló banki finanszírozásról. Több ország – például az Egyesült Királyság, Franciaország, Németország, Olaszország, Luxemburg és Málta – külön-külön is indított kezdeményezéseket. Ezek előremutatóak, de akadályozhatják a pénzügyi szolgáltatások ágazatának további integrációját az EU-n belül. Ráadásul feltételezhető, hogy a különálló, nem koordinált kezdeményezések nem járnak olyan eredménnyel, amilyen ettől a finanszírozási típustól elvárható (például kockázatmegosztás, nyereségmegosztás és a finanszírozás társadalmilag felelős megközelítése). Az iszlám finanszírozásra utaló, konkrét befektetési politikákkal társuló mikrofinanszírozás ösztönzése is fellendíthetne új vállalkozási tevékenységeket, miközben elősegítené a szegénység elleni küzdelmet egyes régiókban. Ezzel összefüggésben európai bizottsági közleményt kellene kidolgozni, amely feltérképezi, megvizsgálja és ösztönzi az alternatív finanszírozási módokat – annak biztosítása érdekében, hogy ezek a módszerek egyenrangúak legyenek a hagyományos finanszírozási módszerekkel.

7.1.2 Az EGSZB tudomásul veszi, hogy az Európai Bizottság górcső alá vette a hitelközvetítők munkáját és eredményeit, valamint azokat a gondokat, amelyekkel a hitelfinanszírozást kereső kkv-k szembesülnek⁽¹⁸⁾. Az EGSZB arra kéri a tagállamokat, hogy a hitelfolyamatok jobb átláthatósága érdekében szintén tegyenek így. Az Európai Bizottság megjegyzi, hogy a tőkekövetelményekről szóló irányelv (CRD III) 145. cikkének (4) bekezdése és a tőkekövetelményekről javasolt rendelet (CRD IV) 418. cikkének (4) bekezdése olyan rendelkezéseket tartalmaz, amelyek lehetővé teszik, hogy a kkv-k tájékoztatást kérjenek a

bankoktól minősítésükről és eredményeikről. Fontos, hogy ezeket a rendelkezéseket maradéktalanul ültessék át a gyakorlatba.

7.1.3 A bankszektorbeli versenyt illetően az EGSZB arra kéri az Európai Bizottságot, hogy vizsgálja meg a helyzetet és biztosítsa, hogy a kkv-ra irányuló pénzügyi termékek terén a bankszektorban kellő szintű verseny legyen az egyes tagállamokon belül és a tagállamok között. Itt van például a finanszírozási veszteség problémája (lásd alább), ugyanakkor a folyószámlahitel-kamatok a kisebb vállalkozások számára továbbra is igen magasak, annak ellenére is, hogy az EKB refinanszírozási kamatlábai még sosem voltak ilyen alacsonyak. A nagyvállalatok más megoldásokat (például közvetlen kölcsönöket) is alkalmazhatnak, de a kisvállalatok nem vehetnek igénybe ilyen termékeket.

7.1.4 Finanszírozási veszteség: több tagállamban a bankok díjat számítanak fel, ha a vállalkozások idő előtt kívánják törleszteni a kapott hitelt. Ha a hitelt a szerződésben foglaltaknál korábban visszafizetik, a bank ezt az úgynevezett „finanszírozási veszteséget” annak kompenzálására számítja fel, hogy a pénzt esetleg alacsonyabb kamattal tudja csak újra befektetni, mint amennyit kapott volna, ha a hitelt nem törlesztették volna a vártnál korábban.

7.1.5 Gond azonban, hogy ezek a finanszírozási veszteség kompenzálására megállapított díjak gyakran igen magasak, és sokszor nincsenek világosan ismertetve a szerződésben, amely ráadásul jövőbeli, egyelőre ismeretlen kamatlábakra hivatkozik. Ez a vállalkozások számára nagyon megnehezíti a korai visszafizetés esetén a finanszírozási veszteség kompenzálásaként felszámítható díj összegének megbecslését. A vállalkozások többsége egyébként nincs is tisztában azzal, hogy fizetnie kell a finanszírozási veszteségért.

7.1.6 Ezért elengedhetetlen, hogy a bankok még a hitelszerződés aláírása előtt világosabb tájékoztatást adjanak ezekről a díjakról. A finanszírozási veszteség kompenzálásaként felszámítható díj összegét pedig ésszerű szinten korlátozni kellene.

7.2 A kkv-finanszírozásra irányuló európai programok megismertetése és adminisztrációja

7.2.1 Az EGSZB különféle finanszírozási forrásokat feltüntető, egységes, többnyelvű, online adatbázis létrehozása mellett száll síkra, amely a kkv-k finanszírozáshoz való hozzáféréseinek megkönnyítése érdekében összefogja az európai, nemzeti és regionális intézkedéseket. Az EGSZB kéri, hogy az Európai Bizottság széles körben terjessze az általa kidolgozott gyakorlati útmutatót⁽¹⁹⁾, amely arról tájékoztat, miként lehet hozzáférni 50 milliárd EUR összegű közfinanszírozáshoz a 27 tagállamban.

⁽¹⁷⁾ <http://www.schwabfound.org/pdf/schwabfound/SocialInvestmentManual.pdf>.

⁽¹⁸⁾ <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/10/1186&format=HTML&aged=0&language=EN&guiLanguage=en>.

⁽¹⁹⁾ Zárójelentés: *Evaluation of Member State Policies to facilitate Access to Finance for SMEs* [A kkv-k finanszírozáshoz való hozzáféréseinek megkönnyítő tagállami politikák értékelése], 2012. június – http://ec.europa.eu/enterprise/policies/finance/guide-to-funding/indirect-funding/files/evaluation-of-national-financing-programmes-2012_en.pdf.

7.2.2 Az EGSZB úgy véli, hogy a „Horizont 2020” program kapcsán a teljes program 15 %-át kitevő célzott költségvetés és az egységes irányítási struktúra nélkülözhetetlen a kkv-k innovációs lehetőségeinek maximális kiaknázásához. Az eljárás a pénzügyi és adminisztratív kérdések szempontjából javításra szorul. Például az uniós finanszírozást élvező kutatási projektekből részt vevő kkv-k közül sokan még mindig komoly héa-vonatkozású problémákba ütköznek saját hazájukban. Igen gyakran ez jelenti az egyik legnagyobb akadályt azok számára, akik valóban a kezdetektől fogva részt vesznek. Minden tagállamban be kellene vezetni olyan szabályokat, amelyek egyértelműen megszabadítják a kkv-kat ezektől a terhektől. Az EU által finanszírozott projektekkel kapcsolatos héa minden körülmények között visszaigényelhető kell hogy legyen.

Kelt Brüsszelben, 2012. szeptember 19-én.

*az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke*

Staffan NILSSON

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Zöld könyv – A kártyás, internetes és mobiltelefonos fizetések integrált európai piacának megteremtése

(COM(2011) 941 final)

(2012/C 351/11)

Előadó: **Stasys KROPAS**

2012. január 11-én az Európai Bizottság úgy határozott, hogy az Európai Unió működéséről szóló szerződés 304. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

Zöld könyv – A kártyás, internetes és mobiltelefonos fizetések integrált európai piacának megteremtése

COM(2011) 941 final.

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Egységes piac, termelés és fogyasztás” szekció 2012. augusztus 30-án elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2012. szeptember 18–19-én tartott, 483. plenáris ülésén (a szeptember 19-i ülésnapon) 157 szavazattal 1 ellenében, 5 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság (EGSZB) üdvözli a biztonságos, átlátható és innovatív fizetési környezet egész EU-ban való népszerűsítésére irányuló európai bizottsági kezdeményezést. A hatékonyabb, korszerűbb és biztonságosabb fizetési eszközök előfeltételt jelentenek az egységes piac további előnyeinek kiterjesztéséhez és az európai gazdaság globális versenyképességének erősítéséhez.

1.2 Az EGSZB üdvözli az Európai Bizottság által javasolt széles körű párbeszédet, amely ténylegesen magában foglalja a jelenlegi és előrelátható fizetési körülmények főbb kérdéseit az EU-ban. Ahhoz azonban, hogy teljes képet kapjunk, nagyobb figyelmet kell fordítanunk a készpénzes fizetésre. Bár fokozatosan csökken használata, a készpénz még mindig a legjelentősebb fizetési mód bizonyos piacokon. A tagállami tapasztalatok egyre inkább azt mutatják, hogy a készpénz elvileg kevésbé hatékony, és jelentős eszközöket lehetne megtakarítani, ha a fogyasztók áttérnének az elektronikus fizetésre. Egyes tagállamok tényleges haladást értek el a készpénz nélküli társadalom megvalósításának útján. Az EGSZB mindenesetre úgy véli, hogy a készpénz tényleges költsége még mindig nem ismert a nagyközönség számára. Ezenkívül úgy véli, hogy a készpénz megkönnyíti az árnyékgazdaság működését. Ezért minden érintett szereplőnek azokat a fizetési módokat kell népszerűsítenie, amelyek hozzájárulnak az árnyékgazdaság visszaszorításához, kevésbé költségesek és biztonságosabbak. Ezzel kapcsolatban látnunk kell, hogy ezek a fizetési módok számtalan előnnyel járnak minden érintett számára, de gondolnunk kell arra is, hogy az ügyfeleknek ilyen fizetési módokat kínáló kkv-k költségei elfogadhatóak maradjanak. E téren további kezdeményezésekre van szükség a tagállamokban, az Európai Bizottság kifejezett támogatásával.

1.3 A kártyás fizetés a legnépszerűbb nem készpénzes fizetési mód az EU-ban és világszerte. A közgazdasági irodalomban egyre nagyobb az egyetértés arra vonatkozóan, hogy a nem készpénzes tranzakciók adóügyi és gazdasági szempontból átláthatóbbak, azonkívül az egész társadalom számára olcsóbbak,

kényelmesekek, biztonságosak és innovatív jellegűek. Az EGSZB ezért támogatja, hogy a nagyobb piaci integrációból származó előnyök kihasználása érdekében az Európai Bizottság az ilyen tranzakciók alkalmazására törekedjen. Az egységes piac jelentette lehetőségeket azonban még nem sikerült teljes mértékben kiaknázni a történelmi akadályok, valamint a szabványosítás és az interoperabilitás hiánya, illetve a közérdekű információk felhasználásának aszimmetriái és hiányosságai miatt. Mindez a kártyás, internetes és mobiltelefonos fizetés szélesebb körű használatával orvosolható. Következésképpen a versenyben, az innovációban és a hatékonyságban sok lehetőség rejlik még. Az EGSZB piaci kezdeményezéseket sürget, amelyek mielőbb megvalósítható megoldásokat javasolnak, különösen olyanokat, amelyek a pénzügyi és digitális integrációt is előmozdítják.

1.4 A bankközi díjakon alapuló üzleti modellekkel kapcsolatos jelenlegi jogbizonytalanság akadályozza a kártyás, elektronikus és mobiltelefonos fizetés terjedését és a készpénz kiszorítását. A fizetési rendszerekre irányuló beruházások és innovációk szempontjából rendkívül fontos az egyértelműség. Az EGSZB sürgeti, hogy az Európai Bizottság valamennyi szereplő számára stabilizálja az üzleti környezetet. Az egységes európai fizetési térség (SEPA) céljaival összhangban nem különbözhetnek a belföldi és a határokon átnyúló tranzakciók díjai és egyéb követelményei.

1.5 A bankszámlán lévő pénzösszeg rendelkezésre állásával kapcsolatos információk hozzáférhetőségét illetően alaposan meg kell fontolni számos szempontot, így a biztonságot, az adatvédelmet, a fogyasztók jogait, a versenyt és a számlavezető bankok kompenzációját is. Az EGSZB megjegyzi, hogy az információkhoz hozzáférni kívánó intézményeket kockázati profiljuknak megfelelően kell szabályozni és felügyelni. Az európai jogi keretnek egyértelműen tükröznie kell az érintett szereplők kötelezéseit és felelősségeit.

1.6 Számos piacon előfordulhat, hogy a fogyasztók nem fogadják el a felárat, és áttérnek a készpénzes fizetésre, mivel úgy vélik, hogy az díjmentes. Bár a fogyasztók jogairól

szóló irányelv 2014. június 13-tól elvileg megvédi a fogyasztókat a túlzott feláraktól, nem világos, hogyan biztosítható ez a védelem az igen dinamikus online környezetben.

1.7 Az e-fizetést a hazai piacokon méltányolják a fogyasztók. Az internetes banki ügyintézésen alapuló, egész Európában alkalmazott megoldások azonban még váratnak magukra. Ez megnehezíti az e-kereskedelem kibontakozását. Az EGSZB kéri az ilyen rendszerek üzemeltetőit, hogy nyílt és átlátható módon dolgozzanak az interoperabilitás kérdéseinek megoldásán, és mielőbb foglalkozzanak az e-kereskedelem még megoldatlan kérdéseivel.

1.8 Az EGSZB annak biztosítására kéri az Európai Bizottságot, hogy a mobiltelefonos fizetési módok már kifejlesztésük korai szakaszától kezdve tartsák tiszteletben a platformokhoz való nyílt hozzáférés elvét, az alkalmazások hordozhatóságát, a biztonságot, valamint az ilyen fizetést fogadni kívánó üzemeltetők által fizetendő költségek megduplázódásának elkerülését.

1.9 Az EGSZB elismeri a fizikai fizetési terminálokkal kapcsolatos csalások visszaszorítása terén a piaci szereplők által elért sikereket. Jelenleg az online csalások jelentik a legnagyobb veszélyt. További biztonsági intézkedéseket kellene megvalósítani, de nem a fogyasztók kényelmének kárára. A közintézmények által javasolt biztonsági intézkedéseknek technológiai szempontból a lehető legsemlegesebbnek kell lenniük.

1.10 Az EGSZB üdvözlöi az egységes eurófizetési térség (SEPA) jelenlegi irányításának erősítését célzó erőfeszítéseket, és támogatja a SEPA irányításának központosítására irányuló szándékokat, például a SEPA tanács égisze alatt. Sürgősen azonban az Európai Bizottságot és az Európai Központi Bankot, hogy mielőbb dolgozzák ki a részleteket, mivel a gyakorlatban jelenleg fennálló joghézag akadályozza a végrehajtást.

2. A vélemény háttere

2.1 A SEPA létrehozása az Európai Bizottság egyik prioritása az egységes piac megvalósítása érdekében. A szabványosítás és az interoperabilitás terén elért eredményeket a harmonizált jogi kerettel együtt már most felhasználhatják a gazdasági szereplők a SEPA-átutalások és beszedési megbízások formájában, amelyek 2014. február 1-jétől az euróövezetben alkalmazott eddigi rendszereket váltják fel.

2.2 A SEPA alkalmazási köre azonban szélesebb ennél, és más pilléreket is magában foglal. Az egyik ilyen pillér a kártyás fizetéssel kapcsolatos, amely a legjelentősebb fizetési eszköz az Európai Unióban és világszerte. Egy másik ilyen pillér az e-fizetés, vagyis az interneten történő kifizetés vásárlás céljából. Ezek a fizetési módok jelenleg csak csekély részét teszik ki az összes nem készpénzes fizetésnek, de arányuknak kétszámjegyű növekedése várható. Az Európai Pénzforgalmi Tanács (EPC), amely az európai bankszektor koordináló és döntéshozatali

szerve a fizetési forgalmat illetően, az e-fizetések irányába is kiterjesztette együttműködési tevékenységét, és kidolgozta az e-fizetés SEPA-keretét. Az EPC-ről az Európai Bizottság Versenypolitikai Főigazgatósága nemrég információkat kért.

2.3 A legújabb pillér az m-fizetés (mobiltelefonos fizetés). Az EPC más szereplőkkel együttműködve koordinált intézkedéseket hozott az m-fizetéssel kapcsolatban: technikai dokumentumokat készített elő az interoperabilitással kapcsolatos iránymutatásokról, és számos fehér könyvet bocsátott ki. Az m-fizetés még korai fejlesztési szakaszban van, de jövőbeli helyzetét illetően igen magasak az elvárások. A kártyás fizetés, az e-fizetés és az m-fizetés fejlettségi szintjüket, elterjedtségüket és üzleti modelljeiket tekintve különbözőek ugyan, de az európai intézmények és a piaci szereplők egyetértenek abban, hogy további előrelépések szükségesek integrációjuk, átláthatóságuk és versenyképességük terén. Fennáll a veszély, hogy a létező üzleti modellek esetében megfigyelhető hátrányok esetleg a jövőbeli m-fizetéseknél is jelentkeznek.

2.4 Minden polgár, üzleti vagy közigazgatási szereplő részt vesz fizetési folyamatokban – hagyományos fizetési módok (pl. készpénz) vagy modern fizetési szolgáltatások (pl. e-fizetés) révén. Az Európai Központi Bank statisztikája szerint⁽¹⁾ 2010-ben 86,4 milliárd nem készpénzes tranzakcióra került sor az Európai Unióban, amelyeknek legnagyobb része kártyás fizetés volt (39 %, azaz 33,9 milliárd). Ez 4,4 %-os növekedést jelent az előző évhez képest. A kártyás fizetések értéke 1,8 billió eurót tett ki, évente 6,7 %-os növekedéssel, amely több mint a háromszorosa az euróövezetben regisztrált 1,8 %-os tényleges GDP-növekedésnek. Bár a kártyahasználat terén jelentős különbségek figyelhetők meg az egyes országok között, az általános tendencia az, hogy a kártyás fizetés az egyik legdinamikusabb nem készpénzes fizetési eszköz.

2.5 A Központi Bankok Európai Rendszere (KBER) által végzett felmérés⁽²⁾ megmutatta, hogy a bankközi díjak meghatározása és alkalmazása nem egységes az Európai Unióban. A bankközi díjak megválasztása, szerkezete és szintje igen különböző, és számos lehetőségtől és dimenziótól függ. A bankközi díj a kereskedői díjak legfőbb összetevője. Az Európai Bizottság és a nemzeti versenyügyi hatóságok megvizsgálták a bankközi díjak versenyügyi vetületét, és számos döntés hoztak, amelyek némelyike a határokon átnyúló tevékenységekre vonatkozott, mások azonban nemzeti szintre korlátozódtak.

2.6 A díjak átláthatósága szempontjából sajnálatos, hogy nem készítettek hivatalos felméréseket és nem tették közzé átfogó nemzeti vagy országokat hasonlító statisztikákat a fogyasztók által fizetett költségekről, például a különböző fizetési eszközökhöz közvetlenül kapcsolódó különféle díjakról, pedig a nemzeti felügyeleti szervek el tudják érni ezeket az információkat, csak többségük semmit sem bocsát belőlük rendelkezésre.

⁽¹⁾ <http://www.ecb.int/press/pr/date/2011/html/pr110912.en.html>.

⁽²⁾ <http://www.ecb.int/pub/pdf/scpops/ecbocp131.pdf?4cce20956bed7b7e5f454a4ea77f7c9b>.

2.7 A szabványozásra irányuló jelenlegi magánkezdeményezések dacára bizonyos tranzakciók területén még mindig a szétterjedtség jellemző: a kártyaelfogadó és kártyakibocsátó fizetési szolgáltatók között, a kártya és a terminál, valamint a terminálok és a kártyaelfogadó fizetési szolgáltatók között. A gyakran eltérő kereskedelmi érdekek miatt és az egyértelmű végrehajtási menetrendek hiányából kifolyólag azonban ezek a kezdeményezések csak korlátozottan vezettek konkrét eredményekhez.

2.8 Az, hogy minden szereplő jelentős beruházásokat és erőfeszítéseket tett a mágnescsíkról az EMV-chip technológiára való átállás érdekében, kedvezően hatott a személyesen elkövetett kártyacsalások visszaszorítására. A legújabb tendenciák azonban azt mutatják, hogy a csalás szempontjából időközben az internetes kártyaműveletek jelentik a legnagyobb kockázatot, bár ezek csak töredékét teszik ki a kártyaműveletek teljes számának. A felügyeleti és felülvizsgáló szervek felfigyeltek erre a problémára, és 2011-ben az Európai Központi Bank vezetésével egyesítették erőiket a „SecuRe Pay Forum” keretében az elektronikus fizetési szolgáltatások és eszközök biztonsági szintjének és a beléjük vetett bizalom növelésének érdekében. A fórum 2012-ben technológiafüggetlen ajánlásokat fog közzétenni az internetes fizetés biztonságát illetően.

2.9 Az Európai Bizottság zöld könyve számos fizetéssel kapcsolatos kérdéssel foglalkozik, amelyek sikeres megoldása integráltabb és biztonságosabb fizetési szolgáltatások alapját jelentené, mégpedig mind a hagyományos üzletekben, mind a gyorsan fejlődő elektronikus környezetben. Nagyobb versennyel, a fogyasztók számára nagyobb választékkal és nagyobb átláthatósággal, több innovációval, biztonságosabb fizetéssel és nagyobb fogyasztói bizalommal Európa élre törhet a 21. században alkalmazott fizetési folyamatok terén.

2.10 Az Európai Bizottság egy integrált piac képét írja le, azonosítja a jelenlegi helyzet és a jövőképek közötti szakadékokat, valamint az utóbbiak háttérben álló korlátozásokat. Az Európai Bizottság öt átfogó intézkedést határoz meg a piaci integráció felgyorsítása érdekében, és mérlegeli, hogyan kellene irányítani ezek megvalósítását. Az első témakör tartalmazza a legtöbb kérdést, és a piac szétterjedtségével, a hozzáféréssel és a határokon átnyúló kérdésekkel foglalkozik. A többi témakör az átlátható és költséghatékony árképzést, a szabványosítást, az interoperabilitást és a biztonsági kérdéseket fogja át. Az irányítással kapcsolatos iránymutatásokat a jelenlegi SEPA-rendszerekre (SCT, SDD), valamint a kártyás fizetésre, az e-fizetésre és az m-fizetésre kell alkalmazni.

3. Észrevételek és megjegyzések

3.1 A fizetési módokkal kapcsolatos, régóta vita tárgyát képező és jövőorientált kérdéseket – kivéve a SEPA-átutalásokat és -beszedéseket – illető közösségi álláspont még mindig nem alakult ki, és átfogó jelentőségű az egységes piac valamennyi szereplője számára. Az EGSZB üdvözli az Európai Bizottság zöld könyvét, és megfelelő nyomkövetési tevékenységeket vár el a jelenlegi hiányosságok kiküszöböléséhez. Az EGSZB kéri, hogy valamennyi fizetési tranzakció esetében a biztonságos, hatékony, kényelmes és gyors fizetési módok elérhetőségéhez fűződő fogyasztói érdekeket helyezték a középpontba.

3.2 A zöld könyv az elektronikus fizetésre összpontosít, nem foglalkozik azonban a készpénz még mindig domináns szerepével (Európában a fizetési tranzakciók 80 %-át teszi ki). A költségek nagyobb átláthatósága egyformán fontos az elektronikus és a készpénzes fizetés esetében, és elsődleges referenciaként kell szolgálnia a nem készpénzes fizetési módok elemzése folyamán. A nyilvánosság körében még mindig elterjedt az elképzelés, hogy a készpénzes fizetés díjmentes. Jelentős hatékonyságnövelést lehetne elérni, ha a fizető felek megváltoztatnák szokásaikat, és korszerű, kevésbé költséges fizetési módokat alkalmaznának. Az adatok tanúsága szerint ezenkívül a készpénzes fizetés dominanciája pozitív korrelációt mutat az árnyékgazdaság szintjével, mivel a készpénzforgalmat nehéz nyomon követni. Az EGSZB ezért bátorítja a tagállamok által tett, az Európai Bizottság határozott támogatását élvező további kezdeményezéseket a készpénz modern gazdaságokban betöltött szerepének újragondolása terén.

3.3 Az EGSZB szerint az átláthatóság növelését célzó további intézkedéseket, különösen a kötelező érvényűeket, alaposan meg kell vizsgálni, hogy ne terheljük túl a fogyasztókat információikkal, mivel a nem megfelelő időben (pl. csúcsidőszakban) és bonyolult formátumban nyújtott információ zűrzavart okozna a vásárlás során és megzavarná a kereskedők számára a fizetési folyamatot.

3.4 A nemzetközi és sok esetben a belföldi kártyarendszerek üzleti modellje is bankközi díjakon alapul, amelyeket több-kevesebb mértékben mind a nemzeti versenyhatóságok, mind pedig az Európai Bizottság kifogásolt. Nemrég a Bíróság is megerősítette az Európai Bizottság 2007-es, a MasterCard határokon átnyúló bankközi díjait tiltó döntését. Az EGSZB megjegyzi, hogy a bankközi díjon alapuló üzleti modellek mindeddig nem tudtak megfelelni a SEPA céljainak, vagyis annak, hogy ne legyen különbség a határokon átnyúló és a belföldi tranzakciók díjai között. Ezenkívül hiányzik az az önszabályzó mechanizmus is, amely biztosítja, hogy több tranzakció esetén kevesebb a bankközi díj, valamint hiányoznak az alacsony értékű fizetések esetében alkalmazható alternatív árképzési lehetőségek is. Az EGSZB sürgeti az Európai Bizottságot, hogy valamennyi szereplő számára stabilizálja a hosszú távú üzleti környezetet, figyelembe véve a más olyan régiók (pl. Ausztrália) tapasztalataiból levont tanulságokat is, amelyek szabályozást fogadtak el ezen a téren, valamint egyenlő versenyfeltételeket biztosítva a kártyarendszerek különböző üzleti modelljei számára.

3.5 A különböző fizetési rendszerek védjegyeinek a plasztik-kártyán vagy a leendő mobiltelefonos platformokon való együttes feltüntetése nem szabad, hogy aláássa a fogyasztóknak a védjegyek közötti választáshoz való jogát vagy korlátozza a kereskedők esetleges ösztönzőit. A védjegyek együttes feltüntetése fontos a piacra belépő új rendszerek számára, és ebből következően megkönnyíti a választást és a versenyt is. Egyes esetekben egy adott védjegy további követelményeket támaszt a saját hálózatán keresztül végzett tranzakciókkal szemben, akkor is, ha azokat egy másik védjegy révén kezdeményezték. Az EGSZB szerint biztosítani kell, hogy egyetlen védjegy se kerülhessen olyan pozícióba, hogy ilyen feldolgozási követelményeket állítson.

3.6 Az EGSZB egyetért azzal, hogy a rendszerirányítási funkcióknak a feldolgozástól való elválasztása kulcsfontosságú a fizetési kártyák versenyképes piacának létrehozásához, mivel az úgynevezett vertikális silók kereszt támogatást vehetnek igénybe független adatfeldolgozókkal való verseny esetében. Ezenkívül a jelenlegi helyzet kevésbé kedvező a feldolgozók közötti interoperabilitást ösztönző tervezett kezdeményezésekre nézve. Ezért egy ilyen, lehetőleg vállalati szinten megvalósított elválasztás erősítené az integrációs és versenyfolyamatokat az egységes piacon.

3.7 A jelenlegi jogi keretben a fizetéssel és elektronikus pénzzel foglalkozó intézmények nem férhetnek hozzá az elszámolások véglegességéről szóló irányelv értelmében kialakított fizetési rendszerekhez. Ezek a rendszerek lényegében a nagy összegű és lakossági fizetési folyamatokra irányulnak. Amennyiben az Európai Bizottság a jelenlegi keret bármiféle módosítását tervezi, az EGSZB arra kérné, hogy fontolja meg azt a kockázatot, amelyet az új résztvevők (vagyis pénzforgalmi és az elektronikuspénz-kibocsátó intézmények) jelentenének a jelenlegi fizetési rendszerekre (infrastruktúrára) nézve, szem előtt tartva például azt, hogy nem férnek hozzá a központi banki finanszírozáshoz.

3.8 Az eredetileg az Európai Pénzforgalmi Tanács által kidolgozott SEPA-kártyakeretrendszernek nem volna szabad korlátoznia a más szereplők által kidolgozott üzleti modelleket. A SEPA-kártyakeretrendszert alaposan felül kellene vizsgálni a SEPA új irányítási struktúrája keretében, valamennyi érdekelt fél hozzájárulását figyelembe véve.

3.9 Az EGSZB attól tart, hogy olyan szereplők kívánnak hozzáférni bizalmas számlainformációkhoz, melyekre sem szabályozás, sem felügyelet nem vonatkozik. Ezenfelül a résztvevő szereplők kötelességeit és felelősségeit nem tükrözi megfelelően az európai jogi keret, és ez az adatokkal való visszaélés vagy csalás esetén nem várt következményekkel járhat a fogyasztókra nézve. Alaposan meg kell vizsgálni a bankszámlán lévő pénzüsszeggel kapcsolatos információk hozzáférhetőségét, olyan tényezőket figyelembe véve, mint a biztonság, az adatvédelem, a fogyasztók jogai, a verseny és a számlavezető bankok kompenzálása.

3.10 A kereskedők felárakkal terhelhetik a tranzakciókat kártyahasználat esetén. Ezt a lehetőséget a pénzforgalmi szolgáltatásokról szóló irányelv elfogadása óta EU-szerte elismerték, hacsak egy tagállam kifejezetten nem tiltotta. A bizonyos esetekben alkalmazott felárakkal kapcsolatos korábbi tapasztalatokból nem lehet következtetéseket levonni, legalábbis rövid távon. 2005 elején például a dánok hevesen reagáltak a belföldi kártyahasználatra való díjkivetésre, amelynek következtében az ilyen tranzakciók száma jelentősen csökkent, míg a bankautomatából való pénzfelvétel gyakoribbá vált. Más piacokon végzett felmérések is ezt a tendenciát erősítik. Bár a fogyasztók jogairól szóló irányelv 2014. június 13-tól elvileg megvédi a fogyasztókat a túlzott feláraktól, nem világos, hogyan biztosítható ez a védelem az igen dinamikus online környezetben. Az EGSZB úgy véli, hogy a felárak alkalmazását nem kell összeurópai gyakorlatként ösztönözni.

3.11 A kártyás fizetés területére a szabványosítás és az interoperabilitás hiánya jellemző. A terminálüzemeltetőknek például

akár hét tanúsítási folyamatot is el kell végezniük ahhoz, hogy uniós szinten működhessenek. Az EGSZB arra szólítja fel a magánszektor szereplőit, hogy egyesítsék erőiket és érjenek el konkrét eredményeket, többek között a végrehajtási keretet és az ambiciózus határidőket illetően. Ha azonban a piaci megoldások lassan haladnak, az Európai Bizottságnak kellene előállnia jogalkotási javaslatokkal.

3.12 Az e-fizetési szolgáltatások elérhetősége főként a nemzeti határokon belülre korlátozódik. Az EGSZB kéri az ilyen rendszerek üzemeltetőit, hogy nyílt és átlátható módon dolgozzanak az interoperabilitás kérdéseinek megoldásán, és mielőbb foglalkozzanak az e-kereskedelem még megoldatlan kérdéseivel. Ha azonban a piac nem hozza meg a várt eredményeket, az Európai Bizottságnak szabályozási követelményekről kell gondoskodnia az e-fizetési rendszerek egész Európában való elérhetősége érdekében.

3.13 Az EGSZB annak biztosítására kéri az Európai Bizottságot, hogy a mobiltelefonos fizetési módok már kifejlesztésük korai szakaszától kezdve tartsák tiszteltben a platformokhoz való nyílt hozzáférés elvét, az alkalmazások hordozhatóságát, a biztonságot, valamint az ilyen fizetést fogadni kívánó üzemeltetők által fizetendő költségek megduplázódásának elkerülését. Ezenfelül az adatvédelmi hatóságoknak támogatniuk kell az üzemeltetőket a felhasználóbarát megoldások kifejlesztésében.

3.14 A biztonság kulcsfontosságú a közvélemény fizetési eszközökbe vetett bizalmát illetően, és ideális esetben a tervezési szakaszban kell foglalkozni vele. A biztonság kapcsán alapvetően fontos, hogy a fizetési értékláncban minden szolgáltatót megfelelően szabályozzanak és felügyeljének. Az EGSZB elismeri a fizikai fizetési terminálokkal kapcsolatos csalások visszaszorítása terén a piaci résztvevők által elért sikereket, de megjegyzi, hogy online környezetben a szereplők ki vannak téve a csalás veszélyének. A biztonsági intézkedéseknek nem szabad aláásniuk a fogyasztók kényelmét, és, amennyiben közhatalok javasolják azokat, a lehető legnagyobb mértékben technológia-semlegesnek kell lenniük. Ebben a tekintetben az EGSZB üdvözlöi a SecuRe Pay fórumban részt vevő intézmények ajánlásait az internetes fizetés biztonságáról, valamint az elektronikus fizetési rendszerek biztonságának és a beléjük vetett bizalomnak a növelése érdekében végzett erőfeszítéseiket. Az ajánlások korrekt megvalósítását az illetékes hatóságoknak továbbra is felügyelniük kell.

3.15 A csalások visszaszorításához azonban további intézkedések szükségesek a tagállami hatóságok részéről. Ebben a tekintetben az EGSZB üdvözlöi az Europol számítástechnikai bűnözéssel foglalkozó új európai központjának létrehozását, amely 2013. január 1-jén kezd meg működni, és remélhetőleg az EU szakértői központja lesz a csalók elleni küzdelemben. Ezt a kezdeményezést az EGSZB már a nem készpénzes fizetési eszközökkel összefüggő csalás és hamisítás elleni küzdelemről szóló, 2008. október 23-án elfogadott saját kezdeményezésű véleményében támogatta. ⁽³⁾ Az EGSZB megjegyzi, hogy az ebben a véleményben szereplő egyéb intézkedések továbbra is igen jelentősek, és ezeket is figyelembe kell venni.

⁽³⁾ HL C 100., 2009.4.30., 22. o.

3.16 A fizetési folyamatokban sok szereplő vesz részt, és érdekeiket – ha néha eltérőek is – figyelembe kell venni a jövőbeli fizetési környezetek kiépítése során. Az új SEPA-irányításnak biztosítania kell a nyitottságot, az átláthatóságot és az egyenlő versenyfeltételeket ennek a kialakulóban lévő és ambiciózus projektnek a folyamán. Az EGSZB üdvözli az Európai Bizottság és az Európai Központi Bank jelenlegi erőfeszítéseit a SEPA irányításának központosítására, például a SEPA tanács égisze alatt. Az EGSZB azonban a folyamat felgyorsítását kéri, mivel a gyakorlatban jelenleg fennálló joghézag akadályozza a végrehajtást.

Kelt Brüsszelben, 2012. szeptember 19-én.

*az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke*

Staffan NILSSON

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat tanácsi rendeletre az európai alapítvány (FE) státútumáról

(COM(2012) 35 final – 2012/0022 (APP))

(2012/C 351/12)

Előadó: **Mall HELLAM**

2012. május 10-én az Európai Bizottság úgy határozott, hogy az Európai Unió működéséről szóló szerződés 304. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

Javaslat tanácsi rendeletre az európai alapítvány (FE) státútumáról

COM(2012) 35 final – 2012/0022 (APP).

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Egységes piac, termelés és fogyasztás” szekció 2012. augusztus 30-án elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság a 2012. szeptember 18–19-én tartott, 483. plenáris ülésén (a 2012. szeptember 18-i ülésnapon) 132 szavazattal 1 ellenében, 8 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményét.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság (EGSZB) támogatja az európai alapítvány (FE) státútumáról szóló tanácsi rendeletre vonatkozó európai bizottsági javaslatot, amely lehetővé teszi az európai alapítvány (Fundatio Europea) létrehozását. Az EGSZB azért szorgalmazta ennek a státútumnak a létrehozását⁽¹⁾, hogy elősegítse a közhasznú alapítványok határon átnyúló tevékenységeit és az Európai Unión belüli együttműködését, hozzájárulva ezzel az uniós gazdasági és társadalmi kohézió támogatásához.

1.2 Az EGSZB most azt javasolja az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak, hogy késlekedés nélkül fogadják el a javaslatot. Az alapítványok minden eddiginél nagyobb mértékben foglalkoznak olyan témákkal, amelyek a nemzeti határokon átnyúlnak, és hatékony szervezeti formát igényelnek. A tudomány, a kutatás és a társadalmi kérdések területén tevékeny európai szintű alapítványoknak olyan jogi formára van szükségük, amelyet valamennyi uniós tagállam elismer.

1.3 Maga az alapítványi szektor, valamint nemzeti és uniós szintű képviselői szervezetei és hálózatai ismételten sürgették az európai alapítvány státútumának létrehozását mint a leginkább költséghatékony megoldást a határokon átnyúló akadályok felszámolására és így az alapítványi tevékenységek ösztönzésére egész Európában.

1.4 Az európai alapítvány (Fundatio Europaea – FE) fakultatív lesz, és nem lép a helyi és nemzeti jogszabályok helyébe. A státútumot elfogadó alapítványok számára azonban megteremti a lehetőséget arra, hogy az EU bármely országában tevékenykedhessenek anélkül, hogy helyi struktúrákat kelljen létrehozniuk, feltéve hogy az alapítványt elismerik a származása vagy létrehozása szerinti országban.

1.5 Az EGSZB egyetért azzal, hogy a javasolt intézkedés teljes mértékben megfelel a szubszidiaritás elvének. Uniós szintű intézkedés szükséges azon nemzeti akadályok és jelenlegi korlátozások megszüntetéséhez, amelyekkel a több tagállamban is működő alapítványok szembesülnek. A jelenlegi helyzet azt mutatja, hogy a nemzeti intézkedések nem adnak megfelelő választ a problémára, és a tárgy transznacionális jellege európai keretet tesz szükségessé az olyan alapítványok fejlődésének biztosításához, amelyek küldetéséhez tartozik, hogy európai szintű tevékenységet folytassanak. Ennek a célkitűzésnek az eléréséhez a tagállamok egyéni intézkedései az egységes piac elvei szempontjából nem garantálnának optimális eredményt.

1.6 A javaslat mögött az az érv húzódik meg, hogy olyan innovatív jogi keretet kell létrehozni, amely kiegészíti a meglévő nemzeti jogszabályokat, amelyek formájukat és hatályukat tekintve változatlanok maradnak. A tagállamoknak továbbra is megmarad a lehetőségük arra, hogy a nemzeti alapítványi formákat megőrizzék, illetve új formákat alakítsanak ki.

1.7 Az EGSZB egyetért azzal, hogy a javaslatához a rendeleti formát választották. Ez a legmegfelelőbb jogi eszköz annak biztosítására, hogy valamennyi tagállamban egységes legyen a státútum, és hogy növekedjék a bizalom, mivel ehhez a szabályok közvetlen és egységes alkalmazása szükséges. Ezt tovább erősítik a felügyeleti hatóságok közötti, illetve az adóhatóságok és a felügyeleti hatóságok közötti együttműködésről szóló 47. és a 48. cikkek.

1.8 Az EGSZB egyetért az európai alapítvány státútumára vonatkozó európai bizottsági javaslat főbb jellemzőivel. A javaslat egyensúlyt kíván teremteni a státútumnak az alapítványok felállításakor való egyszerű elérhetősége, illetve a megbízhatóság, vagyis az átláthatóság és elszámoltathatóság között.

1.9 A javaslat adóügyi elemeket is tartalmaz, amelyek nem hoznak létre új rendszert, de a nemzeti közhasznú szervezetekkel automatikusan egyenjogúvá teszik az európai

⁽¹⁾ EGSZB-vélemény: HL C 18., 2011.1.19., 30. o.

alapítványokat. A javaslatnak ezt a fejezetét alaposan meg kell vizsgálni, hogy ne veszélyeztesse a javasolt rendelet nagyon is szükséges elfogadását.

2. A javaslat lényegi tartalma

2.1 Uniós szinten nincs lehetőség azoknak a jogszabályi kereteknek a harmonizálására, amelyeken belül a közhasznú szervezetek az EU-ban tevékenységeiket végzik. EU-szerte becslések szerint ötvennél is több jogszabály szabályozza az alapítványok létrehozását és működését. A tagállamok polgári jogi és adójogi jogszabályai közötti különbségek költségessé teszik és megnehezítik az ilyen szervezetek határokon átnyúló műveleteit, emellett jogi, adójogi és adminisztratív akadályok is gátolják az alapítványok határokon átnyúló tevékenységeit. Ennek eredményeképp a forrásoknak és támogatásoknak a határokon át, közhasznú célokra való eljuttatása messze elmarad a lehetőségektől.

2.2 E problémák megoldása érdekében az Európai Bizottság rendeletjavaslatot terjesztett elő, amely egy olyan új európai jogi formát hoz létre, amelynek célja, hogy megkönnyítse az alapítványok létrehozását és az egységes piacon való működésüket. Ez a jogi forma lehetővé teszi, hogy az alapítványok több tagállamot érintő viszonylatban hatékonyabban irányítsák közhasznú célokra a magánforrásokat az Európai Unióban. Ennek pedig azt kell eredményeznie, hogy több forrás áll rendelkezésre közhasznú tevékenységekre, és így pozitív hatást kell gyakorolnia az európai polgárok szempontjából a közjóra, valamint összességében az Unió gazdaságára is.

2.3 A javaslat meghatározza az európai alapítvány fő jellemzőit, alapításának módszereit és a szervezetre vonatkozó szabályokat. Emellett bizonyos feltételekhez kötve tartalmazza az európai alapítvány közhasznú szervezetté való visszaalakításának, illetve megszüntetésének lehetőségét is.

2.4 A rendelet tagállamonként meghatározza a felügyeleti hatóságok minimális hatásköreit, hogy lehetővé tegye számukra az adott tagállamban bejegyzett európai alapítványok tevékenységének hatékony felügyeletét. Emellett előírja, hogy az európai alapítványokra és a részükre adományozókra automatikusan alkalmazni kell ugyanazokat az adókedvezményeket, amelyekben a belföldi közhasznú szervezetek részesülnek.

3. Általános észrevételek

3.1 Az EGSZB korábbi véleményeiben elismerte, hogy az alapítványok értékes hozzájárulást nyújtanak számos olyan területre, mint az emberi jogok tiszteletben tartása, a kisebbségek védelme, a foglalkoztatás és a társadalmi fejlődés, a környezet és az európai örökség védelme, valamint a tudományos és technológiai előrehaladás. Kulcsszerepet játszanak az Európa 2020 stratégia által megállapított, az intelligens, fenntartható és inkluzív növekedést kitzűző célok elérésének elősegítésében is.

3.2 Az Unión belül a személyek, az áruk, a szolgáltatások és a tőke általában szabadon és határokat átváltoztatva áramolhat, ez viszont általában nem érvényes a közhasznú célokat követő

cselekvésekre és forrásokra. Ezért hozták létre az európai alapítványt, egy olyan új fakultatív jogi személyt, amely az uniós országokban már létező jogi formák mellett fog létezni.

3.3 Az EGSZB úgy véli, hogy az európai alapítvány statútuma révén az alapítványok előnyös módon egységesebb feltételekkel rendelkeznek majd EU-szerte – azáltal, hogy egy jogi eszközt és igazgatási struktúrát alkalmaznak, amely valamennyi tagállamban összehasonlítható lesz –, ami nagyobb jobbiztonságot és kevesebb megfeleltetési költséget eredményez majd.

3.4 A statútum elő fogja segíteni az alapítványok szaktudásának és forrásainak egybegyűjtését és továbbfejlesztését. Az, hogy az alapítványok felismerhető európai formát öltenek majd, a határon átnyúló kezdeményezéseket és a támogatásokat is ösztönöznék fogja. Az egyes tagállami gazdaságokon belül valószínűleg több finanszírozás áll majd rendelkezésre olyan fontos területeken, mint a kutatás és az oktatás, a szociális és az egészségügyi szolgáltatások, a kultúra vagy a környezet védelme.

3.5 Az EGSZB üdvözli, hogy az európai bizottsági javaslat kizárólag a közhasznú alapítványokra összpontosít. Megjegyzi, hogy a közhasznú alapítványoknak az 5. cikkben rögzített definíciója a tagállamok többségében előforduló legelterjedtebb célok zárt listáján alapul. Ez a közhasznúságot illetően nagyobb jobbiztonságról gondoskodik, ám naprakésszé tétele körülményesnek bizonyulhat, mivel erre csupán a rendelet hatálybalépését követő hetedik évben elvégzett első felülvizsgálata alkalomával, Tanács egyhangú határozatát és az Európai Parlament egyetértését követően kerülhet sor.

3.6 Az EGSZB úgy véli, hogy az általában vett közérdek szolgáltatának fogalmát finomítani lehetne a rendeletben, és rögzíteni kell, hogy az európai alapítványnak egy vagy több meghatározható közhasznú céllal kell rendelkeznie és általában véve a közérdeket és/vagy a nagyközönség egy részét kell szolgálnia. Az EGSZB azt ajánlja, hogy a következő szempontokat is vegyék figyelembe annak megállapítása során, hogy egy testület közhasznú tevékenységét biztosítja-e, illetve ez-e a szándéka:

a) milyen viszonyban áll

(i) a szervezethez tartozó személy vagy más (de nem a nagyközönséghez tartozó) személy tényleges vagy várható haszna, és

(ii) a testület feladatai gyakorlásának következményeként a nagyközönség által ténylegesen vagy várhatóan elszenvedett hátrány

az ugyanennek következtében a nagyközönség által élvezett tényleges vagy várható haszonnal; illetve hogy

b) azokban az esetekben, amikor a haszon ténylegesen vagy várhatóan a nagyközönség csupán egy részénél jelentkezik majd, nem túlzottan korlátozó jellegűek-e a haszon elérésének feltételei (beleértve mindenféle illetéket és díjat is).

3.7 Az EGSZB üdvözlöi az európai alapítvány státútumának a javasolt rendeletben szereplő más fő jellemzőit is, amelyekre egy korábbi véleményében már javaslatot tett, így például az alábbiakat:

- a) a legalább két tagállamban tevékenységet végző európai alapítványok európai dimenziója. Ennek a határokon átnyúló komponensnek elvárásként kellene szerepelnie az európai alapítvány nyilvántartásba vételekor és fennállása során,
- b) az európai alapítványok legyen létrehozhatók ex nihilo módszerrel, nemzeti alapítvány európai alapítvánnyá való átalakulásával, illetve nemzeti alapítványok egyesülésével. csak olyan jogi és természetes személyek dönthessenek európai alapítvány megalapítása mellett, akik európai szinten tevékenykednek vagy ennek kialakításán dolgoznak, ami valamennyi tagállam számára biztosítékot jelent arra nézve, hogy a nemzeti alapítványi keret sajátosságai megmaradnak,
- c) az európai alapítvány minimális vagyonának (25 000 euró) meghatározása a hitelezők védelmének anélkül történő erősítésére, hogy a kis kezdeményezések elindítását megakadályozná,
- d) kiterjedt jogképesség, amelybe beletartozik az ingó és ingatlan tulajdon birtoklásának, valamint legális forrásból származó bármiféle ajándék vagy támogatás – köztük részvények és más forgalomképes értékpapírok – elfogadásának és megtartásának a joga, és
- e) az európai alapítványok közhasznúsági célkitűzésének keretében az európai alapítványok azon lehetősége, hogy gazdasági tevékenységet végezzenek közvetlen módon vagy másik jogi személy által – feltéve, hogy a bevételeket és a többi tevékenységet az adott közhasznú cél érdekében használják fel.

3.8 Az EGSZB megjegyzi, hogy a rendelet meg kívánja könnyíteni az Európai Bíróság közelmúltbeli ítéleteinek⁽²⁾ végrehajtását, lehetővé téve, hogy az európai alapítványok transznacionális adományokat kapjanak, valamint hogy az európai alapítványokra mint közhasznú alapítványokra a helyi adójogi jogszabályok vonatkozzanak. Az EGSZB úgy véli, hogy az európai alapítványoknak adóügyi szempontból standard nonprofit státuszt kellene kapnia, teljes mértékben tiszteletben tartva azon tagállam adóügyi hatóságának hatáskörét és gyakorlatát, amelyben az adott alapítvány adóköteles, a tekintetben, hogy az alapítvány adóügyi kezelését a nemzeti szintű alkalmazandó adószabályoknak megfelelően határozzák meg. A tagállamok nem különböztethetik meg hátrányosan az európai alapítványokat a nemzeti közhasznú alapítványokkal szemben, mivel az ellentétes lenne az Európai Unóról szóló szerződéssel és az Európai Bíróság ítélkezési gyakorlatával, megválaszthatják viszont az alkalmazandó adórendszert. A tagállamoknak azt is meg kellene határozniuk, hogy milyen adórendszer vonatkozzon az európai alapítványokra, ha törvénykezésükben a nonprofit szervezetekre vonatkozóan több rendszer is létezik.

⁽²⁾ A C-318/07. sz. Persche-ügy, a C-386/04. sz. Stauffer-ügy és a C-25/10. sz. Missionswerk-ügy.

3.9 Végül pedig a javasolt rendeletnek teljes mértékben figyelembe kellene vennie az alapítványi szektor ajánlásait annak biztosítása érdekében, hogy a végleges eszköz egyrészt valódi európai dimenzióval rendelkezzen és ne hivatkozzon indokolatlanul nemzeti rendelkezésekre, másrészt pedig átfogó és egyértelmű legyen, és így minél több esetben vegyék majd igénybe.

4. Részletes megjegyzések

4.1 A korábban említett EGSZB-veleményben felvázoltaknak megfelelően az európai alapítvány státútumának alapvetően négyféle előnye és haszna lenne: a hatékonyság és az egyszerűség, az elszámoltathatóság, a gazdasági haszon, valamint a politikai és a polgári haszon. Az EGSZB úgy véli, hogy a javasolt rendelet megfelelő egyensúlyt teremt e tényezők között, ám néhány javaslatot az alábbiaknak megfelelően finomítani lehetne.

4.2 Az EGSZB szeretné felhívni a figyelmet a javaslatban szereplő szakkifejezések, konkrétan a „közhasznúság” (*public benefit*) fogalmának fordítására, amelyet néhány nyelvre esetleg közérdekűnek vagy általános érdekűnek lehet fordítani, és amely egy létező, igen specifikus, egymással szorosan összefüggő jogok és kötelezettségek jellemezte nemzeti jogi formára utal. Ez elsősorban olyan tekintetben vezethet némi félreértéshez – hacsak a tagállamok adnak erre világos meghatározást –, hogy mely nemzeti közhasznú testületeket lehet európai alapítvánnyá alakítani.

4.3 Az EGSZB úgy véli, hogy a tagállamok feladata meghatározni, hogy mely közhasznú szervezetek és alapítványok alakíthatók át európai alapítvánnyá vagy egyesíthetők európai alapítványi forma keretében. Ez értelemszerűen kizárná az olyan jogi személyiség nélküli szervezeteket, mint például a vagyonkezelő alapítványok, ugyanakkor lefedne olyan közhasznú célokkal rendelkező alapítványokat, amelyek néhány tagállamban nem önálló alakokat is magukban foglalnak, valamint közhasznú alapítványokat.

4.4 Az EGSZB úgy véli, hogy a korlátlan időre alapított európai alapítványoknak közhasznú jellegüknél és adójogi helyzetüknél fogva éves bevételeiket egy ésszerű időszakon (például 4 éven) belül kellene elkölteniük, biztosítva ugyanakkor azt a lehetőséget, hogy forrásaik egy részét (például egyharmadát) alapítványuk értékének megtartására és/vagy növelésére fordítsák. Utóbbi nem vonatkozna azokra az európai alapítványokra, amelyeket korlátozott időtartamra hoznak létre, valamint az olyan alapítványokra, amelyek meghatározott időszak alatt valamennyi forrásukat el kívánják költeni (spend-down foundation).

4.5 Az EGSZB szeretne rámutatni arra, hogy az európai bizottsági javaslat átláthatóságra irányuló követelményei, különösen ami a külső audit kérdését illeti, a szükséges vagyon méretéhez képest nagyobb követelményeket támasztanak az európai alapítványokkal szemben, mint a nemzeti alapítványokra vonatkozó, az EU különböző országaiban létező követelmények. Ez elveheti a kedvet európai alapítványi forma jövőbeli igénybevételeitől. A könyvvizsgálati követelményeknek csupán bizonyos küszöbérték(ek) túllépésekor (például 150 000 eurótól) kellene életbe lépniük, és/vagy akkor, ha az alapítvány átlagosan legalább 50 főt foglalkoztat. A javasolt 150 000 eurós küszöbnél kevesebb eszközzel rendelkező európai alapítványok könyvvizsgáló helyett független vizsgálatot vehetnének igénybe. A

jelenlegi gyakorlatok alapján is az figyelhető meg, hogy nyolc tagállam nem követel meg külső könyvvizsgálatot, és hogy azokban a tagállamokban, ahol ezt megkövetelik, a küszöbérték 15 000 eurótól (Észtország) egészen 2,5 millió euróig (Lengyelország) és 50 főnél több alkalmazottig terjed⁽³⁾. Ez a könyvvizsgálatot illetően alkalmazott arányos megközelítés nem mentesíti az európai alapítványt attól, hogy megfeleljen a rendeletben rögzített további átláthatósági és elszámoltathatósági követelményeknek, különös tekintettel a rendszeres (évenkénti) nyilvános beszámolóra.

4.6 Míg az európai alapítványoknak lehetőségük kell hogy legyen arra, hogy „kapcsolódó” – vagyis közhasznú küldetésükhöz kapcsolódó – gazdasági tevékenységeket folytassanak, a nem kapcsolódó gazdasági tevékenységek fogalmát nehezebb meghatározni. Talán egyértelműbb lenne a dolog, ha az európai alapítványoknak csupán közvetett módon, egy másik jogi személy útján volna lehetőségük nem kapcsolódó gazdasági tevékenységeket vállalni.

4.7 Az EGSZB úgy véli, hogy a rendeletnek rendelkezéseket kell meghatároznia az európai alapítvány munkavállalóinak azon joga tekintetében, hogy ha az európai alapítvány jelentős számú munkavállalóval rendelkezik különböző tagállamokban, akkor a megfelelő transznacionális szinten tájékoztassák őket és konzultációt folytassanak velük, az alábbiak szerint:

- a) a szociális dimenziót illetően a rendeletnek általában azon hely jogi elveire kellene hivatkoznia, ahol az alkalmazottak munkájukat végzik,
- b) a munkavállalók transznacionális tájékoztatásának és a velük folytatandó transznacionális konzultációnak a gyakorlati megvalósítását elsősorban az európai alapítványban részes felek közötti megállapodás útján kell meghatározni,
- c) ilyen megállapodás hiányában a rendelet 38. cikkében a munkavállalók tájékoztatására és a velük folytatott konzultációra vonatkozóan meghatározott követelményeket kell alkalmazni;
- d) végső célként pedig arra kellene törekedni, hogy megőrizzük a nemzeti szintű alapítványokban dolgozó munkavállalók által jelenleg élvezett jogokat, ugyanakkor azonban elkerüljük egy túlzottan nehézkes rendszer kialakulását.

Kelt Brüsszelben, 2012. szeptember 18-án.

4.8 Az EGSZB úgy véli, hogy a rendelet a jelenlegi formájában gyakorlatilag néhány teljesen új rendelkezést hoz létre az önkéntesekre vonatkozóan, eközben azonban az önkéntesek nem rendelkeznek európai státusszal, nem létezik rájuk jogi meghatározás, és jogaik és kötelezettségeik sincsenek rögzítve. Az EGSZB úgy véli, hogy ilyen alapvető elemek hiányában a hatályos nemzeti jogszabályoknak megfelelően kell az európai alapítványok önkénteseinek tájékoztatását és a velük folytatott konzultációt végrehajtani. Az önkéntesek transznacionális tájékoztatásának és a velük folytatandó transznacionális konzultációnak a gyakorlati megvalósítását elsősorban az európai alapítványban részes felek közötti megállapodás útján kell meghatározni. Ennek nem az a célja, hogy az önkéntesekre és státuszukra vonatkozó meglévő jogszabályokat megkerüljük, vagy hogy a való életben szerepet nem játszó további követelményeket támasztva bonyolulttá és nehézkesé tegyük az európai alapítványok alkalmazását. Az EGSZB továbbá úgy véli, hogy az önkéntesek tájékoztatáshoz és a velük folytatandó konzultációhoz való jogát nem lehet összehasonlítani a munkavállalók hasonló jogaival; ez precedens nélküli jogokhoz és jogi nehézségekhez vezetne.

4.9 Az EGSZB üdvözlöi, hogy a javasolt rendelet követi azt a kezdeti ajánlását, hogy az európai alapítványok felügyeletét a tagállamokban kijelölt illetékes hatóságokra kellene ruházni az európai alapítvány státútumára vonatkozó rendeletben a regisztrációval, jelentéstétellel és felügyeleti követelményekkel kapcsolatban lefektetett, közösen meghatározott EFS-normák alapján. Ahol nem léteznek még ilyen hatóságok, ott az EGSZB szerint a cégnyilvántartási hatóságok tölthetnék be ezt a szerepet. Az EGSZB úgy véli, hogy a tagállamokra kell bízni a döntést, hogy kijelöljenek egy vagy több felügyeleti hatóságot, az igényeknek és gyakorlatoknak megfelelően.

4.10 Amennyiben az uniós jogalkotók meg kívánják tartani az adóügyi elemeket a rendelet végső változatában, az EGSZB azt tanácsolja, hogy megfelelőképpen vegyék figyelembe, mely megközelítést ajánlanák a gyakorló alapítványi szakemberek. Ez magában foglalhatná például a polgári jogi eszköz (az Európai Bizottság rendelete) és a tagállamok által lényegesnek tartott adójogi követelmények (például az éves bevétel ésszerű időszakon belüli kifizetése) kombinációját.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Staffan NILSSON

⁽³⁾ Lásd: Foundations Legal and Fiscal Country Profiles [Az alapítványok jogi és adóügyi jellegzetességei országonként], European Foundation Centre [Európai Alapítványi Központ], 2011.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi irányelvre a munkavállalók szolgáltatások nyújtása keretében történő kiküldetéséről szóló 96/71/EK irányelv érvényesítéséről

(COM(2012) 131 final – 2012/0061 COD)

(2012/C 351/13)

Előadó: **Thomas JANSON**

2012. április 18-án az Európai Parlament, majd 2012. április 25-én a Tanács úgy határozott, hogy az Európai Unió működéséről szóló szerződés 304. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

Javaslat európai parlamenti és tanácsi irányelvre a munkavállalók szolgáltatások nyújtása keretében történő kiküldetéséről szóló 96/71/EK irányelv érvényesítéséről

COM(2012) 131 final – 2012/0061 COD.

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Foglalkoztatás- és szociálpolitika, uniós polgárság” szekció 2012. június 27-én elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2012. szeptember 18–19-én tartott, 483. plenáris ülésén (a 2012. szeptember 19-i ülésnapon) 219 szavazattal 2 ellenében, 8 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 A munkavállalók kiküldetéséről szóló irányelv érvényesítésére vonatkozó európai bizottsági irányelvjavaslat azoknak a javaslatoknak az egyike, melyek célja egyfelől az, hogy megerősítsék a munkavállalók kiküldetésére vonatkozó szabályokat, másfelől pedig az, hogy kodifikálják a határokon átnyúló esetekre vonatkozó kollektív fellépés jogával kapcsolatos hatályos jogszabályokat. Ezek a javaslatok jelentik a választ arra a vitára, amely négy európai bírósági ítélet (Viking Line, Laval, Rüffert és Luxembourg) nyomán bontakozott ki a szociális jogok és a gazdasági szabadságjogok közötti egyensúlyról.

1.2 Az EGSZB két véleményben is kérte, hogy többek között a munkavállalók kiküldetéséről szóló irányelv rendelkezéseinek pontosítása és hatékonyabbá tétele, valamint a tagállami hatóságok szorosabb együttműködése révén erősítsék meg a munkavállalók kiküldetésére vonatkozó szabályokat. Az EGSZB üdvözlözi az Európai Bizottság végrehajtási irányelvre tett javaslatának céljait, és hangsúlyozza a kiküldött munkavállalók védelméről való gondoskodásnak, a különféle tagállami munkaerő-piaci modellek tiszteltben tartásának, valamint a szociális dömping és a tisztességtelen verseny elleni küzdelemnek a jelentőségét. Az EGSZB következőképpen úgy véli, hogy az EU-nak több figyelmet kellene fordítania a szociális szempontokra.

1.3 Az EGSZB üdvözlözi a hatályos irányelv érvényesítésére irányuló szándékot, melynek megvalósítása során a jobb végrehajtásra és a tagállamok közötti eredményes adminisztratív együttműködésre kívánnak összpontosítani. Az eredeti irányelvnek kulcsszerepe van a szolgáltatók (beleértve más tagállamok szolgáltatóit is) közötti tisztességes verseny légrének megteremtésében azáltal, hogy egyenlő versenyfeltételeket, valamint jogbiztonságot garantál a szolgáltatók, a szolgáltatást igénybe vevők és a szolgáltatásnyújtás érdekében kiküldött munkavállalók számára.

1.4 Az EGSZB szerint fontos, hogy a javaslat szavatolja a kiküldött munkavállalók védelmét és tartsa tiszteltben a tagállamként különböző munkaerő-piaci modelleket, ugyanakkor bővítse a határokon átnyúló kereskedelem lehetőségeit, elsősorban a felesleges adminisztratív költségek elkerülése révén.

1.5 Annak érdekében, hogy előmozdítsuk a tisztességes verseny légrékörében megvalósuló határokon átnyúló szolgáltatásnyújtást, fontos, hogy egyenlő foglalkoztatási minimumfeltételek szerepeljenek az egyes nemzeti jogokban és a kollektív megállapodásokban.

1.6 Az irányelv 3. cikkének (1) bekezdésében említett elemek nem teljes listának, hanem egy – minden számottevő tényezőt figyelembe vevő – általános értékelés részének tekintendők.

1.7 Az irányelvnek gondoskodnia kell arról, hogy nagyobb tiszteltben tartsák a szociális partnerek autonómiáját, illetve szerepüket a különféle munkaerő-piaci modellekben. Az EGSZB emlékezteti a tagállamokat a hatékony ellenőrzés garantálása terén meglévő felelősségükre, és rendkívül fontosnak tekinti az intézkedések jegyzékének három év utáni felülvizsgálatát.

1.8 A munkavállalói jogok védelme érdekében fontos, hogy a tagállamoknak módjukban álljon olyan kapcsolattartó kijelölésére kötelezni a külföldi szolgáltatót, aki megfelelő hatáskörökkel rendelkezik ahhoz, hogy a vállalkozás nevében tárgyaljon. A 11. cikk (3) bekezdésének pedig biztosítania kell, hogy a fogadó tagállam szakszervezetei és egyéb felei a nemzeti gyakorlatoknak megfelelően elláthassák a kiküldetésben lévő munkavállalók jogainak védelmét.

1.9 Az EGSZB az alvállalkozói helyzetekre vonatkozó egyetemleges felelősségről szóló javaslatot a javasolt irányelv sarkalatos pontjának tartja. A javaslat védelmet biztosít egy olyan ágazat munkavállalói számára, ahol az alvállalkozásba adás igen elterjedt, ugyanakkor tiszteletben tartja a munkáltató biztonságára való igényét a felelősségek tekintetében. Az EGSZB ugyanakkor hangsúlyozza, hogy a javaslatnak tiszteletben kell tartania a tagállamokban az egyetemleges felelősség már létező rendszereit. Az EGSZB határozottan ajánlja azoknak a tagállamoknak, ahol nem léteznek ilyen rendszerek, hogy a szociális partnerekkel történő konzultációt követően vezessék be azokat. Arra biztatja továbbá az Európai Bizottságot, hogy a szociális partnerekkel együtt gondoskodjon a kellő gondosság pontosabb meghatározásáról, ahogy egyes tagállamok már meg is tették ezt. Az EGSZB tisztában van azzal, hogy a kellő gondosság fogalma – a nemzeti szintű szociális párbeszéd sérelme nélkül – azt feltételezi, hogy azok a vállalatok, amelyek biztosítják alvállalkozóik megfelelő ellenőrzését és felügyeletét, nem tehetők felelőssé.

2. Az Európai Bizottság javaslatának összefoglalása

2.1 A munkavállalók kiküldetéséről szóló irányelv érvényesítésére vonatkozó európai bizottsági irányelvjavaslat egy javaslatcsomag része. A végrehajtási irányelvvel együtt az Európai Bizottság rendeletjavaslatot terjesztett elő, amely kodifikálja a határokon átnyúló esetekre vonatkozó kollektív fellépés jogával kapcsolatos hatályos jogszabályokat⁽¹⁾. Az Európai Bizottság megállapítása szerint mindkét javaslatnak az a célja, hogy – az egységes piac korszerűsítése és hatékonyabbá tétele révén, de a munkavállalói jogok csorbitása nélkül – több és jobb munkahely jöjjön létre, illetve növekedjen az EU versenyképessége.

2.2 A munkavállalók kiküldetéséről szóló irányelv érvényesítésére vonatkozó európai bizottsági irányelvjavaslat az alábbiakat tartalmazza:

— Az I. fejezet ismerteti a visszaélések és a szabálykerülés megelőzésének keretét. A javaslatok rendelkezéseket tartalmaznak annak eldöntéséhez, hogy a vállalkozás a kizárólag belső igazgatási és/vagy adminisztratív tevékenységeken kívül folytat-e érdemi tevékenységet. Indikatív leírást is olvashatunk a szolgáltatásnyújtás keretében történő kiküldetés fogalmának alkotóelemeiről, valamint azon kritériumokról, amelyek alapján egy szolgáltató valamely tagállamban ténylegesen letelepedettnek minősül. Ennek célja a szinlelt kiküldetések és a postafiókckégek megakadályozása.

— A II. fejezet szabályokat fektet le az információkhoz való hozzáférést, azaz a munkavállalóknak és a vállalkozásoknak a jogaikkal és kötelezettségeikkel kapcsolatos információigényeit illetően. Az 5. cikk részletesebb intézkedéseket tartalmaz annak érdekében, hogy a munkaerő-piaci szabályokra vonatkozó információkat általánosan rendelkezésre bocsássák – akkor is, ha a szabályokat és feltételeket kollektív szerződések keretében fektették le.

— A III. fejezet rendelkezéseket tartalmaz a kiküldetésért felelős nemzeti hatóságok közötti együttműködésről. A hatékony

közigazgatási együttműködéshez és segítségnyújtáshoz szükséges általános alapelveket, szabályokat és eljárásokat a 6. cikk ismerteti, míg annak a tagállamnak a követelményeiről, ahonnan a kiküldetés történik, a 7. cikk szól.

— A IV. fejezet a kiküldetés nyomán követésével és a nemzeti ellenőrzési intézkedésekkel foglalkozik. A tagállamok csak megadott közgazgatási követelményeket és ellenőrzési intézkedéseket írhatnak elő.

— Az V. fejezet szabályozza a gyakorlati alkalmazás érvényesítésére és biztosítására vonatkozó mechanizmusokat, a panasztételt és a bírósági vagy közgazgatási eljárás indításának jogát. A 12. cikk rendelkezései a munkavállalói jogok védelméről szólnak, melynek alapja (1) az egyetemes felelősség az építőipari ágazatban dolgozó kiküldött munkavállalók jövedelmezéséért, valamint (2) a panaszok hatékonyabb kezelése. A rendelkezések a 96/71/EK irányelv mellékletében felsorolt tevékenységek alapján az építőiparra korlátozódnak. A munkaerő-kölcsönzők általi kiküldetés is ideértendő, ha építőipari munkáról van szó. A tagállamok azonban kívánság szerint más ágazatokra is kiterjeszthetik ezeket a rendelkezéseket.

— A VI. fejezet a közgazgatási bíróságok és büntetések határokon átnyúló behajtásáról szól. A VII. fejezet végül a belső piaci információs rendszer alkalmazásával kapcsolatos büntetéseket és rendelkezéseket fejt ki.

3. Az Európai Bizottság javaslatának hátttere

3.1 Az Európai Bizottság megjegyzi, hogy a kiküldött munkavállalók csak szerény részét képezik ugyan az EU összes munkaerejének, egyes tagállamokban azonban igen sok kiküldött munkavállaló dolgozik, és egyre általánosabb jelenségről van szó. Nincsenek megbízható adatok, de becslések szerint évente mintegy egymillió munkavállaló dolgozik kiküldetésben. Ez az összes munkaerőnek csak igen kis része – a jelenlegi tagállamokban kevesebb mint 1%-a –, de a határokon átnyúló munkavállalói mobilitásnak mintegy 20%-át képezi. A leginkább érintett országok Németország, Franciaország, Luxemburg, Belgium és Lengyelország.

3.2 Az európai bizottsági javaslatot mélyreható vita előzte meg, amely négy európai bírósági ítélet (Viking Line, Laval, Ruffert és Luxembourg) nyomán bontakozott ki a szociális jogok és a gazdasági szabadságjogok közötti egyensúlyról. 2008 októberében az Európai Bíróság ítéleteire reagálva az Európai Parlament állásfoglalást fogadott el. Az európai szociális partnerek pedig az Európai Bizottság és a (2008 második felében hivatalban lévő) francia elnökség felkérésére közös elemzést készítettek az európai bírósági döntésekről.

3.3 A fenti kérdéseket Mario Monti professzor is felvetette az egységes piac fellendítéséről készített 2012-es jelentésében. A jelentés a sztrájkhoz való jog alkalmazásának garantálását, illetve tisztázását, valamint az irányelv alkalmazásához kapcsolódó munkajogi viták informális megoldására szolgáló mechanizmus kidolgozását ajánlotta.

⁽¹⁾ Erről a javaslatról az EGSZB külön véleményt dolgoz ki.

3.4 Az EGSZB két véleményében foglalkozott a kiküldetésben lévő munkavállalókról szóló irányelvvel kapcsolatos európai bírósági döntésekkel: Az *egységes piac szociális dimenziója*,⁽²⁾ illetve *Egységes piaci intézkedéscsomag – Tizenkét mozgatórugó*⁽³⁾.

Véleményeiben az EGSZB az alábbi lépéseket sürgette:

- a munkavállalók kiküldetéséről szóló irányelv rendelkezéseinek egyértelműsítése és továbbfejlesztése;
- hatékonyabb együttműködés a tagállamok hatóságai között;
- a megkülönböztetésmentesség elvének alkalmazása a munka- és bérezési feltételek tekintetében;
- konzultáció a szociális partnerekkel;
- megkülönböztetésmentesség a vállalkozások között a belső piacon.

4. Az EGSZB észrevételei

4.1 Az EGSZB tudomásul veszi az Európai Bizottság irányelvjavaslatát, mely a kiküldetésben lévő munkavállalók munkafeltételeinek tisztázása révén kívánja elősegíteni a munkavállalók kiküldetéséről szóló irányelv végrehajtását és javítani az illetékes nemzeti hatóságok, a vállalkozások és a munkavállalók közötti együttműködés és információcsere feltételeit. Az EGSZB fontosnak tartja, hogy a javaslat képes legyen garantálni a kiküldetésben lévő munkavállalók védelmét, tiszteletben tartsa a tagállamokban működő különböző munkaerő-piaci modelleket, és hatékonyan valóra tudja váltani a szociális dömping és a tisztességtelen verseny visszaszorítására irányuló szándékát, továbbá sikeresen élénkíteni tudja a határokon átnyúló kereskedelmet, például a felesleges adminisztratív költségek megelőzése révén. Annak érdekében, hogy előmozdítsuk a tisztességes verseny légkörében megvalósuló határokon átnyúló szolgáltatásnyújtást, fontos, hogy egyenlő foglalkoztatási minimumfeltételek szerepeljenek az egyes nemzeti jogrendszerekben és a kollektív megállapodásokban.

4.2 Az EGSZB szerint a jogbiztonság rendkívül fontos, és utal arra, hogy a munkaerő-kölcsönző cégek által kiközvetített külföldi munkavállalók helyzete viszont jogilag bizonytalan. E munkavállalókra a munkavállalók kiküldetéséről szóló irányelv és a munkaerő-kölcsönzőkön keresztül történő munkavállalásról szóló irányelv is vonatkozik. E kétértelműség megszüntetése érdekében az EGSZB azt javasolja, hogy a végrehajtási irányelv biztosítsa az irányelv hatályának az ideiglenes munkavállalókra való kiterjesztését is, kivéve, ha a munkaerő-kölcsönzőkön keresztül történő munkavállalásról szóló irányelv 5. cikkének (3) bekezdése értelmében kedvezőbb foglalkoztatási feltételekben állapodnak meg.

⁽²⁾ HL C 44., 2011.2.11., 90. o.

⁽³⁾ HL C 24., 2012.1.28., 99. o.

4.3 Az EGSZB-nek meggyőződése, hogy a határokon átnyúló szolgáltatások rendkívül fontos elemei a belső piac fejlődésének. Ahhoz, hogy növelni tudja politikai elfogadottságát és az Unión belüli szolidaritást, az EU-nak nagyobb hangsúlyt kellene fektetnie politikáinak szociális aspektusaira. A belső piac teljes potenciálja csak akkor aknázható ki, ha az EU megerősíti szociális dimenzióját. Az irányelvjavaslat helyes irányba tett lépés, de nem megy elég messzire ahhoz, hogy megfeleljen az EGSZB elvárásainak. Ehhez a javaslat további pontosítására és megerősítésére volna szükség.

4.4 Az EGSZB támogatja az irányelv 3. cikkének (1) bekezdésében kifejtett szándékot, az ún. postafiókcecgek problémájának kezelését, vagyis az olyan vállalkozások kiszűrését, amelyeknek nincs valódi tevékenységük a bejegyzés szerinti országban, és csak azért vannak, hogy megkerüljék a fogadó tagállamban rájuk háruló kötelezettségeket. Az egyértelműség, a jogbiztonság, illetve a 3. cikk (2) bekezdésével való összhang garantálása érdekében azt, hogy a vállalkozás valóban folytat-e számottevő tevékenységet abban az országban, ahol be van jegyezve, átfogó értékelés keretében kell elemezni, amely **minden** releváns tényezőt figyelembe vesz, vagyis a felsorolás nem tekinthető kimerítőnek.

4.5 Az irányelvjavaslat 3. cikkének (2) bekezdése azt hivatott tisztázni, mikor tekinthető úgy, hogy a munkavállaló a munkáját ideiglenes jelleggel végzi egy másik tagállamban. A fogadó tagállamban végzett ideiglenes, illetve állandó munka közötti megkülönböztetésnek igen nagy a jelentősége, mert ettől függ, hogy melyik ország munkajogi törvényeit kell alkalmazni, és hogy a helyzet kiküldetesként értelmezhető-e. Az EGSZB üdvözli a javaslatban foglalt pontosításokat, különösen az arra való utalást, hogy átfogó, objektív elemzésre van szükség.

4.6 Az EGSZB üdvözli a tájékoztatásra vonatkozó új szabályokat, de úgy véli, hogy az 5. cikk (4) bekezdésének egyértelművé kell tennie a szociális partnerek önállóságának teljes mértékű tiszteletben tartását, illetve a különböző munkaerő-piaci modellekben játszott szerepüket. Biztosítani kell továbbá azt is, hogy egyes feladatok – pl. a fordítás – finanszírozásának adminisztratív terheit ne háríthassák át a szociális partnerekre. Támogatni kell az ágazati szociális partnereknek az információk terjesztésére irányuló kezdeményezéseit.

4.7 Ami az ellenőrzéseket illeti (7. cikk), fontos, hogy a fogadó tagállam hatóságai teljes körű felelősséget vállaljanak azért, hogy kiszűrjék a más országból kiküldetésben lévő munkavállalókkal szemben elkövetett visszaéléseket, illetve hogy a származási ország hatóságai együttműködjenek a fogadó tagállam hatóságaival. Lehetővé kellene tenni, hogy ilyen ellenőrzések elvégzését a fogadó tagállam hatóságai is kezdeményezhessék, ne csak a vállalkozás székhelye szerinti ország hatóságai.

4.8 A 9. cikk (1) bekezdésének d) pontja alapján a tagállamok előírhatják a külföldi szolgáltatóknak, hogy a szolgáltatás nyújtásának idejére kapcsolattartót nevezzenek ki, aki – szükség esetén – a kiküldetés helyszínéül szolgáló tagállamban a munkaadó nevében tárgyal az érintett szociális partnerekkel, a tagállami jogszabályoknak és gyakorlatnak megfelelően. Egyes országokban elegendőnek bizonyulhat kapcsolattartót kinevezni,

mivel a hatóságok képesek garantálni a törvények és egyezmények betartását. Más tagállamokban viszont, ahol eltérő munkaerő-piaci modellek érvényesülnek, a kapcsolattartónak jogosultnak kell lennie arra, hogy a hatóságoknál és szakszervezetknél képviselje a vállalkozást. Az irányelvnek tehát figyelembe kell vennie a különböző munkaerő-piaci modelleket. A 11. cikk (5) bekezdése b) pontjának tartalmaznia kellene a társadalombiztosítási járulékokra/adókra, illetve megfizetésük helyére vonatkozó tájékoztatási kötelezettséget.

4.9 A 11. cikk (3) bekezdése szerint a tagállamok biztosítják, hogy a szakszervezetek és más szervezetek, amelyeknek legitim érdekeik az irányelvben foglalt rendelkezések betartásának biztosítása, a kiküldött munkavállalók vagy munkaadók nevében részt vehessenek bírósági vagy közigazgatási eljárásokban. Ennek a cikknek biztosítania kellene, hogy a fogadó tagállam szakszervezetei és az egyéb felek a nemzeti gyakorlatoknak megfelelően elláthassák a kiküldetésben lévő munkavállalók jogainak védelmét.

4.10 Az EGSZB az alvállalkozói helyzetekre vonatkozó egyetemleges felelősségről szóló javaslatot a javasolt irányelv sarkalatos pontjának tartja. A javaslat védelmet biztosít egy olyan ágazat munkavállalói számára, ahol az alvállalkozásba adás igen elterjedt, ugyanakkor tiszteletben tartja a munkáltató biztonságra való igényét a felelőségek tekintetében. Az EGSZB ugyanakkor hangsúlyozza, hogy a javaslatnak tiszteletben kell tartania a tagállamokban az egyetemleges felelősség már létező rendszereit. Az EGSZB határozottan ajánlja azoknak a tagállamoknak, ahol nem léteznek ilyen rendszerek, hogy a szociális partnerekkel történő konzultációt követően vezessék be ezeket. Arra biztatja továbbá az Európai Bizottságot, hogy a szociális partnerekkel együtt gondoskodjon a kellő gondosság pontosabb meghatározásáról, ahogy egyes tagállamok már meg is tették ezt. Az EGSZB tisztában van azzal, hogy a kellő gondosság fogalma – a nemzeti szintű szociális párbeszéd sérelme nélkül – azt feltételezi, hogy azok a vállalatok, amelyek biztosítják alvállalkozóik megfelelő ellenőrzését és felügyeletét, nem tehetők felelőssé.

Kelt Brüsszelben, 2012. szeptember 19-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Staffan NILSSON

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – Innováció a fenntartható jövőért – Az ökoinnovációs cselekvési terv (Eco-AP)

(COM(2011) 899 final)

(2012/C 351/14)

Előadó: **Lutz RIBBE**

2011. december 15-én az Európai Bizottság úgy határozott, hogy az Európai Unió működéséről szóló szerződés 304. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának: Innováció a fenntartható jövőért – Az ökoinnovációs cselekvési terv (Eco-AP)

COM(2011) 899 final.

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Mezőgazdaság, vidékfejlesztés és környezetvédelem” szekció 2012. augusztus 29-én elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2012. szeptember 18–19-én tartott 483. plenáris ülésén (a szeptember 18-i ülésnapon) 141 szavazattal 5 ellenében, 6 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Az EGSZB következtetéseinek és ajánlásainak összefoglalása

1.1 Az EGSZB üdvözlöi az ökoinnovációs terv előterjesztését. Külön kiemeli azt a cselekvési tervben megfogalmazott szándékot, hogy feltérképezzék és felszámolják az akadályokat, illetve erősítsék az előremutató változásokat ösztönző tényezőket.

1.2 Az „ökoinnováció” fogalmát nem lehet általános érvennyel meghatározni, a társadalomban (és a különféle kultúrák között) ugyanis nagymértékben eltérnek a vélemények arról, hogy mi tekinthető „innovatívnak”, illetve haladó szelleműnek. Az Európai Bizottságnak ezért minél világosabb minőségi vagy – ha lehetséges – akár mennyiségi odaítélési kritériumokat kellene megállapítania azokon a területeken, amelyekeken fellépést tervez.

1.3 A majdani cselekvési tervből profitáló vállalkozásokat kötelezni kellene arra, hogy egy rövid tanulmányban foglalják össze, ők maguk miben látják technológiáik megvalósításának, illetve forgalomba hozatalának legnagyobb akadályait.

1.4 Az EU által támogatott ökoinnovációk a teljes életciklus során forráskímélők, tisztességesek és fenntarthatóak kell, hogy legyenek. Az ökoinnovációk támogatását össze kell kapcsolni az uniós fenntarthatósági politika kritériumaival.

1.5 Kiemelt figyelmet kell fordítani a nem ipari méretekben működő, testreszabott környezetvédelmi technológiákra. Az EGSZB már a „Testreszabott környezetvédelmi technológiák jelenéről és jövőjéről a csatlakozó országokban” című véleményében ⁽¹⁾ is rámutatott, hogy a nagy, központi megoldások mellett sokszor más alternatívák is léteznek, illetve kifejlesztendők. A kutatóintézetek és a befektetők érdeklődése gyakran nem terjed ki a testreszabott, decentralizált, kisipari technológiai

megoldásokra, mert ezekkel nem vagy csak kismértékben lehet pénzt keresni, éppen azért, mivel olcsóak, mégis hatékonyak. Az EGSZB azt javasolja az Európai Bizottságnak, hogy az akkori véleményben megfogalmazott ajánlásokat építse be új cselekvési tervébe.

1.6 Rendszeres időközönként felül kell vizsgálni, nem kelle-e a hatályos irányelveket és rendeleteket, illetve a strukturális alapok és az agrárpolitika keretében biztosított támogatások feltételeit az újabb környezettechnológiai innovációkhoz igazítani.

1.7 Az Európai Bizottságnak emellett végre listát kell készítenie a környezetre káros szubvenciókról, és ezeket fokozatosan meg kell szüntetnie. Az ugyanis, hogy komoly ráfordítással támogassuk az ökoinnovációt, ugyanakkor – egy elhibázott szubvenciók révén – magunk is hozzájáruljunk a környezet rombolásához, ma már elfogadhatatlan.

2. Az európai bizottsági dokumentum tartalma

2.1 Az Európa 2020 stratégiának, az Európai Bizottság jelenlegi politikatervezési és -alakítási eszközének végrehajtása és konkretizálása keretében tudvalevőleg hét kiemelt kezdeményezést indítottak el, nevezetesen a következőket:

— *Innovatív Unió*

— *Mozgásban az ifjúság*

— *Európai digitális menetrend*

— *Erőforrás-hatékony Európa*

— *Iparpolitika a globalizáció korában*

⁽¹⁾ HL C 112., 2004.4.30., 83–91. o.

— Új készségek és munkahelyek menetrendje és

— Szegénység elleni európai platform.

2.2 Az „Innovatív Unió” kiemelt kezdeményezés konkrét tartalommal való megtöltését egyebek mellett az „Ökoinnovációs cselekvési terv” szolgálja, de a cselekvési terv természetesen más kiemelt kezdeményezéseket, például az „Erőforrás-hatékony Európa” vagy az „Új készségek és munkahelyek menetrendje” kezdeményezéseket is érinti.

2.3 A cselekvési terv utal arra, hogy a környezetvédelmi technológiákkal egyrészt rohamosan növekvő piacok feltárása valósulhat meg, másrészt számos új munkahely is teremthető.

2.4 A cselekvési terv a régi, 2004-es környezettechnológiai cselekvési tervre (ETAP) épül, de már nem csupán az új környezetbarát technikák és technológiák hagyományos kutatására és fejlesztésére koncentrál. Az új cselekvési terv inkább egy átfogó ökoinnovációs koncepció intézkedéscsomagjának tekintendő, amely azt is fel kívánja tárni, hogy az új technológiák megvalósítása során mi jelent motiváló tényezőt, illetve akadályt, és ezek miként támogathatók, illetve szüntethetők meg.

2.5 Ennek kapcsán az európai bizottsági dokumentum érdekes közvélemény-kutatási eredményeket idéz, amelyek ezeket az akadályokat, illetve motiváló tényezőket leírják és bizonyos mértékig számszerűsítik.

2.6 A piaci keresletnek és a beruházások megtérülésének a bizonytalanságát említik két fő akadályként, míg a magas energia- és nyersanyagárak, az új szabályozások és szabványok, valamint a tudáshoz való hozzáférés képezik a fő motiváló tényezőket.

2.7 Leírják, hogy *„Az ökoinnováció mostanáig viszonylag lassan jutott a piacra, a megújuló energia azonban az energia- és éghajlatpolitika eredményeként kivételt képez. Az ökoinnovációt akadályozó tényezők a környezetvédelmi költségeket és előnyöket nem tükröző piaci árak, a merev gazdasági struktúrák, az infrastruktúra és a viselkedési minták merevsége, valamint a káros ösztönzők és támogatások.”* Ebből arra a következtetésre jutnak, hogy a környezetre káros szubvenciókat az ökoinnováció erősítése érdekében meg kell szüntetni.

2.8 A cselekvési terv célja az, hogy az ökoinnovációkat általában véve, tehát valamennyi gazdasági ágban, célirányos lépések útján felgyorsítsa. Az ökoinnovációk iránti erősebb és stabilabb piaci kereslet megeremtése érdekében intézkedéseket kell majd javasolni a szabályozási ösztönzők, a magán- és közbeszerzések, valamint a szabványok területén. A befektetésre való felkészültség és a hálózatépítési lehetőségek javítása érdekében támogatást kell nyújtani a kkv-knak.

2.9 Az ökoinnovációs terv tehát a kereslet és kínálat, a kutatás és az ipar, illetve a szakpolitikai és finanszírozási eszközök oldaláról ragadja meg a kérdést. Megerősíti a környezetvédelmi jog mint az ökoinnovációk motiváló tényezője alapvető jelentőségét, és kilátásba helyezi a vonatkozó jogi előírások és szabványok felülvizsgálatát arra az esetre, ha ezek akadálynak bizonyulnának.

2.10 Az ökoinnováció nemzetközi dimenzióját és a nemzetközi partnerekkel való hatékonyabb politikai koordináció jelentőségét is kiemeli.

2.11 A cselekvési terv összesen hét intézkedési területet tartalmaz, amelyekhez minden esetben „mértékföldköveket” is meghatároz:

1. a környezetvédelmi politika és szabályozás felhasználása az ökoinnováció előmozdításának ösztönzésére;
2. a demonstrációs projektek és a partnerség támogatása annak érdekében, hogy ígéretes, intelligens és nagyszabású operatív technológiák kerüljenek bevezetésre a piacra;
3. az ökoinnovációt fokozó új szabványok kidolgozása;
4. pénzügyi eszközök és támogatási szolgáltatások mobilizálása a kkv-k számára;
5. a nemzetközi együttműködés előmozdítása;
6. az új készségek és munkahelyek, valamint a kapcsolódó képzési programok kialakításának támogatása a munkaerőpiaci szükségletek kielégítésére;
7. az ökoinnováció előmozdítása az Innovatív Unió keretében.

3. Általános megjegyzések

3.1 Az EGSZB támogatja a cselekvési tervet, amely logikusan felépítettnek és átgondoltnak tűnik.

3.2 Az ökoinnováció az egyik – ha ugyan nem a legfőbb – feladat, amely előttünk áll, ha tartósan versenyképesek kívánunk maradni és meg akarjuk valósítani a fenntarthatósággal kapcsolatos céljainkat, de abban is segít, hogy utakat mutassunk az egyelőre kevésbé fejlett régiók számára a gazdasági fejlődés és a nagyobb jólét környezeti terhelés nélkül történő elérésére.

3.3 Nem jelentéktelen kérdés azonban, hogy mit is értsünk „ökoinnováción”. Amit egy adott személy vagy kultúrkör innovatívnak és haladó szelleműnek tart, másoknál vagy más körökben inkább ellenállást válthat ki – ez a legszembetűnőbbben például a géntechnológia vagy az atomenergia hasznosításánál mutatkozik meg. Ebből világosan következik, hogy az „ökoinnovációnak” nincs általánosan érvényes meghatározása.

3.4 Cselekvési tervében az Európai Bizottság – igen helyesen – mégis igyekszik egyfajta definíciót találni. Számára „Az **ökoinnováció** [...] az innováció minden olyan formája, amelynek eredménye vagy célja a fenntartható fejlődés irányába történő jelentős és igazolható előrelépés a környezeti hatások csökkentése, a környezetterheléssel szembeni ellenálló képesség növelése, vagy a természeti erőforrások hatékonyabb és felelősségteljesebb felhasználásának megvalósítása révén.” Homályos marad azonban, hogy melyek azok a „jelentős és igazolható” előrelépések, amelyek fékezik a környezeti hatásokat. Az EGSZB ezért azt ajánlja az Európai Bizottságnak, hogy a később előterjesztendő végrehajtási tervben részletesebben

ismertesse az egyes súlypontokat, és gondoskodjon arról, hogy az „ökoinnováció” uniós finanszírozása azokra a projektekre irányuljon, amelyek a leghatásosabban segítik elő az ágazatspecifikus környezeti célok elérését.

3.5 Az EGSZB emellett azt ajánlja, hogy a cselekvési terven belül az Európai Bizottság vegye fontolóra olyan súlypontok meghatározását, amelyek kiemelten támogatandók. Ilyenek lehetnének a környezetvédelmi politika azon szektorai, amelyekben a) Európa már évek óta rendkívül lassan halad előre, b) amelyeknél előre látható, hogy bizonyos környezetvédelmi célok csak igen nehezen érhetők el, illetve c) amelyek esetében a technológia még mindig drágának bizonyul.

3.6 Az EGSZB fontosnak tartja rámutatni, hogy a nem ipari méretekben működő, testreszabott környezetvédelmi technológiákra is különös figyelmet kellene fordítani. Már a „Testreszabott környezetvédelmi technológiák jelenéről és jövőjéről a csatlakozó országokban” című véleményében (NAT/203, 2004. március 31.) is rámutatott, hogy a nagy, központi megoldások mellett sokszor más alternatívák is léteznek, illetve kifejlesztendők. A kutatóintézetek és a befektetők érdeklődése gyakran nem terjed ki a testreszabott, decentralizált, kisipari technológiai megoldásokra, mert ezekkel nem vagy csak kismértékben lehet pénzt keresni, éppen azért, mivel olcsóak, mégis hatékonyak. Az EGSZB azt javasolja az Európai Bizottságnak, hogy az akkori véleményben megfogalmazott ajánlásokat építse be új cselekvési tervébe.

3.7 Így az ököinnovációk a piacokon érvényesülő új technológiák mellett olyan ötleteket és elképzeléseket is képviselnek, amelyek megvalósításához nincs szükség komolyabb beruházásokra, fejlesztéseket azonban éppen ezért ritkábban indítják be a vállalatok, amelyek helyt kell hogy álljanak a piacon, illetve új piacokat szeretnének feltárni.

3.8 Az ilyen – például vidéki területekre vagy kevésbé fejlett régiókra/országokra szabott – megoldásokat ezért legalább ugyanolyan intenzitással kellene előrelendíteni, mint a vállalatok kutatási és fejlesztési projektjeit.

3.9 Az EGSZB összességében támogatja a cselekvési tervet, különösen üdvözölve annak bejelentését, hogy az akadályokra kiemelt figyelmet fordítanak majd.

4. Részletes megjegyzések

4.1 Arra azonban nem derül fény, hogy az akadályok tervbe vett felszámolását miként lehetne megvalósítani. Először ugyanis

meg kell állapítani, hogy az egyes innovációk esetében milyen (technikai és nem technikai jellegű) akadályok merülnek fel. Ez fontos feladat.

4.2 Hogy egy konkrét példát is említsünk: a hetedik kutatási keretprogramban az EU támogatott egy „második generációs növényolaj-projektet” („2nd Generation Vegetable Oil”). A projekt keretében annak feltárása volt a cél, hogy a decentralizáltan előállított, nem finomított növényi olajok alkalmasak-e olyan mezőgazdasági vontatók hajtására, amelyek egyidejűleg az európai környezet- és éghajlatvédelmi normáknak is megfelelnek. Az eredmény: a mai, fejlett technológiájú motorokkal ez megoldható, ráadásul 60 %-kal kisebb – tehát a megújuló energiákról szóló irányelvben meghatározott minimális értékeknel jóval kedvezőbb – üvegházhatásúgáz-kibocsátás mellett!

4.3 Ez az egyértelműen ököinnovációként jellemezhető technológia azonban az EU-ban nem fog utat törni magának mindaddig, amíg a fosszilis eredetű dízelüzemanyag adókedvezményben részesül, a tervbe vett energiaadó CO₂-komponense olyan csekély súlyt kap, mint ahogy azt tervezik, illetve egyszerűen jogi úton tiltják a növényi olajok alkalmazását.

4.4 Az Európai Bizottságnak ezért fontolóra kellene vennie, hogy a támogatandó projektek esetében kötelezővé tegye egy kis kiegészítő tanulmány elkészítését, amely megfelelő tájékoztatást ad a lehetséges, illetve a konkrét akadályokról. Itt nem magas szintű tudományos fejtegetésekre gondolunk, csupán olyan információkra, amelyek a politikai döntéshozóknak jelzik, hogy mi az, amit még meg kell valósítani.

4.5 Ezzel egyidejűleg szükség van arra, hogy az Európai Bizottság rendszeres időközönként felülvizsgálja, nem kell-e hatályos irányelveit és rendeleteit, illetve a strukturális alapok és a közös agrárpolitika keretében biztosított támogatásainak feltételeit az újabb környezettchnológiai innovációkhoz igazítani.

4.6 Végül pedig az EGSZB fel kívánja hívni a figyelmet arra, hogy – számos más dokumentumhoz hasonlóan – ez a cselekvési terv is teljes joggal utal arra, hogy a környezetre káros támogatásokat le kell építeni. Annál bosszantóbbnak találja, hogy az Európai Bizottság az EGSZB többszöri kérése ellenére eddig még nem mutatta be a környezetre káros támogatások listáját, bár ezt már több mint öt éve ígéri. Ha a szavak és a tettek közt ekkora szakadék tátong, akkor kételkednünk kell az Európai Bizottság szándékának komolyságában.

Kelt Brüsszelben, 2012. szeptember 18-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Staffan NILSSON

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A Bizottság közleménye a Tanácsnak, az Európai Parlamentnek, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – A gyermekbarát internet európai stratégiája

(COM(2012) 196 final)

(2012/C 351/15)

Előadó: **Antonio LONGO**

2012. május 2-án az Európai Bizottság az Európai Unió működéséről szóló szerződés 114. cikke alapján úgy határozott, hogy kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

A Bizottság közleménye a Tanácsnak, az Európai Parlamentnek, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának: A gyermekbarát internet európai stratégiája

COM(2012) 196 final.

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Közlekedés, energia, infrastruktúra és információs társadalom” szekció 2012. szeptember 6-án elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság a 2012. szeptember 18–19-én tartott, 483. plenáris ülésen (a szeptember 18-i ülésnapon) 134 szavazattal 1 ellenében, 7 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság (EGSZB) tudomásul veszi a szóban forgó közleményt, amely meg kívánja valósítani az Európai Unió gyermekjogi ütemtervének egyik kötelezettségvállalását (a 9. cselekvést), amelynek célja a kockázatok megelőzése, a gyermekek felelősségvállalása, valamint az internethasználatban való részvételük növelése, az internet pozitív megítélésének („a tudáshoz való hozzáférés, a kommunikáció, a készségfejlesztés, valamint a karrierkilátásaik és foglalkoztathatóságuk javítása terén kínálkozó lehetőségek”) keretében ⁽¹⁾.

1.2 **A közlemény egyik fontos aspektusát az új, magas szintű kompetenciák megteremtésére** vonatkozó elkötelezettség jelenti a biztonság, a tartalmak minősége és az új alkalmazások tekintetében. Ez fontos, mivel az európai piac nem elég nagy a megfelelő befektetések ösztönzéséhez.

1.3 A közlemény komplex **stratégiát határoz meg**, amelyben mindenkit arra hív fel, hogy vállaljon szerepet ennek az **új rendszernek** a megteremtésében, amely alapvető lesz az elkövetkezendő évtizedekben, emiatt érdemes figyelembe venni.

1.4 Az EGSZB mindazonáltal kiemeli néhány problémát és hiányosságot is, amelyekkel kapcsolatban bizonyos döntések korrigálására és a stratégia új javaslatokkal való kiegészítésére hívja fel az Európai Bizottságot.

Az EGSZB-t különösen a közlemény általános megközelítése aggasztja, amely úgy tűnik, **nagyobb gondot fordít a kereskedelmi tevékenységek fejlesztésére**, mint egy olyan internet

kialakítására, amely megfelelőbb a gyermekek számára és szavatolja maximális védelmüket.

1.5 Az EGSZB-nek meggyőződése, hogy elsősorban **a gyermekek védelmének és a számukra nyújtott garanciáknak a keretét kell kialakítani**, olyan iránymutatásokat, amelyeket minden érintett fél számára lehet javasolni. A közlemény ebből a szempontból nem kellően konkrét és részletes.

1.6 Kétségek merültek fel **az önszabályozó rendszer hatékonyságával** kapcsolatban is. Az EGSZB-nek határozott meggyőződése, hogy a **legfontosabb kérdésekben**, amilyen a személyes adatok kezelése, a magánélet védelme és a pedofil pornográfia elleni küzdelem, **pontos és szigorú szabályokat** kell elfogadni, megfelelő szankciókkal, amelyek akár az oldalak megszüntetéséig vagy az engedélyek visszavonásáig terjednek.

1.7 Különös figyelmet kell fordítani az **online reklámokra** ⁽²⁾. Az Európai Bizottság, miközben elismeri a fiatalok sérülékenységét, csak általános jellegű kötelezettségeket határoz meg. Az EGSZB ezt a stratégiát homályosnak és elégtelennek ítéli, és pontosabb, valamint szigorúbb kötelezettségeket szorgalmaz az ágazat minden szereplője számára.

1.8 Az EGSZB ezenkívül kiemeli, hogy hiányzik mindenfajta hivatkozás az **élelmiszerreklámokra**, amelyek súlyos aggodalmakra adnak okot az elhízás és az étkezési zavarok tekintetében. Az EGSZB azt szeretné, ha az Európai Bizottság következetesebb lenne az általa hangoztatott elvek végrehajtását illetően, vagyis „hogy a gyermekeknek szóló weboldalakon szereplő hirdetésekre vonatkozó normák az audiovizuális szolgáltatások esetében előirtakéhoz hasonló védelmi szintet biztosítsanak” a gyermekek számára.

⁽¹⁾ Az EGSZB véleménye a következő tárgyban: Az Internetet használó gyermekek védelme HL C 224., 2008.8.30., 61. o.; az EGSZB véleménye a következő tárgyban: A közösségi hálózatépítő oldalak hatása a polgárookra/fogyasztókra, HL C 128. 2010.5.18., 69. o.

⁽²⁾ Az EGSZB véleménye a következő tárgyban: A gyermekeknek szóló közvetlen reklámokról, Lásd e Hivatalos Lap 6. oldalát.

1.9 Az EGSZB nem ellenzi köz-magán partnerségek létrehozását minőségi tartalmak kifejlesztésére, amennyiben a nem kormányzati szervezetek szabadsága és függetlensége nem sérül, és a partnerségeket a vállalkozások nem használják fel reklám céljára.

1.10 Ami a kiskorúak **bevonását** illeti **az új minőségi tartalmak létrehozásába**, az EGSZB pozitívan értékeli minden olyan tevékenységet, amely elősegíti a fiatalok kreativitását, azonban komoly fenntartásoknak ad hangot a támogatandó tevékenységek elsősorban kereskedelmi jellegű hozzáállásával kapcsolatban, ami háttérbe szorítja a védelmi intézkedéseket.

1.11 Az EGSZB osztja **az informatikai bűnözéssel** – ilyen például a pedofil pornográfia vagy a gyermekekkel szexuális céllal történő kapcsolatfelvétel („grooming”) – **kapcsolatos aggodalmat**, és üdvözlí az Európai Bizottság szándékát, hogy megerősíti a sürgősségi vonalakat és folytatja az olyan sikeres európai uniós programokat, mint a *Safer Internet*.

1.12 Az európai uniós jogszabályok szigorítása, valamint a szabályozó hatóságok figyelmének felelősségi köreikre történő felhívása révén meg kell erősíteni a **megelőző tevékenységeket az internet rosszhasznú használatának bizonyos**, a mobiltelefonokra és táblaszámítógépekre letölthető tartalmakkal (csengőhangok, alkalmazások) kapcsolatos **elemeivel kapcsolatban**.

1.13 A **személyes adatok védelme tekintetében** az EGSZB már számos véleményben kifejezte aggodalmait és kéréseit ezzel az érzékeny problémával⁽³⁾ kapcsolatban, és nagyobb szigorúságot kér nemcsak az európai uniós vállalkozásokkal, hanem az európai piac más szereplőivel szemben is.

1.14 Az EGSZB egyébiránt kiemeli, hogy a közleményből hiányzik minden hivatkozás és intézkedés **a gyermekek testi és lelki egészségére vonatkozó kockázatokkal, főként a függőségekkel kapcsolatban**. Az EGSZB azt szeretné, ha ez a fontos elem bekerülne a stratégiába, vagy új dokumentum tárgya lenne.

1.15 Az EGSZB végezetül arra kéri az Európai Bizottságot, hogy folyamatosan, széles körűen és alaposan kísérje figyelemmel a gyermekek és az internet kapcsolatát, mert ezek az adatok az alapvető előfeltételei mindenfajta, beavatkozással kapcsolatos döntésnek⁽⁴⁾.

2. A közlemény lényegi tartalma

2.1 Az Európai Unió Tanácsának a gyermekek digitális világban való védelméről szóló 2011. november 28-i következtetései szerint a gyermek számára megfelelőbb internet megvalósítása **politikák kombinációjának** végrehajtását feltételezi európai, nemzeti és ágazati szinten, olyan beavatkozásokkal, amelyek egy átfogó stratégiába illeszkednek, amely képes alapkövetelményeket meghatározni és elkerülni a széttöredezettséget.

⁽³⁾ Az EGSZB véleménye a következő tárgyban: *Általános adatvédelmi rendelet* HL C 229., 2012.7.31., 90. o.

⁽⁴⁾ Az Eurostat statisztikai 2009-ből valók, viszont az egyes országokban nemzeti szinten újabb keletű vizsgálatok is rendelkezésre állnak. Fontos az EU Kids Online vizsgálat, amelyet 2006 óta a Safer Internet program keretében végeznek el, és amely 2011–2014 között harmadik jelentését készíti 33 ország részvételével.

2.2 Az Európai Bizottságnak meggyőződése, hogy a jogi szabályozás használható lehetőség, azonban előnyben kell részesíteni a szereplők önszabályozását, a nevelést és az internet felelős használatát.

2.3 Az Európai Bizottság elemzésében azonosítja az ún. „jelenleg tapasztalt különbözőségeket és akadályokat”, amelyek véleménye szerint a piac széttöredezettségéből és arra való képtelenségéből erednek, hogy védelmi és minőségi tartalmat biztosító intézkedéseket fogadjon el az Európai Unióban, valamint a kockázatkezelés nehézségéből a bizalom megteremtése érdekében, illetve abból, hogy a gyermekek nem rendelkeznek elégséges kompetenciákkal és valódi „digitális hiányosságai” vannak.

2.4 A közlemény egy sor iránymutatást javasol, amelyek az Európai Bizottság, a tagállamok és az ágazat valamennyi szereplője tevékenységének alapjául kellene, hogy szolgáljanak, egy olyan összetett stratégia keretében, amely a következő **négy, egymást támogató fő „pillér”** köré szerveződik:

- **a gyermekeknek szóló minőségi online tartalom fejlesztésének ösztönzése,**
- **a tudatosságnövelő és felkészítő intézkedések fokozása,**
- **biztonságos online környezet teremtése a gyermekek számára,**
- **küzdelem a gyermekek szexuális zaklatása és kizsákmányolása ellen.**

2.5 A végkifejlet, vagyis a legfontosabb és leglátványosabb hatás, amelyet az Európai Bizottság szeretne elérni Európában, a tagállamokban, a szolgáltatók körében, illetve a tartalmak terén, egy „új rendszer” megteremtése a következő tíz tevékenység végrehajtása által:

- kreatív és oktatási célú online tartalmak előállítás
- a pozitív tapasztalatok gyarapítása
- digitális jártasság és médiaműveltség, a biztonságos internetezés iskolai oktatása
- tudatosságnövelő tevékenységek és a gyermekek részvételének fokozása
- egyszerű és hatékony felhasználói bejelentő eszközök
- életkornak megfelelő adatvédelmi beállítások
- a szülői felügyeleti eszközök szélesebb körű rendelkezésre bocsátása és megbízhatósága
- a tartalombesorolás használata (PEGI-rendszer)
- internetes reklám és a túlköltekezés ellenőrzése (csengőhangok stb.), online szerencsejátékok
- küzdelem a gyermekek szexuális zaklatása és kizsákmányolása ellen (online anyagok, nemzetközi együttműködés)

3. Általános észrevételek

a) Üdvözlendő szempontok

3.1 Az EGSZB nagy érdeklődéssel veszi tudomásul a közleményt, amelynek jogalapja lényegében a Lisszaboni Szerződés 3. cikkének (3) bekezdése, mely explicit módon megemlíti, hogy az Európai Uniónak elő kell mozdítania a gyermekek védelmét; erről egyébiránt az Európai Unió Alapjogi Chartája (24. cikk) is rendelkezik.

3.2 Ez a kötelezettség mindemellett szerepel az Európai Unió gyermekjogi ütemtervében⁽⁵⁾, (a 9. cselekvésben), amelynek célja a tagállamok és más érdekelt felek segítése a kockázatok megelőzésében, a gyermekek felelősségvállalásának, és az internethasználatban való részvételük növelésében, hogy maximálisan kihasználhassák az online technológiák adta lehetőségeket, továbbá az internetes zaklatás, a káros tartalmak megtekintése és az internetezés más kockázatai elleni küzdelem.

3.3 Értékelendő az internet pozitív megítélésén alapuló általános megközelítés, amely „a tudáshoz való hozzáférés, a kommunikáció, a készségfejlesztés, valamint a karrierkilátásaik és foglalkoztathatóságuk javítása terén kínáló lehetőségek” formájában jelenik meg⁽⁶⁾.

3.4 Az internet így nagy lehetőségeket tartogat, használata mindazonáltal bizonyos fokú jártasságot, tudatosságot igényel, valamint olyan információkat, melyek segítségével elkerülhető a nehézségek és a veszélyek. A „szörfözés a hálón” kifejező és jelentéssűrítő metafora, mivel az internetet természetes, fiziológiai és nem patológikus környezetnek tekinti, egy „tengernek”, amelyben meg kell tanulni mozogni ahhoz, hogy teljes mértékben kihasználhassunk annak minden lehetőségét és gazdagságát, viselkedési szabályok és a veszélyekre való odafigyelés mellett.

3.5 **Az EGSZB egyetért az Európai Bizottság azon döntésével, hogy saját maga kívánja koordinálni a nemzeti politikákat** egy olyan témában, amelynek kiterjedése folyamatosan nő egy változóban lévő társadalomban.

3.6 **Egy további fontos aspektus az új, magas szintű kompetenciák megteremtésének lehetősége** a biztonság, a tartalmak minősége és az új alkalmazások tekintetében.

3.7 Ez fontos döntés, mivel Európában a piac jelenleg még csak nehezen tud pénzügyi forrásokat fordítani a minőségi tartalom megteremtésére, és az európai piac nem elég nagy kiterjedésű a megfelelő befektetések ösztönzéséhez.

3.8 **Ezzel egyidejűleg választ kell adni az európai gyermekek körében gyakran megfigyelhető kompetenciahiányra**, akik bár „beleszülettek a digitális világba”, úgy vélik, hogy nem rendelkeznek a szükséges informatikai ismeretekkel ahhoz, hogy megfelelően képzettnek lépjenek be a munka világába.

3.9 Végül a közlemény megfelelő figyelmet érdemel, mivel olyan **stratégiát határoz meg**, amelyben mindenki szerepet

vállal ennek az **„új rendszernek”** a megteremtésében, amely alapvető lesz az elkövetkezendő évtizedekben.

b) Kritikai megjegyzések és hiányosságok

3.10 Az EGSZB-t mindazonáltal aggasztja a közlemény általános megközelítése, és hiányosságokat tapasztal bizonyos szempontokat illetően.

Már a közlemény első néhány megállapításából is **úgy tűnik, hogy nagyobb, de legalábbis ugyanakkora gondot fordít a kereskedelmi tevékenységek fejlesztésére**, mint egy olyan internet kialakítására, amely megfelelőbb a gyermekek számára és szavatolja maximális védelmüket.

3.11 Az Európai Bizottság egyébiránt őszintén kitér erre az 1.1. pontban, amelyben azt állítja: „A gyermekek igényeire való odafigyelés számos üzleti lehetőséget is teremt”. Ugyanez a helyzet a 1.2. pontban, amelynek témája a „jelenleg tapasztalt különbözőségek és akadályok”, melyek közül is a legfontosabbak a „széttöredezethez” és a „piac elégtelenségével” kapcsolatosak, és csak ezt követően van szó „a kockázatok kezeléséről a bizalom megszilárdítása érdekében”, illetve a gyermekek „készséghiányáról”.

3.12 Az EGSZB egyetért az Európai Bizottsággal, amikor az elismeri, hogy az utóbbi években hiányzott az egységes keret, és sajátos célkitűzésekkel rendelkező beavatkozásokat végeztek, amelyek bizonyos médiacsatornákra vagy technológiai platformokra fókuszáltak. Szükség volt tehát egy döntő fordulatra a kiterjedt, nemzetközi szinten versenyképes egységes digitális piac megteremtésében.

Ez utóbbi ponttal kapcsolatban az EGSZB már számos véleményben nyilatkozott, támogatva az Európai Bizottság intézkedéseit.

3.13 Azonban ennél is fontosabb volt és fontosabb jelenleg is **a védelem és a gyermekeknek nyújtott garanciák egységes keretének kialakítása**, olyan irányelvek, amelyeket minden érintett fél számára lehet javasolni, a tagállamoktól a felügyeleti hatóságokon és szerveken át a vállalkozásokig, iskolákig és családokig. A közlemény ebből a szempontból egy lehetőség elszalasztását jelenti.

3.14 Kétségek merültek fel **az önszabályozó rendszer hatékonyságával** kapcsolatban is. A gyermekek pszichológiai fejlődése szempontjából esetlegesen veszélyes, illetve aszociális vagy büntetendő internettartalmak megjelenésének megelőzésére és az ellenük való küzdelemre szolgáló eszközök (törvények, jogszabályok, ellenőrzések és önszabályozás) kiválasztásakor figyelembe kell venni a gyermekek életkorát, a környezetet, és az egyes eszközök hatékonyságát, ugyanis mindegyik hasznos és hatásos lehet⁽⁷⁾.

3.15 Az internet globális szinten működik, és könnyű oldalakat nyitni, illetve átirányítani olyan országokba, amelyekre nem vonatkozik az európai uniós jogalkotás. Az önszabályozás lehetne a beavatkozás leghasznosabb és leggyorsabb útja, amíg

⁽⁵⁾ COM(2011) 60 final, 2011. február 15., az EGSZB véleménye.

⁽⁶⁾ Az EU e-készségekre irányuló stratégiájának kiemelt célkitűzései: „E-készségek a 21. századra”, COM(2007) 496.

⁽⁷⁾ Az EGSZB véleménye a következő tárgyban: A proaktív jogalkotásra irányuló megközelítés – újabb lépés a jobb közösségi szintű szabályozás felé, HL C 175, 2009.7.28. 26. o.

nincs nemzetközi szintű megállapodás. Ez lehet ideiglenes választás, amíg nincs megfelelő szabályozás. Mindazonáltal nem kétséges, hogy gyakran csapdát rejt magában, és ugyanazok a vállalkozások szegik meg, amelyek elfogadták, így célszerű lenne megerősíteni rendszeres nyomon követés és szankciók segítségével, amelyek a nemzeti szabályozási hatóságok hatáskörében lehetnének.

3.16 Az EGSZB-nek emiatt határozott meggyőződése, hogy a **legfontosabb kérdésekben**, amilyen a személyes adatok kezelése, a magánélet védelme és az illegális pedofil pornográfiai tartalmak elleni küzdelem, **pontos és szigorú szabályokat** kell elfogadni megfelelő szankciókkal, amelyek akár az oldalak megszüntetéséig vagy az engedélyek visszavonásáig terjednek.

3.17 Különös figyelmet kellene fordítani az **online reklámokra**. Az Európai Bizottság (a 2.3.4. pontban) azt is elismeri, hogy „a gyerekek, különösen a kisebbek még nem rendelkeznek a reklámüzenetek kritikus kezelésének képességével”, olyan példákat említve, mint az internetes vásárlás, a szerencsejátékok, a csengőhangok; „mindez komoly költségekkel járhat”. Ezután azonban csak általános kötelezettségeket határoz meg az EU-s szabályok betartásának fokozott ellenőrzésére, az önszabályozásra vonatkozó normák hatékonyságának értékelésére és a fogsztóvédelmi menetrend megszilárdítására.

Az EGSZB homályosnak és elégtelennek tartja ezt a stratégiát, és konkrétabb, valamint kötelezőbb érvényű követelményeket szorgalmaz az ágazat minden szereplőjével szemben.

3.18 E ponttal kapcsolatban az EGSZB ezenkívül kiemeli, hogy hiányzik mindenfajta hivatkozás az élelmiszerreklámokra, amelyek súlyos aggodalmakra adnak okot az elhízás és az étkezési zavarok tekintetében.

4. Részletes megjegyzések

a) Minőségi tartalmak, készségek és iskola

4.1 Az EGSZB egyetért azzal a megállapítással, hogy az iskolákban hiányoznak a megfelelő internetes didaktikai források, és nem ellenzi köz-magán partnerségek létrehozását a szülők, oktatók, valamint a kiskorúak és jogaik védelmével foglalkozó nem kormányzati szervek részvételével, azzal a feltétellel, hogy a nem kormányzati szervek szabadsága és függetlensége nem sérül, és a vállalkozások nem használják ezeket reklám céljára.

4.1.1 Fontos a legszélesebb körben tájékoztatást nyújtani a számos országban folyó kísérletekről, amilyen például a tankönyvek interaktív létrehozása „wiki” módszer⁽⁸⁾ segítségével, a virtuális iskolaközösségek létrehozása, amelyek tapasztalatokat cserélnek, internetes önképző modulok rendelkezésre bocsátása távoktatás céljából.

4.1.2 Ami a gyermekek bevonását illeti az új minőségi tartalmak létrehozásába, az EGSZB pozitívan értékeli minden olyan tevékenységet, amely elősegíti a fiatalok kreativitását, mivel tudatában van annak, hogy az elmúlt évek legnagyobb innovációi – mint a Google, a Facebook, vagy az Apple több

alkalmazása – nekik köszönhető. Az EGSZB azonban aggodalmát fejezi ki a támogatandó tevékenységek – a stratégia több pontjában többé-kevésbé egyértelműen kifejtett – elsősorban kereskedelmi jellegével kapcsolatban, ami háttérbe szorítja a védelmi intézkedéseket.

4.1.3 A kiskorúaknak szóló színvonalas didaktikai és interaktív tartalmak kialakításához kívánatos lenne magas szintű szakértői csoportok (fejlesztépszichológusok, pedagógusok stb.) bevonása azzal a céllal, hogy az egyes korosztályoknak és az elérhető fejlődési folyamatoknak megfelelőbb anyagokat javasoljanak, rövid publikációkat készítsenek az oktatók és szülők számára, hozzájáruljanak az oldalak és a videojátékok életkoronként történő osztályozásához, együttműködjenek az ösztönző és minőségi tartalmakat kínáló portálok elkészítésében.

4.1.4 Az ezen tartalmak megvalósításához szükséges erőfeszítéseket uniós szintű mechanizmusokkal, illetve nemzeti szintű adókedvezményekkel lehetne támogatni. Kívánatos lenne európai program kidolgozása is a minőségi tartalmak és alkalmazások vonatkozásában, amellyel mindenképp a fiatalok kezdeményezéseinek létrejöttét lehetne támogatni, akik az internet területén az innováció főszereplői.

4.1.5 Az EGSZB megragadja az alkalmat, hogy arra kérje az Európai Bizottságot, hogy kifejezetten nekik kidolgozott tartalmak által javítsa a fiatalokkal az „Európa” portálon folytatott közvetlen kommunikációját, főként az internet kockázataival kapcsolatban.

b) A felnőttek digitális műveltsége

4.2 Egy átmenetinek nevezhető helyzetben, amelyben egyidejűleg vannak jelen a digitális világba beleszületett generációk, valamint azok, akik csak részben tértek át a média passzív használatáról (TV, sajtó, mozi) annak aktív használatára, azonban rájuk hárul az a felelősség, hogy a kiskorúakat megvédjék az esetleges veszélyektől, a legjobb megoldás a felnőttek digitális jártasságának fejlesztése, főként azoké, akik a kiskorúak nevelésével foglalkoznak az iskolában, a családban vagy az egyesületekben. El kell kerülni annak kockázatát, hogy gyermekeink „digitális árvák” legyenek, olyan felnőttek nélkül, akik képesek irányt mutatni nekik, és segíteni őket abban, hogy meg tudják hozni saját döntéseiket.

4.2.1 Az Európai Bizottság programja pontosabb lehetne ezzel kapcsolatban, valamint akkor is, amikor az internetet mint a kreativitás és a tanulás fejlesztését elősegítő eszközt tárgyalja. A két szempontot együttesen kellene szemlélni a szülők pozitív magatartásának ösztönzése érdekében⁽⁹⁾.

c) Jogellenes és megtévesztő tartalmak

4.3 A kockázatok megelőzése, valamint az internet, mint a gyermekek fejlesztésére szolgáló eszköz ösztönzése egy és ugyanazon folyamat két elválaszthatatlan szempontja, amelyeknek

⁽⁸⁾ A Wikipédia ingyenes webenciklopédia szerkesztési elveinek megfelelően, amely több ezer önkéntes szakember együttműködésének gyümölcse.

⁽⁹⁾ Az EGSZB véleménye a következő tárgyban: A digitális jártasság és a digitális készségek fejlesztése, valamint a digitális társadalmi befogadás javítása, HL C 318, 2011.10.29., 9. o.

célja, hogy kiegyensúlyozott megelőzést tegyen lehetővé. Fontos, hogy megfelelő egyensúlyt érjünk el a gyermek ösztönös kíváncsisága és a korlátozások mértéke között, amelyek késleltethetik vagy torzíthatják az érettség és az autonómia felé vezető utat.

4.3.1 Az informatikai bűncselekmények, például a pedofil pornográfia vagy a gyermekekkel szexuális céllal történő kapcsolatfelvétel („grooming”) megelőzése, vagy az informatikai zaklatás elleni küzdelem a szülők részéről feltételezi, hogy észreveszik a problémákra utaló jeleket. Ennek érdekében szükségesnek tűnik szakemberek – viselkedépszichológusok, gyermek neuropszichológusok, gyermekorvosok, tanácsadással foglalkozó pszichológusok, általános orvosok – bevonása, a szülőknek és nevelőknek szóló tananyagok és információk anyagok kidolgozása céljából.

4.3.2 Emellett vizsgálni lehetne egy olyan technikai megoldás lehetőségét, ami lehetővé tenné egy ösztönösen megérthető grafikai szimbólum beépítését valamennyi keresőprogramba, amelyet megfelelő reklám keretében népszerűsíteni kell, és amely „vészhívó funkcióval” rendelkezik, vagyis valós időben továbbítja a gyanús linket az illetékes bűnüldöző hatósághoz.

4.3.3 Meg kell erősíteni a megelőző tevékenységeket az internet rosszhasznemű használatának bizonyos kiemelt szempontjaival kapcsolatban, melynek áldozatai elsősorban a gyermekek. Ez elsősorban a mobiltelefonokra és táblaszámítógépekre letölthető tartalmakra (csengőhangok, alkalmazások) vonatkozik. Esetükben szükséges a közösségi jogszabályok megszigorítása, valamint az illetékes hatóságok figyelmének felhívása felelősségi köreikre.

Az EGSZB osztja az Európai Bizottság azzal kapcsolatos elkötelezettségét (2.3.4. pont), „hogy a gyermekeknek szóló weboldalakon szereplő hirdetésekre vonatkozó normák az audiovizuális szolgáltatások esetében előírtakéhoz hasonló védelmi szintet biztosítsanak” a gyermekek számára.

4.3.4 Különleges figyelmet kell fordítani a megelőző és az informatikai biztonságot felügyelő szoftverek (szűrők, vírusölők, szülői ellenőrző programok stb.) árára. El kell kerülni, hogy „kockázati szakadék” keletkezzen, azaz, hogy a software magas ára miatt a kevésbé tehetősebb gyermekek, családok és iskolák jobban ki legyenek téve az informatikai veszélyeknek.

4.4 Elengedhetetlen és központi jelentőségű azonban – az ellenintézkedéseknél is fontosabb – a családi és az iskolai nevelés általi megelőzés. Javítani kell az oktatók képzését, kiegészítve tantervüket az internettel kapcsolatos ismeretekkel is. Ezenkívül hasznosnak bizonyulhat, ha az iskolákban bizonyos viselkedési szabályokat alakítanak ki a mobiltelefonok és a *szociális hálózatok* használata kapcsán, a gyermekek, az oktatók és a családok által is elfogadott szabályok segítségével.

d) A személyes adatok védelme

4.5 A személyes adatok védelmét tekintve az EGSZB az elmúlt években számos véleményben ismertette aggodalmait és kéréseit. Úgy véli, hogy nagyobb szigorúságra van szükség nemcsak az EU-s vállalkozások, hanem az európai piac már szereplői tekintetében is. A szociális hálózatokkal kapcsolatban különösen a Google és a Facebook látszólag egyszerűsítő lépései ellen kell fellépni, amelyek a valóságban minden jel szerint szabad kezet adnak a felhasználók profiljában szereplő személyes adatok kereskedelmi felhasználására. Ebben az esetben, amennyiben fiatalokról van szó, még nagyobb körültekintéssel kell eljárni⁽¹⁰⁾.

e) Egészség és függőség

4.6 A közleményből mindenfajta hivatkozás vagy intézkedés hiányzik a sok időt internetes szörfözéssel vagy számítógépes alapú játékokkal töltő gyermekek testi és lelki egészségével összefüggő kockázatokról: az izomzat, a csontozat és a tartás károsodásaival, a látáskárosodásokkal, a túlsúllyal, pszichológiai függőséggel⁽¹¹⁾, az elszigetelődésre való hajlammal és a valóságból való meneküléssel kapcsolatban.

Ezzel a ponttal kapcsolatban kívánatos lenne a tevékenységek integrálása vagy egy ad hoc dokumentum kiadása és folyamatos nyomon követés. A jelenleg rendelkezésre álló európai statisztikák kissé elavultak, miközben a jelenség folyamatosan és gyorsan fejlődik.

Kelt Brüsszelben, 2012. szeptember 18-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Staffan NILSSON

⁽¹⁰⁾ Az EGSZB véleménye a következő tárgyban: *Általános adatvédelmi rendelet* HL C 229., 2012.7.31., 90. o.. Az EGSZB véleménye a következő tárgyban: *A szociális hálózatok felelős használata* (a HL-ban még nem jelent meg).

⁽¹¹⁾ Az Internet-függőséggel kapcsolatban már 1995 óta készülnek tanulmányok, amikor dr. Kimberley Young az Egyesült Államokban létrehozta az első Internet-függőségi központot (www.netaddiction.com). Az utóbbi években fontos felméréseket végeztek Németországban, Olaszországban, a Cseh Köztársaságban.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre a belső piacon történő elektronikus tranzakciókhoz kapcsolódó elektronikus azonosításról és megbízható szolgáltatásokról

(COM(2012) 238 final)

(2012/C 351/16)

Előadó: **Thomas McDONOGH**

2012. június 15-én, illetve június 25-én az Európai Unió Tanácsa és az Európai Parlament úgy határozott, hogy az Európai Unió működéséről szóló szerződés 114. és 304. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

Javaslat európai parlamenti és tanácsi a belső piacon történő elektronikus tranzakciókhoz kapcsolódó elektronikus azonosításról és megbízható szolgáltatásokról

COM(2012) 238 final.

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Közlekedés, energia, infrastruktúra és információs társadalom” szekció 2012. szeptember 6-án elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2012. szeptember 18–19-én tartott, 483. plenáris ülésén (a szeptember 18-i ülésnapon) 144 szavazattal 1 ellenében, 8 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Az EGSZB üdvözli a belső piacon történő elektronikus tranzakciókhoz kapcsolódó elektronikus azonosításról és megbízható szolgáltatásokról szóló európai parlamenti és tanácsi rendeletre irányuló javaslatot, amelynek célja az, hogy megerősítse az uniós egységes piacot azáltal, hogy egyszerűbbé teszi a biztonságos és akadálymentes, határokon átnyúló elektronikus tranzakciókat, és növeli a beléjük vetett bizalmat.

1.2 Az EGSZB határozottan támogatja az egységes piac fejlődését, és úgy véli, hogy a rendeletnek köszönhetően az Európai Unión belül hatékonyabbá válnak az online magán- és közszolgáltatások, az elektronikus üzletvitel és az elektronikus kereskedelem, aminek a más tagállamban dolgozó vagy tanuló uniós polgárok, valamint a határokon átnyúló tevékenységeket kialakító kkv-k látják hasznát.

1.3 Az EGSZB örömmel látja, hogy a rendelet technológiasemleges és innovációkra nyitott megközelítést javasol.

1.4 Úgy véli azonban, hogy az Európai Bizottságnak többre kellett volna törekednie ezzel a rendelettel, meghatározott szolgáltatások tekintetében előmozdítva egy *de facto* és egy *de jure* európai elektronikus személyazonosító (eID) létrehozását.

1.5 Jóllehet elismeri, hogy a személyazonosítók szabályozása a tagállamok hatásköre, és hogy a szubszidiaritás és az arányosság elvét tiszteletben kell tartani, az EGSZB azt ajánlja, hogy az Európai Bizottság vizsgálja meg, hogyan lehetne bevezetni egy olyan szabványos uniós e-személyazonosítót, amelyet minden polgár önkéntes alapon kérve nyújthat. A minden uniós polgár számára hozzáférhető európai e-személyazonosító rendszer megkönnyítené az áruk és szolgáltatások valódi egységes

piacának megvalósulását, jelentős társadalmi és szolgáltatási előnyöket nyújtva, például magasabb szintű csalás elleni védelmet biztosítva, jobb bizalmi légkört alakítva ki a gazdasági szereplők körében, csökkentve a szolgáltatásnyújtás költségeit és színvonalasabbá téve a polgároknak nyújtott szolgáltatásokat és védelmet.

1.6 Az EGSZB azt javasolja, hogy az Európai Bizottság az Európai Szabványügyi Bizottság (CEN) által kialakított szabványok mintájára dolgozza ki az uniós e-személyazonosító szabványát. Az uniós eID-szabvány meghatározná az európai uniós e-személyazonosító paramétereit, hangsúlyt helyezve a különféle tagállami e-személyazonosító-rendszerek harmonizálására, illetve modellt nyújtva olyan országok számára, ahol még nincs ilyen rendszer.

1.7 EGSZB azt ajánlja, hogy az Európai Bizottság vizsgálja meg, hogy egy minden polgár által önkéntes alapon kérvényezhető uniós e-személyazonosító bevezetését lehetne-e azzal kezdeni, hogy létrehoznak egy alapszabványt meghatározott e-kereskedelmi fogyasztói tranzakcióknál alkalmazható, az Unió által hitelesített e-személyazonosító kibocsátására.

1.8 Mivel jelenleg egyetlen tagállamban sincs jól kialakított e-azonosító rendszer vállalkozások (jogi személyek) számára, az EGSZB azt ajánlja, hogy az Európai Bizottságnak a szubszidiaritás és az arányosság elvét tiszteletben tartva szorgalmaznia kellene egy önkéntes európai e-azonosító rendszer mielőbbi bevezetését jogi személyek számára, amely valamennyi uniós vállalkozásra alkalmazható, meghatározott paramétereket tartalmazna.

1.9 Az EGSZB üdvözli a rendeletjavaslatnak a weboldalak hitelesítésére vonatkozó rendelkezéseit. Az EGSZB megítélése

szerint ezek mielőbbi végrehajtása megkönnyítené a fogyasztók és a vállalkozások közti erős bizalmi légkör kialakulását, amely alapvetően fontos a digitalizált egységes piac szempontjából.

1.10 Az EGSZB ismét arra kéri az Európai Bizottságot, hogy hozza előre a vállalkozásoknak adható európai megbízhatósági jelzés bevezetésére vonatkozó javaslatok kidolgozását. Amint azt az EGSZB már korábbi véleményeiben is kifejtette, egy európai vállalkozói megbízhatósági jelzés jelentősen megnövelné a fogyasztók határokon átnyúló internetes kereskedelemben vetett bizalmát.

1.11 Az EGSZB örömmel fogadja, hogy a javasolt rendelet figyelembe veszi az EGSZB számos véleményét, amelyekben kérte az e-személyazonosítás, az elektronikus aláírások és a megbízható szolgáltatások határokon átnyúló összehangolását, illetve helyt adott az EGSZB által a polgárok adatvédelemhez és biztonsághoz való jogainak az internethasználat során történő garantálásával kapcsolatosan megfogalmazott aggályoknak ⁽¹⁾ is. Az EGSZB örömmel fogadja azt is, hogy a rendelettervezet leszögezi, hogy a tagállamok felelősek részt vevő rendszereikért.

1.12 Az EGSZB megjegyzi, hogy a rendelet tekintetbe veszi a STORK projektek ⁽²⁾ műszaki szabványosítási és folyamatfejlesztési munkáját, amelynek célja az európai e-személyazonosítási interoperabilitási platform felállítása, valamint az elektronikus aláírások és az azokhoz kapcsolódó online megbízható szolgáltatások határokon átnyúló belső piacát létrehozó gyakorlati rendszer kialakítása. Az EGSZB azt ajánlja, hogy az Európai Bizottság segítse ezeket a létfontosságú erőfeszítéseket, és minden szükséges támogatást adjon meg a munka felgyorsításához.

1.13 Az EGSZB azt ajánlja, hogy a javasolt rendelet hatályba lépését a polgárokat célzó tájékoztató kampány kísérje, amely elmagyarázza, hogy a határokon átnyúló e-személyazonosítási és elektronikus aláírási rendszerek miként működnek a gyakorlatban, és eloszlatja az esetleges biztonsági és adatvédelmi aggályokat.

1.14 A digitális társadalom fejlődésére és az interneten elérhető alapvető közszolgáltatások számának növekedésére való tekintettel az EGSZB hangsúlyozza, hogy az Európai Bizottságnak mindenképpen fenn kell tartania a digitális befogadás Unió-szerte történő felgyorsítására irányuló stratégiák célzott támogatását.

1.15 Az EGSZB arra kéri az Európai Bizottságot, hogy újfént vizsgálja meg a rendelet azon részeit, ahol az a felhatalmazáson alapuló jogi aktusok eszközához folyamodik, és adjon magyarázatot az EGSZB-nek arról, hogy e hatáskör alkalmazása miért elengedhetetlen a vonatkozó cikkek végrehajtásához.

⁽¹⁾ HL C 97., 2007.4.28., 27–32. o.
HL C 228., 2009.9.22., 66–68. o.
HL C 44., 2011.2.11., 178–181. o.
HL C 54., 2011.2.19., 58–64. o.
HL C 318., 2011.10.29., 105–108.
HL C 229., 2012.7.31., 1–6. o.

⁽²⁾ www.eid-stork.eu/.

2. Háttér

2.1 Az elektronikus aláírásokról szóló irányelv már több mint 12 éve hatályban van. Vannak hiányosságai – például nem határozza meg a szolgáltatók nemzeti felügyeletére vonatkozó kötelezettséget, ami hátráltatja a határokon átnyúló elektronikus aláírásokat –, és számos új technológiára nem terjed ki.

2.2 Az EU minden országa rendelkezik az elektronikus aláírásokat szabályozó jogi kerettel, ezek azonban eltérőek, ami gyakorlatilag lehetetlenné teszi a határokon átnyúló elektronikus tranzakciókat. Ugyanez igaz az olyan megbízható szolgáltatásokra, mint az időbélyegzők, az elektronikus bélyegzők és az elektronikus kézbesítés, illetve a weboldal-hitelesítés, amelyek terén hiányzik az európai interoperabilitás. A rendelet ezért közös szabályokat és gyakorlatokat javasol az ilyen szolgáltatások számára.

2.3 A rendelettervezet három fő eleme:

- i. Felváltja az elektronikus aláírásokról szóló hatályos irányelvet, javítva az elektronikus aláírások jogi keretét. Lehetővé teszi például a mobiltelefonnal történő „aláírást”, fokozottabb elszámoltathatóságot követel meg a biztonság terén, illetve egyértelmű és szigorúbb szabályokat határoz meg az elektronikus aláírás és a hozzá kapcsolódó szolgáltatások felügyeletét illetően.
- ii. Azáltal, hogy előírja a különféle nemzeti e-személyazonosítási rendszerek kölcsönös elismerését (harmonizáció vagy centralizáció útján), a rendelet bővíti azok kapacitásait – azaz a jelenlegi e-személyazonosító felhasználási lehetőségeit –, hiszen az EU-n belül mindenhol használhatóvá teszi azokat.
- iii. Más megbízható szolgáltatások először szerepelnek a rendeletben, ami azt jelenti, hogy egyértelműbb lesz a jogi keret, és több biztosíték lesz az elektronikus bélyegzőkkel, az időbélyegzőkkel, az elektronikus dokumentumokkal, az elektronikus kézbesítéssel, illetve a weboldal-hitelesítéssel kapcsolatos szolgáltatókat ellenőrző szigorúbb felügyeleti szerveknek köszönhetően.

2.4 A javasolt rendelet azonban:

- nem kötelezi az EU-tagállamokat nemzeti személyazonosítók, elektronikus személyi igazolványok vagy más e-személyazonosítási megoldások bevezetésére, a polgárokat pedig azok beszerzésére;
- nem vezet be európai e-személyazonosítót vagy bármilyen más európai adatbázist;
- nem teszi lehetővé vagy kötelezővé személyes adatok másokkal való megosztását.

2.5 Az e-személyazonosítók fokozottabb használata várhatóan többek között az alábbi szolgáltatásokra lesz a legjelentősebb pozitív hatással: online adózás, tanfolyamok és más szociális szolgáltatások, elektronikus közbeszerzés és e-egészségügy.

2.6 A STORK projektekkel, melyekben az átjárhatósági rendszerek fejlesztésén dolgozó 17 tagállam vett részt, az Európai Bizottság és az EU-tagállamok bebizonyították, hogy az elektronikus személyazonosítók határokon átnyúló kölcsönös elismerése működőképes.

2.7 A rendelettervezet az utolsó az egységes piaci intézkedéscsomagban ⁽³⁾ javasolt 12 legfontosabb intézkedés közül az utolsó, és a 2011–2015 időszakra szóló európai elektronikus kormányzati cselekvési tervben, ⁽⁴⁾ az EU stabilitási és növekedési menetrendjében, ⁽⁵⁾ valamint az európai digitális menetrendben ⁽⁶⁾ kiemelt javaslatok között is szerepel.

3. Általános megjegyzések

3.1 Az európai digitális menetrend végrehajtása, az európai polgárok jóléte és az uniós vállalkozások, különösképpen a 21 millió kkv sikere szempontjából létfontosságú egy teljes mértékben integrált digitalizált egységes piac kialakítása. Ma 13 millió polgár dolgozik másik uniós tagállamban, és 150 millióra tehető az interneten vásárlók köre; ugyanakkor az internetes vásárlóknak csak 20 %-a szerzi be másik tagállamból a kívánt árukat és szolgáltatásokat. Harmonizált és interoperábilis, egész Unióra kiterjedő e-személyazonosító, elektronikus aláírás és megbízható szolgáltatások (köztük a weboldal-hitelesítés, az időbélyegzők és az elektronikus bélyegzők) létrehozása elengedhetetlen a digitalizált egységes piac fejlődésének előmozdításához.

3.2 Alapvetően fontos, hogy támogassuk az e-közbeszerzés fejlődését, illetve hogy javítsuk a hatékonyságot, az átláthatóságot és a versenyt. Az e-közbeszerzés jelenlegi térnyerése lassú, az uniós közbeszerzési eljárásoknak nem több, mint 5 %-a teszi lehetővé az elektronikus feldolgozást.

3.3 Sajnálatos, hogy az e-személyazonosító kártyák európai rendszerének hiányában számos egymástól eltérő nemzeti rendszer épült ki. Az EGSZB elismeri, hogy az Európai Bizottság által a tárgyalt rendelettervezetben javasolt politika, azaz a teljesen integrált digitalizált egységes piac 2015-ig történő létrejöttének elősegítése ⁽⁷⁾ a különféle bejelentett tagállami e-azonosító-rendszerek kölcsönös jogi elismerését és a bejelentett rendszerek tényleges műszaki átjárhatóságát célozza.

3.4 Az EGSZB megjegyzi, hogy az elektronikus aláírásokról szóló irányelv ⁽⁸⁾ épülő rendelet megalkotása során az Európai Bizottság fejlesztési célú megközelítést alkalmazott, azt biztosítandó, hogy a lakosság és a vállalkozások használhassák saját nemzeti e-személyazonosító eszközeiket a más, e-személyazonosító rendszerekkel rendelkező tagállamok közszolgáltatásaihoz való hozzáférés érdekében.

3.5 Az EGSZB azonban úgy véli, hogy az Uniónak szabványosított, minden polgár és vállalkozás számára hozzáférhető európai e-személyazonosítási rendszerre van szüksége, és sajnálja, hogy a rendelet nem próbálja sürgetni a közös európai e-személyazonosító kidolgozását. Jóllehet a rendelet majd

előírja, hogy minden tagállamnak el kell fogadnia minden, a rendelkezésnek megfelelően bejelentett tagállami e-személyazonosító rendszert, azt is lehetővé teszi, hogy az egyes országok eldöntsék, bejelentik-e saját rendszerüket, és tiszteletben tartja azt is, ha egy tagállam úgy dönt, nem alakít ki ilyen rendszert.

3.6 Bár a javasolt rendelet tiszteletben tartja a nemzeti szuverenitást, és nem teszi kötelezővé az EU összes állampolgára számára az európai e-személyazonosítót, az univerzális e-személyazonosítási rendszer előnyei figyelemre méltóak. Idővel azok a polgárok, akik nem rendelkeznek e-személyazonosítóval, hátrányokkal szembesülnek majd. Az egyenlő esélyek érdekében minden polgárnak szüksége lesz egy olyan e-személyazonosítóra, amelyet az egész Unióban határookra tekintet nélkül használhat.

3.7 Interoperabilitási rendszerek Unió-szerte történő bevezetése elengedhetetlen az e-személyazonosítótól függő elektronikus tranzakciók és a megbízható szolgáltatások zökkenőmentes lebonyolításához, és még sok a tennivaló a teljes körű európai e-személyazonosítási interoperabilitási platform kiépítése kapcsán.

3.8 Egy egész Európára kiterjedő tájékoztató programra van szükség ahhoz, hogy megtanítsuk a polgároknak az e-személyazonosító, az elektronikus aláírások és a megbízható szolgáltatások használatát, hogy képesek legyenek megfelelően garantálni személyes adataik online védelmét és biztonságosságát. A figyelemfelkeltő és tájékoztató kampányt úgy kell lebonyolítani, hogy a különféle szintű információigénnyel és digitális jártassággal rendelkező polgárokat mind meg tudja szólítani.

3.9 Sokaknak vannak személyiségi jogi és biztonsági aggályaik a digitális szolgáltatások révén végrehajtandó üzleti tranzakciók kapcsán. Ezek az aggályok hangsúlyosabbak akkor, ha a polgárok nem értik az érintett szolgáltatások nyújtásához használt technológiát, és ez fölösleges félelmet és ellenállást kelt bennük. Az állami testületek és tagállamok részéről több erőfeszítésre van szükség annak érdekében, hogy elmagyarázzák, miként garantálja az e-személyazonosító és az elektronikus aláírások bejelentett technológiájának használata a biztonságot és a személyes adatok védelmét. Ennek kapcsán az EGSZB megjegyzi, hogy a megbízható szolgáltatásokkal kapcsolatban javasolt rendszert úgy alakították ki, hogy elkerüljék a szükségtelen adatok nyilvánossá tételét és cseréjét, illetve az információ központosítását.

3.10 Az EGSZB korábbi véleményeiben arra kérte az Európai Bizottságot, hogy hozza előre az online működő vállalkozásokra vonatkozó uniós tanúsítási rendszer, az európai megbízhatósági jelzés bevezetésére vonatkozó javaslatok kidolgozását. Az európai megbízhatósági jelzés garanciát nyújtana arra, hogy a vállalkozás teljes mértékben megfelel az európai jogszabályoknak, és hogy a fogyasztók jogai védelmet élveznek. Egy ilyen rendszer növelné a fogyasztók internetes kereskedelemben vetett bizalmát.

3.11 Az EGSZB úgy véli, hogy mivel Európában egyre sűrűbb a digitális behálózottság, egyre többen használnak e-személyazonosítót és megbízható szolgáltatásokat, alapvető, hogy a polgárok hozzáférhessenek azokhoz a technológiákhoz és készségekhez, melyek segítségével egyenlő esélyek mellett

⁽³⁾ COM(2011) 206 final.

⁽⁴⁾ COM(2010) 743 final.

⁽⁵⁾ COM(2011) 669 final.

⁽⁶⁾ COM(2010) 245 final.

⁽⁷⁾ EUCO 2/1/11, valamint EUCO 52/1/11.

⁽⁸⁾ 1999/93/EK irányelv.

profitálhatnak a digitális forradalomból. A digitális befogadás még mindig nagy probléma az Unió számára, ahol a lakosság egynekede még soha nem használta a világhálót; továbbra is a kor, a nem és az oktatás kérdése jelenti a fő kihívást.

4. Részletes megjegyzések

4.1 Az EGSZB azt ajánlja, hogy az Európai Bizottság vizsgálja meg, miként lehetne szubszidiaritás elvének tiszteletben tartása mellett bevezetni egy minden polgár számára elérhető uniós e-személyazonosító kártyát. Ennek egyik módja az lehetne, ha meghatároznának egy sor olyan állandó paramétert, amelyeket a nemzeti e-személyazonosító rendszereknek tartalmazniuk kell ahhoz, hogy uniós e-személyazonosító rendszernek minősülhessenek. Bevezethetnének továbbá egy Unió által hitelesített e-személyazonosítót egy adott szolgáltatási körre vonatkozóan. Így a polgárok önként kérelmezhetnék az uniós azonosítót, amelyet akkor használnának, ha tagállami rendszer nem létezik.

4.2 Az EGSZB arra kéri az Európai Bizottságot, hogy fontolja meg egy uniós e-személyazonosító oly módon történő bevezetését, hogy létrehoznak egy alaprendszert, amely korlátozott Unió által hitelesített e-személyazonosítót ad az internetes e-kereskedelmi fogyasztói tranzakciókhoz. Az európai e-személyazonosító hitelesítését központilag végezné egy uniós hatóság, amely a fogyasztók és a kereskedők számára biztosítaná a szükséges magas szintű megbízhatóságot és biztonságot.

4.3 Mivel jelenleg egyik tagállamban sincs megfelelően fejlett nemzeti e-személyazonosító rendszer vállalkozások (jogi személyek) számára, az EGSZB azt ajánlja, hogy az Európai Bizottság ragadja meg az alkalmat, és szorgalmazza a jogi személyek uniós e-személyazonosítójának mielőbbi bevezetését. Egy ilyen rendszer megtervezésekor természetesen tiszteletben kell tartani a szubszidiaritás és az arányosság elvét. Ha nem halogatja a fellépést, az EU elkerülheti az egyetemes európai e-azonosító kártya hiányában a polgárok számára létrehozott nemzeti e-személyazonosító rendszerek garmadája által okozott harmonizációs problémákat. Ezenkívül a jogi személyekre vonatkozó európai e-azonosító bevezetése közvetlen üzleti haszonnal járna az 21 millió európai kkv számára, akik így bővíthetnék határokon átnyúló tevékenységeiket.

4.4 Az EGSZB megjegyzi, hogy a rendelettervezet 42 cikkéből 16 felhatalmazza az Európai Bizottságot felhatalmazáson alapuló jogi aktusok elfogadására.⁽⁹⁾ Jóllehet tisztában van azzal, hogy a felhatalmazáson alapuló aktusok szükségesek a rendelet egyes technikai elemeinek könnyebb végrehajtásához és nagyobb mozgásteret adnak ehhez az Európai Bizottságnak, az EGSZB-t aggasztja e hatáskörök ilyen széles körű alkalmazása. Az EGSZB attól tart, hogy a felhatalmazáson alapuló jogi aktusokkal kapcsolatos biztosítékok⁽¹⁰⁾ esetleg nem lesznek megfelelőek annak garantálására, hogy a Tanács és az Európai Parlament tényleges kontrollal rendelkezzen afelett, hogy az Európai Bizottság hogyan gyakorolja ezeket a hatásköröket, ami kihat a rendszer jogbiztonságára és kiszámíthatóságára.

Kelt Brüsszelben, 2012. szeptember 18-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Staffan NILSSON

⁽⁹⁾ Az Európai Unió működéséről szóló szerződés 290. cikke.

⁽¹⁰⁾ A Lisszaboni Szerződés 290. cikkében, valamint az EUMSZ 290. cikkének működése tekintetében az Európai Parlament, a Tanács és a Bizottság között létrejött közös megállapodásban foglalt biztosítékok.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak és az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak – Kereskedelem, növekedés és fejlődés – A leginkább rászoruló országokra szabott kereskedelmi és beruházási politika kialakítása

(COM(2012) 22 final)

(2012/C 351/17)

Előadó: **Evelyne PICHENOT**

2012. január 27-én az Európai Bizottság úgy határozott, hogy az Európai Unió működéséről szóló szerződés 304. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

Kereskedelem, növekedés és fejlődés – A leginkább rászoruló országokra szabott kereskedelmi és beruházási politika kialakítása

COM(2012) 22 final.

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Külkapcsolatok” szekció 2012. szeptember 5-én elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság a 2012. szeptember 18–19-én tartott, 483. plenáris ülésén (a szeptember 18-i ülésnapon) 127 szavazattal 1 ellenében, 6 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Háttér

Az Európai Bizottság *A leginkább rászoruló országokra szabott kereskedelmi és beruházási politika kialakítása* című, 2012. évi közleményében ⁽¹⁾ az elmúlt évtized határozott, a kereskedelem és a fejlesztés összekapcsolását célzó politikáját értékelve szerény sikerekről számol be a mai, mélyreható változások jellemezte világban. Napjainkban a világkereskedelemnek több mint 50 %-át a fejlődő országok bonyolítják. A déli félteke országai közötti kereskedelem komoly fejlődési potenciált ígér a következő évekre. Maguk a kereskedelmi korlátok is megváltoztak: előtérbe kerültek az olyan nem vámjellegű korlátok, amelyek jelentősen hátráltatják a fejlődő országok exporttevékenységét.

Az EGSZB mindezt figyelembe véve hangsúlyozza annak fontosságát, hogy a fejlődő országoknak jobban meg kell találniuk a helyüket a regionális és nemzetközi kereskedelemben. Támogatja az Európai Unió elkötelezett kiállását a multilaterális politika, illetve a legkevésbé fejlett országok (LDC-országok) számára kedvező WTO-megállapodás mielőbbi megkötése mellett. Ugyanakkor emlékeztet rá, hogy a kereskedelem eszköz, és nem önmagáért való cél. Átalakulóban lévő, soha nem látott környezeti kockázatok és növekvő egyenlőtlenségek által fenyegetett világunkban ma az a legfőbb kihívás, hogy a kereskedelmi politikák igazodni tudjanak a fejlődés új, inkluzívabb és fenntarthatóbb útjaihoz.

1.2 Az EGSZB által támogatott fellépések

A kereskedelemről, a beruházásról és a fejlődésről szóló új közleményben az Európai Bizottság főigazgatóságai közötti hatékony együttműködés gyümölcset üdvözölhetjük. Az

EGSZB nagyra értékeli a civil társadalom kiváló minőségű részvételét a nyilvános konzultációban, valamint a látélet pontosságát, amelyet a következetességre és a változtatási program ⁽²⁾ kereskedelmi aspektusainak megvalósítására irányuló szándék vezérelt. Különösen öröndetesnek tartja a kereskedelmi politikák hatására, nyomon követésére és értékelésére helyezett hangsúlyt, ami jobb alapokat teremthet a kereskedelem és a fejlesztés pragmatikus összekapcsolásának koncepciójához. Az EGSZB partnereivel együtt maga is részt vesz e nyomonkövetési tevékenységben, és kívánatosnak tartja az egyes fejlődő országokat súlyosan érintő kereskedelmi és beruházási korlátok elemzését.

Az EGSZB egyetért azzal, hogy nagy hangsúlyt kell helyezni a magánszektorbeli szereplők – főként a kis- és középvállalkozások – hitelhez jutására és kereskedelmi tevékenységük segítésére, illetve a mezőgazdasági kistermelők közötti helyi és regionális szintű kereskedelem támogatására. Az EGSZB emlékezteti a fejlődő országok vezetőit arra, hogy milyen fontos biztonságos beruházási környezetet teremteni saját nemzeti területükön, illetve hogy milyen döntő szerepet játszik a termelési kínálat a fejlődésben.

Az EGSZB támogatja az Európai Bizottság Fejlesztési és Együttműködési (DEVCO) Főigazgatóságának a strukturált fejlesztési párbeszéd kialakítására irányuló, „Policy Forum for Development” elnevezésű kezdeményezését, amelynek köztes fázisa 2013-ban ér véget.

1.3 Az EGSZB által bírált fellépések

A világban zajló mélyreható változások, az éghajlatváltozás égető problémája és a feltörekvő és nem feltörekvő országok

⁽¹⁾ *Kereskedelem, növekedés és fejlődés – A leginkább rászoruló országokra szabott kereskedelmi és beruházási politika kialakítása*, COM(2012) 22 final.

⁽²⁾ *Változtatási program: az EU fejlesztéspolitikájának hathatósabbá tétele*, COM(2011) 637 final.

között egyre mélyülő szakadék ellenére a közlemény megelégszik a politikák kiigazításával és az általános preferenciarendszer (GSP) reformjának utólagos igazolásával. A megújult fejlesztési szemléletmód kialakítását mind az Európai Uniónak, mind a partnerországoknak prioritásként kell kezelniük, és meg kell erősíteni az utóbbiak kapacitásait az inkluzív és fenntartható fejlődés megvalósítása érdekében. Az EGSZB a civil társadalom részvételével zajló széles körű vita folytatását sürgeti az ebbe az irányba történő haladás érdekében.

A közlemény egyébként korlátozottan tárgyal egyes fontos témákat. Nevezetesen nem vonja le a megfelelő következtetéseket a kereskedelem széttöredezettségéről készített elemzéseiből. A közlemény megerősíti, hogy a kereskedelemben ma három országcsoporthoz rajzolódik ki: az LDC-országok, melyek részesedése a globális kereskedelemről elenyésző marad, a gyorsan növekedő feltörekvő országok, illetve a két csoport között elhelyezkedő „köztes” országok. Mivel a közlemény a „leginkább rászoruló országokra” összpontosít, csak érintőlegesen említi meg a „köztes országokkal” szembeni kereskedelmi bánásmód kérdését, holott ezek alkotják a fejlődő országok többségét. Egy szigorúbb GSP nem helyettesítheti a fejlesztési stratégiát.

Végezetül az EGSZB óva int a pusztán a jövedelmen (GDP) alapuló differenciált bánásmód alkalmazásától az országok között. A fejlődő országok közötti megalapozottabb differenciálás, amely túllép a nemzeti jövedelem kritériumán (az LDC-országok esetében már alkalmazzák ezt a megközelítést), ígéretes kísérlet, amelyet az EU-nak továbbra is támogatnia kell a nemzetközi fórumokon. Ezt a kérdést az EU-nak haladéktalanul fel kellene vetetnie a 2015 utáni időszak millenniumi fejlesztési céljairól és a fenntartható fejlődés célkitűzéseiről folytatott vita napirendjére.

1.4 Az EGSZB ajánlásai

Az EGSZB emlékeztet a *sui generis* fejlesztési stratégiák kidolgozásának fontosságára, melyek ötvözik a bel- és a kereskedelmi politikát, a fenntartható és inkluzív növekedés távlatát tartva szem előtt. A jogállamiság megerősítését, a piac működési zavarainak korrigálását, illetve a gazdasági és emberi környezet biztonságossá tételét célzó belpolitikai intézkedések elengedhetetlen részei a fejlesztési stratégiáknak. Ezen elemek nélkül a kereskedelem fejlődéséhez való hozzájárulása jelentéktelen és korlátozott marad, főként a mezőgazdaság területén.

Az EGSZB megismétli azt az ajánlását, amely szerint a fenntartható fejlődésről készült hatástanulmányokat a kereskedelmi politikák következményeinek tágabb értékelési ciklusába kell beilleszteni, mely az előzetes értékeléstől az utólagos értékelésig terjed, és az értékelésnek figyelembe kell vennie az Európa 2020 stratégia európai célkitűzéseit.

Az EGSZB arra biztatja az Európai Uniót, hogy szorosabban építse be a fejlődő országokra vonatkozóan kidolgozott kereskedelmi stratégiájába a Nemzetközi Munkaügyi Szervezet (ILO) 2012. júniusi következtetéseit a szociális védelem alapelveiről.

Az EGSZB azt ajánlja, hogy a fenntartható fejlődésre vonatkozó rendelkezéseket be kell építeni a szabadkereskedelmi megállapodások általános értékelésébe, e megállapodásoknak az EGSZB keretén belül elvégzett rendszeres nyomonkövetési és utólagos

értékelési eljárásain keresztül. Az EGSZB egyébként kívánatosnak tartja, hogy bármilyen kereskedelmi megállapodás fenntartható fejlődési rendelkezései foglalják magukban azt a konkrét kötelezettséget, hogy nyomon kell követni és értékelni kell, milyen hatással van az egész megállapodás a fenntartható fejlődésre.

Az EGSZB arra biztatja az EU-t, hogy határozottabban támogassa a multilaterális fórumokon az LDC-országokból származó áruk vám- és kvótamentes hozzáférését. Az Unió prioritásává léphetne elő, hogy az EU megerősítse az LDC-országok tárgyalási kapacitásait, annak érdekében, hogy azok a déli félteke országai között létrejövő kereskedelmi megállapodásokat írhasanak alá.

Az EGSZB arra kéri az EU-t, hogy tekintettel a holtpontra jutott helyzetre, vizsgálja meg a gazdasági partnerségi megállapodások (GPM) jövőjét. Az EGSZB azt szeretné, ha szorosan bevonná ebbe a munkába, és hasznosnak tartaná, ha e vita során jobban figyelembe vennék a „köztes országok” sajátosságait.

2. A nemzetközi kereskedelem széttöredezettségéből levonandó tanulságok

2.1 2006-tól fogva – az ipari forradalom óta első ízben – a fejlődő országok részesedése a nemzetközi kereskedelemben meghaladja az 50 %-ot. Immár tíz éve megfigyelhető, hogy a fejlődő országok és a fejlett országok bevételei egyre jobban közelítenek egymáshoz – e folyamatot „felzárkózásként” szokás emlegetni. E két jelenség összefügg a világszerte egyre csökkenő vámakadályokkal, illetve a feltörekvő országok – különösen Kína – világkereskedelemben játszott szerepével. Az ipari csere-folyamatok földrajzilag Ázsia felé tolódnak el, a mezőgazdasági tevékenységek pedig Brazília felé. Ezzel egy időben a kereskedelem összetétele is változik, miután a termékek kereskedelméhez bizonyos feladatok kereskedelme is társul – a világban értékesített termékek többsége köztes termék, nem pedig késztermék. Három országcsoporthoz rajzolódik ki: az LDC-országok, melyek részesedése a globális kereskedelemről elenyésző marad, a gyorsan növekedő feltörekvő országok, illetve a „köztes” országok; ez utóbbi csoportba tartozik a fejlődő országok többsége.

2.2 A gazdasági felzárkózás közelmúltbeli teljesítményének háttérben ugyanakkor jelentős eltérések mutatkoznak az egyes országok között a konvergencia sebessége tekintetében, a nem feltörekvő fejlődő országok rovására. Ebből a szempontból a legszegényebb országok és a többi ország között egyenlőtlenek a kereskedelmi feltételek. Jóllehet minden ország nyer a kereskedelemmel, egyes speciális területeknek nagyobb a hozzáadott értékük másokénál, és a (viszonylag) legkevésbé jövedelmező területek még ma is a legszegényebb országoknak jutnak osztályrészül. Ezek az országok néhány kitermelhető nyersanyag és trópusi mezőgazdasági termék értékesítésének „csapdájában” vergődnek, ami önmagában ugyan kereskedelmi előnyöket kínál nekik, de az ebből származó jövedelmük az ipari és szolgáltatói tevékenységekkel összevetve folyamatosan csökkenő tendenciát mutat.

2.3 A bányászatból származó nyersanyagok és a mezőgazdasági termékek árának – a feltörekvő országok által támasztott kereslet emelkedése miatti – folyamatos növekedése látszólag busás hasznot hajt az említett termékeket exportáló fejlődő

országoknak, de valójában éppen ellenkezőleg könnyen primer szakterületekre korlátozhatja őket, kiszolgáltatva gazdaságukat „a nyersanyagok átkának” (gyenge ellenálló képesség a külső sokkhatásokkal szemben, az exportjövödelmek és az állami költségvetés bizonytalansága, tendencia az extraprofit felhalmozására és a fegyveres konfliktusok finanszírozására), az átváltási árfolyamok túlértékelttségének (*Dutch disease*), valamint a földharácsolás jelenségének. Az export diverzifikálása elengedhetetlen feltétele egy gazdaság fenntartható növekedésének. Ugyanakkor a piacok tovább erősíthetik a fejlődő gazdaságok hagyományos függését az említett termékektől.

2.4 A gazdasági felzárkózás egyúttal az országon belüli egyenlőtlenségek növekedésével is együtt jár. Az állam felelőssége biztosítani a kereskedelmi nyitástól befolyó bevételek igazságos felosztását a gazdaság egészén belül és a különböző területek között. A kereskedelemről és a növekedésről származó jövedelmek spontán módon nem forognak vissza a gazdasági szereplők mindegyikéhez, főként nem a legsebezhetőbb szegmensekbe. Ezért is fontos olyan *sui generis* fejlesztési politikákat kidolgozni, amelyek ötvözik a bel- és a kereskedelmi politikát, a közös növekedés távlatát tartva szem előtt. A szűk adóbevételi alappal és gyengébb költségvetési kapacitással rendelkező fejlődő országok ezen a téren újabb hátrányokat szenvednek el.

2.5 A kereskedelem földrajzi eloszlásához és összetételéhez hasonlóan maguk az ipari és kereskedelmi politikák is átalakulóban vannak. Az elmúlt tíz évben megváltozott a fejlődő országok részvételének foka a nemzetközi kereskedelemben, a kereskedelmi preferenciák erodálásának és a regionális és kétoldalú megállapodások elszaporodásának köszönhetően. Munkadokumentumában az Európai Bizottság megállapítja, hogy a világkereskedelemben folytatódik az LDC-országok marginalizálódása. A 2002-es közleményben megjelenő, a dohai fejlesztési ciklus kiteljesítését célzó határozott koncepció nem bizonyult elegendőnek az LDC-országok világkereskedelmi részvételének számottevő növeléséhez, így az ügyletek szinte teljes egészében „nélkülük” kötődnek.

2.6 A verseny immár nem a határokon, hanem magukon az országokon belül zajlik. Lényegében elmondható, hogy a kereskedelmi korlátok néhány vámtétel kivételével egyre inkább nem vámjellegű akadályok – például szabványok, kódok, támogatások és szabályozások – formáját öltik. Ebből a szempontból a BRICS-országok előretörése a nemzetközi kereskedelemben nem kizárólag a kereskedelmi nyitás előnyeinek eredménye, inkább a világos, jól tervezett, adekvát és autonóm fejlesztési stratégiáké, melyek a határozott állami szintű politikát piacösztönző intézkedésekkel ötvözik. A globalizáció kontextusában a fejlesztési stratégia és a tervezési képességek hiánya a legkevésbé fejlett országokat további hátrányba hozó harmadik egyenlőtlenségi tényező.

2.7 A szakosodott kereskedelemről származó jövedelmek egyenlőtlensége, a zöld és inkluzív növekedés finanszírozási képességének egyenlőtlensége, és végezetül a fejlesztési stratégia kidolgozását, ütemezését és irányítását lehetővé tevő politikai kapacitások terén mutatkozó egyenlőtlenségek háromszoros hátrányba hozzák a legkevésbé fejlett országokat a „modern” kereskedelemben. E tényezők összefüggnek egymással, és szükség szerűen tovább súlyosbodnak, ha nem kerül sor olyan megfelelő kollektív fellépésre, amely a kereskedelmi politikákat,

a beruházási politikákat és a fejlesztési együttműködési politikákat egyesíti a millenniumi fejlesztési célok 8. célkitűzésének szellemében.

3. Az Európa 2020 stratégiával koherens európai stratégiai szemléletmód szükségessége átalakuló világunkban

3.1 A kereskedelemről, a növekedésről és a fejlesztésről szóló európai bizottsági közlemény megerősíti a 2002-es közlemény főbb elvi alapvetéseit, ugyanakkor hangsúlyozza, hogy különbséget kell tenni a fejlődő országok között, és azokra kell összpontosítani, amelyeknek a legnagyobb szükségük van segítségre. A fenti megállapításból kiindulva az Európai Bizottság a következő hat prioritást jelöli meg a jelenlegi évtizedre: célirányosabb kereskedelmi preferenciák, hatékonyabb kereskedelemösztönző támogatások, a közvetlen külföldi beruházások előmozdítása és védelme, az átfogó szabadkereskedelmi megállapodásoknak – az adott ország bevételeit szem előtt tartó – rugalmasan módosítható kitérője, a jó kormányzás előmozdítása (ideértve a fenntartható fejlődést is), és végül a legsebezhetőbb országok ellenálló képességének megerősítése a külső és belső sokkhatásokkal szemben.

3.2 Az EGSZB támogatja ezeket a folyamatosság jegyében meghatározott prioritásokat, de hangsúlyozza, hogy ezek csak részben adnak választ a fejlesztési politika előtt álló három nagy aktuális kihívásra. A kereskedelemről, a növekedésről és a fejlődésről szóló új közlemény alapját a témában 2011-ben szervezett, figyelemre méltó nyilvános konzultáció során begyűjtött, kiemelkedően hasznos anyagok képezik, és létrejött a főigazgatóságok közötti hatékony együttműködés gyümölcseként üdvözlendő. Kiegészíti a kereskedelemről, a növekedésről és a globális ügyekről kiadott közleményt, azonban továbbra is ez utóbbi marad a kereskedelem és az Európa 2020 stratégia összekapcsolásának gerince. A konkrét közleményben tapasztalható bizonyos előrelépések – például a fejlődő országok közötti fokozott különbségtétel és a magánszektorbeli szereplőkre helyezett nagyobb hangsúly – mellett a kereskedelem és a fejlesztés közötti kapcsolatról szóló közlemény nem kínál új jövőképet.

3.3 Amint maga a közlemény és az azt megelőző tanulmány is kiemeli, a globális piacba való integrálódás nem önmagáért való cél, és nem is alkotja a fejlődés elegendő feltételét. A kereskedelmi nyitás és a piachoz való hozzáférés önmagukban nem képeznek fejlesztési stratégiát: csupán annak alkotóelemei. A jogállamiság megerősítését, a piac működési zavarainak korrigálását, illetve a gazdasági és emberi környezet biztonságossá tételét célzó belpolitikai intézkedések elengedhetetlen részei a fejlesztési stratégiáknak, és a kereskedelem nyereségességének előfeltételeit alkotják, főként a mezőgazdasági területen.

3.4 A közös fejlesztési elképzelések, illetve a külső piacokhoz való előnyös hozzáférést biztosító olyan politikai kezdeményezések, mint a GSP és az Európai Unió által bevezetett gazdasági partnerségi megállapodások (GPM), önmagukban nem tudták kiváltani a remélt látványos növekedést. A legaggasztóbb tény nem az, hogy ezek a kezdeményezések milyen szerény gazdasági előnyökkel jártak a fejlődő országok számára, hanem az, hogy a kezdeményezések milyen csekély politikai fogadókésziségre találnak az érintett fejlődő országokban. Az Uniónak

érdemes volna – mind saját, mind a partnerországok érdekében – világosabban meghatározni, hogy pontosan milyen mértékű előnyöket vár a vámjellegű és nem vámjellegű akadályok enyhítésétől. Végezetül az Uniónak igazolnia kellene az AKCS-országok irányában folytatott külpolitika koherenciáját, amely a kereskedelemben a regionális dimenziót részesíti előnyben (GPM) ⁽³⁾, holott ugyanezekben a régiókban a fejlesztéssel és növekedéssel kapcsolatos politikák nemzeti alapon működnek.

3.5 Ugyanez a megállapítás vonatkozik a multilaterális szintre is. Míg az éghajlatváltozással kapcsolatos tárgyalásokon megfigyelhető, hogy a fejlődő országok – különösen a nem feltörekvő fejlődő országok – magukévá tették a tárgyalások tétjeit, ugyanezek az országok politikailag alig vagy semmilyen mértékben nem vesznek részt a dohai ciklusban. A kereskedelmet ösztönző támogatás kedvezményezett országainak prioritásai és szükségletei egyébiránt kevésbé körvonalazottak, mivel az adott országoknak nincs elegendő politikai kapacitásuk és mozgásterük fenntartható fejlesztési stratégiák kidolgozásához.

3.6 Az Európai Unió mentésére legyen mondva, hogy a nemzetközi fejlesztési együttműködés továbbra is a szuverén nemzetállamok közötti megállapodások szellemében épül ki. A gyakorlatban azonban ezt a diplomáciai tevékenységet olyan országokkal folytatják, melyek korlátozott kapacitású, sérülékeny államok. Ennek jelenleg az a következménye, hogy a kereskedelem kimarad a fejlesztési stratégiákból és a támogatások ütemezéséből. Egy megújult fejlesztési szemléletmód kialakítását az Uniónak és partnerországainak is prioritásként kell kezelniük, s az utóbbiak kapacitásait ennek megfelelően meg kell erősíteni. A nemzeti politikák végrehajtása az egyik kulcsa annak, hogy a kereskedelem a fejlődés mozgatórugójává válhasson. Rövid távon a fejlesztési célú kereskedelem a pragmatizmusnak, a tapogatózásnak és a kísérletezésnek kell jellemeznie az EU fellépéseit, hozzájárulva a fenti szemléletmód kialakításához az Európa 2020 stratégiával összhangban.

4. A kereskedelem és a beruházások pragmatikus koncepciója a fejlesztési szemléletmód szolgálatában

4.1 A kereskedelem hatásainak nyomon követéséhez és elemzéséhez szükséges kapacitások és módszerek fejlesztése

4.1.1 A kereskedelem és a fejlesztés közötti empirikus kapcsolat arra kényszerít bennünket, hogy pragmatikus koncepciót dolgozzunk ki a kereskedelmi politikákról, a kísérletezés és a tanulás jegyében. Azt, hogy egy adott kereskedelmi megállapodás kedvez-e a fejlődésnek vagy sem, *előzetesen* nem határozható meg és jelenthető ki. Az EGSZB megismétli egy korábbi véleményben kifejtett ajánlását, amely szerint a fenntartható fejlődésről készült hatástanulmányokat a kereskedelmi politikák következményeinek tágabb értékelési ciklusába kell beilleszteni, mely az előzetes értékeléstől az utólagos értékelésig terjed, és figyelembe veszi az Európa 2020 stratégia európai célkitűzéseit.

⁽³⁾ Ld. a Dominikai Zárnyilatkozatot, az AKCS-EU országok gazdasági és társadalmi szervezeteinek 12. regionális szemináriumához kapcsolódóan, 2012. július 5–6., <http://www.eesc.europa.eu/?i=portal.en.events-and-activities-acp-eu-twelfth-regional-seminar-fd.24031>.

4.1.2 A nyomonkövetési és értékelési folyamatra különösen nagy szükség van a kereskedelmi megállapodásokat kísérő politikákban, hogy sorozatos felülvizsgálatok révén javítani tudjuk ezek hatékonyságát. Ugyanez mondható el a „fenntartható fejlődési” rendelkezések elemzéséről is, amelyek kapcsán az EGSZB újra hangsúlyozza, hogy az Unió minden kereskedelmi megállapodásába bele kell foglalni őket. Az EGSZB azt ajánlja, hogy a fenntartható fejlődésre vonatkozó rendelkezéseket be kell építeni a szabadkereskedelmi megállapodások általános értékelésébe, e megállapodásoknak az EGSZB keretén belül elvégzett rendszeres nyomonkövetési és utólagos értékelési eljárásain keresztül. Az EGSZB egyébként kívánatosnak tartja, hogy a tárgyalások tárgyát képező fenntartható fejlődési rendelkezések foglalják magukban azt a konkrét kötelezettséget, hogy nyomon kell követni és értékelni kell, milyen hatással van az egész megállapodás a fenntartható fejlődésre.

4.1.3 Az Unió által a fejlődő országoknak kínált kereskedelmi könnyítések és különböző piaci hozzáférési módok (különleges és megkülönböztetett bánásmód, GPM, GSP stb.) hatékonyságának és hatásának rendszeres értékelése egyúttal lehetővé teszi az uniós politikák korunkban létfontosságú elemeinek megerősítését. A tudományos igényű és független hatáserőteljes a hivatalos fejlesztési támogatásra (ODA) vonatkozó politikák új alapokra helyezésének központi eleme. A 2010-ben több mint 10 milliárd eurós keretből gazdálkodó kereskedelmi támogatás hatékonyabb és célirányosabb lehetne a hatásainak értékelésére szolgáló mutatók kidolgozása révén.

4.1.4 A GSP-n túlmenően más, a fejlődő országok számára hasznosnak ígérkező cselekvési területek is kihasználatlanul maradnak. Az EGSZB egy korábbi véleményével összhangban támogatja az EU minden olyan kezdeményezését, amelynek célja arra bátorítani a fejlődő országokat, hogy alkalmazzák az élelmiszerbiztonságra vonatkozó rendelkezéseket. Különösen fontos, hogy ezek az országok többoldalú, regionális és kétoldalú kapcsolataikban könnyebben kiaknázhassák a rendelkezésre álló kereskedelmi eszközöket – például védintézkedésekhez folyamodhassanak, amennyiben jelentősen megnövekszik az olyan termékek behozatala, amelyek veszélyeztethetik a helyi élelmiszer-termelést ⁽⁴⁾ – illetve az, hogy mérhető legyen ezek hatása.

4.1.5 Az EGSZB megismétli egy korábbi véleményében már kifejtett ajánlását ⁽⁵⁾, amely szerint forrásokat és rendszeres támogatást kell biztosítani az átláthatóság és a nyomon követés fejlesztéséhez és a méltányos kereskedelem hitelességének növeléséhez. Az EGSZB emellett támogatja a méltányos kereskedelem hatásainak rendszeres értékelését, nem csupán a feltételezett kedvezményezettek szempontjából, hanem az azonos terméket előállító régiók támogatásban nem részesülő termelőinek szempontjából is.

⁽⁴⁾ Az EGSZB véleménye a következő tárgyban: A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – Kereskedelem, növekedés és globális ügyek – A kereskedelem-politika mint az Európa 2020 stratégia kulcseleme – COM(2010) 612 final – HL C 43., 2012.2.15.

⁽⁵⁾ Az EGSZB véleménye a következő tárgyban: A Bizottság közleménye a Tanácsnak, az Európai Parlamentnek és az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak – Hozzájárulás a fenntartható fejlődéshez: A méltányos kereskedelem és a fenntarthatóságot garantáló nem kormányzati kereskedelmi rendszerek szerepe – COM(2009) 215 final – HL C 339., 2010.12.14.

4.1.6 A fejlesztést szolgáló politikák koherenciájával kapcsolatos 2010-2013-as munkaprogram szerint feltétlenül értékelni kell az EU részvételével kialakított kereskedelmi rendelkezések következetességét, különös tekintettel a gyógyszerekhez való hozzáférésre, a szellemi tulajdonjogokra és a méltányos munkára. Az EGSZB arra biztatja az Uniót, hogy szorosabban integrálja a fejlődő országok számára kidolgozott fejlesztési stratégiájába az ILO 2012. júniusi következtetéseit a szociális védelem alapelveiről.

4.1.7 Az EGSZB támogatja a kereskedelmi és beruházási korlátok nyomán követésének és értékelésének kiterjesztését, amely korlátok az egyes fejlődő országokat is hátrányosan érintik.

4.1.8 Ahhoz, hogy hatékony legyen és a kereskedelmi politikáknak – a fejlődés irányába mutató – reformját eredményezze, e tanulási és értékelési folyamatnak a jelenlegi gyakorlatokon túlmutató módon széles körben be kell vonnia a civil társadalmat, különös tekintettel a kereskedelmi megállapodások és gazdasági partnerségek nyomonkövetési mechanizmusaira.

4.2 A fejlődő országok magánszektorbeli szereplőknek támogatása

4.2.1 Az EGSZB nagyra értékeli, hogy a közlemény hangsúlyt helyez a magánszektorbeli szereplők kulcsfontosságú szerepére, különös tekintettel a mezőgazdasági kistermelőkre és a kisvállalkozásokra, amelyek számos fejlődő ország gazdaságának vázát alkotják. Hangsúlyozza, hogy fontos előmozdítani a felelős gazdálkodás magatartását, bátorítani a magánszektor és az állami szektor közötti partnerségeket, és elismerni az olyan különböző vállalkozási formákat, mint a szövetkezetek, a segélyegyletek és a szociális gazdaság egyéb vállalkozási formái⁽⁶⁾. Elismeri annak fontosságát, hogy biztonságos befektetési környezetet, szilárd üzleti jogi szabályozást, igazságos adórendszert kell teremteni, hatékony és kiszámítható jogrendet alakítva ki, amely garantálja a hazai és külföldi befektetések számára a jogbiztonságot. Az EGSZB kiemeli az online kereskedelmi infrastruktúra és szolgáltatások fontos szerepét az exportkínálat megerősítésére és diverzifikálására irányuló stratégiában.

4.2.2 Az EGSZB támogatja azokat az intézkedéseket, melyek célja a mezőgazdasági kistermelők és a kisvállalkozások kereskedelmi támogatásokhoz való hozzáféréseinek megkönnyítése, lehetővé téve számukra, hogy részesedjenek a kereskedelmi ügyletek előnyeiből, és előmozdítva azokat a politikákat, amelyek az informális szektorból a legális tevékenységek felé terelik őket. Az EGSZB ennek kapcsán emlékeztet az ILO és a WTO által készített közös tanulmány következtetéseinek időszerűségére⁽⁷⁾, amely szerint „az informális foglalkoztatás erőteljes hatása a fejlődő világban megakadályozza ezeket az országokat, hogy élvezzék a kereskedelmi nyitás előnyeit, a munkavállalókat az átmeneti időszakban a szegénység csapdájába zárva”. A férfiak és nők egyenlőségét szolgáló intézkedések és a nők tevékenységeihez nyújtott támogatás hozzájárulhat az informális szektor legális tevékenységek felé történő elmozdításához. Meg

kell őrizni a korrupció elleni küzdelem és az infrastruktúra-fejlesztés prioritását. A társadalmi partnereknek és a civil társadalom egyéb szervezeteinek együttműködése a korrupcióellenes küzdelemben az euromediterrán partnerségen belül sok hasznos tanulsággal szolgálhat.

4.2.3 A vállalkozási formáktól függetlenül tovább kell növelni az EU viszonylagos előnyét a magánszektorbeli szereplők támogatása terén az egyéb – nemzeti vagy multilaterális – intézményekkel szemben, fokozva az Unió kereskedelmösztönző támogatási rendszerének hatékonyságát, főként a déli félteke országai közötti kereskedelem növekedésének fényében. Az Uniónak a tétellel arányos humán erőforrást kell biztosítania a harmadik országokban működő delegációi számára, és jobban be kell vonni a delegációkat a helyi szinten szerzett tapasztalatok hasznosításába.

4.2.4 A magánszektorban igen aktív szerepet játszó szakmai szervezetek jelentősen hozzájárulhatnak a partnerországok együttműködési igényének felmérésében. Az EGSZB közvetítésével velük folytatott szorosabb konzultáció hozzájárulhat ahhoz, hogy az együttműködési kínálat és kereslet közelítsen egymáshoz. A GPM-ekről folytatott tárgyalások és a Világbank égisze alatt meghirdetett, a szegénység csökkentésére irányuló stratégiai tervek előzménye lehetővé tette a fejlődő országok szakmai szervezeteinek megerősítését és szervezettebbé tételét.

4.2.5 Az EGSZB is kedvezően fogadja azt az Európai Bizottság által kiemelt elgondolást, hogy a vállalatok társadalmi felelősségvállalása globális szinten is hozzájárul a tisztességes verseny feltételeinek előmozdításához a kereskedelem és a befektetések területén. Bizonyított tény, hogy az alvállalkozókra is kiterjedő nemzetközi keretmegállapodásokon keresztül az európai illetőségű nagyvállalatok úttörő szerepet játszottak bizonyos szociális, környezetvédelmi és jó kormányzási normáknak a kereskedelemben történő bevezetésében. Az OECD-iránymutásokhoz való csatlakozás éppen ezért helyénvaló javaslat, amelynek megvan az az előnye is, hogy fellebbezési mechanizmust is magában foglal jogvita esetére. Ezek az iránymutatók egyúttal arra is utalnak, hogy a releváns, megbízható és ellenőrizhető vállalkozási adatok évente történő közzétételének kívánalmát általánossá kell tenni.

4.3 A globális kormányzás reformjának előkészítése

4.3.1 A kereskedelmi és fejlesztési együttműködési kínálatot ki kellene terjeszteni, és be kellene vonni a feltörekvő országokat is, a hivatalos fejlesztési támogatásokat és kedvezményes piacra jutási lehetőségeket hagyományosan biztosító OECD-tagországok mellett. Jelenleg a feltörekvő országok rendelkeznek e tekintetben a legjelentősebb mozgástérrel. Az EGSZB különösen arra biztatja az EU-t, hogy a multilaterális fórumokon (elsősorban a G20-ak körében), illetve a feltörekvő országokkal kialakított kétoldalú kapcsolatai keretében is jobban támogassa a legkevésbé fejlett országokból (LDC-országokból) származó termékek tényleges – vámtól és kvótáktól mentes – hatékony piaci hozzáférést. Az Unió prioritásává léphetne elő, hogy az EU megerősítse az LDC-országok tárgyalási kapacitásait a déli félteke országai közötti kereskedelmi megállapodások kapcsán.

⁽⁶⁾ Az EGSZB véleménye a következő tárgyban: *Szociális gazdaság Latin-Amerikában* – HL C 143., 2012.5.22.

⁽⁷⁾ *Mondialisation et emploi informel dans les pays en développement* [„Globalizáció és informális foglalkoztatás a fejlődő országokban”], ILO/WTO közös tanulmány, 2009.

4.3.2 Az EGSZB hangsúlyozza, hogy minden erőfeszítést meg kell tenni a dohai fejlesztési ciklus lezárása érdekében, legalább az LDC-országoknak kedvező előzetes megállapodás formájában, ugyanakkor a donor országok széles körű kötelezettségvállalásával, akár tagjai a Fejlesztési Támogatási Bizottságnak (DAC), akár nem. Az EGSZB ismételten hangot ad annak a kívánságának, hogy a 2015-ös évet – a millenniumi fejlesztési célok (MDG) céldátuma – szenteljék a nemzetközi együttműködésnek. Az EGSZB a konzultációkkal párhuzamosan véleményt kíván kidolgozni az MDG-k mérlegéről és a Rio+20 csúcson megnyílt fenntartható fejlődési perspektívákról.

4.3.3 Ugyanakkor az EU kereskedelmi és fejlesztési stratégiája nem korlátozódik sem a feltörekvő országokkal való kölcsönösség megerősítésére, sem pedig a legkevésbé fejlett országok áruinak vámmentes piaci hozzáférésére. A két országcsoport között elhelyezkedő, nem feltörekvő „köztes”

országok fontos partnerek, akikkel az EU fejleszthetné közös érdekeltségeit. Ezen országok komoly szövetségessé válhatnak a jobb kormányzás előmozdításában, ami az Európai Unió kulcsfontosságú célja. A segítségre leginkább rászoruló országok prioritásként való kiemelése miatt a közleményből hiányzik egy explicit stratégia, amely nem korlátozódik a szigorúbb GSP-feltételekre.

4.3.4 A fejlődő országok közötti megalapozottabb differenciálás, amely túllép a nemzeti jövedelem egyedüli kritériumán (az LDC-országok esetében már alkalmazzák ezt a megközelítést), már útnak indított és ígéretes kísérlet a kereskedelmi támogatásoknál alkalmazott különleges és differenciált bánásmód hatékonyságának növelésére. Az EU-nak fel kellene vetetnie ezt a témát a 2015 utáni időszak millenniumi fejlesztési céljairól és a fenntartható fejlődés céljairól folytatott vita napirendjére.

Kelt Brüsszelben, 2012. szeptember 18-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Staffan NILSSON

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre a halászati erőforrásoknak a fiatal tengeri élőlények védelmét biztosító technikai intézkedések révén történő megóvásáról szóló 850/98/EK tanácsi rendelet módosításáról és az 1288/2009/EK tanácsi rendelet hatályon kívül helyezéséről

(COM(2012) 298 final – 2012/0158 (COD))

(2012/C 351/18)

Főelőadó: **Brian CURTIS**

A Tanács 2012. július 5-én, az Európai Parlament pedig 2012. július 10-én úgy határozott, hogy az Európai Unió működéséről szóló szerződés 43. cikkének (2) bekezdése alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre a halászati erőforrásoknak a fiatal tengeri élőlények védelmét biztosító technikai intézkedések révén történő megóvásáról szóló 850/98/EK tanácsi rendelet módosításáról és az 1288/2009/EK tanácsi rendelet hatályon kívül helyezéséről

COM(2012) 298 final – 2012/0158 (COD).

Az EGSZB Elnöksége 2012. július 10-én megbízta a „Mezőgazdaság, vidékfejlesztés és környezetvédelem” szekciót a bizottsági munka előkészítésével.

A munka sürgősségére való tekintettel az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2012. szeptember 18–19-én tartott 483. plenáris ülésén (a 2012. szeptember 18-i ülésnapon) főelőadót jelölt ki Brian CURTIS személyében, továbbá 122 szavazattal 1 ellenében, 2 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Mivel az 1288/2009/EK tanácsi rendeletben meghatározott átmeneti technikai intézkedések alkalmazása 2012. december 31-én megszűnik, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság egyetért azzal az európai bizottsági javaslattal, hogy jogbiztonságot nyújtson arra az időre, amelynek során a közös halászati politika reformjának részeként kidolgozzák a technikai intézkedések keretéről szóló új rendeletet.

1.2 A szóban forgó technikai intézkedések fontosak a fenntartható halászat szempontjából, ezért gondoskodni kell azok folyamatosságáról. Ezen intézkedések (akár ideiglenes) megszüntetése kedvezőtlen hatást gyakorolna az általuk érintett állományokra, valamint a sérülékeny mélytengeri élőhelyekre – többek között számos NATURA 2000 területen. Az intézkedések megszüntetése egyúttal azt is jelentené, hogy a továbbiakban nem alkalmazható több, a 850/98/EK rendelet rendelkezéseitől való indokolt és elfogadott eltérés.

1.3 Az EGSZB azt javasolja, hogy ahelyett, hogy az 1288/2009/EK rendeletben szereplő technikai intézkedéseket beépítsék a 850/98/EK rendeletbe, inkább tartsák meg azt a korábbi módszert, hogy alkalmazásukat további 18 hónapos időtartamra kiterjesztik.

2. Háttér

2.1 2008. június 4-én az Európai Bizottság tanácsi rendeletre irányuló javaslatot terjesztett elő a halászati erőforrások technikai intézkedések révén történő megóvására vonatkozóan ⁽¹⁾,

amelynek célja, hogy a halászati erőforrásoknak a fiatal tengeri élőlények védelmét biztosító technikai intézkedések révén történő megóvásáról szóló 850/98/EK rendelet helyébe lépjen, és biztosítsa a halászati lehetőségekről szóló éves rendeletben foglalt átmeneti jellegű technikai intézkedések állandó végrehajtását.

2.2 Erről a javaslatról az EGSZB véleményt bocsátott ki, amelyet rendes vitát követően a 2009. február 25-i, 451. plenáris ülésen fogadtak el ⁽²⁾.

2.3 Az ehhez a javaslathoz tartozó rendelettel kapcsolatos eljárás során az Európai Bizottság 2009-ben, a Lisszaboni Szerződés elfogadására irányuló tárgyalások miatt nehézségekbe ütközött.

2.4 Időközben a kérdés sürgősségére való tekintettel elfogadták a bizonyos halállományok és halállománycsoportok tekintetében alkalmazandó halászati lehetőségeknek és a kapcsolódó feltételeknek a 2009. évre történő meghatározásáról szóló 43/2009/EK rendeletet ⁽³⁾.

2.5 Mindeközben, illetve miközben 2009-ben még javában tartott a technikai intézkedésekről szóló tanácsi rendelet előkészítése, alkalmazási időszakuk lejárta miatt hatályukat veszítették az előbb említett 43/2009/EK rendelet III. mellékletében előírt intézkedések.

⁽¹⁾ COM(2008) 324 final.

⁽²⁾ HL C 218., 2009.9.11.

⁽³⁾ HL L 22., 2009.1.26., 1. o.

2.6 Emiatt, illetve a jogbiztonság céljából, valamint a tengeri erőforrások megfelelő védelme és kezelése érdekében elfogadták az átmeneti technikai intézkedéseknek a 2010. január 1-jétől 2011. június 30-ig tartó időszakra történő meghatározásáról szóló 1288/2009/EK tanácsi rendeletet⁽⁴⁾, amely előírta, hogy a 43/2009/EK tanácsi rendelet III. mellékletében foglalt átmeneti technikai intézkedéseket egy 18 hónapos átmeneti időszakban továbbra is alkalmazni kell.

2.7 A Lisszaboni Szerződésből eredő új követelmények következményeképpen az Európai Bizottság 2010-ben visszavonta 2008-as javaslatát.

2.8 Mivel az átmeneti intézkedéseket 2011. június 30-ig nem sikerült beilleszteni a technikai intézkedésekről szóló meglévő, 850/98/EK rendeletbe (vagy egy ezt a rendeletet felváltó új rendeletbe), az 579/2011/EU rendelet értelmében azokat további 18 hónapra meghosszabbították.

2.9 Az Európai Bizottság a közös halászati politika jelenleg tárgyalási szakaszban tartó reformját követően és azzal összhangban felül kívánja vizsgálni a 850/98/EK rendeletet. A technikai intézkedésekről szóló új rendelet tehát nem készül el időben ahhoz, hogy 2013. január 1-jén hatályba léphessen. Következésképpen gondoskodni kell arról, hogy az átmeneti technikai intézkedések 2012. december 31. után fennmaradhasanak, és elegendő idő álljon rendelkezésre a technikai intézkedések új keretének kidolgozásához.

2.10 Ezért adták ki a véleményünk tárgyát képező, az 850/98/EK rendeletet módosító és a szóban forgó technikai intézkedések beillesztésére szolgáló európai parlamenti és tanácsi rendeletre vonatkozó javaslatot.

3. Megjegyzések

3.1 A könnyebb érthetőség kedvéért a 34b. cikkben a (3) bekezdést az (1) bekezdés mögé kellene áttenni, azaz a kivételeknek rögtön az általános tilalom után kellene szerepelniük, ahogy az a 43/2009/EK rendeletben is van. A rögzített hálóra vonatkozó különleges engedély követelményének csak ez után kellene jönnie a szövegben (a jelenlegi javaslatban a (2) bekezdés).

3.2 A 43/2009/EK rendelet III. mellékletének 9.12. pontjában szereplő és 2012. december 31-ig érvényes kivétel hatályát meg kellene hosszabbítani. Egy kutatás, melyet 2011 utolsó negyedévében és 2012 első félévében 600 méternél nagyobb mélységben végeztek, azt mutatta, hogy alacsony a járulékos cápa fogás, emiatt pedig – amint a Halászati Tudományos, Műszaki és Gazdasági Bizottság jóváhagyta a jelentést – engedélyezni kellene ezt a derogációt az ördöghal-féléket kopolyú-hálóval halászó hajóknak is.

3.3 A javaslat nem tükrözi a 43/2009/EK rendelet III. mellékletének 1., 2., 4., 5a., 5b., 5c., 5d., 17. és 18. pontjait, amelyek 2012. december 31-ig hatályosak. Az Európai Bizottság kifejtette, hogy az 5a., 5c. és 5d. pontokra 2010. január 1-jétől nincs szükség; az 1. és a 2. pontot kihagyták, és Dánia kérésére nem kerülnek be az új szövegbe; a 17. és 18. pont pedig a javaslat 6., illetve 3. pontjában jelenik meg.

Kelt Brüsszelben, 2012. szeptember 18-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Staffan NILSSON

⁽⁴⁾ HL L 347., 2009.12.24., 6. o.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi határozatra az üvegházhatású gázoknak a földhasználatból, a földhasználat-megváltoztatásból és az erdőgazdálkodási tevékenységekből eredő kibocsátására és abszorpciójára vonatkozó elszámolási szabályokról és cselekvési tervekről

(COM(2012) 93 final – 2012/0042 (COD))

A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak és az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak a földhasználat, földhasználat-megváltoztatás és erdőgazdálkodás (LULUCF) elszámolásának az uniós éghajlat-változási kötelezettségvállalások közé történő integrálásáról

(COM(2012) 94 final)

(2012/C 351/19)

Előadó: **Ludvik JÍROVEC**

2012. március 12-én, 15-én, illetve 26-án az Európai Bizottság, az Európai Parlament és a Tanács úgy határozott, hogy az Európai Unió működéséről szóló szerződés 192. cikkének (1) bekezdése és 304. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

Javaslat európai parlamenti és tanácsi határozatra az üvegházhatású gázoknak a földhasználatból, a földhasználat-megváltoztatásból és az erdőgazdálkodási tevékenységekből eredő kibocsátására és abszorpciójára vonatkozó elszámolási szabályokról és cselekvési tervekről

COM(2012) 93 final – 2012/0042 (COD),

valamint

A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak és az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak a földhasználat, földhasználat-megváltoztatás és erdőgazdálkodás (LULUCF) elszámolásának az uniós éghajlat-változási kötelezettségvállalások közé történő integrálásáról

COM(2012) 94 final.

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Mezőgazdaság, vidékfejlesztés és környezetvédelem” szekció 2012. augusztus 29-én elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2012. szeptember 18–19-én tartott, 483. plenáris ülésén (a szeptember 19-i ülésnapon) 185 szavazattal 1 ellenében, 4 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Az EGSZB üdvözli az Európai Bizottság javaslatát. Úgy látja, hogy ambiciózus javaslatról van szó, amely reagál arra az igényre, hogy egy olyan, szigorúbb elszámolási rendszer jöjjön létre, amelynek esetében célul tűzik ki a nemzetközi megállapodások uniós jogrendszerbe való beépítését. A jogszabályok előkészítése és kidolgozása során az Európai Bizottságnak biztosítania kell a vonatkozó dokumentumoknak az Európai Parlament, a Tanács és a civil szféra részére történő egyidejű, időszerű és megfelelő átadását. Az Európai Bizottságnak megfelelő konzultációkat kell folytatnia – többek közt a szakértőkkel – a meghatározásoknak az ENSZ Éghajlat-változási Keretegyezménye (UNFCCC), illetve a Kiotói Jegyzőkönyv által létrehozott szervek által elfogadott változtatások fényében történő aktualizálásáról, valamint az egyéb többoldalú egyezmények alapján elfogadott meghatározásokról. Nagyon fontos, hogy biztosítsuk a javaslat kompatibilitását az UNFCCC keretében hozott döntésekkel.

1.2 Szem előtt tartva, hogy az éghajlatváltozás tárgyában 2015-ig meg kell tárgyalni egy univerzális jogi egyezményt, amely az eddigi tervek szerint 2020-ban lépne hatályba, az EU-nak most arra kellene összpontosítania, hogy olyan méltányos és az éghajlatváltozás kezelése szempontjából eredményes

modelleket dolgozzon ki, amelyek elősegítik az éghajlatváltozás mérséklését, ezzel is támogatva a globális megállapodásra irányuló tárgyalásokat. Ebben fontos szerepet tölt be a LULUCF, ezért fontos, hogy közös jogszabályok létezzenek a kibocsátások és a kibocsátáselnyelők kiszámításáról is.

1.3 Az EGSZB úgy véli, hogy a mezőgazdaság üvegházhatásúgáz-kibocsátásának csökkentésére irányuló, átfogó felmérésre van szükség, amely figyelembe veszi a szántók és legelők teljes üvegházhatásúgáz-forgalmát (a kibocsátást és az abszorpciót egyaránt), az egyéb mezőgazdasági és állattartási tevékenységeivel együtt. A növénytermesztési és állattartási tevékenységekből eredő üvegházhatásúgáz-kibocsátások jelentése és elszámolása viszont a Kiotói Jegyzőkönyv értelmében már most is kötelező, és ezekre a vállaláselosztási határozat ⁽¹⁾ kibocsátási határértékei is kiterjednek.

1.4 Az EGSZB arra a következtetésre jutott, hogy ezt az összetett kérdést mélyebben is meg kell vizsgálni, figyelembe véve az EU éghajlat-változási politikájának és energiaigényeinek

⁽¹⁾ 406/2009/EK határozat.

szélesebb kontextusát is. Azt javasolja, hogy tegyék láthatóbbá a mezőgazdaság, az erdészet és a kapcsolódó ágazatok terén folyó, az éghajlatváltozás mérséklését célzó erőfeszítéseket, alapot teremtve ezzel a megfelelő szakpolitikai ösztönzők kidolgozásához – például a közös agrárpolitika keretében –, illetve az esélyek kiegyenlítéséhez az egyes tagállamok között.

1.5 Az Európai Bizottságnak nemcsak a környezethez és a természet világához kapcsolódó, hanem az összes lehetséges más szakpolitikára is figyelmet kell fordítania, és keresnie kell az ezen politikák összekapcsolásából adódó szinergiahatásokat.

1.6 A javaslat nem tekint holisztikus módon az erdészeti ágazatra, és többfunkciós szerepét – vagyis azt, hogy az erdő egyben megújuló energiaforrást biztosító biomasszát is termel – nem veszi figyelembe. Az EGSZB üdvözli az EU-nak azt a javaslatát, hogy az elszámolási szabályokat terjesszék ki a fakitermelésből származó termékekre. Az ezekben a termékekben lévő szénkészlet figyelembevételével megnő a fa és a fatermékek szerepe az éghajlati hatás értékelésében és felmérésében.

1.7 Az EGSZB üdvözli a nemzeti cselekvési tervek létrehozását, mivel ezáltal rendkívül jól kifejezésre juthat a lehetséges intézkedések 1.4. bekezdésben szorgalmazott „láthatósága”. Ennek során azonban három alapelvet figyelembe kell venni:

- 1) A cselekvési terveket mindenképpen egyéb politikai intézkedésekkel kell kísérni, illetve már meglévőkkel kombinálni, hogy olyan keretfeltételek jöjjenek létre, amelyek lehetővé teszik, hogy a földtulajdonosok és földkezelők hatékony LULUCF-intézkedéseket hajtsanak végre gazdaságilag ésszerű módon, nem csak saját kárukra. Ahogyan ugyanis manapság a természetvédelmi intézkedések gyakran pénzbe kerülnek és nem hoznak hasznot, vagyis gazdaságilag nem vonzóak, gyakran éppúgy érdektelenek gazdasági szempontból az éghajlatvédelmi intézkedések is (mint például a nagy szervesanyag-tartalommal rendelkező mocsaras területek megtartása). Egy, az EU által kidolgozandó keretnek ösztönzőket kell nyújtania és támogatnia kell az uniós gyártókat a kitűzött célok elérésében, a kibocsátáskereskedelmi rendszerhez hasonlóan, amelybe az EU szándékosan nem szeretné beépíteni a LULUCF területét.
- 2) Mind a cselekvési terveket, mind pedig az ellenőrzési és jelentéstételi eljárásokat úgy kell kidolgozni, hogy azok a földtulajdonosok, a földkezelők és a hatósági szervek számára egyaránt minimális adminisztratív ráfordítással végrehajthatók legyenek.
- 3) Minden EU által meghatározott előírás és intézkedés kétséget kizáróan összhangban kell hogy legyen a szubsidiaritás elvével.

1.8 Az EGSZB fontosnak tartja a LULUCF-szektor éghajlatváltozást mérséklő potenciáljának ösztönzését, és a gazdálkodók éghajlatváltozás mérséklésére irányuló tevékenységeinek láthatóbbá tételét. Ezt az ágazatot nem szabad elszigetelten értékelni, hanem integrált módon kell szemlélni, kihasználva az ágazat és

az uniós és nemzeti szinten meglévő politikák közötti szinergiákat. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy nem szabad szükségtelen adminisztratív terheket róni az érintettekre, és kerülni kell a párhuzamos munkavégzést, valamint megfelelően figyelembe kell venni a nemzeti körülményeket és az egyes irányítási szintek kompetenciáit. Az EU éghajlatváltozásra vonatkozó szakpolitikájának az EU érdeinek aktív kezeléséből és használatából, illetve a megújuló és fenntartható nyersanyagot jelentő fa nagyobb arányú felhasználásából – mint az éghajlatváltozás mérséklésére alkalmas költséghatékony eszközökből – kellene kiindulnia.

1.9 Az EGSZB üdvözli az EU arra irányuló törekvését, hogy túllépjen a koppenhágai, cancúni és durbani megállapodások vállalásain, illetve azt a felajánlást, hogy bizonyos feltételek teljesülése esetén 30 %-os kibocsátáscsökkentési célt fogad el, ugyanakkor azonban az EU jelenlegi gazdasági helyzete kapcsán kellő érzékenységre int. Az EU-nak az UNFCCC más részes feleire is nyomást kell gyakorolnia, hogy tegyenek hasonló lépéseket a szén-dioxid-kibocsátások olyan területekre való áthelyezésének elkerülése érdekében, amelyek biológiai szempontból még érzékenyebbek, mint az EU.

1.10 Végül pedig a jelenleg folyó előkészületek kapcsán, melyek azt célozzák, hogy a következő pénzügyi időszakra egy jó KAP-keret szülessen, látni kell, hogy a tárgyalt javaslatot megfontoltan össze kell kapcsolni az EU agrárpolitikájával és más uniós szakpolitikákkal. A talaj szénkészletét egyre nagyobb mértékben figyelembe veszik a szakpolitikai értékelésekben, így az éghajlatvédelemmel, illetve az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodással a mezőgazdaságban és erdőgazdálkodásban is mind többet foglalkoznak. Az EGSZB kifejezetten üdvözli, hogy a javaslat semmi olyan kibocsátáscsökkentési kötelezettséget nem ró a gazdálkodókra és az erdőgazdálkodásra, amely egyoldalúan az ebben érintettek rovására menne. Az országos helyzet jobb feltérképezése a tagállamok részéről csupán csekély befektetést igényel majd.

2. A politikai háttér

2.1 Az Európai Bizottság javaslata új elemeket tartalmaz a Kiotói Jegyzőkönyv és a durbani eredmények tekintetében. ⁽²⁾

2.1.1 Jelenleg az a helyzet, hogy a LULUCF-ágazatból eredő ÜHG-kibocsátás és -abszorpció nem képezi részét a 2020-ig elérendő 20 %-os uniós kibocsátáscsökkentési célkitűzésnek, bár részben beleszámít Kiotói Jegyzőkönyv 3. cikkének (3) bekezdésében foglalt számszerűsített uniós kibocsátáskorlátozási és -csökkentési kötelezettségvállalásokba. Ezért közös számítási módokat kell kidolgozni, hogy mind a kibocsátási mennyiséget, mind az abszorpciók mennyiségét pontosan ki tudjuk számítani és be tudjuk építeni az uniós jelentési kötelezettségekbe.

2.1.2 Az olyan jogalkotási javaslatokat, amelyek a legelő- és szántóterületek vonatkozásában kötelező jelentéstételt rögzítenek, összhangba kell hozni az ENSZ Éghajlat-változási Keretegyezményének aláíró felei által a durbani COP 17 során hozott határozatokkal.

⁽²⁾ A Kiotói Jegyzőkönyvet aláíró felek konferenciája, COP 17, 2012. december, az ENSZ Éghajlat-változási Keretegyezménye.

2.1.3 Az „Erdőgazdálkodás”-t illetően a COP 17-et megelőzően nem volt követelmény a tagállamok részéről történő elszámolás, mivel az összes kitermelt biomassa azonnali oxidációját tételezték fel. Az EGSZB üdvözlö az EU-nak azt a javaslatát, hogy az elszámolási szabályok terjedjenek ki a fakitermelésből származó termékekre is, ami azt jelenti, hogy a fakitermelésből származó termékekben lévő szénkészletet felhasználják. Ez növelheti a fa és fatermékek szerepét az éghajlatváltozás mérséklésében.

2.1.4 Az erdészetben az éghajlatváltozás mérséklése terén rejlő (és a javaslat által is elismert) lehetőségek továbbfejlesztése érdekében tehető intézkedések közül a hosszabb vágásforduló alkalmazása és a tarvágás elkerülése (ahogy az az indokolásban is szerepel), illetve a természetes állapotú erdők átalakításának elkerülése olyan lépések, amelyeket nem lehet széles körben fontolóra venni, mivel a fenntartható erdőgazdálkodás keretében függnek a fajától és a fák életkorától. Hangsúlyozni kell azonban, hogy ez jelenleg nem szerepel a jogalkotási javaslatban.

2.1.5 A parafa igen fontos termék a „fakitermelésből származó termékek” csoportjában, mivel többféle előnnyel is rendelkezik: természetes termék, amelyet megújuló forrásból állítanak elő, olyan környezetbarát eljárással, amelyhez még a fák kivágására sincs szükség; a parafaipar bizonyítottan fontos iparág a sérülékeny és veszélyeztetett mediterrán ökoszisztémák ökológiai stabilitásának fenntartása szempontjából; végül pedig a parafaipar fontos a foglalkoztatás és a jövedelem szempontjából.

2.2 A javaslat rögzíti, hogy a tagállamok olyan elszámolásokat alakítanak ki és tartanak fenn, amelyek pontosan rögzítik a „szántóföldi gazdálkodás” tevékenységeiből származó összes kibocsátást és abszorpciót.

2.2.1 A „széntárolók” listája az Éghajlat-változási Kormányközi Testület (IPCC) LULUCF-re vonatkozó iránymutatásainak megfelelően magában foglalja a „felszín feletti biomasszát” is. A szántóföldek „felszín feletti biomasszájának” elszámolásával kapcsolatos probléma a lágyszárú (csak a talajban lévő szén elszámolása) és a fás szárú (a biomassa elszámolása) növények közti megkülönböztetésből ered. Ez elismeri az évelő kultúrák – olajfák, gyümölcsfák és szőlők – jelentős értékét, nem veszi viszont tekintetbe az egyévi termények CO₂-abszorpcióját, mivel a viszonyítási alap az 1990 óta történt szénkészlet-változás. Az olyan mezőgazdasági termékek szerepe, mint például a repce (élelem, takarmány és tüzelőanyag), a takarmányrépa (takarmány és tüzelőanyag) vagy a zöldségek (élelem) így nem kerül figyelembevételre, mivel ezt veszélyeztetheti a szénkészlet változása. Ennek oka az, hogy az IPCC és a Kiotói Jegyzőkönyv az egyévi terményeket „szénsemlegesnek” tekintik.

2.2.2 Azokon a mezőgazdasági területeken, ahol az abszorpció potenciális növekedése nem jelentős, mint például a fakitermelésből származó termékek használata esetében, ott a mezőgazdasági területek elszámolása esetenként probléma lehet, és negatív hatással járhat. Mind a kibocsátások, mind pedig a széntárolás beszámítását világosan meg kell határozni.

2.2.3 Egyes klimatikus szempontból hátrányos helyzetben lévő területeken, ahol az esőre épülő mezőgazdaság biztosítja

a gazdálkodók megélhetését és hozzájárul a vidéki lakosság eltartásához, vagy ahol néhány évelő kultúra az alacsony jövedelmezőség miatt veszélyben forog (pl. az olajfák Dél-Európában), a nulla potenciális növekedés kockázata ahhoz is hozzájárulhat, hogy az emberek elhagyják a földeket és elveszítsék érdeklődésüket a föld további művelése iránt. Az európai bizottsági javaslat IV. melléklete olyan intézkedéseket rögzít, amelyeket be lehet építeni az Európai Bizottság által javasolt cselekvési tervekbe. A KAP második pillére keretében „agrár-környezetvédelmi intézkedéseként” már végrehajtás alatt álló intézkedésekkel való átfedést ezek számszerűsíthetővé tétele révén meg kell gátolni.

2.2.4 Az EGSZB üdvözlö a nemzeti cselekvési tervek létrehozását, mivel ezáltal rendkívül jól kifejezésre juthat a lehetséges intézkedések 1.4. bekezdésben szorgalmazott „láthatósága”. Ennek során azonban három alapelvet figyelembe kell venni:

- 1) A cselekvési terveket mindenképpen egyéb politikai intézkedésekkel kell kísérni, illetve már meglévőkkel kombinálni, hogy olyan keretfeltételek jöjjenek létre, amelyek lehetővé teszik, hogy a földtulajdonosok és földkezelők hatékony LULUCF-intézkedéseket hajtsanak végre gazdaságilag ésszerű módon, nem csak saját kárukra. Ahogyan ugyanis manapság a természetvédelmi intézkedések gyakran pénzbe kerülnek és nem hoznak hasznot, vagyis gazdaságilag nem vonzóak, gyakran éppúgy érdektelenek gazdasági szempontból az éghajlatvédelmi intézkedések is (mint például a nagy szervesanyag-tartalommal rendelkező mocsaras területek megtartása). Egy, az EU által kidolgozandó keretnek ösztönzőket kell nyújtania és támogatnia kell az uniós gyártókat a kifizetett célok elérésében, a kibocsátáskereskedelmi rendszerhez hasonlóan, amelybe az EU szándékosan nem szeretné beépíteni a LULUCF területét.
- 2) Mind a cselekvési terveket, mind pedig az ellenőrzési és jelentéstételi eljárásokat úgy kell kidolgozni, hogy azok a földtulajdonosok, a földkezelők és a hatósági szervek számára egyaránt minimális adminisztratív ráfordítással végrehajthatók legyenek.
- 3) Minden EU által meghatározott előírás és intézkedés kétséget kizáróan összhangban kell hogy legyen a szubszidiaritás elvével.

3. Általános észrevételek

3.1 Az Európai Bizottság javaslata szigorúbb elszámolási rendszert szándékozik bevezetni, beépítve a nemzetközi megállapodások ajánlásait az uniós jogrendszerbe. A javaslat tükrözi a felülvizsgált LULUCF-ra vonatkozó elszámolási szabályok fő elemeit, amelyekről 2011 decemberében Durbanban állapodtak meg, és amelyek a Kiotói Jegyzőkönyv szerinti második kötelezettségvállalási időszaktól alkalmazandók. Néhány rendelkezés azonban eltér a durbani döntésektől, mint például a szántóföldi gazdálkodásra és a legelőgazdálkodásra vonatkozóan javasolt kötelező elszámolás, valamint a természetes bolygatásra vonatkozó elszámolási szabályok.

3.2 Az a javaslat, hogy ezentúl kötelező jelleggel el kelljen számolni a „szántóföldi gazdálkodásból” és a „legelőgazdálkodásból” származó valamennyi kibocsátással és abszorpcióval, több adminisztrációt jelent nemzeti szinten, és az Európai Bizottság részéről is munkaigényes nyomon követést igényel majd a tagállamokban. A jelen javaslatban elfogadott elszámolási szabályok és a referenciaszintek alapvetően fontosak lesznek majd ennek a határozatnak az alkalmazásához. Az EGSZB attól tart, hogy a tagállamok – egyrészt az UNFCCC-ben, másrészt az uniós jogszabályokban rögzített – kötelezettségei között majd átfedések lehetnek.

3.3 Az EU erdői igen fontos társadalmi-gazdasági előnyöket, valamint alapvető ökoszisztéma-szolgáltatásokat nyújtanak, és szélesítik az éghajlatváltozás kezelésére és a hozzá való alkalmazkodásra nyíló lehetőségeket, mivel évente az összes uniós CO₂-kibocsátás 10 %-át szívják fel a légkörből. Az erdők igen sokféle fenntartható és intelligens biológiai alapú terméket kínálnak, és a fa az EU megújulóenergia-ellátásának a felét jelenti. Az EGSZB hangsúlyozza az erdők társadalomban betöltött többfunkciós szerepét, és arra hívja fel az Európai Bizottság figyelmét, hogy olyan holisztikus megközelítéssel forduljon az erdők felé, amely az éghajlatra és az EU-ban folytatott fenntartható erdőgazdálkodásra egyaránt kiterjed. Az erdők sokkal többek pusztá széntárolóknál, és ezt az éghajlattal kapcsolatos szakpolitikákban is el kell ismerni.

4. Megjegyzések

4.1 Az EGSZB szeretné kiemelni azt a tényt, hogy a mezőgazdaság és az erdőgazdálkodás lehetőségeket rejt magában az éghajlatváltozás mérséklésére. Ez a potenciál azonban természeti feltételek és zavarok, a telítődés kockázata, összetett anyagáramlások, a kibocsátások nyomon követésére rendelkezésre álló elégtelen kapacitás és az elszámolási módszereket illető jelentős bizonytalanságok miatt korlátozott.

4.2 Az EGSZB elismeri a Közös Kutatóközpont (JRC) által végzett hatásvizsgálat eredményeit, és tiszteletben tartja az intézménynek a megvalósíthatóságról alkotott véleményét. Finomítani kell azonban a tudományos ismereteket és a nyomkövetési módszereket, hogy megbízhatóbbakká váljanak az erdészeti és mezőgazdasági területekhez kapcsolódó üvegházhatásúgázleltárak. Ezek pontosságát és következetességét egyaránt növelni kell, és fontos, hogy holisztikus szempontból, integrált megközelítést alkalmazva, megvizsgáljuk az éghajlatváltozás mérséklésének lehetőségeit. Ebben az összefüggésben az EGSZB kiemeli néhány országot, például Dánia vagy Portugália tapasztalatát, akik a mezőgazdaság vonatkozásában teljes mértékben az UNFCCC-vel összhangban készítik beszámolóikat. Az EGSZB igen fontosnak tartja, hogy rámutasson a kibocsátások LULUCF-szektorbeli mérésének bonyolultságára, és nem oszja azt a határozott meggyőződést, hogy az Európai Unió csökkentési célkitűzéseit erre a területre is ki kell terjeszteni.

4.3 Az európai bizottsági javaslat jelen szakaszban nem írja elő a LULUCF-ágazat bevonását az éghajlattal kapcsolatos uniós kötelezettségvállalásokba, hanem az ehhez vezető első lépésként meghatározza a megfelelő szakpolitikai kontextust. Az EGSZB sajnálja, hogy a javaslatba nem építettek be utalást az erdőgazdálkodásnak és a mezőgazdaságnak a fosszilis tüzelőanyagok és a nem megújuló anyagok bioüzemanyagokkal és biomasszával való helyettesítése révén kifejtett, összesített hatásaira. Ennek a későbbi szakaszokban meg kellene történnie, kiterjesztve a LULUCF-hez kapcsolódó biogazdaságra és energetikai folyamatokra is. Ezt az ágazatot nem szabad elszigetelten értékelni, hanem integrált módon kell szemlélni, kihasználva az ágazat és az uniós és nemzeti szinten meglévő politikák közötti szinergiákat. Maguk a tagállamok vannak a legalkalmasabb helyzetben ahhoz, hogy a megfelelő intézkedésekről döntést hozzanak.

Kelt Brüsszelben, 2012. szeptember 19-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Staffan NILSSON

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre a halászati erőforrások közös halászati politika alapján történő védelméről és fenntartható kiaknázásáról szóló 2371/2002/EK tanácsi rendelet módosításáról

(COM(2012) 277 final – 2012/143 (COD))

(2012/C 351/20)

2012. június 14-én az Európai Parlament és 2012. június 15-én a Tanács úgy határozott, hogy az Európai Unió működéséről szóló szerződés 43. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre a halászati erőforrások közös halászati politika alapján történő védelméről és fenntartható kiaknázásáról szóló 2371/2002/EK tanácsi rendelet módosításáról

COM(2012) 277 final – 2012/143 (COD).

Mivel az EGSZB megfelelőnek tartja a javaslat tartalmát, 2012. szeptember 18–19-én tartott, 483. plenáris ülésén (a 2012. szeptember 18-i ülésnapon) 148 szavazattal, 8 tartózkodás mellett úgy határozott, hogy a javaslattal kapcsolatban támogató véleményt bocsát ki.

Kelt Brüsszelben, 2012. szeptember 18-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Staffan NILSSON

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre a jogellenes, nem bejelentett és szabályozatlan halászat megelőzésére, megakadályozására és felszámolására irányuló közösségi rendszer létrehozásáról szóló 1005/2008/EK tanácsi rendelet módosításáról

(COM(2012) 332 *final* – 2012/162 (COD))

(2012/C 351/21)

Az Európai Parlament 2012. július 2-én és a Tanács 2012. július 10-án úgy határozott, hogy az Európai Unió működéséről szóló szerződés (EUMSZ) 43. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre a jogellenes, nem bejelentett és szabályozatlan halászat megelőzésére, megakadályozására és felszámolására irányuló közösségi rendszer létrehozásáról szóló 1005/2008/EK tanácsi rendelet módosításáról

COM(2012) 332 *final* – 2012/162 (COD).

Mivel az EGSZB megfelelőnek tartja a javaslat tartalmát, 2012. szeptember 18–19-én tartott, 483. plenáris ülésén (a 2012. szeptember 18-i ülésnapon) 141 szavazattal, 7 tartózkodás mellett úgy határozott, hogy a javaslattal kapcsolatban támogató véleményt bocsát ki.

Kelt Brüsszelben, 2012. szeptember 18-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Staffan NILSSON

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi határozatra a 2008/971/EK tanácsi rendeletnek az erdészeti szaporítóanyagoknak a rendelet hatálya alá tartozó „minősített” kategóriába történő besorolásának és az engedélyezést és az előállítás ellenőrzését végző hatóságok neveinek frissítésének tekintetében történő módosításáról

(COM(2012) 355 final – 2012/172 (COD))

(2012/C 351/22)

Az Európai Parlament 2012. június 5-én és a Tanács 2012. június 5-én úgy határozott, hogy az Európai Unió működéséről szóló szerződés (EUMSZ) 43. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

Javaslat európai parlamenti és tanácsi határozatra a 2008/971/EK tanácsi rendeletnek az erdészeti szaporítóanyagoknak a rendelet hatálya alá tartozó „minősített” kategóriába történő besorolásának, és az engedélyezést és az előállítás ellenőrzését végző hatóságok neveinek frissítésének tekintetében történő módosításáról

COM(2012) 355 final – 2012/172 (COD).

Mivel az EGSZB megfelelőnek tartja a javaslat tartalmát, 2012. szeptember 18–19-én tartott, 483. plenáris ülésén (a 2012. szeptember 18-i ülésnapon) 145 szavazattal 3 ellenében, 5 tartózkodás mellett úgy határozott, hogy a javaslattal kapcsolatban támogató véleményt bocsát ki.

Kelt Brüsszelben, 2012. szeptember 18-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Staffan NILSSON

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi határozatra a 2003/17/EK tanácsi határozatnak az alkalmazási időszak meghosszabbítása, az egyik harmadik ország, valamint a minősítést és a termelés ellenőrzését végző egyes hatóságok nevének változása tekintetében való módosításáról

(COM(2012) 343 final – 2012/0165 (COD))

(2012/C 351/23)

2012. június 5-én az Európai Parlament és 2012. július 23-án a Tanács úgy határozott, hogy az Európai Unió működéséről szóló szerződés 43. cikkének (2) bekezdése és 304. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

Javaslat európai parlamenti és tanácsi határozatra a 2003/17/EK tanácsi határozatnak az alkalmazási időszak meghosszabbítása, az egyik harmadik ország, valamint a minősítést és a termelés ellenőrzését végző egyes hatóságok nevének változása tekintetében való módosításáról

COM(2012) 343 final – 2012/0165 (COD).

Mivel az EGSZB megfelelőnek tartja a javaslat tartalmát, 2012. szeptember 18–19-én tartott, 483. plenáris ülésén (a 2012. szeptember 18-i ülésnapon) 142 szavazattal 3 ellenében, 8 tartózkodás mellett úgy határozott, hogy a javaslattal kapcsolatban támogató véleményt bocsát ki.

Kelt Brüsszelben, 2012. szeptember 18-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Staffan NILSSON

<u>Közleményszám</u>	Tartalom (folytatás)	Oldal
2012/C 351/16	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre a belső piacon történő elektronikus tranzakciókhoz kapcsolódó elektronikus azonosításról és megbízható szolgáltatásokról (COM(2012) 238 final)	73
2012/C 351/17	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak és az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak – Kereskedelem, növekedés és fejlődés – A leginkább rászoruló országokra szabott kereskedelmi és beruházási politika kialakítása (COM(2012) 22 final)	77
2012/C 351/18	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre a halászati erőforrásoknak a fiatal tengeri élőlények védelmét biztosító technikai intézkedések révén történő megővéséről szóló 850/98/EK tanácsi rendelet módosításáról és az 1288/2009/EK tanácsi rendelet hatályon kívül helyezéséről (COM(2012) 298 final – 2012/0158 (COD))	83
2012/C 351/19	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi határozatra az üvegházhatású gázoknak a földhasználatból, a földhasználat-megváltoztatásból és az erdőgazdálkodási tevékenységekből eredő kibocsátására és abszorpciójára vonatkozó elszámolási szabályokról és cselekvési tervekről (COM(2012) 93 final – 2012/0042 (COD)) A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak és az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak a földhasználat, földhasználat-megváltoztatás és erdőgazdálkodás (LULUCF) elszámolásának az uniós éghajlatváltozási kötelezettségvállalások közé történő integrálásáról (COM(2012) 94 final)	85
2012/C 351/20	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre a halászati erőforrások közös halászati politika alapján történő védelméről és fenntartható kiaknázásáról szóló 2371/2002/EK tanácsi rendelet módosításáról (COM(2012) 277 final – 2012/143 (COD))	89
2012/C 351/21	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre a jogellenes, nem bejelentett és szabályozatlan halászat megelőzésére, megakadályozására és felszámolására irányuló közösségi rendszer létrehozásáról szóló 1005/2008/EK tanácsi rendelet módosításáról (COM(2012) 332 final – 2012/162 (COD))	90
2012/C 351/22	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi határozatra a 2008/971/EK tanácsi rendeletnek az erdészeti szaporítóanyagoknak a rendelet hatálya alá tartozó „minősített” kategóriába történő besorolásának és az engedélyezést és az előállítás ellenőrzését végző hatóságok neveinek frissítésének tekintetében történő módosításáról (COM(2012) 355 final – 2012/172 (COD))	91
2012/C 351/23	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi határozatra a 2003/17/EK tanácsi határozatnak az alkalmazási időszak meghosszabbítása, az egyik harmadik ország, valamint a minősítést és a termelés ellenőrzését végző egyes hatóságok neveinek változása tekintetében való módosításáról (COM(2012) 343 final – 2012/0165 (COD))	92

2012-es előfizetési díjak (áfa nélkül, rendes szállítási költségeket beleértve)

Az EU Hivatalos Lapja, L + C sorozat, kizárólag nyomtatott kiadvány	az EU 22 hivatalos nyelvén	1 200 EUR/év
Az EU Hivatalos Lapja, L + C sorozat, nyomtatott kiadvány + éves DVD	az EU 22 hivatalos nyelvén	1 310 EUR/év
Az EU Hivatalos Lapja, L sorozat, kizárólag nyomtatott kiadvány	az EU 22 hivatalos nyelvén	840 EUR/év
Az EU Hivatalos Lapja, L + C sorozat, havi DVD (összevont)	az EU 22 hivatalos nyelvén	100 EUR/év
A Hivatalos Lap Kiegészítő Kiadványa (S sorozat), közbeszerzés és ajánlati felhívások, DVD, heti egy kiadvány	többnyelvű: az EU 23 hivatalos nyelvén	200 EUR/év
Az EU Hivatalos Lapja, C sorozat – versenyvizsga-kiírások	a vizsgakiírás szerinti nyelv(ek)en	50 EUR/év

Az *Európai Unió Hivatalos Lapjának*, amely az Európai Unió hivatalos nyelvein jelenik meg, 22 nyelvi változatára lehet előfizetni. Az L (jogsabályok) és a C (tájékoztatások és közlemények) sorozatot foglalja magában.

Valamennyi nyelvi változatra külön kell előfizetni.

A 920/2005/EK tanácsi rendelet értelmében, amelyet a Hivatalos Lap 2005. június 18-i L 156. száma tett közzé, és amely előírja, hogy az Európai Unió intézményei nem kötelesek minden jogi aktust ír nyelven is megszövegezni, illetve ezen a nyelven kihirdetni, az ír nyelven kiadott Hivatalos Lapok értékesítése külön történik.

A Hivatalos Lap Kiegészítő Kiadványára (S sorozat – közbeszerzés és ajánlati felhívások) történő előfizetés mind a 23 hivatalos nyelvi változatot magában foglalja egyetlen többnyelvű DVD-n.

Kérésére az *Európai Unió Hivatalos Lapjára* történő előfizetéssel a Hivatalos Lap különféle mellékleteit is megkaphatja. Az előfizetők a mellékletek megjelenéséről az *Európai Unió Hivatalos Lapjában* közölt „Az olvasóhoz” című közleménynek köszönhetően értesülnek.

Értékesítés és előfizetés

A különböző, térítés ellenében kapható kiadványokra – például az *Európai Unió Hivatalos Lapjára* – való előfizetés a Kiadóhivatal forgalmazó partnereitől szerezhető be. A forgalmazó partnerek listája a következő címen található:

http://publications.europa.eu/others/agents/index_hu.htm

Az EUR-Lex (<http://eur-lex.europa.eu>) közvetlen és ingyenes hozzáférést biztosít az Európai Unió jogához. Erről a honlapról elérhető az *Európai Unió Hivatalos Lapja*, valamint tartalmazza a szerződéseket, a jogszabályokat, a jogeseteket és az előkészítő dokumentumokat is.

További információt az Európai Unióról a <http://europa.eu> internetcímen találhat.

